

ชีวประวัติ

ท่านนักบุญเซนต์ แบร์นาร์ด
แห่งแคลร์โว

แปลโดย

ศิริ พุทธศุภร์

“ในระยะหลังๆ สำนักคัมภีร์ทางวิญญาณ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในการแปลเรื่องนี้ ถึงขนาดว่าเราจะจะได้รับเงินค่าสินจ้างหรือสินบน จากองค์การฝ่ายคริสตศาสนาเป็นจำนวนมากพออยู่แล้ว จึงได้กล้าแปลเรื่องนี้ออกให้ประชาชนชาวพุทธได้อ่าน เพื่อจะจูงชาวพุทธของเราหันไปเลื่อมใสศาสนาคริสต์อย่างแน่นอนที่เคียว ชาวพุทธบางท่านถึงกับกล่าวว่า ความกล้าของเราเป็น “กาสุโร” คือความกล้าอย่างอึกา ตามสำนวนในภาษาบาลี ซึ่งหมายความว่า เป็นความกล้าในการทำ ความชั่วอย่างหน้าเฉยตาเฉย คืออย่างไม่มี ความละอายใจ หรือหิริโอตตปะละเสย

อาจารย์พรและคุณศรีเพ็ญจึงได้ปรึกษากันว่า ในสถานการณ์เช่นนี้ คงไม่มีทาง หรือ ไม่มี ความหวัง ที่เราจะอธิบายหรือแสดงเหตุผลให้ผู้อื่นได้ ทราบความจริงใจของเราได้ ว่าเราเพียงต้องการให้ชาวพุทธของเราเห็นตัวอย่างที่ดีงาม และจะได้นำมาปฏิบัติ โดยประยุกต์ให้เข้ากับชีวิตประจำวันของเราได้ อย่างน้อยก็ให้คิดได้ว่า ท่านนักบุญของเขาก็ทำตามหลักปฏิบัติของพุทธศาสนาของเราเหมือนกัน

แต่เมื่อเกิดการเข้าใจผิด หรือ ไม่ยอมเข้าใจกันอย่างรุนแรงเช่นนี้ ก็เห็นควรจะหยุดการแปลเรื่องนี้ไว้เพียงนี้ก่อน โดยคิดเสียว่าแปลมาได้เพียงใด ก็พอใจเพียงแค่นั้น และก็รวบรวมที่แปลมาได้ เป็นเล่มเล็ก ๆ ดังที่ได้เสนอท่านผู้สนใจในเล่มนี้เท่านั้น ท่านผู้อ่านผู้ใดเมื่อได้อ่านแล้ว จะได้รับประโยชน์หรือเกิดโทษเพียงใด ก็ขอให้ เป็นเรื่องของแต่ละท่านเอง เทอญ.”

ศิริ พุทธศุภร์ ผู้แปล

๗ ตุลาคม ๒๕๓๖

● มโนพุพพคมา ธมฺมา ●

สำนักคั่นคว่ำทางวิญญาน

ISBN 974-7387-16-6

หนังสือ	ท่านักบุญแซงต์ แบร์นาร์ด์
ผู้เขียน	คีรี พุทธศุภร์
พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง	กรกฎาคม ๒๕๓๗
จำนวนพิมพ์	๑,๐๐๐ เล่ม
ราคา	๓๐.- บาท
เจ้าของ	สำนักคั่นคว่ำทางวิญญาน
ผู้อำนวยการ	ศรีเพ็ญ จัตูหะศรี
ผู้จัดการ/บรรณาธิการ	ผ่องผิว พัฒนประภาพันธุ์
ออกแบบปก/รูปเล่ม	สำนักคั่นคว่ำทางวิญญาน
ควบคุมการผลิต	สุนิพันธ์ วุฑฒเสถียร
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์วิญญาน ๔๗/๒ ถ. สามเสน บางลำพู กทม. ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๘๒-๒๐๒๕

สงวนลิขสิทธิ์

ท่านักบุญเซนต์ แบร์นาร์ด์
แห่งแคลร์โว

โดย

ศิริ พุทธศุภร์

จัดพิมพ์โดย
สำนักคัมภีร์ทางวิญญูญาณ

ราคา ๓๐ บาท

คำนำ

ท่านเชนต์เบอร์นาร์ต เป็นนักบวชในคริสตศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก เมื่อสมัย ๘๐๐ กว่าปีมาแล้ว เป็นนักบวชที่ได้รับความยกย่องว่าเป็นนักบุญคือ เซนต์ ซึ่งน้อยองค์มากที่จะได้รับการยกย่องเช่นนี้ อาจารย์ศิริ พุทธศุภกร ได้แปลประวัติของท่านลงในหนังสือ วิทยญาณ เดือนพฤษภาคม—มิถุนายน ๒๕๒๘

เมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. ๒๕๑๐ คุณเรณู วัฒนคุณ ภริยาของท่านอดีต รัฐมนตรี วิเชียร วัฒนคุณ ได้มาพบ อาจารย์พร รัตนสุวรรณ ที่สำนักค้นคว้าทางวิทยญาณ และเล่าถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คุณเรณูทำได้ เช่น สามารถใช้นิ้วหัวแม่มือแตะเบา ๆ ที่ขอบโตะหิน ซึ่งก็หนักมาก แม้จะเอาข้อศอกกด ก็ยากที่จะทำให้โตะกระดกได้ แต่คุณเรณูใช้นิ้วหัวแม่มือแตะเบา ๆ ก็ปรากฏว่าโตะหินนั้นกระดกและใช้ขอบโตะโชนกับพื้นได้ ตลอด

จนตอบปัญหาต่างๆ ด้วยการไขกักกับพื้นได้ และสามารถที่จะรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้หลายอย่าง คุณเรณูอยากทราบว่า ความสามารถที่ทำได้นี้ เพราะมีใครช่วยเหลืออยู่ อาจารย์พรได้ให้คุณศรีเพ็ญ จัตุหะศรี เข้าสมาธิแล้วบอกว่า ได้พบบาดหลวงฝรั่งแก่ ๆ องค์หนึ่ง ซึ่งท่านบอกว่า ท่านคือ แซงต์แบร์นาร์ดี แห่งแคลร์โวซ์ แลงจากนั้น ก็ได้มีโอกาสติดต่อกับท่านอีกหลายครั้ง และได้เขียนภาพของท่านเซนต์ไว้ด้วยวิธีติดต่อกทางสมาธิรูปภาพท่านเซนต์เบอ์นาร์ดี เขียนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖

การศึกษาประวัติของบุคคลในศาสนานั้น โดยเฉพาะในส่วนตัวของเขาในเมื่อเรารู้แล้ว ก็นำมาเปรียบเทียบกับประวัติของบุคคลในศาสนาของเรา จะทำให้เราเข้าใจคุณค่าของคนในศาสนาของเรายิ่งขึ้น และยังจะได้ตัวอย่างอะไรดี ๆ จากศาสนาของเขามาปรับปรุงศาสนาของเราให้ดียิ่งขึ้น

เราอยู่ในโลกเดียวกัน ทุกวันนี่จำเป็นต้องคบหาสมาคมกับคนต่างชาติ ต่างศาสนา ต่างฐานะในทางสังคม

เราจึงจำเป็นต้องปรับปรุงตัวเราให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก น่าเสียดายที่ประวัติของเซนต์เบอร์นาร์ดยังแปลไม่จบ ทางสำนักฯ จึงจัดพิมพ์เท่าที่ได้แปลไว้ก่อน

ถ้าคนเราไม่มีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดแล้ว รากฐานศีลธรรมจะเกิดได้อย่างไร

สำนักคั่นคว่ำทางวิญญาน

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

สำนักคั่นคว่ำทางวิญญาน

๔๗/๒ ถนนสามเสน บางลำพู

กทม. ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๘๒๒๐๒๕

แฟกซ์ ๒๘๑๑๗๐๖

คำนำของผู้แปล

เรื่อง “ชีวประวัติของท่านนักบุญ เซนต์ เบร์นาร์ดี หรือที่เรียกตามสำเนียงภาษาฝรั่งเศสอันเป็นภาษาของชาติภูมิของท่านว่า แซงต์ เบร์นาร์ดี” นี้ ข้าพเจ้าได้รับคำขอร้องจากอาจารย์พร และคุณศรีเพ็ญให้ช่วยแปลขึ้น โดยมีเหตุผลอันแปลกประหลาด แต่ก็น่าคิดอยู่เหมือนกันว่าในปัจจุบัน ท่านนักบุญแห่งคริสตศาสนาผู้นี้ ได้มาเป็นเทพผู้พิทักษ์ของคุณเรณู (ดาวราย) วัฒนคุณ อยู่ตลอดเวลา จากการติดต่อกัน เราก็ได้ทราบว่าคุณเรณูผู้นี้ในชาติก่อน เคยเป็นน้องสาวผู้ใจบุญของท่าน โดยมีชื่อว่า ฮัมเบลิน่า ซึ่งในประวัติที่แปลแล้วนี้ ก็มีการระบุประวัติของเธอไว้เป็นส่วนหนึ่งด้วยเหมือนกัน ซึ่งท่านผู้อ่านจะทราบได้จากการอ่านประวัติของท่านนักบุญต่อไป

ข้าพเจ้าได้ลองอ่านดูคร่าว ๆ ในตอนแรก ก็เห็นว่า นอกจากเหตุผลในเรื่องเกี่ยวกับน้องสาวของท่าน

ดังกล่าวมาแล้ว ก็ยังมีเนื้อความทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวกับ
ปฏิบัติธรรม (ในศาสนาของท่าน) ที่เคร่งครัด ด้วย
ความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ น่านับถือ และน่าจะประยุกต์มา
ใช้ในวงการของเราได้บ้าง เป็นบางส่วนเหมือนกัน
โดยเฉพาะข้ออินทริยสังวรที่ปรากฏอยู่ในหน้า ๔๒
เกี่ยวกับความสำรวมในรสอาหาร ไม่พยายามทำให้
รู้สึกว่าอาหารนั้นอร่อยหรือไม่อร่อย คงให้ “รู้” ว่า
เป็นสักแต่ว่า “การรู้สึก” อย่างหนึ่งเท่านั้น ข้าพเจ้า
จะขอชักข้อความนั้นมาให้ท่านผู้ที่ยังไม่เคยอ่าน ดังต่อ
ไปนี้

“ข้อปฏิบัติคือความสำรวมในอาหารนี้ เขา
บำเพ็ญอย่างเคร่งครัดและได้ผลจริง ๆ เพราะ
ปรากฏว่าต่อมาเขาไม่รู้สึกเลยว่า อาหารนั้นอร่อย
หรือไม่อร่อย หรือว่ามีรสชาติเปรี้ยวหวานมันเค็ม
อย่างไร เขาก็ไม่รู้เหมือนกัน ดังนั้น ครึ่งหนึ่งจึง
ปรากฏว่า เขาตีมน้ำมันเข้าไป โดยคิดว่าตีมน้ำ
และเมื่อตีมน้ำมันไปแล้ว ก็ไม่รู้อีกเหมือนกันว่า
มันเป็นน้ำมัน ไม่ใช่สำหรับตีมน้ำ (He once

drank oil in mistake for water and never noticed the difference)

ส่วนความสำรวมในด้านหู ก็มีกล่าวไว้ในย่อหน้าต่อไปเหมือนกัน ซึ่งก็เป็นวิธีปฏิบัติที่พลิกก๊กกือเอาการ ขอให้ท่านผู้สนใจลองอ่านดูเอง ในด้านความสำรวมนัยน์ตา ท่านนักบุญผู้หนึ่งไม่รู้เลยว่า เพดานห้องที่ท่านอยู่นั้นเป็นเพดานแบบโค้ง หรือว่าแบบเรียบ... ในสมัยต่อมา ท่านเดินทางไปตามชายฝั่งทะเลสาบเลอมัง ได้ตลอดทั้งวัน โดยทอดสายตาดูพื้นดินอย่างสำรวมจริง ๆ ไม่ได้เงยหน้าขึ้นดูเลยตลอดเวลา เป็นอันว่าท่านไม่รู้เห็นเลยว่า ทะเลสาบดังกล่าวนี้มีทัศนียภาพอันสวยงามเพียงใด” (หน้า ๔๓,๔๔)

เกี่ยวกับการทำความชั่ว ก็มีการบรรยายไว้อย่างน่าฟัง (ในหน้า ๑๔ ๑๕) ว่า

“ในตอนแรก ๆ นั้น ท่าน (คือคนทั่ว ๆ ไป) จะรู้สึกว่ ความชั่วบางอย่างเป็นสิ่งที่คุณจะฝืนใจทำไม่ได้เลย แต่ต่อมาพอชั้จะคุ้นเคยกับมันเข้าแล้ว ก็จะไม่เกิดความรู้สึกว่า มันก็ไม่ใช่สิ่งชั่วร้ายกาจอะไรนักหนา

ทำให้เกิดความสะดุ้งใจน้อยลง ต่อมาก็ ก็จะไม่รู้สึก
ตะขิดตะขวงใจอย่างใดเลย ในที่สุดก็จะเกิดความรู้สึกว่า
ทำความช่วนั้น ๆ ได้ด้วยความสบายใจ...”

ข้อบกพร่องของผู้ปฏิบัติธรรม

ผู้ปฏิบัติธรรม แม้ด้วยความจริงใจอย่างไรก็ตาม
มักจะมีข้อบกพร่องอยู่อย่างหนึ่ง ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
คือการ “อวดเคร่ง” เพื่อเรียกร้องความนับถือ เกี่ยวกับ
เรื่องนั้นกล่าวไว้ในหน้า ๑๖๑ ว่า

“การปฏิบัติธรรมานตนเองนั้น ผู้ปฏิบัติต้อง
พยายามทำในที่ลับ และทำไปโดยมีปัญญาเป็นเครื่อง
ประกอบ (Body mortification must be practised
with secrecy, with prudence)

๕๕
ทงนเพราะ (หน้า ๑๖๒)

บุมทรัพย์อยู่ในที่ลับคือใจของตนเอง

ก็บุมทรัพย์อันมหาศาล (คือบุญ) อันเธอพึงฝาก
เก็บไว้ในที่ปลอดภัย (คือเพื่อผลในสัมปราคภพ) นั้น

จะได้อยู่ที่ปาก (คือเสียงสรรเสริญเป็นขอ) ของคนอื่น
 ก็หาไม่แต่อยู่ ณ ที่ลับ คือหัวใจของเธอทั้งหลายนั้นเอง...
 (การกระทำตาม) มโนธรรมของเธอนั้นแหละ จะเป็น
 องค์พะยานยืนยันว่า เธอมีคุณค่าสมควรแก่ความสุขใน
 สัมปราชญ์นั้นจริงๆ (It is not in the mouths of
 men, but in the secret chambers of your own
 heart, that so great a treasure should be deposited
 for safe-keeping in order that 'your glory may be
 the testimony of your conscience')

หลักการดังกล่าวนี้ ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงข้อความ
 ในอริยวงศ์สิกขสูตร (ที.ปาฏิ.) อันเป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้
 มุ่งเดินตามสายวงศ์ของพระอริยเจ้า โดยมีใจความว่า
 อริยสาวกนั้น แม้เมื่อตนเองเป็นผู้สันโดษ และยินดีใน
 การทำกุศลและการละบาปอกุศลด้วยตนเองแล้ว ก็ไม่
 “ยกตนข่มผู้อื่น” (น อตตูกัมภิกา ปวี วมภเกติ) ด้วยสาเหตุ
 ดังกล่าวนั้นเลย

สรุปความในเรื่องนี้ก็พอจะเป็นที่กล่าวได้ว่า ผู้
 ปฏิบัติธรรมด้วยความสุจริตใจ (อุชุกฺกโต) ไม่แฝงเล่ห์กะเท่

เพื่ออยากเด่นอยากดังในวงสังคม (อัสโซ อมายาวิ) นั้น จะไม่ปฏิบัติเพื่อ “อวดเคร่ง” โฆษณาความดีของตนให้ผู้อื่นสรรเสริญเลย ถ้าหากจะมีการสรรเสริญจากผู้อื่นบ้าง ก็เป็นเรื่องที่ต่อมาจากหลังมีผู้เห็นและยกย่องนับถือท่านเอง ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ไม่ได้

เรื่องการใช้ปัญญาประกอบทุกกระยะในการปฏิบัตินี้ ขอให้ท่านอ่านดูในหน้าต่อไป คือหน้า ๑๖๓, ๑๖๔ และ ๑๖๕ ด้วย จะได้หลักการในการปฏิบัติที่นำคิดและนำศึกษาเป็นอย่างยิ่ง แม้สำหรับพวกเราชาวพุทธเอง

อันที่จริง ยังมีในท่อน ๆ อีกบางแห่ง ที่ข้าพเจ้าได้แทรกหลักการในพุทธศาสนาของเราไว้เป็นเครื่องเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นความงดงามของพระพุทธศาสนาของเราด้วย เช่น

๑. ฟุตไนต์หน้า ๘๐ เรื่องลักษณะของ “อวิชา” อันเป็นคำอธิบายของท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ผู้เรียบเรียงเรื่อง “ประวัติของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต” และลักษณะของฉาน ๒ ประเภท ที่ข้าพเจ้าได้รับคำอธิบาย

จากท่านพระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์ (ปิ่น ชลิต
ป. ๕) แห่งวัดอริยวงศาราม ผู้ล่วงลับไปแล้ว คือ
เรื่อง อารัมมณูปนิชฌาน และ ลักษณะอุปนิชฌาน

๒. พุทธนิเทศหน้า ๙๓ เรื่องการบริโภค ๔ ชนิด
๓. พุทธนิเทศหน้า ๑๘ เกี่ยวกับประวัติในการปฏิบัติ
ธรรมตอนหนึ่งของ ท่านพระอาจารย์ชา สุภัทโท
ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งมีตอนหนึ่งเกี่ยวกับการผจญ
กับความรู้สึกกำหนดของท่านอย่างโลดโผน มี
ศิษย์บางคนกล่าวว่า เหตุการณ์ตอนนั้นดูออกจะ
“โป้” เกินไป ไม่น่าจะนำลงไว้ในประวัติของ
ท่าน แต่ท่านอาจารย์เองบอกว่า ไม่ได้ เรื่อง
ตอนนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ตอนที่ต้องผจญกับความ
รู้สึกกำหนดในรูปอันมายั่ววนให้หลงในกามคุณ
จริง ๆ และท่านก็ได้เอาชนะมันมาได้อย่างอาจ
หาญ จึงต้องนำลงไว้ให้เป็นเครื่องเตือนใจผู้อื่น
ด้วยว่า วันหนึ่งเขาอาจจะต้อง “เข้าสงคราม”
รบกันอย่างถึงพริกถึงขิงแบบเดียวกันนี้เหมือน
กัน ผู้สนใจโปรดหาประวัติของท่าน (ซึ่งพิมพ์
เป็นเล่มแล้ว) หาอ่านเอาเอง

เหตุใดท่านนักบุญจึงมาเป็นเทพผู้พิทักษ์คุณเรณู
 ซึ่งเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ
 และเหตุใดคุณฮัมเบลินา ซึ่งเป็นน้องสาว
 ของท่านจึงมาเกิดเป็นชาวพุทธได้

มีผู้คนเคยกับข้าพเจ้าบางท่าน แสดงความสงสัยด้วยความบริสุทธิ์ใจ ว่าไม่น่าจะเป็นไปได้เลย ที่ว่าคุณฮัมเบลินา ซึ่งเป็นน้องสาวของท่านนักบุญผู้ยิ่งใหญ่ของคริสตศาสนาผู้นี้ จะกลับชาติมาเกิดเป็นชาวพุทธในร่างของคุณเรณูในปัจจุบันนี้ได้ และยิ่งกว่านั้น เหตุใดท่านนักบุญซึ่งเป็นชาวคริสต์ที่เคร่งครัดอย่างยิ่ง จึงมาพัวพันกับคุณเรณู ซึ่งในปัจจุบันก็ได้กลายเป็นชาวพุทธไปอย่างเต็มตัวแล้วเช่นนั้น จะไม่เป็นการเสื่อมเสียเกียรติของท่านไปหรือ ข้าพเจ้าได้นำข้อคิดเหล่านี้มาพิจารณาแล้ว ก็ใครจะเสนอความเห็น *อย่างเป็นทางการจริง ๆ* ว่า

เอาละ สมมติว่าเรื่องนี้เป็นเช่นนั้นจริง ๆ ก็ไม่เห็นจะเป็นการเสื่อมเสียเกียรติแก่พุทธศาสนาแต่อย่างใดเลย ตรงกันข้าม น่าจะเป็นเกียรติแก่พุทธศาสนาของเราเสียอีกด้วยซ้ำ ที่อุบาสิกาทิเคร่งครัดในศาสนา

อื่น ๆ จะกลับชาติมาเกิดเป็นอุปาสิกาในศาสนาของเรา ซึ่งก็ได้มีพรสวรรค์ประจำตัวติดมาประการหนึ่งด้วย และยังมีท่านนักบุญผู้ยิ่งใหญ่ของศาสนานี้มาเป็นเทพผู้พิทักษ์ คอยรักษา “น้องสาวผู้มคณธรรม” ของท่านอยู่ เช่นนี้ด้วย ก็แสดงว่าท่านไม่ได้รังเกียจพุทธศาสนาของเราเลย สงสัยว่าอาจจะยกย่องและนิยมยินดีเสียด้วยซ้ำ นั่นคือ “มุกกลับ” ที่ข้าพเจ้าได้ให้เป็นข้อคิดแกมิตรสหาย บางท่าน ผู้สงสัยด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือไม่ใช่จ้องจะจับผิดกล่าวโทษกันถ่ายเดียว

อย่างไรก็ตาม ในระยะหลัง ๆ สำนักคัมภีร์ทางวิญญาน ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในการแปลเรื่องนี้ ถึงขนาดว่าเราคงจะได้รับเงินค่าสินจ้างหรือสินบน จากองค์การฝ่ายคริสต์ศาสนามาเป็นจำนวนมากพออยู่แล้ว จึงได้กล้าแปลเรื่องนี้ออกให้ประชาชนชาวพุทธได้อ่าน เพื่อจะจงูชาวพุทธของเราหันไปเลื่อมใสศาสนาคริสต์อย่างแน่นอนทีเดียว ชาวพุทธบางท่านถึงกับกล่าวว่า ความกล้าของเราเป็น “กากสุโร” คือความกล้าอย่างอึกา ตามสำนวนในภาษาบาลี ซึ่งหมายความว่า เป็น

ความกล้าในการทำความชั่วอย่างหน้าเฉยตาเฉย คือ
อย่างไม่มี ความละอายใจ หรือหิริโอตตปละเลย อาจารย์
พรและคุณศรีเพ็ญจึงได้ปรึกษากันว่า ในสถานการณ์
เช่นนี้คงไม่มีทาง หรือไม่มี ความหวัง ที่เราจะอธิบาย
หรือแสดงเหตุผลให้ผู้อื่นได้ทราบความจริงใจของเราได้
ว่าเราเพียงต้องการให้ชาวพุทธของเราเห็นตัวอย่างที่ดี
งาม และจะได้นำมาประพฤติปฏิบัติ โดยประยุกต์ให้
เข้ากับชีวิตประจำวันของเราเองได้ อย่างน้อยก็ให้คิด
ได้ว่า ท่านนักบุญของเขาก็ทำตามหลักการปฏิบัติของ
พุทธศาสนาของเราเหมือนกัน แต่เมื่อเกิดการเข้าใจผิด
หรือไม่ยอมเข้าใจกันอย่างรุนแรงเช่นนี้ ก็เห็นควรจะให้
ยุติการแปลเรื่องนี้ไว้เพียงนี้ก่อน โดยคิดเสียว่าแปลมา
ได้เพียงใด ก็พอใจเพียงแค่นั้น และก็ได้รวบรวมที่แปล
มาไว้แล้ว เป็นเล่มเล็ก ๆ ดังที่ได้เสนอท่านผู้สนใจใน
เล่มนี้ท่านนั้น ท่านผู้อ่านผู้ใดเมื่อได้อ่านแล้ว จะได้รับ
ประโยชน์หรือเกิดโทษเพียงใด ก็ขอให้เป็นเรื่องของ
แต่ละท่านเองเทอญ.

ศิริ พุทธศุภร์

— ผู้แปล

๗ ตุลาคม ๒๕๓๖

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑	๑
ตัวอย่างจากมารดาผู้มีใจงาม	๗
ภาพนิมิตครั้งแรก	๙
ความอิจฉาริษยา	๑๑
จิตใจที่ “ดำน”	๑๔
“ขโมย” ปล้นพรหมจรรย์	๑๖
ผู้ต้องการ “ยาแรงๆ” นักบวชแบบตัวตื้น	๑๙
วัดป่า “โมเลสเม”	๒๑
วัดป่า “ชิตโตษฐ์”	๒๓
ภาพนิมิตมารดา	๒๘
การเสียสละที่ถึงอย่างไรๆ ก็ไม่มากเกินไป	๓๑
คำพยากรณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์	๓๒
อิทธิพลของเบร์นาร์ดีในการชวนผู้อื่น ให้ออกบวชตาม	๓๕

ปราสาทอัน “รื่นรมย์สุขสำราญ”

กลายเป็นสถานที่เงียบสงบและวังเวง	๓๗
กิจกรรมประจำวันที่สำนักวัดป่าชิตอค์	๓๙
อินทรีย์สังวรทางลิ้น หู และตา	๔๑
งานในไร่ที่วัดป่าชิตอค์	๔๔
ผู้เก่งทางปริยัติและปฏิบัติ	๔๕
ผู้อยู่เหนือสุขภาพของร่างกาย	๔๖
บทที่ ๒	๔๘
สาขาวัดป่าชิตอค์	๕๐
วันแห่งการจากกันด้วยน้ำตา	๕๑
ในแดนโจรหุบผาแห่งแสงสว่าง	๕๓
ผู้มีนัยน์ตาคือ “แวว”	๕๔
“วิมาน” ส่วนตัวของท่านแบร์นาร์ด	๕๖
“ปามหากาฬ” จุดจบของความอดทน	๕๙
ปาฏิหาริย์ในนาที่วิกฤต	๖๒
บทเรียนของท่านแบร์นาร์ด; การสอนสูงเกินผู้ฟัง	๖๗
ภาพนิมิตพยากรณ์	๖๘
ความบกพร่องของอัจฉริยะบุคคล	๗๑
ตัวอย่างเทศนาปลุกปลอบใจให้กล้าหาญ	๗๕

บทที่ ๓	๘๕
ผู้เลื่อมใสมาจากคนทุกอาชีพ	๘๗
ปัญหาเกี่ยวกับสำนักอื่น	๘๘
ผู้ที่ไม่ “หว” ลุกศิษย์	๘๙
ความฟุ่มเฟือยในหมู่นักบวช	๙๑
ถ้อยบริโภค(การใช้และกินด้วยอาการแห่งขโมย)	๙๓
การบวชของบิดาโดยมีบุตรเป็นอุปัชฌาย์	๙๖
“เด็กเกเร” หนี	๙๘
สมภารแห่งสมภารทั้งหลาย	๑๐๐
ผู้ “กวนน้ำให้ขุ่น”	๑๐๒
เล่ห์กระเท่ห์แห่งคำสอน	๑๐๔
ฆาตกรรมทางวิญญาน	๑๐๕
ปกาสติตสันตะปาปา	๑๐๗
การใช้ “ไม้แข็ง” เกินไป	๑๐๘
จดหมายที่ไพเราะและมีพร้อมทุกรส	๑๑๐
บทที่ ๔	๑๓๕
ให้บทเรียนแก่น้องสาว	๑๓๗
นิมิตพยากรณ์ผู้ทำความเพียรไปไม่ตลอด	๑๔๓

ความไม่ต้องการอวดเก่ง—การปล่อยวาง	
ร่างกายไว้นอกประตูวัด	๑๔๖
ถูกปลดและ “เนรเทศ”	๑๔๘
ความประทับใจด้วยพลังแห่งความเมตตา	๑๕๓
คุณธรรมข้อเคารพเชื้อพืงของท่าน	๑๕๔
แนวโน้มน้ในการปฏิบัติที่มักจะสุดโต่ง	๑๕๖
โทษบาปอยู่ที่ความติดหรือมัวเมา	๑๕๘
อย่าอวดเคร่ง	๑๖๑
ขุมทรัพย์อยู่ในที่ลับคือใจของตนเอง	๑๖๒
การกำจัดการะอหังการ	๑๖๔
การใช้ปัญญาประกอบในการปฏิบัติ	๑๖๕

บทที่ ๕

สำนักวิเวกวัดป่าแคลร์ไวซ์—ผู้ซึ่งซ้ง	
อิทธิปาฏิหาริย์—วิธีการเทศน์ และความ	
สามารถในการเทศน์ให้ผู้ฟัง “หลงใหล”	๑๖๘
กายวิเวก และจิตวิเวก	๑๗๐
ยังมีสาขามากก็เบ็นภาระมาก	๑๗๓

อิทธิปาฏิหาริย์: ๑. รักษาคนพูดไม่ได้	๑๗๕
๒. รักษาแผลหนองเป็นพิษ และแขนลีบ	๑๗๘
๓. รักษาโรคพิษสุนัขบ้าให้ผู้ซึ่งชังอิทธิปาฏิหาริย์	๑๗๙
๔. ขับไล่กองทัพแมลงวัน	๑๘๑
วิธีการเทศน์	๑๘๒

บทที่ ๖	๑๘๖
---------	-----

“ทุก ๆ คน เขาอยาก ให้เราดี ถ้าเราเด่น ขึ้นทุกที เขาหมั่นใส่”	๑๘๘
เจ้าวัดเจ้าสำราญ	๑๙๐
เจ้าวัดโจร	๑๙๑
สงครามนาลาย	๑๙๓
ถีลอดตาข้าง—ห่างลอดตาเส้น	๑๙๕
พระป่าไต้ “สมเด็จ”	๑๙๗
พระป่าผู้ไม่เคยกลัวใคร	๑๙๘
บันทึกขอรอภัย	๒๐๓
ตอบจดหมายจากผู้อ่าน	๒๐๕

บทที่ ๑

ชาติกำเนิดท่านแบร์นาร์ด์ - วัดป่าโมกษเม และวัดป่าชิโตซ์

ชีวประวัติ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยจดหมายโต้ตอบของเจ้าของประวัติเองนั้น ทำให้เจ้าของประวัติได้มีโอกาส “พูด” เองได้มากที่สุด ดังนั้นจึงได้บรรลาคือความสดชื่น และแสดงถึงอัจฉริยภาพของเจ้าของประวัติเปรียบเสมือนว่า บุคคลนั้นได้เขียนประวัติของเขาด้วยตนเอง

ชีวประวัติของท่านในเล่มนี้มีลักษณะพิเศษกว่าฉบับอื่นอยู่บ้าง คือได้เน้นหนักในเรื่องคำสอน และการปฏิบัติธรรมของท่านมากกว่าอย่างอื่น

ท่านถือหลักประจำชีวิตอยู่เสมอว่า ต้องการเป็นผู้ทำความดีโดยไม่อยากดัง

ความอิจฉาริษยานั้น จะไม่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่อยู่สูง หรือไกลตัวจนเกินไป เช่นเปลวไฟที่เย็นใจ สมมติว่า มันมีจิตใจ มันก็คงอิจฉาแค่ตะเกียงไฟแก๊สเท่านั้น แต่ มันจะไม่เลยเถิดไปถึงกับอิจฉาดวงอาทิตย์เป็นแน่

ความเป็นผู้มีจิตประณีตมากกว่าผู้อื่น ก็มีส่วนทำให้เขาได้รับความทุกข์มากกว่าผู้น้อยเหมือนกัน

เขาคมนามันเข้าไปโดยคิดว่าคมน้ำ และแม่เมอดมเข้าไปแล้วก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามันเป็นนมน้ำ ไม่ใช่ นาดม

ท่านเชนต์เบอร์นาร์ต หรือเรียกตามสำเนียงภาษา
ฝรั่งเศสอันเป็นชาติกำเนิดของท่านว่า แซงต์ แบร์นาร์ต
เดอ แคลร์โวซ์ เป็นนักบุญของคริสตศาสนาซึ่งเกิดเมื่อ
ปี ค.ศ. ๑๐๙๐ หรือ ๑๐๙๑ ที่ต้องใช้คำว่า “หรือ” นี้
ก็เพราะว่าผู้รวบรวมประวัติของท่านหลายคนยังไม่เป็นที่
ตกลงกันได้ว่าจะเป็นที่ใดแน่ เป็นอันว่าพูดกันอย่าง
ง่าย ๆ ก็คือ ท่านเกิดเมื่อประมาณ ๘๙๕ ปีมาแล้ว (หรือ
ก่อนสมัยสุโขทัยเล็กน้อย) ซึ่งก็นับว่าเป็นเวลานานพอ
สมควรทีเดียว แต่แม้อย่างนั้น ก็กล่าวกันว่าท่านเป็น
ผู้^{๒๔๔๒}ที่ผู้รวบรวมประวัติ ได้จัดบันทึกไว้เป็นหลักฐานมาก
ที่สุด นับตั้งแต่สาวกที่เป็นผู้เกิดร่วมสมัยเดียวกันกับ
ท่าน จนกระทั่งถึงผู้เกิดในสมัยหลังต่อ ๆ มา จึงกล่าว

ได้ว่า ผู้รวบรวมประวัติของท่านนักบุญผู้นี้จะไม่ขาดแคลน “วัตถุดิบ” สำหรับงานของเขาเลย นอกจากนั้นผู้รวบรวมในสมัยเดียวกันกับท่านก็เป็นคนสนิทของท่านเอง ได้จดบันทึกและเซ็นชื่อของตนเองกำกับไว้กับบันทึกนั้นด้วยสำหรับข้อความหลายตอนด้วยกัน ข้อความบางตอน ผู้รวบรวมบางคนอาจไม่ได้พบเห็นด้วยตนเอง แต่ก็ได้รับการบอกเล่าและยืนยันจากผู้ที่มีคุณธรรมพอจะเชื่อถือได้อยู่ ในปี ค.ศ. ๑๑๕๕ หลังจากที่ท่านได้ล่องลပ်ไปแล้วคณะสงฆ์ (คือบาทหลวง) ชั้นผู้ใหญ่ เช่นชั้นบิชอป และเจ้าอาวาสหลายท่านได้ประชุมกันชำระสอบประวัติของท่าน ให้เป็นที่แน่ใจว่าถูกต้องเที่ยงตรงจริงๆ ก่อนที่จะได้รับการอนุญาตให้เผยแพร่ออกไปให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบทั่วกัน

และในช่วงเวลาอันยาวนานตั้งแต่นั้นมาจนถึงบัดนี้ ปรากฏว่าความสนใจและเลื่อมใสในชีวประวัติของท่านนักบุญผู้นี้ มิได้ลดน้อยลงไปเลย แต่ดูเหมือนว่าจะมีมากขึ้นทุกทีด้วยซ้ำไป ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในหอสมุดแห่งชาติที่กรุงปารีสแห่งเดียวนั้นมีหนังสือประวัติ

ของท่านนักบุญผู้น้อยถึง ๖๐ กว่าฉบับ ซึ่งล้วนแต่รวบรวมโดยผู้แต่งต่าง ๆ กันทั้งสิ้น และหนังสือเหล่านั้นก็ได้รับการแปลถ่ายทอดเป็นภาษาต่างๆ หลายภาษาด้วยกัน

ชีวประวัติของท่านในเล่มต่อไปนี้มีลักษณะพิเศษกว่าฉบับอื่นอยู่บ้าง คือได้เน้นหนักในเรื่องคำสอน และการปฏิบัติธรรมของท่านมากกว่าอย่างอื่น และนอกจากนั้นก็ได้อ้างถึงจดหมายของท่านที่มีไปถึงบุคคลต่างๆ เป็นจำนวนมาก กล่าวได้ว่าท่านเป็นนักปฏิบัติธรรมที่ขยันเขียนจดหมายเหลือเกิน และสำนวนในจดหมายก็ไพเราะมีคติสอนใจ น่าอ่านน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งอันที่จริงก็กล่าวกันว่า ยังมีจดหมายของท่านอีกจำนวนหนึ่งที่สูญหายไปโดยไม่ได้ร่องรอย เท่าที่มีเหลืออยู่ก็เป็นจำนวนมากมายหลายร้อยฉบับ ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงบทความและ กัณฑ์เทศน์ซึ่งก็มีอีกมากมายเช่นเดียวกัน มีคำกล่าวของนักเขียนชีวประวัติผู้หนึ่ง ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ความประสงค์ของข้าพเจ้าในการเขียนชีวประวัติ (ของท่าน) ก็คือต้องการจะทำโดยใช้จดหมาย (ของท่าน) เป็นตัวนำหรือแกนกลาง และใช้ประโยคหรือความเห็นของ

ตนเองให้น้อยที่สุด วิธีนี้จะเป็นการเข้าถึงความจริง และน่าสนใจ มากกว่าวิธีการแบบอื่น ๆ อีกผู้หนึ่งก็กล่าวว่า “ชีวประวัติซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยจดหมายโต้ตอบของเจ้าของประวัติเองนั้น ทำให้เจ้าของประวัติได้มีโอกาส “พูด” เองได้มากที่สุด ดังนั้นจึงได้บรรณรส คือความสดชื่น และแสดงถึงอรรถาธิบายของเจ้าของประวัติ เปรียบเสมือนว่าบุคคลผู้นั้นได้เขียนประวัติของเขาด้วยตนเอง” (A biography largely made up of the subject's correspondence in which he is allowed so far as possible to speak for himself would have the freshness and the intimate character of an autobiography)

ท่านนักบุญฌ็องเกิดที่เมือง ดิจอง อันเป็นเมืองหลวงในสมัยโบราณของแคว้นเบอร์กันดี ในประเทศฝรั่งเศส ตระกูลของท่านสืบเชื้อสายมาจากผู้ดีชั้นเจ้าสายหนึ่งและจากทหารอีกสายหนึ่ง บิดาของท่านชื่อ เทสคาแลง และมารดาชื่อ อเลซ ท่านมีพี่น้องร่วมอุทรด้วยกันทั้งหมด ๗ คน คือ กิโดท์ เกรราต์ แบร์นาร์ดี

(คือตัวท่าน) ฮัมเบลลินา แอนดรู บาร์โธโลมิว และ
 นิวาร์ คนที่ ๔ คือ ฮัมเบลลินานี้เป็นผู้หญิงนอกถิ่น
 เป็นชายทั้งหมด

ตัวอย่างจากมารดาผู้มีใจงาม

เนื่องจากบิดาของท่านเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่
 จึงไม่ค่อยมีเวลาอบรมดูแลลูกๆ เท่าใดนัก ดังนั้นมารดา
 ของท่านจึงรับหน้าที่แทน ซึ่งนางก็ทำได้ด้วยความ
 สามารถอันดีเยี่ยม เพราะนางเป็นผู้มีศรัทธามั่นในศาสนา
 เป็นอย่างยิ่ง อเลซได้อบรมบุตรของเธอให้เป็นผู้อดทน
 เข้มแข็ง ไม่ได้ตามใจหรือพบนอกๆ จนเด็ก ๆ กลายเป็น
 คนอ่อนแอและสำรวย เหมือนดังลูกคนชั้นผู้ดีโดย
 มากในสมัยนั้น อเลซยังชอบทำบุญทำทานแก่คนยาก
 จนขัดสนอยู่เสมอ โดยไม่ได้ถือตัวว่าเป็นคนร่ำรวยและ
 คนชั้นสูงแต่อย่างใด เธอเข้ากับคนจนได้ดีด้วยความ
 เมตตากรุณาของเธอเอง ซึ่งทั้งนี้ก็ผิดกับคนมั่งมีและ
 ตระกูลผู้ดีในสมัยนั้นเป็นอนมาก เพราะส่วนมากจะมี
 การถือยศศักดิ์และแบ่งชนวรรณะกันอย่างรุนแรง จึง
 ไม่มีท่านคุณหญิงคุณนายที่เป็น “ผู้ดีชั้นสูง” คนไหนที่

ลดตัวลงมาบ่อนข้าวบ่อนน้ำให้กับคนยากจนอนาถาที่เจ็บป่วยดั่งเช่นมารดาของท่านเลย เพราะเขาจะถือกันว่า เป็นการเสียเกียรติ และเป็นการลดศักดิ์ศรีของตนเอง อย่างน่าอับอายเป็นอย่างยิ่ง แต่มารดาของท่านเป็นผู้ศรัทธาต่อพระเจ้าอย่างจริงจัง เธอรู้ดีว่าการกระทำเช่นนั้น จะเป็นทีโปรดปรานขององค์พระเจ้าอย่างแน่นอน ดังนั้นเธอจึงไม่หวาดเกรงการดูหมิ่นดูแคลนจากผู้อื่นใดเลย แน่ละ ความประพฤติของมารดานี้ย่อมเป็นที่ประทับใจแก่แบร์นาร์ตเป็นอย่างยิ่ง เพราะเขามักจะติดตามห้อยตามท่านไปในการบำเพ็ญกุศลดังกล่าวเสมอ ๆ เรียกว่าแบร์นาร์ตได้รับมรดกคือคุณธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ศรัทธา ความอดทน และความไม่ย่อหย่อนอันประกอบด้วยความกรุณาเป็นต้น ไว้ในหัวใจอย่างเต็มเปี่ยมทีเดียว ด้วยเหตุนี้ จึงปรากฏว่าเด็กน้อยแบร์นาร์ตชอบแบ่งอาหารของตนให้แก่คนยากจนบ่อย ๆ และถ้าบังเอิญมีเงินทองติดตัวบ้างแม้เล็กน้อย ก็อดแบ่งให้คนยากจนขัดสนไม่ได้อีกเช่นเดียวกัน บางครั้ง ถ้าไปพบรายที่มีความเดือดร้อนขัดสนมาก เกินกว่าที่กำลัง

ของตนจะช่วยได้ เขาก็มักจะรบเร้าให้พ่อแม่หาทางช่วยเหลือจนได้

บิดาของแบร์นาร์ด เดิมทีก็ต้องการให้บุตรของเขาทุกคนที่เป็นผู้ชาย ได้เติบโตขึ้นเป็นทหารเช่นเดียวกันกับเขา แต่ต่อเลขมารดาของเขามีความเห็นว่าเป็นสำหรับแบร์นาร์ดนั้น เธอต้องการจะให้เขาเรียนทางพลเรือนเพื่อเป็นนักปราชญ์มากกว่า เพราะรูปร่างที่อ่อนแอของเขาย่อมไม่เหมาะสำหรับที่จะใช้ชีวิตตราดั่งเช่นผู้อื่นได้ ซึ่งในที่สุดบิดาของเขาก็กยอมตามนั้น

ภาพนิมิตครั้งแรก

สภาพของยุโรปในสมัยก่อนที่ท่านแบร์นาร์ดจะถือกำเนิดขึ้นมา นั้น วิชาความรู้ทางโลกก็ดี ตลอดจนถึงการศึกษาศาสนา(คริสต์)ก็ดี เสื่อมลงมาก ในทางศาสนจักรมีการวิ่งเต้นซื้อตำแหน่งสมภารเจ้าวัดและสมณศักดิ์กันอย่างโจ่งครึม โดยไม่ต้องมีการละอายกันเลย ดังนั้นประชาชนทั่วไปจึงเสื่อมศรัทธาในศาสนาของตนลงไปมาก แต่พอถึงระยะเวลาก่อนที่

เด็กน้อยแบร์นาร์ดีจะเกิดราว ๔๐ ปี ก็ได้มีการปรับปรุงทางศาสนจักรให้พุ่มฟูขึ้นทั้งทางการศึกษาและปฏิบัติ ดังนั้น ตอนที่แบร์นาร์ดีมีอายุอยู่ในวัยที่จะต้องศึกษาเล่าเรียนได้แล้ว จึงปรากฏว่ามีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงให้เลือกเรียนได้หลายแห่งด้วยกัน ซึ่งในที่สุดเขาก็ได้ถูกส่งให้เข้าศึกษาที่โรงเรียนที่มีชื่อว่า แวงต์ วอร์ลส์ ที่ชาติของ ซึ่งอยู่ไกลออกไปจากบ้านของตนพอสมควร

ตอนนี้แบร์นาร์ดีอายุได้ประมาณ ๘ ขวบ และหลังจากที่ได้มาเข้าโรงเรียนนี้ได้ไม่นาน เด็กชายแบร์นาร์ดีก็ได้แสดงให้ปรากฏแก่เพื่อนฝูงและครูอาจารย์ว่า เขาเป็นเด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดอย่างน่าอัศจรรย์ และก็เก่งในวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอักษรศาสตร์และกวีนิพนธ์ และในระยะเวลาอันสั้นคือตอนที่เขาจะได้เข้าโรงเรียนนี้เอง เด็กน้อยแบร์นาร์ดีก็ได้เห็นภาพนิมิตอันทำให้เขาเกิดความประทับใจอย่างยิ่ง และซึ่งเป็นเหตุสำคัญต่อชีวิตในภายหลังของเขาตลอดมา คือที่โบสถ์ของวัดในตำบลนั้น (แต่ผู้แต่งบางคนกล่าวว่าที่บ้านของบิดาของเขาก็กแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ในเมืองนั่นเอง) เขาได้เห็นภาพ

นิมิตตอนที่พระเยซูเกิด คือที่คอกม้าแห่งเมืองเบธเลเฮม อย่างชัดเจน นอกจากนั้น เขายังรู้สึกว่าเขาได้มีโอกาส ได้อุ้มทารกน้อย คือองค์พระเยซูนี้ไว้ในวงแขนของตน อีกด้วย โดยพระนางมาเรียผู้เป็นมารดาของพระเยซูก็ได้ ยอมให้เขากระทำเช่นนั้นด้วยความเต็มใจ เขารู้สึกว่า ภาพนิมิตนั้นได้เกิดขึ้นแก่เขาในวันครบรอบปี และ ตรงกับเวลาที่พระเยซูสมภพพอดี ทั้งนี้เพราะวันนั้น เป็นวันก่อนวันคริสตมาสพอดีด้วย ปราบกฏว่าภาพนิมิต ดังกล่าวนั้นได้ให้กำลังใจและกำลังศรัทธาแก่เขาอย่างมาก มาย ซึ่งสิ่งนี้ก็เป็นการเตรียมตัวเขาไว้สำหรับเหตุการณ์ ในอนาคตเป็นอย่างดี เพราะเราจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ ในชีวิตของเขาในกาลต่อไปนั้น ทำให้เขาต้องใช้กำลังใจ และกำลังศรัทธามากเหลือเกิน มิฉะนั้นก็คงไปไม่รอด อย่างแน่นอน

ความอิจฉาริษยา

ในวัยเด็กนั้น ปราบกฏว่าเด็กชายแบร์นาร์ด เป็น คนมีนิสัยช่างคิด พุดน้อยและไม่ค่อยชอบคบคนแปลก หน้าเท่าใดนัก เพราะดูจะเป็นคนขี้อายเสียมากกว่า

ตามปกติ เด็กเช่นนี้มักจะไม่ค่อยมีเพื่อนฝูงมากนัก แต่ในกรณีของเด็กชายแบร์นาร์ต ปรากฏว่าเขามีเพื่อนฝูงมากพอสมควร และความเป็นผู้เด่นในทางวิชาการของเขา ก็ปรากฏว่าไม่ค่อยได้รับการอิจฉาริษยาจากเพื่อนฝูงดังที่ควรจะเป็น ในเรื่องนี้มีคำกล่าวที่น่าฟังของ แอบเบซังแวงต์ ว่า “ความอิจฉาริษยานั้น จะไม่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่อยู่สูงหรือไกลเกินตัวมากเกินไป เช่น เปลวไฟเทียนไข สมมติว่ามันมีจิตใจ มันก็คงจะอิจฉาเพียงแค่ตะเกียงไฟแก๊สเท่านั้น แต่มันจะไม่เลยเถิดไปถึงกับอิจฉาดวงอาทิตย์เป็นแน่” (Jealousy is never aroused by a pre-eminence too far above it; a candle-flame, if self-conscious, might indeed feel jealous of a gas-lamp, yet hardly of the sun) เด็กชายแบร์นาร์ตก็คงจะเป็นทำนองนี้ ด้วยเหตุที่ว่าเขามีจิตใจที่สูงส่งเกินกว่าที่พวกเพื่อนทั้งหลายจะคิดอิจฉาได้ นอกจากว่าจะรักและนับถือเท่านั้น เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือว่า เขาเป็นผู้มีเมตตาจิตอย่างเข้มข้นและจริงใจ ชนิดที่ผู้ที่เข้ามาใกล้ก็มักจะได้รับกระแสพลังจากเขาเสมอไม่มากนักน้อย อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม (ในฐานะที่ยังเป็นคนมีหัวใจ คือเป็น “ปลุชน”) ความรู้สึกอ่อนไหวต่ออารมณ์หรือว่าความเป็นผู้มีจิตประณีตมากกว่าผู้อื่นดังกล่าวแล้ว ก็มีส่วนทำให้เขาต้องได้รับความทุกข์มากกว่าผู้น้อยไม่น้อยเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อเพื่อนฝูงหรือศิษย์ หรือว่าญาติมิตรอันเป็นที่รักต้องจากไป ซึ่งจะเป็นการจากไปชั่วคราวหรือว่าการตายจากกันก็ตาม และยังเมื่อผู้ที่เขารักและหวังดีทำเมินเฉยต่อเขาเช่นนี้ เขาก็จะเสียใจและน้อยใจ ทำให้ตนเองต้องได้รับความทุกข์มากยิ่งขึ้น

แบร์นาร์ดเข้าเรียนที่โรงเรียนดังกล่าวได้ ๑๓ ปี ก็กลับมาบ้านของเขาที่เมืองฟองแทน เพราะเขาได้เรียนจบหมดทุกวิชาเท่าที่ครูที่นั่นสามารถจะสอนให้ได้แล้ว และหลังจากนั้นอีกไม่นาน คือในปีนั้นเอง อเลฆมารดาอันเป็นที่รักยิ่งของเขาก็ถึงแก่กรรม โดยที่นางได้รู้ล่วงหน้าก่อนเป็นเวลาพอสมควร ทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นนางเองก็มีสุขภาพสมบูรณ์ดีทุกประการ และอายุก็เพิ่งจะได้ ๔๐ ปีเท่านั้นเอง นางได้บอกกับบุตรธิดาอย่างเรียบ ๆ ว่านางจะต้องจากเขาไปในไม่ช้าแล้ว เพราะนางรู้สึกว่

มีนางสังหรณ์เช่นนั้น ต่อมาไม่นานนางก็ถึงแก่กรรม
ด้วยอาการอันสงบ สมดังที่เป็นผู้มีศรัทธาในพระผู้เป็น
เจ้าอย่างแท้จริง

จิตใจที่ “ค่าน”

มรณกรรมของมารดาทำให้แบร์นาร์ตเสียใจมาก
เพราะเขาถือว่า มารดาเป็นประทีปแห่งชีวิตของเขาโดย
แท้ เขารู้สึกหมดอาลัยตายอยากในชีวิตไปพักหนึ่ง และ
ในระหว่างนี้ไม่มีใครปลอบใจเขาได้ดีเท่ากับ ฮัมเบลินา
ผู้เป็นน้องสาวที่มีอายุใกล้เคียงกันกับเขาและก็มีนิสัยใจคอ
พอจะเข้ากันได้มากกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ เพื่อให้ลืมความ
เศร้าโศกเสียใจลงบ้าง เขาจึงพยายามคบกับเพื่อนฝูง
บางคน แต่บังเอิญเพื่อนฝูงเหล่านั้นก็เป็นบุคคลที่มี
นิสัยใจคอไม่ค่อยดีนัก มักจะชักพาเขาไปสู่ความชั่วและ
ทางต่ำต่าง ๆ ซึ่งเขาก็รู้ตัวดีเหมือนกัน จึงได้พยายาม
หักห้ามใจตนเองไว้ มิให้คล้อยตามไปหมดในทุกกรณี
เพราะถึงอย่างไร ๆ จิตใต้สำนึกของเขาก็คอยเตือนและ
ห้ามกั้นอยู่เสมอ เกี่ยวกับเรื่องนี้เขาได้บรรยายไว้เองว่า
“ในตอนแรกนั้นท่านจะรู้สึกว้า (ความชั่ว) บางอย่าง

เป็นสิ่งที่ท่านจะฝืนใจทำไม่ได้เลย แต่ต่อมา พอท่าน
 ชักจะคุ้นเคยกับมันเข้า ท่านก็จะรู้สึกว่ามันก็ไม่ใช่สิ่ง
 ที่ร้ายกาจอะไรนักหนา ต่อมาอีก มันก็จะทำให้ท่าน
 สะดุ้งใจน้อยลง ครั้นแล้ว ท่านก็ไม่รู้สึกตะขิดตะขวงใจ
 อีกเลย ในที่สุด ท่านจะเริ่มรู้สึกว่าทำได้ด้วยความสบาย
 ใจ ต่อจากนี้ จิตใจของท่านก็จะเริ่มแข็งกระด้าง (ต่อ
 ความดี) และแล้วก็จะรู้สึกเกลียดชังการทำความดีขึ้นมา
 เลยทีเดียว”

ผู้เขียนชีวประวัติของท่านได้กล่าวแสดงความเห็น
 ของเขาไว้ในตอนนั้นว่า อันที่จริง ท่านเซนต์เองนั้น คง
 จะไม่มีจิตใจตกต่ำลงไปจนถึงขนาดแข็งกระด้างต่อความดี
 ดังที่ท่านบรรยายไว้เองนั้นดอก เป็นแต่ว่าท่านมีมโน
 ธรรมหรืออหยาศรัยละเอียดประณีตอย่างเหลือเกิน จน
 กระทั่งแม้ความประพฤติอันย่อหย่อนหรือความรู้สึกน้อม
 เยี่ยงไปในทางต่ำแม้เพียงเล็กน้อย ก็ทำให้ท่านเสียใจ
 และติเตียนตนเองเสียมากมาย

“บโมย” ปล้นพรหมจรรย์

มีเรื่องเล่ากันว่าครั้งหนึ่งเขาขี่ม้าไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนฝูงจำนวนหนึ่ง วันนั้นบังเอิญเที่ยวตระเวนไปไกลจากบ้านมาก ทำให้กลับมาไม่ทัน และก็เกิดความจำเป็นที่จะต้องค้างคืน ณ ที่ใดที่หนึ่งในระหว่างทาง ซึ่งในที่สุดก็ตกลงกันว่า จะขอพักแรมที่บ้านหลังหนึ่งซึ่งไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเลย ปรากฏว่าเจ้าของบ้านหลังนั้นซึ่งเป็นหญิง ได้ให้การต้อนรับเขากับคณะเป็นอย่างดี และก็ขอร้องแบบขยั้นขยอว่า ในฐานะที่เขาเป็นหัวหน้าของหมื่นนี้ เขาจะต้องนอนในห้องพิเศษคนเดียว ซึ่งเธอจะจัดไว้ให้โดยเฉพาะ ซึ่งแบร์นาร์ตก็ยินยอม เพราะไม่ได้เฉลียวใจว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ปรากฏว่าในตอนดึกของคืนวันนั้น ได้มีแขกยามวิกาลเข้ามาเยือนเขาในห้องนอน ซึ่งเขานอนอยู่คนเดียววันนั้นเอง และแขกยามวิกาลผู้นั้นมิใช่คนอื่นไกลเลยคือหญิงเจ้าของบ้านนั่นเอง อย่างไรก็ตาม เขาตื่นขึ้นมาทันทั่วก็ และแม้เมื่อรู้ว่าเจตนาของหญิงเจ้าของบ้านเป็นอย่างไร เขาก็ยังมีสติหาทางออกให้แก่ตนเองได้

อย่างงดงาม คือได้แกลิ่งส่งเสียงร้องเอ็ดตะโรขึ้นมากลาง
 ดึกว่า “ขโมย ขโมย ช่วยด้วย” ด้วยเสียงเอ็ดตะโร
 นี้เอง ทำให้หญิงผู้กำลังจะเป็น “ขโมย” ต้องรีบวิ่งหัน
 หลังกลับไปอย่างไม่เหลียวหลังกลับมาอีกเลย แน่ละ
 ต่อจากนั้นก็เกิดการโกลาหลกัันทั่วทั้งบ้าน ในเมื่อทุก
 คนได้ยินเสียงร้องเอ็ดอิ่งของเขาเช่นนั้น ทุกคนต่างพา
 กันออกช่วยหาเจ้า “ขโมย” กันอย่างเต็มที่ทุกซอกทุกมุม
 แต่ก็แน่ละ ไม่มีใครสามารถจะหาขโมยยามวิกาลผู้นั้น
 ได้เลย รุ่งเช้าขณะที่ขโมยกลับออกไปจากบ้านพักหลังนั้น
 พวกเพื่อนฝูงได้พากันล้อเขา โดยหาว่าตาฝาดเห็นไป
 เองว่า มีคนเข้ามาในห้องเพื่อจะขโมยสิ่งของของเขา แต่
 เขาได้ยินยันว่า เขาไม่ได้ตาฝาดหรือฝันไปเลย มีคน
 เข้ามาในห้องเขาจริง ๆ คนคนนั้นไม่ได้คิดจะขโมยของ
 มีค่าเช่นเงินและทองของเขาดอก แต่มันจะขโมยของ
 ในตัวเขาที่มีค่ามากกว่านั้นอีก

เหตุการณ์ที่ยั่ววนทำนองนี้ ได้เกิดขึ้นแก่เขาอีก
 สองครั้ง (แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ผู้เขียนชีวประวัติของ
 ท่านไม่ได้เล่าไว้เลย เพียงแต่บอกว่ามีความรุนแรงมาก

กว่าจนกระทั่งท่านเกือบจะทนไม่ไหว) และเมื่อเกิดความ
 สลดสังเวชในระยะต่อมามากขึ้น ก็ปฏิญาณว่าจะขอ
 รักษาพรหมจรรย์จนตลอดชีวิต*

* นำเสียดายที่ว่า ผู้รวบรวมชีวประวัติไม่กล้าเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่
 ท่านสองครั้งหลังนั้นเลย อันที่จริง ถ้าผู้รวบรวมยึดถือหลักความจริงว่า
 บุคคลที่ยังไม่บรรลุความสมบูรณ์ ย่อมจะต้องมีการต่อสู้เช่นนี้อย่างหนัก
 อาจพลั้งพลาดแพ้บ้าง ชนะบ้าง ซึ่งเป็นของธรรมดา การเล่าเหตุการณ์
 เช่นนั้นไว้ จะได้เป็นบทเรียนสอนใจอนุชนผู้เกิดมาภายหลังได้บ้าง ไม่
 ใช่ว่าในการรวบรวมประวัติของใครคนหนึ่ง ก็จะต้องกล่าวถึงแต่ความ
 สำเร็จหรือส่วนดีโดยส่วนเดียวเท่านั้น ในประเทศเรามีประวัติ การต่อสู้
 ของพระเถระรูปหนึ่ง คือพระอาจารย์ชา สุภัทโท ซึ่งท่านเขียนเอง
 ท่านจึงเล่าประวัติต่อสู้อารมณ์ของท่านไว้อย่างน่าสนใจมาก เคยมีลูกศิษย์
 บางคนแนะนำท่านว่า เหตุการณ์ตอนนั้น ตัดออกเสียไม่ดีกว่าหรือ แต่
 เพราะเขาเกรงว่าจะ “โป้” หรือ “ลามก” เกินไปท่านบอกว่าตอนนั้น
 ตัดไม่ได้ ถ้าตัดตอนนั้นก็ไม่ต้องเขียนประวัติกันเลย นี่แสดงว่าคนโดย
 มากมักจะเส็งถึงผลสุดท้ายเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาศึกษาถึงการต่อสู้ใน
 ระหว่างนั้น ก่อนที่บรรลุความสำเร็จ ว่าแต่ละคน ๆ ได้ต่อสู้มาอย่างไร
 ได้พ่ายแพ้พลั้งพลาด และผิดหวังมากแค่ไหน เราจึงมักมีนิสัยเป็น
 พวก “ชาติสัตว์” คือชอบซ้ำเติมผู้ที่พลั้งพลาดในการทำ ความเพียรและ
 การต่อสู้ คิดสมน้ำหน้า และหาว่าเขาเป็นผู้หมดหวัง หรืออภัพใน
 การทำความดีและความก้าวหน้าโดยสิ้นเชิง หารู้ไม่ว่าการคิดเช่นนั้นเป็น
 “บาป” คือว่าตนเองก็ต้องเป็นเช่นนั้น หรือยิ่งกว่านั้น ในวันหนึ่ง
 อย่างแน่นอน

ผู้ต้องการ “ยาแรง ๆ”; นักบวชแบบตัวตู่

ผู้เขียนชีวประวัติได้สรรเสริญท่านไว้ในตอนนั้นว่า บุคคลเช่นท่าน ซึ่งมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพอที่จะ เรียนวิชาทางโลกได้ทุกวิชาเป็นอย่างดี นอกจากนั้น ยังมีรูปสมบัติอันเจริญตา เป็นที่น่าเสนาหาแก่คนทั่วไป มีเสียงไพเราะกังวาล สามารถตรึงใจผู้ที่ได้ยินน้ำเสียงของท่านได้ทุกคน แต่แล้วท่านกลับสละความหวัง และความรุ่งเรืองทางโลกทั้งหมด หันมาอุทิศตน ในการปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัดจนตลอดชีวิต เช่นนี้ จึงเป็นบุคคลที่น่าสรรเสริญยกย่องเป็นอย่างยิ่ง ที่เดียว แน่ละ ท่านก็เป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยาน อยากรับผิดชอบเสียง อยากรู้ให้คนเคารพนับถืออยู่บ้าง เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อท่านรู้ว่า จุดหมาย ปลายทางเช่นนั้น สำหรับท่านไม่ได้อยู่สุดเอื้อมเลย จริงอยู่สุขภาพทางร่างกายของท่านอาจไม่ค่อยจะสมบูรณ์นัก แต่การที่ท่านกล้าสละชีวิตอันสะดวกสบายทางโลก ตลอดจนทางศาสนาประเภทที่เป็นฝ่ายปกครองหรือฝ่าย นักปราชญ์ (ซึ่งไม่ต้องทรมานตนให้ลำบากมากมายนัก)

แล้วหันมาเลือกทางเดินชีวิตในทางศาสนาชนิดที่ต้องมีการบำเพ็ญตบะอย่างเคร่งครัด ทั้ง ๆ ที่ร่างกายของท่านก็อ่อนแอกว่าผู้อื่นเช่นนั้น ย่อมเป็นเรื่องที่น่าสรรเสริญ และนับถือน่าใจอันเสียสละและกล้าหาญจริง ๆ ท่านเองเคยกล่าวว่า ท่านต้องการ “ยาแรง ๆ” (strong medicine) จึงจะสมใจ ท่านเปรียบเทียบชีวิตของนักบวชว่า ควรจะทำตัวแบบตัวตุ่น (mole) คือฝังตัวอยู่ใต้ดิน ไม่สนใจต่อแสงแดดหรือเหตุการณ์ทางโลกใด ๆ นักบวช (ผู้บำเพ็ญเนกขัมมบารมี) ก็ควรเป็นเช่นนั้น คืออย่าไปสนใจเรื่องสังคมเรื่องโลกอะไรเลย แต่ควรจะฝังใจไว้ภายในอันเป็นการทำความเพียร เพื่อให้เข้าถึงพระผู้เป็นเจ้าอย่างเดียว โดยนัยนี้ ท่านถือหลักประจำชีวิตอยู่เสมอว่า นักบวชต้องมีความรักประจำตัว (แบบตัวตุ่น) คือต้องรักที่จะทำความดีได้โดยไม่ต้องเป็นคนมีชื่อเสียง ไม่มีใครรู้จัก (love to be unknown) เรียกว่าต้องเป็นผู้ทำความดีโดย “ไม่อยากดัง” นั่นเอง และแนวการปฏิบัติข้อนี้ ท่านได้ทำตนให้ดูเป็นตัวอย่าง และได้สอนผู้อื่นให้ทำตามตลอดมา ด้วยอำนาจแห่งอริชฐานบารมีดัง

กล่าว ท่านจึงปฏิเสธไม่ยอมพำนักอยู่ที่วัดที่ทรูหราอาโอ
เช่นวัดเซนต์เบกกันส์ และวัดคลูนี่เป็นต้น แต่กลับไป
เลือกสถานที่ ๆ ไม่ค่อยไม่มีใครรู้จัก และมีความเป็นอยู่
คับแคบแสนเข็ญจนเกือบจะต้องอดตายเลยทีเดียว (his
thoughts turned to.....another religious house,
poor and obscure and apparently on the point of
extinction) เรื่องนี้จะได้กล่าวต่อไปภายหลัง

วัดป่า “โมเลสเม”

ณ แขวงเมืองเบอร์กันดีนั้น มีวัดอยู่แห่งหนึ่งชื่อ
โมเลสเม (Molesme) อันที่จริง สถานที่แห่งนั้นก็ไม่น่า
จะเรียกว่าเป็น “วัด” ได้เลย เพราะในอาณาเขตนั้นมี
กระต๊อบโกโรโกโสฝังด้วยใบไม้อยู่กลุ่มหนึ่ง โดยมีโบสถ์
หรือวิหารสำหรับเป็นที่ไหว้พระสวดมนต์อยู่ตรงกลาง
รอบบริเวณกระต๊อบซึ่งเป็นเสมือน “กุฏิ” ของนักบวช
ของ “วัด” นี้ ก็เป็นผืนดินที่กว้างพอสมควรซึ่งนักบวช
เหล่านั้นได้อาศัยใช้ปลูกพืชผักเลี้ยงร่างกายไปวัน ๆ ใน
ระหว่างการบำเพ็ญพรตอันเข้มงวด ถัดจากบริเวณดัง

กล่าวก็เป็นอาณาเขตป่ากว้างใหญ่ไพศาล อันเป็นดั่ง
กำแพงที่กั้นวัดป่าโมเลสเมินไว้จากโลกภายนอกทั้งมวล
แน่ละ นักบวชที่พำนักอยู่ในวัดป่าอันเป็นแดนทุรกัน-
ดารเช่นนี้ ต้องเป็นผู้บากบั่นและบึกบึนจริง ๆ ต่อการ
ทำงานหนักด้วยกำลังกายในไร่ของท่านตลอดวัน เพื่อ
ได้ผลเพียงเพื่อพอเลี้ยงชีพให้เบนไปเท่านั้นเอง เรื่อง
ความผาสุกสะดวกสบายด้วยวัตถุ อันเป็นเครื่องหรูหรา
เปลิดเปลินดังเช่นวัดในเขตบ้านเขตเมืองนั้น เบนอัน
ไม่ต้องพูดถึงเลยทีเดียว

แบร์นาร์ตได้ทราบเรื่องของวัดป่าโมเลสเมิน และ
ได้เดินทางไปดูสถานที่อัน “น่าสังเวช” นี้ด้วยตนเอง
ซึ่งก็ทำให้ท่านเกิดความประทับใจในความวิเวกของสถาน
ที่และรู้สึกนิยมชมชื่นอย่างเต็มที่ต่อความกล้าหาญ และ
ความเสียสละของนักบวชที่อดทนอยู่ใน สถานที่เช่นนี้
ได้เป็นเวลานานเช่นนั้น นักบวชเหล่านั้นได้ยอมเสีย
สละความสุขทางโลกทุก ๆ ประการด้วยศรัทธามุ่งมั่นใน
พระผู้เป็นเจ้าของเขาจริง ๆ แบร์นาร์ตได้ตกลงใจว่า
สถานที่แห่งนี้จะเป็นที่ ๆ เขาจะขอพำนักอยู่ตลอดไปจน

กว่าชีวิตจะหาไม่ ทั้งนี้ไม่ว่าจะต้องเผชิญชีวิตที่ลำบาก
ยากแค้นแสนเข็ญเพียงใดก็ตาม

วัดป่า “ชิโตรี”

แต่เหตุการณ์ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงความตั้งใจของ
เขาไปบ้างเล็กน้อย เพราะวัดโมเลสเม ซึ่งเคยเป็นวัดที่
ทุกรักษารอย่างเหลือเข็ญนั้น ต่อมาภายหลังได้มีผู้มี
ฐานะดีเข้าอุปการะปวารณาตัวเป็นโยมอุปฐาก และได้
ให้ความสะดวกสบายทุกประการแก่นักบวชในที่นั้น ทำ
ให้ความยากจนทางกายหรือทางวัตถุหายไป และเกิดมี
ความยากจนทางใจเข้ามาแทนที่ (with material wealth
come spiritual destitution) สำหรับนักบวชที่เป็นลูก
วัดส่วนมาก ในที่สุดก็เกิดการขัดแย้งกันระหว่างสมภาร
เจ้าวัด ซึ่งต้องการมีชีวิตแบบสมณะ และยากแค้นแบบ
เดิม กับพระลูกวัดบางคนซึ่งติดในความฟุ่มเฟือยทาง
วัตถุ จนไม่ยอมหันกลับไปใช้ชีวิตแบบทรมาณกายด้วย
ความแร้นแค้นแสนสาหัส เช่นที่แล้วมาอีกต่อไป ใน
ที่สุดผู้ต้องการบำเพ็ญตบะ และเนกขัมมะอย่างเคร่ง-
ครัดก็ปลีกตัวออกไป พร้อมด้วยลูกวัดจำนวนหนึ่งที่มี

ความเห็นในทำนองเดียวกัน พระที่ปลีกตัวออกไปได้
 ไปตั้งหลักแหล่งใหม่ในป่าที่อยู่ถัดออกไป ซึ่งเป็นเขต
 ของท่านไวสเคานต์แห่งโบนนี ซึ่งท่านผู้เป็นเจ้าของที่
 ดินก็ยอมยกให้ด้วยความเต็มใจ ที่นี้เป็นบริเวณป่าเปลี่ยว
 และวังเวงมาก เป็นที่อยู่อาศัยของสุนัขจิ้งจอกและสุนัข
 ป่ามากมาย เป็นสถานที่ชื่อว่า "ซีโตซ์" (Citaux) สถานที่
 นี้เองได้เป็นที่ให้กำเนิดแต่สำนักซิสเตอร์เซียน (Cis-
 tercian Order) ในเวลาต่อมา

การบุกเบิกหักล้างทางพงของนักบวชกลุ่มที่แยก
 ตัวออกมาจากโมเลสเม เป็นไปด้วยความลำบากยากเข็ญ
 อีกครั้งหนึ่ง แต่ก็ไม่มีใครได้ย่อท้อ เพราะทุกท่านได้
 ปวารณาตัวหรือชีวิตไว้ก่อนหน้าแล้วว่า จะอุทิศตนเพื่อ
 พระผู้เป็นเจ้าจริง ๆ กล่าวกันว่าในระหว่างการเที่ยวป่า
 โดยมาฆของแบร์นาร์ด์หลายต่อหลายครั้งนั้น เขาคงจะได้
 มาเห็นสถานที่นี้แล้วด้วยเช่นเดียวกัน และในที่สุดเขา
 ก็รู้สึกว่าจะต้องมาฝังตัวทงเบนอนอยู่กับความวิเวกของป่า
 ซีโตซ์ตลอดชีวิตอย่างแน่นอน (His resolution was
 taken ; he would bury himself alive and for ever in
 the solitude of Citaux)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้ตกลงใจแน่นอนแล้ว เช่นนั้น แบริ่นาร์ดก็คิดว่า เขาควรจะปรึกษาใครที่ใกล้ชิดสักคนหนึ่งดูก่อน ซึ่งคน ๆ นั้นก็คือลุงของเขาผู้ชื่อว่า กอดรี ซึ่งเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่ง และเป็นผู้มีนิสัยผูกใจในทางศาสนาเช่นเดียวกับอเลฆมารดาของเขาเหมือนกัน ปรากฏว่าลุงของเขาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการตัดสินใจครั้งนี้

ต่อจากนั้น เขาได้นำเรื่องไปปรึกษากับญาติและพี่น้องคนอื่น ๆ แต่คราวนี้ปรากฏว่าได้รับการคัดค้านอย่างเต็มที่และรุนแรง ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า สำหรับคนรูปร่างแบบบางและซีโรอย่างแบริ่นาร์ดนั้น การที่จะไปถือบวชและบำเพ็ญตบะทรมานตนอย่างสาหัสสากรรจ์แบบวัดป่าที่ซีโตซ์นั้น ก็คือการฆ่าตัวตายทีเดียว นี่เอง พวกญาติพี่น้องทั้งหลายยังได้ให้ข้อคิดต่อไปอีกว่า สมมติว่าแบริ่นาร์ดจะตัดสินใจบวชจนได้จริง ๆ แต่แล้วต่อมาไม่สามารถทนต่อความลำบากอย่างแสนสาหัสของชีวิต “พระป่า” ได้ โดยต้องสึกและหวนกลับมาเป็นฆราวาสอีกเช่นนี้ จะเป็นการเสียแรงเสียเวลาอันมีค่า

ไปโดยไร้ประโยชน์ เรียกว่าถ้าเป็นแบบนี้ล่ะก็ อย่า
 บวชเสียเลยจะดีกว่า และที่สำคัญก็คือชาวโลกคนอื่น ๆ
 เขาจะคิดอย่างไร ในเมื่อลูกผู้ดีมีเชื้อสายอย่างแบร์นาร์ด์
 จะออกไปบวช ซึ่งเป็นการบวชประเภททำตนเองให้ลำบาก
 โดยต้องไปทำงานโยธาขุดดินกินหญ้าอยู่กลางทุ่ง
 เช่นนักบวชของวัดป่า “ซีโตซ์” เช่นนั้น? ญาติพี่น้อง
 ของเขาได้สั่งสอนให้ข้คิดต่อไปอีกว่า ก็ถ้าแบร์นาร์ด์
 คิดว่าตนเองไม่เหมาะสำหรับที่จะเป็นทหารล่ะก็ ไหน ๆ
 จะบวชทั้งที ก็บวชแบบให้สบายหน่อยไม่ได้หรือ? หรือ
 ไม่ก็หาช่องทางเลี้ยงชีวิตทางโลกอย่างอื่นเช่นเป็นนัก
 ประชญา นักกฎหมายหรือนักอักษรศาสตร์ก็ยังดีกว่าการ
 ไปบวชทรมาณตนแบบนี้

คำแนะนำเชิงคัดค้านเหล่านี้ ในครั้งแรก ๆ ก็
 ไม่มีผลต่อจิตใจของแบร์นาร์ด์แต่อย่างใดเลย แต่ถ้
 แผลงถึงอย่างไร ๆ เขายังเป็นปุถุชนอยู่ เข้าทำนองสุ-
 ภาษิตที่ว่า “เป็นหลักหินอย่าทะนงว่าคงหลัก ไปมาพลัก
 บ่อยเข้าเสาคงไหว” เมื่อคำแนะนำคัดค้านดังกล่าวถูก
 กรอกหูอยู่ครั้งแล้วครั้งเล่า จิตใจของเขาก็ซักรวนเรไป

ทีละเล็กทีละน้อย และในที่สุดก็เห็นจริงตามนั้น จึงเป็นอันว่าเขายอมเลิกล้มความตั้งใจที่จะบำเพ็ญตบะแล้ว และต่อจากนั้นก็เป็นที่ตกลงกันว่า เขาจะเดินทางไปศึกษาวิชาวรรณคดีที่โรงเรียนอันมีชื่อเสียงในประเทศเยอรมันนีให้เร็วที่สุดที่จะเร็วได้ แน่ละ บรรดาพี่น้องทั้งหลายต่างก็มีความยินดี และมีความสุขใจไปตาม ๆ กัน ซึ่งเป็นการตรงกันข้ามกับแบร์นาร์ดเป็นอย่างยิ่ง เพราะแม้เขาจะไต่ยอมเปลี่ยนใจ และดูเหมือนว่าจะมีความสุขแล้วก็ตาม แต่จิตใจในส่วนใต้สำนึกของเขา กลับมีความทุกข์เดือดร้อนเป็นอันมาก เพราะเขาอดรู้สึกตัวไม่ได้ว่า บัดนี้เขากำลังปฏิเสธต่อเสียงเรียกอันเป็นเสียงสวรรค์ และกำลังเดินทางเข้าไปสู่ห้วงอันตรายอย่างแท้จริง ตลอดเวลาหลายสัปดาห์หลังจากที่เขาได้เปลี่ยนใจตามคำคัดค้านของญาติพี่น้องแล้วนั้น จิตใจของเขาได้รับความทรมานอย่างร้ายแรง ในตอนนี่เองที่เขาได้หวลระลึกถึงมารดาของเขาขึ้นมาได้ และเขาก็สังหรณ์ใจว่าการปฏิเสธเสียงเรียกของสวรรค์เช่นนี้ อาจทำให้มารดาผู้มีศรัทธามั่น ผู้ล่วงลับไปแล้ว เกิดความไม่พอใจอย่างมากก็เป็นได้

ภาพนิมิตมารดา

ในช่วงเวลาแห่งความทุกข์ใจอันแสนสาหัสนี้เอง เขารู้สึกว่าเขาได้เห็นมารดาของเขามาปรากฏตัวขึ้น โดยการเห็นด้วยตาเนื้อนั่นเอง มารดาของเขาได้กล่าวติดตลกด้วยความเสียใจ ในการที่เขาล้มความตั้งใจเดิม กลายเป็นผู้ทอดทิ้งในความเพียร เวียนกลับไปสู่ทางโลกอีก ซึ่งนับว่าเป็นการเสียแรงเสียเวลาเปล่าที่เธอได้พร่ำสอนให้เขามีศรัทธามั่นในพระผู้เป็นเจ้ามาแต่ก่อนแล้ว ในที่สุดแบร์นาร์ดีก็ตัดสินใจอย่างเด็ดขาดว่า จะไม่เปลี่ยนใจในการสละชีวิตทางโลกเพื่อชีวิตทางศาสนา และเขาก็ได้บอกกับญาติพี่น้องของเขาให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง

แน่ละ ผู้ที่เคยคัดค้านเขาได้โจมตีเขาอย่างหนักอีก แต่คราวนี้ไม่ทำให้จิตใจของเขาหวั่นไหวอีกแล้ว และที่น่าประหลาดก็คือ ทำไปทำมา กอดรี ซึ่งเป็นลูกของเขาเอง ทง ๆ ที่มีครอบครัวคือบุตรภรรยาอยู่พร้อมหน้า ก็เกิดศรัทธาในความตั้งใจมั่นของแบร์นาร์ดี จึงถึงกับประกาศว่าเขาจะติดตามหลานชายของเขาไปวัดซิโตซ์ด้วย และลูกกับหลาน ๒ คนก็ออกเดินทางจากฟอง-

แทนด้วยกัน เพื่อไปบอกลา เทสเซอร์แล็ง ผู้เป็นบิดาของแบร์นาร์ต ที่ปราสาท (castle) ของบิดาของแบร์นาร์ต ทั้ง ๒ คนได้พบบาร์โธโลมิว ซึ่งเป็นเด็กหนุ่มเฉลียวฉลาดอายุ ๑๖ ปี หลังจากที่ได้สนทนากันชั่วครู่เดียว บาร์โธโลมิวก็ตกลงยินยอมสละชีวิตทางโลก เพื่อออกบวชตามแบร์นาร์ตไปอีกคนหนึ่ง

ความสำเร็จดังกล่าวมานี้ ทำให้แบร์นาร์ตเกิดมีกำลังใจ คิดว่าจะลองไปชักชวนพี่น้องของเขาอีกหลายคนที่เป็นทหารอยู่ในกองทัพดูบ้าง คนแรกคือแอนดรู ซึ่งเป็นน้องชายคนที่ ๒ ผู้ซึ่งตอนนั้นเพิ่งได้รับยศเป็นอัศวินใหม่ ๆ ความคิดยังเต็มไปด้วยการฝันเฟื่องเรื่องอนาคตอันรุ่งโรจน์ทางการทหารอย่างเดียว แน่ละ เมื่อได้รับคำชักชวนของแบร์นาร์ต เขาก็หัวเราะเยาะอย่างเย้ยหยัน เพราะคนหนุ่มเช่นเขาในช่วงนั้นจะมีความคิดในเรื่องสละโลกออกบวชเพื่อบำเพ็ญตบะอยู่ในหัวใจได้อย่างไร ?

สถานการณ์เกี่ยวกับแอนดรู ไม่มีทางเป็นไปได้เลย นอกจากว่าจะมี (อิทธิ) ปาฏิหาริย์บันดาลให้เป็นไป

และแล้วปาฏิหาริย์ดังกล่าวก็เกิดขึ้นจริง ๆ แอนดรูกล่าวด้วยน้ำเสียงอันแสดงความตื่นตะลึงและท่าทางแสดงความตกตลึงว่า “แน่ะ! คุณแม่! ตายจริง น้องเห็นท่านนะ” ตามคำบอกของแอนดรู เขาได้เห็นคุณแม่ของเขามาปรากฏตัวข้างหน้าพร้อมกับยิ้มเป็นเชิงให้กำลังใจ เพื่อให้เขาทำตามคำชักชวนของแบร์นาร์ด์แต่โดยดี เมื่อได้ทราบเช่นนั้น แบร์นาร์ด์ก็ไม่รอช้ารีบฉวยโอกาสกล่าวเสริมทันทีว่า คุณแม่ของเขาต้องการให้เขาออกบวชอย่างแน่นอน จึงได้มาปรากฏตัวเป็นนิมิตให้เห็นเช่นนั้น

เป็นอันว่า แอนดรูชายหนุ่มที่ยังมีอนาคตทางการทหารอันรุ่งโรจน์ก็จบชีวิตทางโลกของเขาลงเพียงนั้น และกลายเป็นผู้ติดตามแบร์นาร์ด์ต้อย ๆ ไปอีกคนหนึ่ง แต่แอนดรูเป็นคนรักพี่น้องมาก เขาจึงบอกกับแบร์นาร์ด์ให้ชักชวนพี่น้องคนอื่นมาบวชด้วยกันเสียทั้งหมด เพราะมิฉะนั้น หัวใจของเขาคงจะเดือดร้อนจนทนไม่ได้ ในเมื่อต้องพรากจากแบร์นาร์ด์ฝ่ายหนึ่งหรือจากพี่น้องคนอื่น ๆ อีกฝ่ายหนึ่งเช่นนั้น

การเสียดสีที่ถึงอย่างไร ๆ ก็ไม่มากเกินไป

รายต่อไปก็คือกิโด ซึ่งเป็นพี่ชายคนหัวปี รายนี้มีความยากลำบากกว่าที่แล้ว ๆ มา ก็คือว่าเขาเป็นคนมีครอบครัวแล้ว และลูกคนเล็กของเขาก็ยังไม่ได้หย่านมเลย การที่จะพรากหัวหน้าครอบครัว ผู้ยังต้องรับผิดชอบไปจากบุตรและภรรยาของเขาเช่นนั้น นอกจากจะเป็นเหมือนอาชญากรรมประการหนึ่งแล้ว ยังเป็นความโหดร้ายต่อจิตใจของทั้งสองฝ่ายอีกด้วย แต่นั่นแหละแบร์นาร์ดเป็นทูตแห่งสวรรค์ ซึ่งทำหน้าที่ของเขาเพื่อสนองความปรารถนาของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าโดยเฉพาะ ดังนั้นเราจึงจะใช้หลักของมนุษย์มาเป็นเครื่องตัดสินเหมือนกับเหตุการณ์ทางโลกอื่น ๆ ไม่ได้ อันที่จริง กิโดเองเป็นบุคคลที่มีความคิดเอนเอียงไปในทางศาสนาอยู่แล้ว จึงเป็นการไม่ยากนักที่เขาจะเห็นด้วยตามคำชักชวนของแบร์นาร์ด แต่เนื่องจากเขารู้ตัวดีว่า ยังต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวอยู่ เขาจึงกล่าวแก่แบร์นาร์ดว่า จะต้องรอให้อลิซาเบธภรรยาของเขา ให้อนุญาตเสียก่อน ซึ่งแบร์นาร์ดก็ตกลง โดยเขาจะเป็นผู้บอกเรื่องนี้ให้อลิซา-

เบษฐด้วยตนเอง ในที่ศนะของแบร์นาร์ด์นั้น การเสียสละใด ๆ ก็ตาม ถ้าทำเพื่อพระผู้เป็นเจ้าและเพื่อ (ความสุข) นิรันดรแล้ว ไม่ถือว่าเป็นการมาก (เกินไป) เลย (In his judgment no sacrifice was much that was made for God and eternity)

คำพยากรณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์

เป็นธรรมดาที่อลิซาเบธจะยอมตามคำชักชวนหรือแนะนำของแบร์นาร์ด์ไม่ได้ เธอปฏิเสธอย่างเด็ดเดี่ยวและเด็ดขาด ก็ใครเล่าจะหักใจยอมได้ ในเมื่ออยู่ดี ๆ ก็มีคนมาบอกให้สละสามีที่รัก ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในครอบครัว และทิ้งเธอไว้เดี่ยวดายเช่นนั้น เมื่อการเจรจาไม่เป็นผล แบร์นาร์ด์ก็บอกว่า ก่อนวันอีสเตอร์ที่จะมาถึงนี้ ก็โตจะได้รับอนุญาตจากเธอให้ออกบวชได้แน่ หรือมิฉะนั้นเธอก็จะต้องถึงแก่ความตาย อย่างใดอย่างหนึ่งแน่นอน คำพยากรณ์อย่างอาชญาของแบร์นาร์ด์ปรากฏว่าเป็นความจริง เพราะก่อนวันอีสเตอร์ อลิซาเบธได้ล้มป่วยอย่างหนัก และรู้สึกตัวว่าคงจะไม่รอดแน่ เมื่อเห็นเช่นนั้น เธอจึงส่งคนไปบอกแบร์นาร์ด์ว่า บัดนี้

เธอได้อนุญาตให้กิโดผู้สามี ออกบวชตามแบร์นาร์ดได้
แล้ว และขอโทษต่อแบร์นาร์ดที่ได้ทำการขัดขวางความ
ประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้าโดยไม่ได้ตั้งใจ หลังจากนั้น
เธอก็ค่อยยังชั่วขึ้นเป็นลำดับ และในที่สุดก็หายเป็นปกติ

และต่อมาเมื่อปี ค.ศ. ๑๑๑๔ อลิซาเบธก็ออก
บวชอยู่ในสำนักนางชีพร้อมกับสุภาพสตรีอีกหลายคน
ที่ต้องเป็นหม้าย เพราะสามีถูกแบร์นาร์ดชักชวนไปบวช
หมด

หลังจากกลับใจกิโดได้แล้ว ก็เหลืออีกรายหนึ่ง
ซึ่งแบร์นาร์ดคิดว่า จะเป็นรายที่ยากที่สุดสำหรับเขา นี้
คือ เกราด์ พี่ชายคนที่สอง เกราด์ตอนนั้นเป็นนาย
ทหารที่มีชื่อเสียงในด้านความกล้าหาญ และสติปัญญา
และเป็นคนที่แบร์นาร์ดรักมากที่สุดคนหนึ่ง แต่ใน
ทัศนะของเกราด์นั้น การเป็นทหารเป็นสิ่งที่สูงสุดสำ
หรับลูกผู้ชายทุกคน ดังนั้นเมื่อเกราด์ได้ฟังคำชักชวน
ของน้องชาย และได้รับทราบเรื่องพี่น้องของเขาได้
ออกบวชตามแบร์นาร์ดไปแล้วเป็นอันมาก เขาก็รู้สึก
ขัดเคืองอย่างยิ่ง และเมื่อแบร์นาร์ดพยายามให้เหตุผล

มากยิ่งขึ้นเท่าใด เขาก็ยิ่งรู้สึกรำคาญมากขึ้นเพียงนั้น ผลสุดท้ายเบร์นาร์ดีก็ต้องอาศัยคำพยากรณ์ที่เคยใช้ได้ผลมาแล้วในรายอลิซาเบธ เขาเอามือจับสีข้าง ๆ หนึ่งของเกราด์ แล้วกล่าวว่า “เออละ! เป็นอันว่าไม่มีอะไรมาเปลี่ยนใจพี่ได้อีกแล้ว นอกจากความทุกข์ยากแสนสาหัสเท่านั้น ฟังนะ! วันหนึ่งในไม่ช้านี้แหละ หอกเล่มหนึ่งจะเล่นทะลุสีข้างด้านนี้ เพื่อจะได้ไปช่วยเปิดใจของพี่ให้สว่างขึ้นได้บ้าง และตอนนั้นพี่คงจะต้องยอมทำสิ่งที่พี่ยับยั้งดุกอยู่ในตอนนั้น ความมกลัวตายจะเกิดขึ้นแก่พี่ แต่พี่จะไม่ตายดอก”

และไม่กี่วันต่อมา ในการบวชหนึ่ง เขาก็ได้ถูกแทงด้วยหอกเข้าที่สีข้างด้านที่เบร์นาร์ดีจับไว้นั่นเอง แผลนี้เกราด์รู้สึกว่าเป็นแผลจกรรจ์มาก และคิดว่าเขาคงจะต้องตายแน่ เขาได้ร้องออกมาอย่างลืมหิวว่า “ฉันเป็นพระนะ เป็นพระแห่งสำนักวัดซีโตซ์” คำนี้จึงเหมือนว่าเขาให้ปฏิญาณตนด้วยชีวิต ในขณะที่รู้สึกตัวว่ากำลังจะตายนั่นเอง นอกจากนั้น เขายังถูกจับเป็นเชลยอีกด้วย เบร์นาร์ดีได้ไปเยี่ยมเขา และได้บอกกล่าว “นี่

แฉะเกราด์ เรากำลังจะเดินทางไปวัดกันไนไม่ช้า เนื่อง
จากตอนนี้อย่างมาด้วยกันไม่ได้ ก็ขอให้ทำตัว “บวชใจ”
ให้เป็นพระเสียตั้งแต่ที่นี่ และส่งใจเดินทางไปกับเรา
ด้วย ต่อไปพี่ก็จะได้เป็นอิสระ”

อิทธิพลของแบร์นาร์ดในการชวนผู้อื่น ให้ออกบวชตาม

อย่างไรก็ตาม แบร์นาร์ดและคณะผู้ติดตามของ
เขาก็มิได้เดินทางไปที่วัดป่าซิโตซ์ในทันที เพราะกิโด้
และกอดริยังต้องการเวลาที่จะจัดการเรื่องทรัพย์สินของ
เขาให้เรียบร้อยเสียก่อน จึงเป็นอันตกลงกันว่า ทั้ง
หมดจะพักรออยู่ที่ชาตียองสักชั่วระยะเวลาหนึ่ง จนกว่า
ผู้ติดตามไปด้วยจะได้จัดการเรื่องราวทางโลกของเขาให้
เสร็จสิ้นไปในระหว่างที่พักรออยู่นี้ แบร์นาร์ดก็ไม่ยอม
ปล่อยเวลาให้ล่วงไปโดยเปล่าประโยชน์ จากการที่ได้รับความ
สำเร็จในรายต่าง ๆ มาเป็นลำดับ เขาก็คิดว่าจะ
ลองชักชวนคนอื่น ๆ ที่พอจะพูดกันรู้เรื่องได้เพิ่มเติมอีก
บ้าง คนแรกที่ท่านนักบุญนึกขึ้นได้ก็คือ ฮิวจ์แห่งมา

ซึ่งเคยเป็นเพื่อนเล่นกันมาสมัยที่ยังเป็นเด็กนักเรียนด้วยกัน ปรากฏว่าหลังจากที่ได้พูดคุยเกลี้ยกล่อมให้เห็นอานิสงส์ของการสละโลกออกบวชอยู่ได้พักใหญ่ ฮิวจ์ก็เกิดความรู้สึกเลื่อมใสและเห็นคล้อยตามไปด้วย ซึ่งทำให้แบร์นาร์ดีมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง แต่ทว่าต่อมาฮิวจ์ก็ตกอยู่ในฐานะเดียวกับแบร์นาร์ดี ตอนระยะแรกเหมือนกัน คือพอถูกพี่น้องเพื่อนฝูงคัดค้านมากซึ่ก็เปลี่ยนใจไม่คิดสละโลกอีกต่อไปแล้ว และนอกจากนั้นเขายังถูกพี่น้องเพื่อนฝูงคอยกีดกัน ไม่ให้มีโอกาสพบแบร์นาร์ดีได้อีกเลย แต่ทั้งนี้ก็เป็นไปได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น พอแบร์นาร์ดีมีโอกาสดูพบฮิวจ์อีก เขาก็ติดตามแบร์นาร์ดีต้อย ๆ ไปเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ เหมือนกัน

นอกจากฮิวจ์แล้ว แบร์นาร์ดีก็ไม่ลดละที่จะแสวงหาเพื่อนผู้ยินดีจะร่วมสละโลกกับเขาก็ก เขาได้ประสบความสำเร็จเป็นส่วนมากจนกระทั่งมีคำกล่าวว่า “แม่จะพากันซ่อนลูกชายไว้ไม่ให้ได้มาพบเห็นแบร์นาร์ดีเป็นอันขาด บรรดาภรรยาที่กีดกันสามีของเธอทั้งหลายไว้ และเพื่อน ๆ ก็ไม่ยินดีให้มิตรสหายของตนได้มากบหาสมาคม

กับแบร์นาร์ดเลย” (mothers conceal their sons from him, wives their husbands, friends their friends) เพราะปรากฏว่าในช่วงเวลาที่พักอยู่ที่ชาติของ เป็นระยะเวลา ๖ เดือนนั้น ท่านนักบุญสามารถกล่อมใจชายหนุ่มได้ถึง ๓๒ คน ซึ่งหลายคนก็มีครอบครัวเป็นหลักฐานแล้ว และหลายคนก็เป็นครอบครัวผู้ดีตระกูลเก่าแก่ที่อยู่ในเมืองนั้นมาเป็นเวลานาน ในจำนวนนี้ก็มีบุคคลหนึ่งที่เบ็นทงญาติและเพื่อนร่วมโรงเรียนกันมาแต่เดิม ชื่อเจฟฟรีเดอลาโรช

ปราสาทอัน “รันทรมย์สุขสำราญ”

กลายเป็นสถานที่เงียบสงัดและวังเวง

ในระหว่างนี้เกราร์ดได้ถูกขังในฐานะเป็นเชลยอยู่ที่แกรนซีเป็นเวลา ๕ เดือน และก็ได้รับการปลดปล่อยออกมาอย่างปาฏิหาริย์ ทำให้เขาเดินทางมาชาติของท่านเวลา เป็นอันได้ร่วมขบวนไปกับแบร์นาร์ดและคนอื่นๆ พร้อมกัน ก่อนออกเดินทางไปที่วัดป่าซีโตซ์ แบร์นาร์ดได้พาญาติและบริวารของเขาไปหา เทสเซอร์แล็งผู้เป็น

บิดาของเขา เพื่อขอพรในโอกาสที่จะต้องจากกันไปครั้ง
 นี้ แน่ละ เราสามารถจะวาดภาพเห็นได้ทีเดียวว่า ผู้
 เป็นบิดาจะต้องมีท่าทางอันแสดงถึงความเศร้าโศกเพียงใด
 ในเมื่อต้อง “สูญเสีย” บุตรชายผู้เป็นที่รักอันหวังว่าจะ
 ได้สืบสกุลของตนไปถึง ๔ คนพร้อม ๆ กันเช่นนี้ แต่
 ด้วยวิสัยชายชาติทหาร เขาก็พยายามข่มอารมณ์ไว้ได้
 ตามสมควร ผู้ที่ “ปลงไม่ตก” ก็คือฮัมเบลลินา ผู้เป็นน้อง
 สาวคนถัดไปของเบร์นาร์ดีนั่นเอง เธอได้กล่าวโทษพี่
 ชายของเธออย่างรุนแรงในฐานะที่เป็นตัวการทำให้เกิด
 สภาพบ้านแตกสาแหรกขาด และความเข้าใจแก่ผู้ที่อยู่
 เบื้องหลังถึงขนาดนั้น แต่หลังจากที่ได้ปล่อยอารมณ์
 ออกมาหมดจนพอใจแล้ว เธอก็รู้สึกว่าการทำผิดต่อพระ
 ผู้เป็นเจ้า และได้กราบลงแทบเท้าของพี่ชายอันวอน
 ขอให้ชายกโทษให้ด้วย

เป็นอันว่า ปราสาทชาติของ ซึ่งครั้งหนึ่งเคย
 เป็นสถานที่อันเต็มไปด้วยความ “รื่นรมย์สุขสำราญ”
 นั้น ต่อไปนี้ก็มีแต่ความเงียบสงัดวังเวง บิดาของ
 เบร์นาร์ดีก็จะนั่งรำพึงถึงบุตรชาย ๔ คนของตน ด้วย

ความโศกเศร้าอย่างสุดที่จะพรรณนา เพราะทั้ง ๆ ที่เห็น
กันอยู่หลัง ๆ ก็มา “จากกันทั้งเป็น ๆ” ไปอย่างไม่คิด
ไม่ฝันเลย อันที่จริงในตอนนั้นก็ยังมิบุตรชายเหลืออยู่
อีก ๒ คนพอให้เป็นที่หายเหงาได้บ้าง แต่ถ้าท่านบิดา
สามารถมีญาณก็จะล่วงรู้ว่า ต่อมาบุตรชายของท่านที่
เหลืออีก ๒ คน ซึ่งท่านหวังว่า จะได้เป็นผู้ปฏิบัติพยา-
บาลท่านในเวลาเจ็บไข่นั้น ก็จะได้ออกบวชตามแบร์-
นาร์ดไปด้วย และอันที่จริงในบั้นปลายแห่งชีวิตของ
เทสเชอแลงเอง ในเมื่อเขาทนอยู่กับความอ้างว้างเปล่า
เปลี่ยวของปราสาทอันใหญ่โตมโหฬารของเขาไม่ไหว
เขา ก็ต้องสละโลกออกบวชตามบุตรชายของเขาทั้งหมด
เช่นเดียวกัน และที่น่าประทับใจอย่างยิ่งก็คือผู้เป็น
อุปัชฌาย์ในการบวชของเทสเชอแลงก็คือ ท่านแบร์นาร์ด
ซึ่งเป็นผู้บุตรของเขานั่นเอง เรื่องนี้จะมีกล่าวโดยละเอียด
ในบทต่อไป

กิจกรรมประจำวันที่สำคัญักวัตป่าซีโตซ์

ที่วัตป่า “ซีโตซ์” ในปี ค.ศ. ๑๑๑๒ ก่อนวัน
อีสเตอร์เล็กน้อย ผู้เป็นสมภาร (ชื่อเซนต์ สเตเฟน)

ได้รับความประหลาดใจอย่างยิ่ง เมื่อได้ทราบว่ามีสุภาพบุรุษจากในเมืองมารอพบตนอยู่เป็นจำนวนมาก ในช่วงนั้นเหตุการณ์เช่นนี้ไม่ค่อยมีบ่อยนัก เมื่อออกมาพบที่ประตูวัด ท่านก็ต้องประหลาดใจยิ่งขึ้นเมื่อได้เห็นชายหนุ่มเป็นจำนวนถึง ๓๒ คน ล้วนแต่งกายด้วยเสื้อผ้าอย่างดี ทำทางภูมิฐานและพูดสำเนียงเป็นผู้มีตระกูลสูงกันทุกคน ผู้เป็นหัวหน้าชายหนุ่มกลุ่มนี้เป็นชายหนุ่มรูปร่างคมสัน ทำทางเป็นผู้มีตระกูลคนหนึ่ง หลังจากหลังจากได้สนทนาปราศรัยกันแล้ว ท่านเซนต์สเตเฟนก็รู้ได้ทันทีว่า นี่เป็นการทำให้ความปรารถนาของท่านสมประสงค์แล้ว และท่านก็มีความปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ในขบวนผู้ที่มาถวายตัวของแบร์นาร์ดีนั้นมีอยู่คนหนึ่งซึ่งท่านสมภารคิดว่ายังไม่ควรจะรับสมัครไว้ในตอนนั้น ด้วยเหตุว่ายังเป็นผู้น้อยมาก ผู้นั้นคือเด็กหนุ่มโรแบร์ต ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องของแบร์นาร์ดีเอง ซึ่งตอนนั้นอายุยังไม่ถึง ๑๔ ปี ท่านสมภารจึงมีความเห็นว่า สำหรับกรณีโรแบร์ตนี้ ควรรอดูไปอีกสัก ๒ ปีก่อน ซึ่งทุกคนก็เห็นพ้องด้วย

ในขณะที่กล่าวถึง คือตอนที่แบร์นาร์ดย่างเข้า
สำนักวัดป่า “ซีโตซ์” นี้ เขามีอายุ ๒๒ ปี ชีวิตความ
เป็นนักบวชในสำนักดังกล่าว ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามบท
บัญญัติอันศักดิ์สิทธิ์ของเซนต์เบเนดิกต์นั้น ไม่ใช่ชีวิต
ที่ผาสุกหรือสะดวกสบายเลยทีเดียว ณ ที่นั้บทบัญญัติ
ดังกล่าวได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามตัวอักษรทุก
บททุกตอน นักบวชทุกคนมีตารางงาน ซึ่งแน่นขนัด
ไปด้วยการทำงานอย่างทรหดจริง ๆ ตลอดระยะเวลา ๑๘
หรือ ๑๙ ชั่วโมง ในระหว่าง ๑ วัน ไม่มีเวลาที่แต่ละคน
จะปลีกตัวออกหาความสะดวกสบายได้เลย เป็นต้นว่า
จะต้องตื่นหลังจากเที่ยงคืนเล็กน้อย ซึ่งอาจจะเป็น ๑
หรือ ๒ นาฬิกาก็ได้ ต่อจากนั้นก็มีการทำวัตร, สวด-
มนต์, ทำงานในไร่, อ่านพระคัมภีร์ สลับกันไปเช่นนี้
จนถึงกลางคืน

อินทรีย์สังวรทางลิ้น หู และตา

แบร์นาร์ดชอบบทเพลงสวดเป็นพิเศษ เขาสามารถ
สวดมนต์เพลงดังกล่าว ได้ถึงวันละ ๖ หรือ ๗ ชั่วโมง
โดยไม่เบื่อไม่อึดเลย แม้ในการอดอาหารและงดเว้นอย่าง

ทำให้เขาต้องฟังด้วยความเอาใจใส่ และเลยเสียสมาธิในการสวดมนต์ไปทั้งวัน ตั้งแต่นั้นมา เขาได้ปฏิญาณตนเองว่าจะไม่ฟังการสนทนาเรื่องทางโลกอีกต่อไป ดังนั้นต่อมาเวลามีผู้มาเยี่ยมเยียนอีก เขาจะเอาสำลือดหจจนแน่นเสียก่อน แล้วจึงออกไปรับแขก ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่ต้องได้ยินอะไรเลย แน่ละวิธีการนี้ได้ผลดีสำหรับตัวเขา คือทำให้จิตใจไม่วอกแวกหรือฟุ้งซ่านเสื่อมจากสมาธิอีกต่อไป แน่ละสำหรับผู้ที่มาเยี่ยมเพื่อมาสนทนากับเขานั้น คงจะต้องกลับไปด้วยความรู้สึกที่ไม่เป็นมงคลเลย

ส่วนข้อปฏิบัติอินทริยสังวรเกี่ยวกับนัยน์ตา ก็ปรากฏว่าเขาปฏิบัติได้เคร่งครัดมากที่สุด เพราะเขาเคยได้รับบทเรียนเรื่องการไม่สำรวจนัยน์ตามาจากเรื่องในอดีตมามากพอแล้ว ความเคร่งครัดของเขามีมากจริงๆ อย่างไม่น่าเชื่อ เพราะปรากฏว่าเขาไม่รู้เลยจริงๆ ว่า เพดานห้องที่เขาอาศัยอยู่นั้นเป็นเพดานแบบโค้ง หรือว่าแบบแบนเรียบ และไม่รู้ว่ไฟในโบสถ์นั้นเขาจุดกันอย่างไร ยิ่งในสมัยต่อมาเขาจะเดินทางไปตามชายฝั่งทะเลสาบเลอมนังได้ตลอดวัน โดยทอดสายตาดูพื้นดินที่เดินไปอย่างสำรวจจริงๆ เขาทำเช่นนั้นได้โดยไม่ได้เงย

หน้าขลุ่ยเลยตลอดทั้งวันที่เดินทางไป และจึงเป็นอันว่า
เขาไม่มีโอกาสได้เห็นเลยว่า ทะเลสาปดังกล่าวนั้นมี
ทัศนียภาพอันสวยงามเพียงใด

งานในไร่ที่วัดป่าซีโธซ์

แต่มีงานอยู่อย่างหนึ่งที่เขาทำสัปดาห์ไม่ค่อยได้
นั่นคือการทำงานด้วยกำลังกายภายในไร่ที่ปลูกพืชผลไว้
เนื่องจากเขาเป็นผู้มีร่างกายอ่อนแอแบบบางมาแต่กำเนิด
งานหนักประเภทนี้ จึงเป็นสิ่งที่เขาทำสัปดาห์ไม่ได้เลย
แต่ก็ยังเป็นการดีที่ท่านเซนต์สเตเฟนผู้เป็นเจ้าอาวาส
เป็นผู้รู้จักแบ่งสัปดาห์ส่วนการทำงานให้เหมาะสมกับกำลัง
ของลูกวัดแต่ละองค์ ท่านจึงไม่ได้มอบหมายให้เขาทำ
งานประเภทนี้อย่างลำบากลำบาก เช่นกับเพื่อนที่มีร่างกาย
แข็งแรงกว่า คราวหนึ่งเป็นฤดูเก็บเกี่ยวพืชผลในไร่ ทุก
คนต่างก็มีหน้าที่ใช้คราดช่วยกันไถอย่างเต็มที่ แบร์-
นาร์ดีพยายามใช้คราดไถจนสุดกำลัง แต่ก็ยังทำงาน
ไม่ทันผู้อื่นอยู่นั่นเอง ทั้ง ๆ ที่ในขณะที่นั้นเขารู้สึกเห็นดี-
เห็นชอบอย่างเหลือเกิน และข้อมือก็ปวดจนชาไปหมด
เพราะการโหมแรงทำงานโดยไม่ได้พักผ่อนเลย ท่าน
สเตเฟนผู้สามารถเห็นว่าท่าทางเขาจะไปไม่ไหวแน่นอน

จึงออกคำสั่งให้เขาหยุดพักทันที แบริ่นาร์ตเองไม่ต้อง
 การกินแรงหรือเอาเปรียบผู้อื่น เขาจึงคุกเข่าลงสวด
 วิงวอนต่อพระผู้เป็นเจ้า เพื่อทรงโปรดช่วยให้เขามีความ
 สามารถในการใช้คราดโกยพืชผลได้เท่าเทียมกับผู้อื่น
 ปราบกฏว่า พระผู้เป็นเจ้าทรงได้ยินคำอ้อนวอนของเขา
 และก็ได้ประทานความสามารถนั้นมาให้ ทำให้เขาทำ
 งานได้เท่าเทียมกับผู้อื่นเหมือนกัน ซึ่งทำให้เขามีความ
 ภูมิใจเป็นอันมาก และได้พูดคุยเล่น ๆ กับผู้อื่นว่า เขา
 ก็พอมีความสามารถที่จะทำงานได้เท่าเทียมผู้อื่นแล้ว
 อย่งไรก็ตาม ท่านสมภารก็พอจะรู้กำลังของเขาดีอยู่
 ดังนั้น ในระยะต่อมาเมื่อผู้อื่นออกไปทำงานกันในไร่นา
 ท่านก็มักจะสั่งให้เขาถางหญ้า ผ่าฟันหรือกวาดลานวัด
 แทน โดยไม่ต้องออกไปทำงานหนักในไร่นาเช่นคนอื่น ๆ

ผู้ที่เก่งทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ

อันสมภารวัดชโตะชั้นนี้ แม้ว่าจะได้ชื่อว่าเป็นวัดป่า
 ที่เป็นฝ่ายปฏิบัติ (ซึ่งอาจเทียบได้กับวัดฝ่ายอรัญญวาสีใน
 เมืองไทย) แต่ท่านก็เป็นผู้ทศกแก่เรียน (ในทางปริยัติ)
 อย่างสูง นับได้ว่าเป็นนักปราชญ์ชั้นยอดองค์หนึ่งใน

ສມັຍນັ້ນເໝືອນກັນ ເຮັດໄດ້ວ່າທ່ານຜູ້ແຂງທັງທາງປຣິຍັດ ແລະປຣົບັດທີ່ເດີຍວ ຜລງານຂອງທ່ານຫຼັງຈາກທີ່ທ່ານໄດ້ຮັບ ດຳແໜ່ງສມກາຣວັດປາຊີໂຕຊັ້ນກໍຄອກາຣາຣະຂໍ້ຄວາມໃນ ພຣະຄັມກິຣ໌ ຈຶ່ງມີຫຼາຍຕອນທີ່ຄ້ານກັນ ທຳເກີດຄວາມ ສັບສນແກ່ຜູ້ປຣົບັດໄມ່ນ້ອຍ ຜລງານ (ແບບ “*ຮຣຣມວິຈາຣ໌ນ໌*” ຫຼື “*ຮຣຣມວິຈັຍ໌*”) ຂຶ້ນຂຶ້ນຂອງທ່ານ ເປັນງານຂຶ້ນມ໌ໂທ- ພາຣາທີ່ຕ້ອງໃຊ້ຄວາມເປັນພູສູດໃນດ້ານດຳແໜ່ງດຳຣາມາກມາຍ ເຫຼືອເກີນ ຈນກະທັ່ງນັກປຣາຣາຣ໌ຍ໌ທັງຫຼາຍໃນສມັຍນັ້ນ ແມ້ແຕ່ນັກປຣາຣາຣ໌ຍ໌ຂອງສຳນັກວັດຄລູນີ ຈຶ່ງເປັນວັດ (*ຄາມ- ວາສ໌*) ທີ່ໃຫຍ່ໂຕມາກໃນຍຸກນັ້ນ ກໍໄມ່ມີເຮົາກລຳເສີຍທຳ ງານຂຶ້ນຂຶ້ນມາ ຜລງານຂອງທ່ານສເຕເຟນໄດ້ເປັນທີ່ນິຍມ ຍກຍ່ອກັນມານັບຕັ້ງແຕ່ສມັຍນັ້ນຈນຄຶງສມັຍປັຈຈຸບັນນີ້ ແລະ ກໍເປັນທີ່ຮັບຣອກກັນວ່າໃນຣະຍະຫຼັງ ໆ ນີ້ ທ່ານບາຣ໌ນາຣ໌ດ໌ກໍ ໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມມືໃນກາຣາຣະສອບທານດ້ວຍ ນັບຕັ້ງແຕ່ ທ່ານໄດ້ເຂົ້າມາບວຊທຳວັດປາຊີໂຕຊ໌ເປັນດັ້ນມາ

ຜູ້ຢູ່ເໜືອສຸຂາພາຂອງຣ່າງກາຍ

ບາຣ໌ນາຣ໌ດ໌ໄດ້ຮັບກາຣບວຊເປັນພຣະຢ່າງເຕັມທີ່ໃນ ຣະຍະເວລາຕໍ່ອມາ ຈຶ່ງພອດຶງຕອນນີ້ ກໍປຣາກກຸວ່າສຸຂາພາ

ทางร่างกายของเขาเสื่อมโทรมลงไปอย่างหนัก แต่เขายังมีความมุ่งมั่นอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้นว่า จะต้องอุทิศชีวิตเพื่อการบำเพ็ญเพียรแบบนี้ไปจนกว่าจะถึงที่สุด จุดหมายปลายทางของเขา คือการมอบกายถวายชีวิตอย่างสิ้นเชิง ยอมสละหมดทุกอย่างโดยเด็ดขาด ซึ่งเป็นการนำเอาความถือตัว ถือตนขึ้น ตรึงบนไม้กางเขน ด้วยตาปุถุถือคำอธิษฐานว่า จะมอบกายถวายชีวิตต่อพระศาสนาอย่างไม่มีวันถอยหลัง หรือเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นไปเป็นอันขาด และเขาก็ไม่ยอมให้ตนเองหลงลืมคำปฏิญาณดังกล่าวนั้นเลย หากมีบางครั้งบางคราวที่กำลังจิตของเขาตกทำให้ท้อถอยในการประกอบความเพียร เขาก็จะถามตนเองว่า “นี่แน่ะ แบร์นาร์ด เจ้ามาอยู่ที่นี้เพื่ออะไรเล่า?”— เป็นอันว่า นักบวชในสำนักวัดบ้าน เป็นผู้ดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัดตามคำสาบานว่า จะยอมเป็นผู้ยากจน ถือพรหมจรรย์อย่างบริสุทธิ์ มีความเคารพเชื่อฟัง เป็นผู้มีนุ่งกางใจ และปฏิบัติกายวาจาให้เป็นไปตามบทบัญญัติของสำนักทุกประการ.

บทที่ ๒

กำเนิดวัดป่าแคลร์ไวซ์

(หุบผาแห่งแสงสว่าง) (Valley of Light)

ปาฏิหาริย์ในนาที่วิกฤต - คำสอนปลุกใจ

ท่านเตือนให้ระลึกว่า พวกเขาทุกคนสมควรที่จะ
ต้องได้รับความทุกข์เช่นนั้นเพราะบาปของตนเอง.....และ
กล่าวว่า ถ้าเขาสามารถทนต่อความทุกข์ปัจจุบันนี้ได้ เขา
ก็จะได้รับความสุขนิรันดรเป็นรางวัล

ทุกคนยังมีจุดอ่อน มีความบกพร่องในแง่โน้นบ้าง
ในแง่บ้าง ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง หรือบางทีก็หลาย
อย่างตามวิสัยของคนที่มี "หัวใจ" (ที่ยังไม่หมดกิเลส)

บุคคลผู้มัวจรรยภาพเป็นเลิศทั้งหลายนั้น มักจะ
มีข้อบกพร่องในนิสัยใจคอด้านอื่นอยู่เสมอ และท่านนัก
บุญแบร์นาร์ดเองก็ไม่ได้เป็นข้อยกเว้นของกฎดังกล่าวนี้

อำนาจของความรักนั้น สามารถทำให้ความขรุขระ (แห่งชีวิต) กลายเป็นสิ่งทราบริบไปได้ และทำให้ การงานที่หนักทั้งหลาย กลายเป็นของเบาไปด้วย

เรามีได้มาในลักษณะของสัตว์ร้ายที่น่ากลัวเช่น เสือหรือสิงห์โต แต่จะมาในร่างของสัตว์ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง สามารถลดเลี้ยวเคี้ยวคดลำตัวหมุนไปมาได้ อย่างอัศจรรย์ คอญ ซึ่งม่อจรรย์ภาพพิเศษ ทำให้เขา สามารถจะใช้หางคลุมหัว หรือหัวคลุมหางก็ได้ทั้งสอง ประการ

การใช้กลอุบายจะทำให้เกิดผลดีกว่าการใช้กำลัง (เข่าข่ม)

นักบวชจะต้องเป็นผู้พร้อมที่ตายเพื่อพระศาสนา ได้เสมอ..... จะต้องยอมเสวยทุกขเวทนาอันขมเคี้ยวและ ยาวนาน....นี่เป็นการบำเพ็ญบารมีที่เข้มข้มกว่า (ทางโลก)เพราะผู้ปฏิบัติได้ยอมเผชิญหน้า (ความทุกข์นั้น ๆ) ด้วยความตั้งใจของตนเอง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะต้องยอมรับ เพราะหลีกเลี่ยงไม่ได้ (แบบชาวโลกทั่ว ๆ ไป)

สาขาวัดป่าชิโตษฐ์

การที่แบร์นาร์ดกับญาติมิตรของเขาพากันสละโลกออกไปบวชที่สำนักวัดป่าชิโตษฐ์นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องรารวากันมากที่สุด ในวงสังคมของคนในสมัยนั้น ทำให้คนเป็นจำนวนมากเกิดความคิดความสนใจในทางศาสนามากขึ้นกว่าเดิม และในเวลาเดียวกันก็ทำให้สำนักวัดป่าแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางยิ่งขึ้นทุกที ความสนใจดังกล่าวแล้วนั้น มีความนิยมชมชื่นเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย และผลที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมาก็คือว่ามีผู้ศรัทธาตามมาอีกเป็นจำนวนไม่น้อย ที่แห่กันมาสู่วัดป่านี้ไม่ขาดสาย และภายในเวลาปีเดียว ก็ปรากฏว่าสำนักวัดป่ากลายเป็นที่แคบลงไปจนถึงขนาดไม่มีที่พอจะรับสมาชิกได้อีก เพราะที่มีอยู่ก็แออัดกันจนจะทนไม่ไหวอยู่แล้ว ท่านสมภารได้หาที่ดินที่อื่นเพื่อขยายเป็นสาขาของวัดแห่งนี้ออกไป ซึ่งก็สามารถทำได้สำเร็จโดยมีผู้ศรัทธาออกไปเปลา ๆ แต่ต่อมาอีกปีหนึ่ง วัดป่า

แห่งนี้ก็มีสมาชิกใหม่ทยอยกันมาจนแน่นขนัด และ
ก็เกิดความจำเป็นต้องขยายแยกสาขาออกไปอีกนับ
เป็นสาขาที่สอง ครั้นแล้วก็มีเรื่องต้องขยายสาขาที่สาม
ตามมาอีกในเวลาไม่ช้า ในครั้งนี้ ท่านสมภารสเตเฟน
ได้ตั้งให้แบร์นาร์ดเป็นหัวหน้าผู้ควบคุม ปรากฏว่าได้
รับการคัดค้านจากที่ปรึกษาหลายคนของท่าน โดยอ้าง
ว่าแบร์นาร์ดยังหนุ่ม ไม่มีประสบการณ์ และก็มีสุขภาพ
ไม่สมบูรณ์อีกด้วย แต่ท่านสมภารเป็นผู้มีสายตาไกล
เห็นว่า แบร์นาร์ดมีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้นำในการ
ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี จึงได้ยืนยันความประสงค์ของท่าน
และพร้อมกันนั้น ก็ให้มีนักบวชติดตามแบร์นาร์ดไปอีก
เช่นพี่น้องของแบร์นาร์ดที่ออกบวชพร้อมกัน ๔ คน ลูก
ของแบร์นาร์ดเอง และลูกพี่ลูกน้องของเขอีก ๒ คน
คือ เจฟฟรีและโรแบร์ต เป็นต้น

วันแห่งการจากกันด้วยน้ำตา

และแล้ววันที่จะต้องจากลากันก็มาถึง—เป็นวันที่
เศร้าสลดทั้งสำหรับผู้จากไปและผู้อยู่ข้างหลังทั้งสองฝ่าย

ท่านสมภารสเตเฟนได้หยิบไม้กางเขนมีรูปพระเยซูถูกตรึงอยู่บนหนึ่งลงมาจากแท่น แล้วมอบให้แก่แบร์นาร์ด ซึ่งจะเป็นผู้นำขบวนผู้จากไป ต่อจากนั้น นักบวชทั้งสองฝ่ายก็เดินเป็นแถวเรียงสองตรงไปสู่ประตูรั้วของวัดพร้อมกันบ่นร้องเพลงสวดไปด้วยพร้อม ๆ กัน ทุกองค์เต็มไปด้วยความขื่นขื่น มีนาตาคลอตา เมื่อนึกว่าหลังจากที่ได้ร่วมทุกข์มาด้วยกัน ก็ต้องจากกันไปในคราวนี้ อย่างที่ไม่มีใครรู้ว่า จะได้กลับมาพบกันอีกหรือไม่ ที่ประตูรั้วนี้ ทั้งสองฝ่ายได้กล่าวคำอำลากันด้วยน้ำตา ท่านสมภารสเตเฟนเองก็มีใจว่าจะใจแข็งกว่าผู้อื่นเท่าใดนัก เพราะปรากฏว่า ท่านได้ร้องไห้เหมือนเด็ก ๆ และโดยเฉพาะเมื่อท่าน จะต้องกล่าวคำอำลาต่อบาร์โธโลมิว (น้องชายของแบร์นาร์ด) ซึ่งท่านมีความรักเอ็นดูมากกว่าผู้อื่น ท่านก็ต้องร้องไห้มากเป็นพิเศษ หลังจากรำลากันเรียบร้อยแล้ว นักบวชผู้จะต้องจากไปคือแบร์นาร์ดกับขบวนของเขา ก็หักใจหันหน้าออกเดินจากสำนักของตนไปสู่ที่หมายปลายทาง โดยไม่ได้หันหลังเหลียวมามองดูอารามที่ตนได้เคยอาศัยอยู่ครั้งหนึ่งนั้นอีกเลย

แบร์นาร์ดเดินถือไม้กางเขนนำขบวน นักบวชที่เหลือเดินตามหลังเป็นแถวเรียงสอง ต่างคนต่างก็ถือสัมภาระที่จำเป็นสำหรับที่จะไปทำพิธีทางศาสนา ในสถานที่จะไปสร้างเป็นสำนักสาขาใหม่บ้าง เครื่องมือทางก่อสร้างและเกษตรกรรมบ้าง และก็แน่ละ จะต้องมีเสบียงกรังไปจำนวนหนึ่งด้วย จุดหมายปลายทางของขบวนที่แยกไปนี้ อยู่ห่างออกไปทางเหนือประมาณ ๙๐ ไมล์ (๑๔๔ กิโลเมตร)

ในแดนโจร — หุบผาแห่งแสงสว่าง

คณะของแบร์นาร์ดเดินทางมาได้ราว ๕ หรือ ๖ วัน ก็มาถึงเมืองวิลล์ ซึ่งมีสถานที่แห่งหนึ่งอยู่ไม่ไกลจากเมืองนี้ — เป็นหุบเขาลึกมีพุ่มไม้ใบหนาขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นทั่วไป สถานที่นี้เป็นแอ่ง อยู่ระหว่างกำแพงธรรมชาติ คือภูเขาสูงชันอันมีต้นไม้สูงใหญ่ เป็นปราการอยู่ทางด้านทิศเหนือ ใต้ และตะวันตก และที่สำคัญก็คือที่ตอนกลางของหุบผามีธารน้ำเยือกเย็นและใสสะอาดผ่านอีกด้วย สถานที่นี้เรียกกันว่า หุบผา

เวอร์มูต และมักจะมีพวกโจรผู้ร้ายปล้นมาหลบซ่อนตัวอยู่บ่อยๆ แบร์นาร์ดีและขบวนของเขาได้พร้อมใจกันเลือกสถานที่นี้เป็นที่ตั้งสำนักวัดป่าแห่งใหม่ของเขา และได้ชื่อใหม่ โดยให้ชื่อว่า แคลร์โวซ์ ซึ่งแปลว่า หุบผาแห่งแสงสว่าง เพราะเหตุที่ทุกคนได้เห็นแล้วว่า เป็นสถานที่ที่มืดแสงแดดส่องอยู่ตลอดทั้งวัน

ضممن تاتم “ءء”

ในขณะที่นักบวชรูปอื่น ๆ กำลังขมกั้ขมมันแผ้วถางพื้นดิน เพื่อเตรียมไว้สำหรับปลูกพืช และช่วยกันก่อสร้างเรือนพักหยาบ ๆ ขึ้น เพื่อเป็นที่พักอาศัยนั้น แบร์นาร์ดีผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มก็มึ้งงานหนักที่จะต้องทำตามบทบัญญัติของการปกครองคณะสงฆ์ของเขาอยู่เหมือนกัน เนื่องจากเขามีอายุพรรษายังไม่ถึงกำหนดที่จะเป็นสมภารเจ้าวัดตัวเอง จึงต้องไปขออนุญาตต่อเจ้าคณะอำเภอที่สถานทีนั้นตั้งอยู่และเพื่อเป็นการบอกให้เจ้าของสถานทีทางศาสนจักรรับรู้ไว้ด้วย ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นสำนักเถื่อนไป แต่ก็บังเอิญทีในช่วงนั้น เจ้าคณะ

อำเภอก็ไม่อยู่เสียด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เป็นที่ปัญหาว่า เขาจะไปยื่นคำร้องหรือติดต่อกับผู้ใด? หลังจากปรึกษากันแล้ว ก็เป็นที่ตกลงกันในหมู่คณะของเขาว่า เขาควรจะไปที่ศาลองเพื่อเข้าพิธีทางศาสนจักรให้เขามีศักดิ์และสิทธิ์เต็มที่ ที่จะดำเนินการสำนักวัดป่าแคลร์ไวซ์ได้อย่างถูกต้องและเป็นอิสระตามกฎหมายทางศาสนจักร ในตอนนั้น เพื่อการนี้เขาจะต้องยื่นคำร้องต่อท่านบิชอปแห่งแฮมป์เชอร์ โดยเขาจะมีนักบวชเป็นเพื่อนร่วมทางไปด้วยคนหนึ่ง ซึ่งแบร์นาร์ดได้เลือกเอานักบวชที่ชื่อเอลโบลด์ไปด้วย เพราะเหตุที่ว่าเขาเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับอาณาบริเวณแห่งนั้นมากกว่าผู้อื่น อย่างไรก็ตาม เมื่อดูตามลักษณะภายนอกแล้ว นักบวช ๒ รูปที่จะเดินทางไปด้วยกันนี้ ปรากฏว่ามีลักษณะขัดกันอย่างตรงกันข้าม คือไม่มีทางที่จะผสมกลมกลืนกันได้เลย เรื่องนี้จึงทำให้เกิดความขบขันขึ้นบ่อย ๆ นักบวชเอลโบลด์นั้นเป็นผู้มีอายุมากแล้ว มีรูปร่างอันใหญ่ ท่าทางก็เป็นสง่าผ่าเผย น่าเกรงกลัว เรียกว่ามีลักษณะที่เกิดมาเพื่อเป็นหัวหน้าคนโดยแท้ทีเดียว ส่วนแบร์นาร์ดซึ่งอันที่จริงเป็นหัว-

หน้าผมมีรูปร่างบอบบาง ทำทางอ่อนแอ และหน้าตาก็ยังดูเป็นเด็กอยู่มาก ดังนั้นผู้ที่ประสบพบเห็นจึงคิดว่าเอลโบลด์เป็นหัวหน้า และแบร์นาร์ดีเป็นลูกน้อง โดยเฉพาะลูกศิษย์ต้นห้องของท่านบิชอป ก็คิดเช่นนั้น เวลาแนะนำแก่ท่านบิชอป เขาจึงกล่าวแนะนำตามความเข้าใจของเขาเองว่า เอลโบลด์เป็นหัวหน้าคณะ ส่วนแบร์นาร์ดีเป็นผู้ติดตาม แต่ท่านวิลเลียมซึ่งเป็นบิชอปแห่งแชมโปซ์เป็นผู้ฉลาดลึกซึ้ง ไม่ตัดสินคนด้วยรูปร่างทำทางอย่างผิน ๆ ดังนั้นเมื่อพบกันครั้งแรก ท่านก็นัยน์ตาอันมี “แวว” สามารถ “อ่าน” คนได้ถูกต้อง และก็รู้ได้ว่าใครเป็นใคร ท่านบิชอปผู้นี้ได้ให้ความนับถือและยกย่องแก่แบร์นาร์ดีมาก เรื่องของท่านบิชอปผู้นี้จะมีกล่าวถึงอีกต่อไปข้างหน้า

“วิมาน” ส่วนตัวของท่านแบร์นาร์ดี

ในระหว่างนี้ ที่สำนักวัดป่าแคลร์โวซ์ นักบวชในคณะของท่านแบร์นาร์ดีก็กำลังรีบช่วยกันทำการก่อสร้างอย่างเร่งรีบ จุดประสงค์ของท่านเหล่านั้นก็เพียง

เพื่อให้พออาศัยอยู่เป็นเครื่องกันแดดและฝนเป็นส่วน
ใหญ่ ส่วนเรื่องความผาสุกสบายของแต่ละคนนั้นเป็น
เรื่องสำคัญรองลงไปมาก ถ้าพอมิให้ทำกิจและพิธีทาง
ศาสนาที่จำเป็นได้บ้าง ท่านก็พอใจแล้ว เรือนโรงตั้ง
กล่าวมีหลังคาเดี่ยว ซึ่งครอบคลุมอาคารหมดทุกอย่างไว้
ภายใต้ เช่น โบสถ์ โรงอาหาร ครัวและที่อยู่อาศัยของ
นักบวช ในส่วนที่เรียกว่าโบสถ์เอง ก็ไม่มีเครื่องประ-
ดับประดับอะไรเพื่อความสวยงามเลย นอกจากไม้
กางเขน ๓ อันบนแท่นบูชา ซึ่งเป็นสัญลักษณ์อุทิศ
ให้แก่พระแม่ผู้บริสุทธิ์ (Holy Virgin) เซนต์ลอเรนซ์
และเซนต์เบเนดิกต์ สำหรับพื้นที่ไม่มีอะไรปลูก โดย
ปล่อยให้เป็นดินชั้นแฉะไว้อย่างนั้น ที่อยู่ของนักบวช
อยู่ที่ส่วนบน โดยต้องขึ้นบันไดไป นักบวชหรือพระ
ก็นอนกันบนเตียงไม้ ไปด้วยหญ้าแห้งหรือฟาง ที่มุม
หนึ่งของส่วนนี้ ซึ่งเป็นส่วนที่ติดกับจันทน์ที่เอนลาด
ลงมาตามส่วนโค้งของหลังคา มีห้องเล็ก ๆ ที่มีดห้อง
หนึ่งซึ่งดูเผิน ๆ ก็น่าจะเป็นห้องสำหรับเก็บไม้เก่า ๆ มาก
กว่า ที่ห้องมืดและแคบนี้เองเป็นห้องนอนของแบร์-

นาร์ดี ซึ่งก็หมายความว่า เป็นห้องที่เขายู่ออาศัยด้วย มี
 ช่องแสงสว่างสำหรับอากาศเข้าที่หลังคาส່วนนี้ ซึ่งก็
 หมายความว่า ในเวลาหน้าฝน ลมและฝนก็พลอยโดย
 สารเข้ามาด้วย เติงของแบร์นาร์ดีซึ่งตอนนี้เรียกได้
 แล้วเป็นสมภารเจ้าวัด ตั้งอยู่ชิดข้างฝา—เป็นเตียงไม้
 หยาบ ๆ พร้อมด้วยหมอน ซึ่งก็คือท่อนไม้ท่อนหนึ่งนั้น
 เอง ณ สถานที่นี้แหละ คือที่ ๆ ท่านสมภารแบร์นาร์ดี
 ได้รจนางานวรรณกรรมอันเป็นอมตะของท่าน ฝากไว้
 ให้โลกของชาวคริสต์ทั้งหลาย ซึ่งล้วนเป็นผลงานที่ได้
 รับการยกย่องอย่างมาก ตั้งแต่ในสมัยนั้นจนถึงปัจจุบัน
 นี้ สถานที่อันโกโรโกโสนี้แหละเป็นสถานที่ท่านแซงต์
 แบร์นาร์ดีมีจิตประหวัดคิดถึงอยู่เสมอ ในเมื่อท่านได้รับ
 นิมนต์ไปเป็นแขกผู้มีเกียรติของสันตปาปาและพระราช
 มหากษัตริย์ต่าง ๆ โดยได้ถูกจัดให้นอนบนที่นอนอย่าง
 อย่างดีและอยู่ในห้องอันโอโถงสวยงาม กล่าวได้ว่าท่าน
 ไม่เคยลืมห้องนอนอันโกโรโกโสนี้เลย ไม่ว่าจะได้รับ
 เกียรติให้ไปพักอยู่ในสถานที่อื่น ๆ อันสูงส่งเช่นใดก็ตาม

“ป่ามหากาฬ” จุดจบของความอดทน

ความเป็นอยู่ของนักบวชผู้บุกเบิกรุ่นท่านแซงต์แบร์นาร์ด ที่สำนักวัดป่า แคลร์ไวซ์ นั้น เรียกว่าทรมาร้ายกาจจริง ๆ เพราะเป็นชีวิตที่ต้องทำงานหนักแสนหนักในไร่ที่ปลูกพืชผลไว้สำหรับเลี้ยงตนเอง และยังต้องเผชิญกับความขาดแคลนในด้านต่าง ๆ ทุกด้าน อย่างชนิดที่ไม่เคยมีมาแต่ก่อนเลย แม้ในประวัติของสำนักวัดแห่งอื่น ๆ ด้วยกัน เช่นวัดป่าโมเลสมะ และวัดป่าซีโตซ์ เป็นต้น และความยากลำบากอย่างแสนสาหัสนั้นก็ดำรงอยู่เป็นเวลานานมากทีเดียว ดินที่เลือกไว้เป็นที่ตั้งวัดนี้ ก็ปรากฏว่าเป็นดินที่ไม่ดีเลย แม้จะได้ลงแรงไปอย่างทรหดอดทนมากมายเพียงใด ผลตอบแทนที่ได้ในด้านพืชผลที่งอกขึ้นมาให้เก็บเกี่ยววันนี้ ก็ไม่คุ้มกันเลย และการที่จะหวังว่า จะได้รับความช่วยเหลือจากโลกภายนอก คือผู้มีศรัทธามาแบ่งเบาภาระ ทำนองเป็นโยมอุปฐากให้วันนี้ ก็เป็นอันเลิกหวังได้ เพราะตอนนั้นไม่มีใครได้ทราบกันว่า ได้เกิดมีวัดป่าขึ้นใหม่ที่แคลร์ไวซ์แล้ว อาหารที่พระป่าวัดแคลร์ไวซ์ฉันในตอนนั้น ดู ๆ

ไปก็ไม่น่าจะเรียกได้ว่า เป็นอาหารตามกฎข้อบังคับของ
เซนต์เบเนดิกต์เสียเลย เพราะเหตุว่าทำอะไร ๆ ก็หา
ได้ครบองค์ตามนั้นไม่ได้ พวกพระป้ารุ่นนี้จึงต้องประทัง
ชีวิตด้วยผลไม้และรากไม้ในป่าเท่าที่จะหาได้ ที่พอจะ
ให้หายหิวไปได้ ก็ต้องนำมาประกอบเป็นอาหารทั้งสน
ท่านแบร์นาร์ตผู้เป็นหัวหน้าหมู่ก็พยายามอย่างที่สุดที่จะ
ปลุกปลอบกำลังใจของลูกน้องให้กล้าหาญเข้มแข็งอยู่เสมอ
โดยเตือนให้ระลึกว่า พวกเขาทุกคนสมควรที่จะต้องได้
รับความทุกข์ยากเช่นนี้เพราะบาปของตนเอง พร้อมกับ
นนักเตือนให้นึกถึงความทุกข์ทรมานที่พระเยซูไครสต์ได้
รับ และกล่าวว่าถ้าเขาสามารถทนต่อความทุกข์ยากใน
ปัจจุบันนี้ได้ เขาก็จะได้รับความสุขนิรันดรเป็นรางวัล
(Bernard did his best to keep up their courage,
reminding them constantly of what their sins
deserved, of the sufferings of Christ, and of the
eternal glory that would reward their present
affliction) แต่พอเวลาล่วงไป ๆ ก็ถึงจุดที่พวกนั้นทนไม่
ไหวจริง ๆ นักบวชเหล่านั้นได้เข้ามาหาท่านแบร์นาร์ต

ซึ่งเป็นผู้นำของเขา และก็วิ่งวอนด้วยน้ำตา ขอให้ท่านช่วยกรุณานำเขากลับไปที่สำนักวัดป่าเดิม คือวัดชิโตซ์ด้วยเถิด เพราะเขาทนมานานแล้ว และก็ทนต่อไปอีกไม่ไหวจริง ๆ เสื้อผ้าของพวกเขาทิ้งหมดขาดวินกะรุ่งกะริ่งทุกชิ้น ปู่ปะกันจนไม่มีส่วนไหนที่จะเป็นของเดิมอยู่แล้ว ร็วยแรงพละกำลังของเขาก็อ่อนลงไปทุกวัน จนจะฝืนทำงานต่อไปไม่ได้อีกจริง ๆ แม้อย่างนั้นสภาพการณ์ที่ยากแค้นแสนเข็ญ ก็ไม่มีที่ท่าว่าจะบรรเทาเบาบางลงเลย ขอให้ท่านแบร์นาร์ดช่วยอนุญาตให้เขาออกไปจากป่ามหากาฬ อันจะกลืนกินชีวิตของพวกเขาทิ้งหมดต้นด้วยเถิด

ท่านแบร์นาร์ดผู้เป็นหัวหน้าพยายามอ่อนวอนให้เขาอดทนต่อไป แต่ก็ไม่เป็นผล เพราะพวกเขาไม่มีใครยอมรับฟังอีกแล้ว และแม้ว่าท่านจะขอร้องให้เขาช่วยกันสวดอ่อนวอนพระผู้เป็นเจ้านั้นต่อไป ก็ไม่ได้ผลอีก เพราะเขาเหล่านั้นให้เหตุผลว่า การที่องค์พระผู้เป็นเจ้าไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออะไรเลย ตลอดเวลาที่แล้วมานานแสนนาน โดยปล่อยให้พวกเขาได้รับทุกข์

ทรมานอย่างแสนสาหัสทั้งนี้ ก็เป็นเพราะว่า พระองค์
ไม่ต้องการให้เขาอยู่ในสถานทันทันตัวเอง

ปาฏิหาริย์ในนาทีกฤติ

เมื่อหมดหนทาง ท่านแบร์นาร์ดีก็คุกเข่าลงสวดอ้อนวอนพระผู้เป็นเจ้าไปตามลำพังคนเดียว ท่านได้อ้อนวอนอย่างเศร้าสลดใจจริง ๆ ว่าขอให้พระองค์จงได้ประทานความช่วยเหลือให้แก่ลูก ๆ ที่น่าสงสารของพระองค์ในยามนี้ด้วยเถิด ทันใดนั้นเอง ก็มีเสียงมาจากเบื้องบน ซึ่งทุกคนได้ยินเช่นเดียวกันว่า “ลูกขึ้นเถิดแบร์นาร์ดี เราได้ยินคำสวดอ้อนวอนจากเจ้าแล้ว (Barnard, arise, thy prayer is heard).” ต่อจากนั้น ก็มีเสียงประหลาดดังขึ้นมา เป็นเสียงล้อหลอนเอื่อยดัดดังมาเข้าหูทุกคนที่อยู่ในที่นั้น ทำให้ได้ยินกันอย่างชัดเจน ต่อมาไม่นานก็ปรากฏว่าเป็นเกวียนเล่มหนึ่ง โผล่มาจากป่าให้แลเห็นซึ่งบนเกวียนนั้น มีสเบียงกรังพอเป็นเครื่องยังชีวิตบรรทุกอยู่เต็มทีเดียว ทั้งนี้เป็นของอภินันทนาการมาจากท่านโอโด ผู้เป็นรองเจ้าวัดแห่งเคลม็งติงเปร ซึ่ง

เป็นวัดแห่งกลุ่มสำนักเบเนดิกต์ ซึ่งอยู่ในเขตเดียวกัน
 นั่นเอง ท่านผู้บังเอิญได้ทราบข่าวความทุกข์ยากของ
 นักบวชแห่งวัดป่าแคลร์วอร์ชเข้า จึงได้ส่งเสบียงกรังมา
 เพื่อช่วยเหลือด้วยน้ำใจไมตรี เป็นอันว่าวัดป่าแคลร์วอร์ช
 ยังไม่ต้องถึงกับเป็นวัดร้าง โดยมีสมภารเฝ้าวัดอยู่คน
 เดียวในช่วงเวลาที่วิกฤติโดยแท้

อีกครั้งหนึ่ง คือต่อมาวัดป่าแห่งนี้เกิดการขาด
 แคลนเกลื่อนขึ้นมาอีก ท่านแบร์นาร์ตจึงกล่าวกับนักบวช
 รูปหนึ่ง ชื่อ กูอิแบร์ต ว่า “นั่นนะเธอ ตอนนั้นเราขาด
 เกลือแล้ว เธอจงเอาลาไปตัวหนึ่ง เพื่อไปบรรทุกเกลือ
 มาจากเรนล ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ถัดไปนี้ด้วยนะ” กูอิแบร์ต
 จึงถามว่า “ก็แล้วไหนล่ะครั้นเงินที่จะให้ผมไปซื้อเกลือ?”
 “นั่นนะซี” แบร์นาร์ตตอบอย่างตรงไปตรงมา “ฉัน
 ไม่ได้จับหรือมีเงินใช้มานานนักหนาแล้ว จนเดี๋ยวนี้
 ก็ไม่รู้ว่ารูปร่างลักษณะหรือสีมันเป็นอย่างไรรัน แต่ไม่
 เป็นไรดอก พระผู้เป็นเจ้าของบน เป็นผู้รักษารักษาเงิน
 และคลังทั้งปวงของฉัน พระองค์จะไม่ทรงปล่อยหรือ
 ทอดทิ้งให้เรากลับมามือเปล่าดอก”(there is One above

Who keeps my purse and all my treasures, and He will not see you short) “ก็ได้ครับ ท่าน” กูอิแบร์ตตอบ “ผมจะไปตามท่านสั่ง แต่ถ้ามผมไปโดยไม่มีเงินแล้วกลับมาโดยไม่มีเกลือ ท่านก็อย่าว่าผมนะครับ”

“จงมั่นในศรัทธาเถิด ลูกเอ๋ย” ท่านแบร์นาร์ดีกล่าว “พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าจะเสด็จไปกับเธอตลอดทาง และพระองค์จะไม่ทรงปล่อยให้เธอกลับมามือเปล่าดอก” แล้วท่านก็ช่วยพรให้กูอิแบร์ต และบอกให้ออกเดินทางไปที่นั่น ในระหว่างการเดินทางใกล้จะถึงที่หมาย กูอิแบร์ตได้พบกับนักบวชรูปหนึ่ง ผู้ซึ่งได้ถามเขาว่าเขามาจากไหน และมีธุระอะไร บาดหลวงกูอิแบร์ตจึงเล่าถึงสภาพของพวกตนที่วัดป่าแคลร์โวซ์ ให้นักบวชผู้นั้นฟัง โดยไม่ลืมบอกว่าที่ตนมาหาของครั้งนี้ ไม่มีเงินติดตัวมาเลย นักบวชผู้นั้น เมื่อได้ฟังเรื่องราวโดยตลอด ก็เกิดความสงสาร จึงพากูอิแบร์ตไปที่ที่พักของตน จัดหาเกลือให้ครึ่งกระสอบ และยังมีเงินเหรียญทองคำมาให้อีก ๕๐ เหรียญด้วย เมื่อกูอิแบร์ตกลับมาเล่าเรื่องทั้งหมดให้แบร์นาร์ดีฟัง แบร์นาร์ดีก็กล่าวว่า “นี่แหละ

สำหรับชาวคริสต์ที่แท้จริงแล้ว ไม่มีอะไรจะสำคัญยิ่งกว่าการมีศรัทธามั่นในพระผู้เป็นเจ้าเลย ดังนั้นขอให้เราจงเชื่อมั่นในพระผู้เป็นเจ้าเถิด และแล้วทุกสิ่งทุกอย่างจะดำเนินไปได้โดยเรียบร้อยเอง” เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อก่อนจะถึงฤดูหนาวปีแรกของการมาอยู่ที่วัดป่าแคลร์ไวซ์นั่นเอง

ตัวอย่างของปาฏิหาริย์ในนาทีกฤติครั้งที่สามคือวันหนึ่ง เกรราร์ด ซึ่งเป็นผู้ดูแลเรื่องอาหารการกิน (คงจะเทียบกับเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า “ภัตตเสสกะ” ตามพระวินัยทางพุทธศาสนากระมัง) ได้บอกกับท่านแบร์นาร์ดว่า บัดนี้อาหารหมดเกลี้ยงแล้ว และก็ไม่ว่าจะหาอาหารต่อไปมาจากไหนได้อีกด้วย “คุณคิดว่าจะต้องใช้เงินสักเท่าไร สำหรับค่าอาหารในระยะแรกนี้?” ท่านแบร์นาร์ดถาม และก็ได้รับคำตอบว่าต้องการสัก ๑๒ ลิฟวร์ก่อน เมื่อได้รับฟังดังนั้น ท่านนักบุญก็ส่งกระแสจิตสวดอ้อนวอนพระผู้เป็นเจ้าอยู่ในใจ และต่อมาก็อีกพักหนึ่ง ก็ได้รับข่าวโดยมีผู้มาบอกว่า มีสตรีผู้หนึ่งมาจากชาติยอง ต้องการจะขอพบท่าน แบร์นาร์ดจึงออกไป

พบและก็ได้ทราบว่า สตรีผู้นั้นมาเพื่อขอความกรุณาจากท่าน โดยขอให้ท่านและนักบวชในวัดป่าแคลร์โวซ์ ทงหมดนั้นช่วยสวดอ้อนวอนพระผู้เป็นเจ้าให้ด้วย เพราะสามีของเธอกำลังป่วยหนักมาก เมื่อได้ฟังเช่นนั้น แบร์นาร์ตก็กล่าวรับรองกับสตรีผู้นั้นว่า เหตุการณ์ครั้งนี้ไม่เป็นไรดอก เพราะเมื่อเธอกลับไปบ้าน ก็จะพบว่าสามีของเธอหายป่วยแล้ว ซึ่งต่อมาก็ปรากฏว่าเป็นเช่นนั้นจริง ๆ แต่ก่อนที่สตรีผู้นั้นจะลากลับไป เธอได้ถวายเงินไว้ให้เป็นค่าภัตตาหารแก่นักบวชในวัดป่าแห่งนั้นเป็นจำนวนเงิน ๑๒ ลิฟวร์ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ท่านกำลังต้องการอยู่พอดีทีเดียว เรื่องความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นได้ในนาทีสุดท้ายของความคับขัน ในทำนองเดียวกันนี้ ได้เกิดขึ้นต่อมาก็หลายครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งก็เป็นเครื่องปลุกปลอบกำลังใจของนักบวชลูกน้องของท่าน แบร์นาร์ตได้เป็นอย่างดี ผลก็คือเป็นการทำให้มารคือความไม่เชื่อใจในพระผู้เป็นเจ้า ต้องถูกขับไล่ออกไปจากจิตใจของนักบวชเหล่านั้นโดยสิ้นเชิง

บทเรียนของท่านแบร์นาร์ด ; การสอนสูงเกินผู้ฟัง

ในระหว่างเวลาที่มีความคับแค้นทางด้านการครองชีพอย่างหนักที่วัดป่าแคลร์ไวซ์นี้เอง ท่านแบร์นาร์ดผู้เป็นสมภารหรือหัวหน้าหมู่ ก็ได้รับบทเรียนแห่งชีวิตเกี่ยวกับลูกน้องของท่าน อันเป็นบทเรียนที่ทำให้ท่านได้รับความเจ็บปวดและขมขื่นใจไม่น้อยทีเดียว แต่มันก็เป็นบทเรียนที่จำเป็น เพราะว่าอย่างน้อยก็ทำให้ท่านหายเข้าใจผิดไปได้บ้างพอสมควร นี่คือว่าตลอดเวลาที่แล้วมา ท่านมักจะทักท้วงเอาว่า นักบวชที่เป็นลูกน้องของท่านทุกคนนั้นคงจะมีจิตใจเป็นเทวดา หรือว่าเป็นผู้วิเศษหมดกิเลสกันแล้วทั้งนั้น ซึ่งต่อมา ๆ ท่านก็ได้รับความเสียใจว่า ถึงอย่างไร ๆ คนทั้งหมดเหล่านั้นก็ยังเป็นปุถุชนคนมีกิเลสนั่นเอง ทั้งหมดยังมีจุดอ่อน และมีความบกพร่องในแง่โน้นบ้าง ในแง่นี้บ้าง ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่งหรือบางที่ก็หลาย ๆ อย่าง ตามวิสัยของคนที่มี "หัวใจ" (ที่ยังไม่หมดกิเลส) ด้วยความเข้าใจผิดดังกล่าวแล้ว ท่านแบร์นาร์ดจึงหวังจากเขามากเกินไป และก็เรียกร้องให้เขาเสียสละและอดทนมากเกินไป ซึ่งทำให้เขา

เกิดความเดือดร้อนใจ ว่าเขาทำตามไม่ได้จริง ๆ และ
 แล้วก็ก่อให้เกิด “ปม” หรือปัญหาขัดแย้งในจิตใจของ
 เขา ทำให้เกิดผลร้ายมากกว่าผลดี เพราะเขาจะเกิด
 ความเดือดร้อนใจ (คือวิปปฏิสาร) อยู่ตลอดเวลา ใน
 เมื่อท่านไม่ได้ “ให้คะแนน” (คือผ่อนผัน) ให้กับกิเลส
 ของเขาบ้างเลย (เรียกว่าคงจะเป็นอาจารย์ที่ดุด่าเดี่ยวเชิญ
 ลูกศิษย์กันอย่างไม่ลดหย่อนผ่อนคลายเลย) แม้การสอน
 ธรรมของท่านในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ ก็สูงเกินไปจน
 พวกนั้นฟังแล้วก็ไม่เข้าใจ นักเขียนชีวประวัติของท่าน
 ในสมัยแรก ๆ คนหนึ่ง ได้บรรยายความจริงนี้ไว้ว่า
 “ท่านพูดกับคนโดยใช้ภาษาเทวดา และตั้งนั้นคนเหล่า
 นี้ไม่รู้เรื่องว่าท่านพูดหมายความว่าอะไร” (he spoke
 to men in the language of angels and hardly could
 they understand what he was talking about)

ภาพนิมิตพยากรณ์

ในปีเดียวกันนี้เอง คือปี ค.ศ. ๑๑๑๕ ท่านแบร์นาร์ดี
 ก็ได้เห็นภาพนิมิต ซึ่งเป็นเครื่องหมายเหตุการณ์ล่วงหน้า
 หน้าที่จะเกิดขึ้นแก่ท่านเองได้อย่างอัศจรรย์ คือวันหนึ่ง

ขณะที่ท่านกำลังเดินอยู่ในสวน พร้อมกับสวดภาวนา ไปตามเคยว่า ขอให้พระผู้เป็นเจ้าจงช่วยต่อเติมสิ่งที่ พระองค์ทรงริเริ่มให้^๕ ให้สำเร็จบริบูรณ์ด้วยเถิด พลัน ก็ปรากฏว่าเกิดแสงสว่างไสวไปทั่วหุบเขานั้น และทันใด เขาก็เห็นภาพของฝูงชนมากมายนับไม่ถ้วน ทุกชั้นและ ทุกชาติภาษา พวกเขาหลั่งไหลมาที่สำนักวัดป่าแคลร์ไวซ์ กันเป็นทิวแถว จำนวนผู้คนที่ได้เห็นในภาพนิมิตนั้น ดูคลาคล่ำไปหมดทั่วบริเวณเทือกเขา อันมียอดเขาน้อย ใหญ่ล้อมรอบวัดป่าของท่าน ซึ่งนิมิตนี้ก็ได้กลายเป็น ความจริงขึ้นมาส่วนหนึ่ง ภายในเวลาอีกไม่กี่เดือนถัด จากนั้นมา ^๕ ทงนี่เพราะปรากฏว่าต่อมาไม่ช้า โดยการ ขอร้องของท่านบิชอปเอง ท่านแบร์นาร์ดีได้เทศน์ใน โบสถ์ชาลอง ซึ่งอาจจะเป็นในวันสิ้นสุดแห่งปีดังกล่าว หรือวันตอนแรกของปีรุ่งขึ้นก็ได้ ผลจากการเทศน์ ^{๕๘๘} นั้นถือว่า มีบุคคลเป็นจำนวนมากมาย ^{๕๘๘} ทงที่เป็นพวก ตระกูลขุนนางชั้นสูง และนักปราชญ์ราชบัณฑิตต่าง ๆ ^{๕๘๘} ทงที่เป็นนักบวชและฆราวาส ต่างพากันตามท่านมาสู่ วัดป่าแคลร์ไวซ์กันอย่างขนานใหญ่ และในบรรดาผู้ที่

ติดตามมาเหล่านั้น ก็มีเด็กหนุ่มผู้หนึ่งชื่อ โรเยอร์ ผู้ซึ่ง
 ต่อมาก็ได้เป็นผู้ก่อตั้ง และเป็นสมภารองค์แรกแห่งวัด
 ทรวัว ฟองแตนส์ นอกจากเด็กหนุ่มผู้แล้ว ก็ยังมี
 บุคคลที่ควรจะกล่าวถึงอีกผู้หนึ่ง คือ สเตเฟน เดอวิตรี
 ซึ่งเป็นนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงของนิกายใหญ่นิกายหนึ่ง
 ที่เมืองซาล็อง แต่บุคคลผู้นี้ได้ตามท่านมาด้วยจิต
 ศรัทธาเลื่อมใสดังเช่นคนอื่น ๆ เขาตามมาเพราะเขารู้สึก
 เสียใจที่ว่าสาวกคนสำคัญ ๆ ของเขาละทิ้งเขา และพา
 กันติดตามท่านแบร์นาร์ดีมาเสียหลายคน ดังนั้นเขาจึง
 ติดตามมาโดยคิดว่าทำอย่างไร ๆ ก็จะต้องหาทางนำลูก
 ศิษย์ของตนกลับคืนไปให้ได้ ท่านแบร์นาร์ดีต่อมาก็
 ทราบเรื่องนิต ท่านจึงพูดพร้อมกับถอนใจใหญ่ว่า “เขา
 มาที่นี่ด้วยจิตใจของมารร้ายโดยแท้ แต่นั่นแหละ เขา
 มาคนเดียว และไม่ช้าเขาก็จะต้องกลับไปคนเดียวดุจขมา
 มานั่นเอง (it is the evil spirit has sent him hither,
 but alone he comes and alone he shall return)”
 เหตุการณ์ในระยะต่อมาปรากฏว่า คำพยากรณ์ของท่าน
 เป็นความจริง คือหลังจากที่เขาได้พยายามอยู่ถึง ๙ เดือน

ก็ปรากฏว่า เขาไม่สามารถกล่อมใจศิษย์เก่าของเขาได้สำเร็จเลยแม้แต่คนเดียว เป็นอันว่าเขาก็ต้องกลับไป “แต่เดียวดาย”

ความบกพร่องของอัจฉริยบุคคล

มีคำกล่าวอยู่บ่อย ๆ ว่า บุคคลผู้มีอัจฉริยภาพเป็นเลิศทั้งหลายนั้น มักจะมีข้อบกพร่องในนิสัยใจคอด้านอื่นอยู่เสมอ และท่านนักบุญแบร์นาร์ตเองก็ไม่ได้เป็นข้อยกเว้นของกฎดังกล่าวนี้ (It is a common saying that men of extraordinary gifts are apt to have the defects of their qualities. We cannot point to Bernard as an exception) ตลอดชีวิตของท่าน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรก ๆ ของชีวิตนักบวชนั้น ท่านมีความมุ่งมั่นศรัทธาในศาสนาอย่างล้นเหลือ จนกระทั่งเวลาปฏิบัติก็มักจะทำอะไร “เกินไป” อยู่บ่อย ๆ สาเหตุของเรื่องนี้ประการสำคัญก็คงจะมาจากการที่ท่านเป็นคนใจคอโอ้อวมาริและเอาการเอางาน ทำอะไรก็เอาจริงเอาจังมาแต่เดิมอยู่แล้ว ในช่วงเวลาที่มาอยู่วัด

ป่าซิโตซ์ ท่านก็ได้ปฏิบัติธรรมแบบทรมาณตนเองจน
 เลยขอบเขตของความพอดี ทำให้เป็นผลร้ายแก่สุขภาพ
 ของตนเองเป็นอันมาก ทั้งนี้แม้ว่านักบวชผู้ใหญ่กว่า
 ท่านจะได้พยายามยับยั้งไว้บ้างแล้วก็ตาม (คือตอนที่อยู่ที่
 วัดป่าซิโตซ์นั้น ท่านยังเป็นลูกวัดอยู่) พอมาถึงตอนนั้น คือ
 ตอนที่ท่านเป็นหัวหน้าหมู่ในวัดป่าแคลร์โวซ์ แล้วนี้
 ท่านทำหน้าที่เป็นสมภารเจ้าวัดเอง ไม่มีใครคอยห้าม
 ปราบท่านได้ ท่านก็เลยทรมาณตนเองเสียสมาธิเลย
 ทีเดียว ท่านบอกกับนักบวชผู้เป็นลูกน้องของท่านว่า
 หน้าที่ของนักบวชคือ การลงโทษตนเองทั้งในเพราะบาป
 ของตนและบาปของโลก(คือของคนอื่นทั่วโลก) ด้วย (To
 punish in himself both his own sins and the sins
 of the world—such, he told his religious, is the
 vocation of the monks) และในเรื่องนี้ท่านจึงถือว่า
 ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ใหญ่กว่าเขา ในวัดป่าแคลร์โวซ์นี้
 ท่านก็ทำตัวอย่าง คือการลงโทษตนเองให้ผู้ที่เป็นลูก
 น้องดูเป็นตัวอย่าง และแล้วท่านก็รับเร้าขยั้นขยอ ให้
 เขาทำตามท่านด้วย นักบวชเหล่านั้นในระยะแรก ๆ ก็

ลิ่งเล ไม่ค่อยจะเชื่อหรือกล้าทำตามเท่าใดนัก (แต่นั้นแหละ เมื่อหัวหน้าทำให้เขาดูเช่นนั้น) ต่อมาเขาก็พยายามทำด้วยความเต็มใจยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น แม้ว่าในระยะต่อมาทางวัดป่าแห่งนี้จะมีความเจริญ คือความสมบูรณ์ในด้านวัตถุมากขึ้น แต่การปฏิบัติแบบทรมาณตนเช่นนั้นก็ไม่ได้ลดความเคร่งครัดลงแต่อย่างใด นอกเสียจากว่า ตอนนั้นนักบวชเหล่านั้นได้มีอาหารกินกันตามปกติ (คือไม่ต้องอดมื้อกินมื้อเหมือนเดิมอีกแล้ว) รายการอาหารสำหรับนักบวชเหล่านั้นก็ได้แก่พืชผักหายาบ ๆ ผสมกับเกลือ และบางครั้งก็อาจมีน้ำมันบ้าง นอกจากนั้นก็มีขนมปังซึ่งเป็นสีดำ ซึ่งเซนต์เทียร์ นักบวชที่เคยอยู่กับท่านมาในสมัยนั้นกล่าวว่า ขนมปังชนิดนี้รู้สึกว่าจะมีดินผสมอยู่มากกว่าส่วนที่เป็นข้าว นี่แหละแม้ในยามสมบูรณ์พูนสุข ก็มีกันเพียงแค่นี้ สำหรับท่านนั้นก็อาศัยดื่มมาจากถ้ำธารเป็นประจำ นอกจากว่าจะมีเครื่องดื่ม ที่ทำจากน้ำคั้นของต้นไม้บางชนิดมาเสริมให้เป็นครั้งคราวเท่านั้น และแม้ด้วยอาหารอันมีรายการเพียงเท่านั้น นักบวชเหล่านั้นก็บริโภคน้ำพอประมาณ คือเอาพอให้ร่างกายมีชีวิตอยู่ได้เท่านั้น

เป็นเทศนาของท่านในช่วงระยะเวลา^{นี้} จะเป็นเครื่อง
แสดงออกซึ่งแนวความคิดของท่านได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างเทศนาปลุกปลอบใจให้กล้าหาญ

ผู้^๑ไม่มีความกังวลและอาลัย

“เพื่อนสหพรหมจารี^๒ที่รักยิ่งทั้งหลาย! บัดนี้เธอทั้งหลายกำลังมุ่งเดินทางไปสู่ชีวิต (นิรันดร) เธอกำลังปฏิบัติในปฏิบัติ^๓ซึ่งเป็นทางสายตรง อันไม่มีมลทินคือกิเลส เข้าแปดเบือน ทาง^๔นี้แลจะนำเธอไปสู่นครอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy City).....แต่นั้นแหละ ข้าพเจ้าก็ยอมรับว่าทางที่^๕ชนผู้ลาดชั้น^๖นี้เป็นทางที่เดินยากจริง ๆ เนื่องจากทางสาย^๗นี้เป็นทางลัดตัดตรงขึ้นไปสู่ยอดเขานันศักดิ์สิทธิ์เลยทีเดียว แน่ะ เมื่อเป็นทางลัด ก็ย่อมเป็นทางสายสั้นแลเมื่อเป็นทางสายสั้น ก็ไม่ใช่ทางที่ง่ายหรือสะดวกสบายเลย แม้ว่า (เมื่อเทียบกับทางสายอื่นแล้ว) จะเป็นหนทางที่ยากน้อยที่สุดก็ตาม

“ดูก่อนเพื่อนสหพรหมจารีผู้^๘เป็นเสมือนหนึ่งลูก ๆ ของเราทั้งหลาย! บัดนี้เธอทั้งหลายก็ได้แสดงให้เห็น

แล้วว่า เธอไม่ใช่บุคคลที่ติดอยู่ในความสะกดกสบาย และความรื่นเริงต่าง ๆ แต่ในการเดินทางชั้นลาดชัน เพื่อขึ้นไปสู่ออดเขา^{นี้} เธอกำลังวิ่งขึ้นไปทีเดียว ที่เธอทำได้เช่น^{นี้} ก็เพราะว่าเธอได้ทำตนให้พ้นจากปลิโพธ (คือเครื่องกังวล) ทั้งปวงแล้ว และเธอก็มีใจมุ่งมั่นยอมสู้กับความลำบากในระหว่างทางจริง ๆ บัด^{นี้} เธอไม่ได้หอบหรือแบกเครื่องกังวลต่าง ๆ ไว้บนหลังของเธอต่อไปอีกแล้ว

“นี่แหละ เธอจงคิดเปรียบเทียบบุญเกิด และจะเห็นว่า ชาวโลกคนอื่น ๆ ทั้งหลายนั้น เขาไม่สามารถทำอย่างเราได้เลย บุคคลเหล่านั้น^{นี้} ติดข้องพะรุงพะรังอยู่ด้วยม้า ด้วยรถ ด้วยหีบห่อของหนัก ๆ คือเรื่องราวทางโลกนานาประการ เขาจำต้องค่อย ๆ เดินขึ้นไปตามทางสายอ้อม คือเวียนวนไปมารอบ ๆ ลาดแห่งภูเขาสูง^{นี้} พวกเขาต้องหกล้มตกลง หล่นจากหน้าผาอันตรายครั้งแล้วครั้งเล่า และก็เกือบไม่มีใครเลยสักคน ที่สามารถถึงจุดหมายปลายทางได้ บัด^{นี้} เธอเป็นผู้มีความสุขอย่างยิ่งแล้ว เพราะเธอได้สามารถสละ^{ทิ้ง}ตนเอง

และสิ่งของนอกกายอื่น ๆ ทั้งหมด ซึ่งเป็นการสละอย่าง
เด็ดขาด ไม่มีข้อแม้หรือกังวลเพื่อการกลับหลังอีกต่อไป
ทั้งนี้เพื่อจะได้อุทิศกำลังกายและใจได้อย่างเต็มที่ในการ
บำเพ็ญบุญเข้านักตฤทธานุส เพื่อให้งถึงยอดจนได้.....

ผู้มีศรัทธามั่น

“.....เพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย! เธอทั้งหลาย
นั้นได้ปฏิบัติตามปฏิปทาของสาวกอย่างแท้จริงแล้ว โดย
ที่เธอมิได้เกิดมาทันเห็นองค์พระผู้เป็นเจ้าเลย แต่แม้
อย่างนั้น เธอก็ยังมีความกล้าหาญพอที่จะทำเช่นนี้ได้
ด้วยใจศรัทธา เธอทั้งหลายนั้น แม้ไม่ได้ยินสำเนียง
แห่งวาจาขององค์พระผู้เป็นเจ้าโดยตรง แต่ได้รับฟัง
จากผู้เป็นตัวแทนของพระองค์ท่าน ก็ยังมีศรัทธาได้
นี้แหละเป็นเครื่องแสดงถึงศรัทธาอันมั่นคงยิ่งโดยแท้

มารคือผู้จู่โจมโดยใช้กลยุทธ์ล่อไม่ใช้ใช้กำลังข่ม

“.....ดูก่อนภราดา! โดยแท้จริงนั้น ข้าพเจ้า
มิได้เกรงกลัวว่า มาร (คือซาตาน) และเสนาของเขาจะ
มีอำนาจเหนือจิตใจของเธอทั้งหลายดอก เพราะข้าพเจ้า

พลาดท่าเสียที่เขาเมื่อไรก็ได้) (It is that craft and cunning and that knowledge of our inherent human fragility which he owes in part to the perspicacity of his spiritual nature and in part to an experience extending over many thousands of years—it is of these I feel apprehensive) โปรตระลึกลับไว้เสมอว่า มารผู้ไม่รู้จักอิม จักพอในการฆาตกรรมวิญญาณของมนุษย์ (the insatiable murderer of soul) นั้น เขาไม่ได้ทำลายบรรพบุรุษคู่แรกของเรา (คืออาดัมและอีฟ) โดยแปลงมาในร่างของสิงห์โตหรือหมี หรือสัตว์ร้ายผู้กำลังกล้าแข็งชนิดอื่นในโลกนี้ดอกนะ แต่ว่าเขาได้แฝงมาในร่างของสัตว์ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งสามารถเลี้ยวลดคดเคี้ยวลำตัวหมุนไปมาได้ที่น่าอัศจรรย์ คืองู ซึ่งมีอัจฉริยภาพพิเศษ ทำให้เขาจะใช้หางคลุมหัวหรือจะใช้หัวคลุมหาง ก็ได้ทั้งสองประการโดยไม่ยาก ไม่ได้ลำบากเลย (the subtle and sinuous serpent, which, owing to the wonderful flexibility of his body, can with equal ease either cover his tail with his head

or his head with his tail) ในพระคัมภีร์เราจึงไม่ได้พบ คำกล่าวที่ว่า มารค็อง^{๕๗} เป็นผู้เข้มแข็งมีพลังมาก กว่า (พระผู้เป็นเจ้า) เลย แต่จะปรากฏมีข้อความที่กล่าว ว่า เขามีกลฉ้อโกงและอุบายอันลึกซึ้งกว่า สัตว์ทั้งปวงใน โลกนี้* (not.....stronger, but.....more subtle than any of the beasts of the earth).. ดังนั้นมารเขาจึง ใช้กลอุบายยั่วให้ผู้หญิง (คืออีฟ) เกิดความสงสัยต่อข้อ ห้ามของพระผู้เป็นเจ้าเสียก่อน เพราะเขารู้ว่าในเรื่อง เช่นนี้ การใช้กลอุบายจะให้ประโยชน์แก่เขาได้ดีกว่าการใช้พลังกำลัง (เข้าข่ม) (.....fraud here would serve him better than force)...

* ข้อความนี้ ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงคำกล่าวของท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน วัดป่าบ้านตาด อุดรธานี ซึ่งเคยกล่าว (คือมีบันทึกไว้) ในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าก็ลืมไปแล้ว โดยมีใจความว่า อวิชชาอันไม่ใช่มีลักษณะหรือภาวะเหมือนเสือโคร่ง หรือสัตว์ร้ายที่ น่ากลัวใด ๆ ตอก แต่ทว่าเป็นสภาพความสุขอันละเอียดอ่อนลึกซึ้ง เหลือประมาณ อันเป็นเหตุแห่งความติด คือ อุปาทานและตัณหาชั้น ละเอียดสุขอย่างยิ่ง ซึ่งถ้าไม่ใช่ปัญญาในไตรลักษณ์พิจารณาซ้ำลงอีก เพื่อข้ามพ้นขึ้นไป ก็จะเป็นเหตุให้ติดอยู่ที่นั่นเอง จึงมีคำกล่าว ว่า ฌานของพระพุทธศาสนาเป็นลักษณะปนิชฌาน คือมีการใช้ปัญญา พิจารณาไตรลักษณ์เป็นแกนกลางเสมอ ไม่ใช่เป็นเพียง อารัมมณูปนิชฌาน คือส่วยอารมณ์ (อันเป็นสุข) อย่างเดียว

เปรียบเทียบความทุกข์ของสาวกกับของศาสนา

“เพื่อนสหพรหมจารีทั้งหลาย! ขอให้เธอเชื่อเถิด
 ว่า การปฏิบัติของเราแบบนี้ในขณะนี้ เป็นปฏิบัติที่
 เคร่งครัดที่สุดจริง ๆ ไม่มีที่อื่นใดจะยิ่งยวดเกินไปกว่านี้
 อีกแล้ว (most austere that can be found).....แต่ทง
 หมดนึกเทียบไม่ได้เลยกับความทุกข์ทั้งมวลที่องค์พระผู้
 เป็นเจ้าได้อุตทรรับมาเพื่อเราทั้งหลาย.....ถ้าจะเปรียบเทียบ
 เทียบกันแล้ว ความทุกข์อันเราได้รับและอดทนอยู่ใน
 ขณะนั้น มีปริมาณน้อยนิด เปรียบเสมือนดวงดาวอัน
 มีแสงน้อยนิดเมื่อเทียบกับแสงของดวงอาทิตย์, เหมือน
 กับหยดน้ำหยดเดียวเมื่อเทียบกับปริมาณของน้ำในแม่น้ำ,
 เหมือนกับก้อนหินก้อนเดียวกับก้อนหินทั้งมวลที่ก้อน
 เป็นหอคอย, หรือเหมือนกับก้อนกรวดก้อนหนึ่งกับ
 ภูเขาทั้งลูก หรือว่าเปรียบกับข้าวเมล็ดหนึ่งกับเมล็ดข้าว
 ทุ่งปวงในยังข้าวจะนั้น

“.....ด้วยเหตุนี้แล ภราดา, ข้าพเจ้าจึงเชื่อว่าใน
 บรรดาเธอทั้งหลายเหล่านี้ คงจะไม่มีใครที่จะมีสัญญา
 วิปลาส (insane) ถึงขนาดที่จะนำความทุกข์ทรมานอัน

น้อยนิดของพวกเรา ซึ่งมีค่าดุจเงินเพียงกหาปณะ (mite) เดียวนี้ ไปเทียบกับความทุกข์ทรมานขององค์พระมหาไถ่ นั่น..... ก็คนไหนเล่า ภราดา, ในบรรดาพวกเราทั้งหลายนี้ที่จะหาญโอดครวญว่า, “ภาระของเรานี้หนักเหลือกำลังแล้ว ทุกกรกิจของเรารุนแรงเหลือเกิน การเฝ้ารอคอย (ผล) ของเราก็นานจนจะรอต่อไปไม่ไหวแล้ว” (Our toil is too hard, our fasting too severe, our watching too long). ทั้งนี้ เพราะว่าแม้พวกเรา จะทำความพากเพียรได้เสวยทุกขเวทนาเพียงใดก็ตาม ทั้หมดนั้นก็มีปริมาณและมีคุณค่าเทียบไม่ได้เลยกับสิ่ง ที่เราจะทำเพื่ออุทิศตนรับใช้พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเรา.....”

ความพร้อมที่จะยอมตายเพื่อศาสนา

ตามแนวความคิดของท่านนักบุญแบร์นาร์ดีนั้น นักบวชจะต้องเป็นผู้พร้อมที่จะตายเพื่อพระศาสนาได้เสมอ และการอุทิศชีวิตถวายพระศาสนานี้ มีความทุกข์ทรมานมากกว่าการตายโดยเลือดตกยางออกเสียอีก เพราะกว่าจะตายนั้น ผู้ปฏิบัติทางพระศาสนาต้องเสวยทุกขเวทนาอันยืดยาวและยาวนานทีเดียว แต่ในขณะเดียวกัน

ก็ถือว่าเป็นการบำเพ็ญบารมที่เข้มข้นกว่า เพราะการ
 ทรมาณตนแบบนั้น เป็นเรื่องที่ถูกข่มขู่โดยมิชอบหน้าด้วย
 ความตั้งใจของตนเอง ไม่ใช่เป็นความทุกข์และความ
 ตาย (แบบของชาวโลกทั่ว ๆ ไป) ที่ต้องยอมรับเพราะ
 ความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (According to Bernard's
 idea, the religious life ought to be a veritable
 martyrdom, more painful than that in blood,
 because more prolonged; more meritorious too
 because voluntarily accepted rather than submitted
 to out of necessity)

“คนจำนงทาลที่ถูกตรึงไม้กางเขน”

ท่านได้กล่าวกับนักบวชผู้เป็นลูกน้องของท่านว่า
 ผู้ปฏิบัติธรรมทางพระศาสนาอย่างแท้จริงนั้น ก็ยังไม่
 เหมือนกับนักบวชประเภทที่เดินธุดงค์ คือจาริกแสวง
 บุญไปในที่ต่าง ๆ (pilgrim) เพราะแม้จักแสวงบุญ
 ประเภทนี้ (บางราย) ยังอาจแสวงหาความสำราญให้กับ
 ตนเองโดยเที่ยวเดินชมโน่นชมนี่ (แบบนักทัศนอาชรม
 ภูมิประเทศ) และยังอาจหยุดพักผ่อนตามทางไปเรื่อย ๆ

ได้ อีกประการหนึ่งนักบวชจะว่าเป็นเหมือนคนตายแล้ว
 ก็ไม่ได้ เพราะคนตายแล้วย่อมไม่รับรู้เรื่องราวทางโลก
 ึ่งมวลของชาวโลก แต่ชาวโลกก็ยังไม่ลืมนักบวชนั้น ๆ
 เสมอไป โดยแท้จริงแล้ว นักบวชเป็นเสมือนคนจ้ฉน
 ทาลที่ถูกตรึงไม้กางเขน (crucified outcast) นั้นแล
 ึ่งว่าถูกตรึงไม้กางเขนนั้น คือว่า เขาเป็นผู้ที่ถูกตรึงไว้
 (ด้วยความกรุณา) ต่อชาวโลก และชาวโลกก็ถูกตรึงไว้
 (ด้วยพลังแห่งความกรุณา) กับท่าน (ทั้งสองฝ่ายจึงแยกกัน
 ึ่งออก) ึ่งว่าเป็นเหมือนคนจ้ฉนทาลนั้น ึ่งคือหมายความว่า
 ึ่งว่าท่านนักบวชยอมชิงซึ่งสิ่งที่ชาวโลกชื่นชอบ แต่กลับ
 ึ่งชื่นชอบสิ่งที่ชาวโลกชิงชัง (คือเมื่อมีความเห็นไม่ตรงกับ
 ึ่งชาวโลกเขา เขาก็เข้าใจผิดคิดว่าท่านเป็นคนจ้ฉนทาล คือ
 ึ่ง“ชาวโลก” ึ่งไม่เข้าเรื่อง) (.....he is crucified to the
 world and the world to him, inasmuch as he hates
 what the world loves and loves what the world
 hates).

บทที่ ๓

ปัญหาเกี่ยวกับคณาจารย์ต่างสำนัก - การบริโภคนักบวช
ปัจจัยด้วยอาการแห่งขโมย - จดหมายที่มี
ลีลาไพเราะทั้งอ่อนหวานและเข้มแข็ง

การที่นักบวช ใช้เงินศาสนสมบัติมาเพื่อบำรุงบำเรอความสุขของตนเอง อันเป็นการเกินขอบเขตของนักบวชที่จะต้องนั่งหมั้น และบริโภคนั่งหมั้นเพื่อบำบัดความละอาย และเลี้ยงร่างกายให้เป็นไปเช่นนี้ เป็นการบริโภคนั่งหมั้นที่ได้เป็นของตนโดยชอบธรรม เป็นผู้มีความผิดในฐานะที่เป็นขโมยโดยศาสนโองการ

อันเครื่องประดับที่หรูหรา นานาประการก็ดี โภชนะอันประณีตต่าง ๆ ก็ดี สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องนำไปสู่ความรอดพ้น ได้ดีกว่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่อ่อน ๆ และความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ เท่าที่จำเป็น กระนั้นหรือ?

เจ้าจงคิดถึงโลกสันนิบาต ซึ่งมีแต่ความมืดครม
 ครอบงำอยู่ตลอดเวลา แล้วเจ้าจะเข้าใจได้ดีกว่า ชีวิต
 ภายนอกอาณาเขตวัดนี้ ในลักษณะเช่นนั้น ไม่มีความ
 น่าอภิรมย์ยิ่งไปกว่าความวิเวกของวัดนี้เลย

จตุคนเกิดลูก! ลูกขนได้แล้ว! รับประทานขนขา
 ให้หายเมื่อยขบและมันง เพื่อจะได้เข้าสู่บุญกรรม ร่วม
 เป็นร่วมตายในสงคราม พร้อมกับเพื่อนทหารทั้งหลาย
 ผู้นั้นเจ้าได้ละทิ้งเขา และหนีมาแล้ว

การหนีนั้นแหละ จะเป็นตัวการปล้นชัยชนะไป
 จากเจ้า.....แม้ความตาย ก็ไม่ได้เป็นเหตุทำให้พ่ายแพ้
 ได้ดอก

ผู้เลื่อมใสมาจากคนทุกชั้นทุกอาชีพ

ในบทที่แล้วมา ท่านผู้อ่านย่อมได้ทราบแล้วว่า มีผู้สมัครใจสละโลกติดตามท่านแบร์นาร์ด มาจากชาลอง เป็นจำนวนมาก (หน้า ๓๗) แต่นั่นก็เป็นเพียงผลในระยะเริ่มแรก ซึ่งจะมีผลในขอบเขตที่กว้างขวางต่อโลกในเวลาภายหลังอย่างมากมาย เกี่ยวกับการที่สาวกของท่านมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกทีอย่างรวดเร็วขึ้น ก็เป็นเรื่องที่คงจะต้องก่อให้เกิดความลำบากในบางแง่อยู่บ้างเหมือนกัน (ในด้านการปกครองเกี่ยวกับสำนักเดิมของเขาตั้งจะกล่าวต่อไป) ผู้ที่หลั่งไหลมาเป็นสาวกของท่านนั้นเป็นผู้ที่มาจากทุกสาขาอาชีพทุกประเภทในสังคม ทั้งที่เป็นผู้น้อยและผู้ยิ่งใหญ่ในทางนั้นๆ สมภารผู้หนึ่งชื่อเออร์นัลด์ได้บันทึกไว้ว่า, มีนักปราชญ์, นักพูด, นักปรัชญาเป็นจำนวนไม่น้อย ที่ได้ยอมสละชีวิตความเป็นอยู่ทางโลกของตน เพื่อมาเข้าสมัครใน “โรงเรียน” ของพระเยซูคริสต์ในครั้งนั้น (ด้วยความเลื่อมใสท่านนัก

บุญแบร์นาร์ดี) กล่าวได้ว่าไม่มีผู้ทรงวิทยาคุณในสาขาใดในสมัยนั้นเลย ที่ไม่ได้มามีส่วนร่วมของท่านในการแสวงหามรรคปฏิบัติ อันเป็นขององค์พระผู้เป็นเจ้าตามหลักการของท่านแบร์นาร์ดี

ปัญหาเกี่ยวกับสำนักอื่น

และจากการที่ผู้เลื่อมใสท่านมากมายนี้เอง ก็ทำให้ท่านมีเรื่องยุ่งยากเกี่ยวกับสำนักอื่น ๆ ที่ตั้งตนเป็นคู่แข่งชั้นกันกับท่าน ซึ่งนับว่าเป็นความยุ่งยากใจของท่านในแบบนี้ คือมีนักบวชสำนักแคนนอน เรกยูเลอร์ ซึ่งเป็นของสำนักเวสต์ฮอร์คูร์ตแห่งเมืองแชมโปซ์ ได้ขอสมัครมาอยู่ปฏิบัติธรรมในสำนักของท่าน โดยไม่ได้บอกให้เจ้าสำนักของตนรับรู้และให้อนุญาตเสียก่อน

ท่านแบร์นาร์ดีเอง ตอนนั้นก็ยังไม่ทราบว่าจะจัดการอย่างไรดีในเรื่องที่เกี่ยวกับการปกครองเช่นนี้ จึงได้ปรึกษากับผู้สันทัดในกระบวนการปกครองว่า ควรจะทำอย่างไร ในเวลาเดียวกัน ทางเจ้าสำนักนิกายแคนนอน เรกยูเลอร์ ก็ได้นำเรื่องนี้ร้องต่อบิชอปวิลเลียม ซึ่ง

ก็ได้ผลปรากฏว่า ท่านวิลเลียมได้ตัดสินใจว่า นอกจากท่านแบร์นาร์ดจะมีสิทธิในการรับนักบวชเหล่านั้นเข้าหมู่แล้ว ท่านยังมีหน้าที่ คือจะต้องรับไว้ด้วย หมายความว่า จะปฏิเสธหรือไม่ยอมรับไม่ได้เลย และนอกจากนั้น สมภารเจ้าวัดก็ไม่มีสิทธิที่จะโยยวายได้ เพราะเหตุว่า ลูกวัดของตนแต่ละรูป ๆ นั้นมีเสรีภาพที่จะย้ายสำนักเดิมไปอยู่สำนักใหม่ ที่ปฏิบัติเคร่งครัดกว่า เมื่อไรก็ได้ ทั้งนี้แม้ว่าเจ้าสำนักเดิมจะไม่ยอมให้อนุญาตก็ตาม

ผู้ที่ไม่ "หิว" ลูกศิษย์

แต่สมภารเจ้าสำนักเดิมไม่ยอมจำนน โดยได้โยยวาย (หาว่าท่านแย่งลูกศิษย์ของตนไป) อีก เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านแบร์นาร์ดจึงได้เขียนจดหมายชี้แจงเหตุผลไปยังเจ้าสำนักดังกล่าว จดหมายฉบับนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นฉบับแรกที่สุด ที่ได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นมรดกตกทอดมาถึงบุคคลชั้นหลัง ในจดหมายฉบับนี้ท่านแบร์นาร์ดได้อธิบายถึงสถานการณ์ว่า นักบวชแคนอน เรกยูเลอร์เหล่านั้นปฏิบัติตามคำของท่านบิชอป

แห่งศาลอง ผู้เริ่มก่อตั้งสำนักฮอริคุร์ตเอง และได้กล่าว
 เสริมว่า นักบวชเหล่านั้นได้มาวิงวอนขอร้องทําตนเอง
 อย่างมากมายเหลือเกิน จนทําให้ท่านสุดที่จะปฏิเสธได้
 (คือหมายความว่า ท่านไม่ได้รับไว้อย่างง่ายตายด้วยอาการ
 ของอาจารย์ที่ "หิวลูกศิษย์" เลย) ดังนั้นแทนที่จะฝ่า-
 ฝืนจรรยาบรรณอันเป็นหน้าที่โดยตรงของตนเอง ท่าน
 เจ้าสำนักจึงควรจะยอมให้ลูกวัดของตนย้ายไปอยู่ ณ สํา-
 นักใหม่ที่ปฏิบัติเคร่งครัดกว่าได้โดยเสรี จริงอยู่ เขา
 เหล่านั้นได้ย้ายจากสถาบันของนักบุญ ออกัสติน ไปสู่
 สถาบันของนักบุญเบเนดิกต์ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เขาก็ยังมี
 สังกัดอยู่ในสถาบันของพระเยซูไครสต์ ซึ่งเป็นศาสนา
 ผู้สูงสุดแห่งศาสนานี้ผู้นั้นเอง ดังนั้นการที่ท่านสมภาร
 แห่งสำนักฮอริคุร์ต กล่าวว่า ท่าน (แบร์นาร์ต) ได้รับ
 สวาทในสำนักอื่น และได้ห้วงเหนี่ยวสวาทเหล่านั้น
 ไว้ในสำนักของตนนั้น จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล
 และอันที่จริงในระหว่างการศึกษาอบรมในระยะแรก เพื่อ
 เป็นการทดสอบเป็นเวลา ๑ ปีนี้ หากมีผู้ใดทนไม่ไหว
 และต้องการจะกลับสู่สำนักเดิมก็ย่อมทำได้โดยเสรี ท้าย

บทที่ ๓ บัญญัติกับคณาจารย์อื่น ๆ

๕๑

จดหมายฉบับนี้ท่านแบร์นาร์ตได้กล่าวว่า ผู้ใหญ่ที่เข้า
แทรกแซงขัดขวางเสรีภาพของการตัดสินใจโดยธรรม
ของลูกน้องของตนนั้น ชื่อว่าเป็นผู้มีความผิดในข้อที่ว่า
แสวงหาสิ่ง (ที่จะเป็นผลประโยชน์) แก่ตนเองเป็นใหญ่
มิได้แสวงหาสิ่ง (ที่จะเป็นคุณประโยชน์) แก่พระเยซู-
ไครสต์เลย (a superior who Interferes with the just
liberties of his subjects stands convicted of seek-
ing the things that are his own, not the things that
are Jesus Christ's).

ความฟุ่มเฟือยในหมู่นักบวช

อีกครั้งหนึ่ง ท่านได้เขียนบันทึกเป็นการคัดค้าน
อย่างรุนแรงต่อการปฏิบัติของนักบวชในสมัยนั้นโดยมาก
คือการทำตนให้ติดในสิ่งฟุ่มเฟือยในหมู่นักบวช (luxury
in clerics) ซึ่งท่านไม่ได้หยุดยั้งคัดค้านและประณามการ
กระทำเช่นนั้นเลย จนกระทั่งวันสุดท้ายแห่งชีวิต ท่าน
ได้ตั้งคำถามต่อนักบวชผู้มัวเมาติดอยู่ในความเป็นอยู่แบบ
ชาวโลกว่า, “เธอทราบไหมว่า ทรัพย์สินของเธอทั้งหลาย

อยู่ที่ไหน? เธออาจจะตอบว่า ก้อยู่ที่ศาสนสมบัติอันเป็นส่วนกลางละซี เออละ การตอบเช่นนั้น จะว่าถูกก็ได้ในแง่หนึ่งในเมื่อเธอออกสู่โลกชนทำวัตรสวดมนต์ตอนเช้าก็ดี ขยันเข้าร่วมพิธีมิชซาและทำกิจของหมู่คณะทั้งกลางวันและกลางคืนก็ดี นโยมเป็นสามัคยกรรม (คือการกระทำตามหน้าที่โดยชอบธรรม) และเมื่อเป็นเช่นนั้น เธอก็มีสหิทธิที่จะมีชีวิตอยู่โดยเงินศาสนสมบัตินั้นได้

“ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้แหละ, ดูก่อนภราดา, ข้าพเจ้าจึงกล่าวว่า ผู้ดำรงชีวิตรับใช้พระศาสนาก็ควรจะได้รับรางวัลจาก (เงินของ) พระศาสนาด้วย (he who serves the altar shall live by the altar)...แต่นั้นแหละ จึงจำไว้ละว่า เธอมีสิทธิที่ใช้เงินของพระศาสนาเพียงเพื่อพอเลี้ยงร่างกายให้เพียงพอเท่านั้น ไม่ใช่ใช้ศาสนสมบัตินั้นอย่างสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยเพื่อโอ้อวดตน หรือเพื่อความเด่นความดังของตนเอง เธอไม่มีสิทธิที่จะผลาญเงินดังกล่าวนั้น เพื่อเป็นค่าบังเหียนม้าขลิบทองคำ, สะเปอร์เงิน, อานม้าที่มีลวดลายประดับอย่างประณีตหรูหรา หรือว่าเสื้อผ้านานาชนิดที่ประดับด้วยขนสัตว์

ราคาแพง ทั้งยังเสริมความงามด้วยกระดุมเซิร์ดข้อมือ และผ้าพันคอ (collar) สีม่วง (ซึ่งคงจะมีราคาแพงมาก)

เคยยบริโภค (การใช้และกินด้วยอาการแห่งขโมย)

“ดูก่อนเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย! ถ้าเธอใช้เงิน ศาสนสมบัติมาเพื่อบำรุงบำเรอความสุขของตนเอง อันเป็นการกินชอบเขตของนักบวชที่จะต้องนั่งห่มและบริโภคเพียงเพื่อบำบัดความละอาย และเลี้ยงร่างกายพอให้เป็นไปเช่นนี้แล้วไซ้ เธอจักได้ชื่อว่าบริโภคส่วนที่มิได้เป็นของเธอโดยชอบธรรม และจักเป็นผู้มีความผิดในฐานะที่เป็นขโมยโดยศาสนโฆหาร* (if you appropriate

* ในพระพุทธศาสนาก็มีคำกล่าวไว้ทำนองนี้เหมือนกัน แต่แยกออกไปละเอียดเป็น ๔ ประเภทคือ ๑. อธิยบริโภค—การใช้สอยอาหาร เป็นต้นของภิกษุผู้มีศีล แต่ไม่มีสติพิจารณาจุดประสงค์และปฏิกุศล หรือธาตุสัญญาตามสมควร เรียกว่าเป็นเสมือนลูกหนี้ของชาวบ้านที่เขาถวายให้มาด้วยศรัทธา ๒. เคยยบริโภค—การใช้สอยของภิกษุผู้ไม่มีศีล ซึ่งถือว่า เป็นการลักกินขโมยกิน ๓. สามีบริโภค คือ การใช้สอยของพระอรหันต์ผู้หมดกิเลสแล้ว ซึ่งถือว่าท่านเป็นเจ้าของ (สามี) คือมีสิทธิในวัตถุเหล่านั้นโดยชอบธรรมไม่ว่าของเหล่านั้นจะมีราคามากมายเพียงใดก็ตาม และ ๔. ทายชชบริโภค คือการใช้สอยของผู้นั่งมั่นทำความดีอย่างบริสุทธิ์ใจ แม้ว่าจะยังไม่ถึงระดับสันนิเลสกก็ตาม เรียกว่า บริโภคในฐานะเป็นทายาทของพระอรหันต์

anything from the property of the church beyond what is required to clothe and sustain you in simple decency, you take what does not belong to you ; you are consequently guilty of sacrilegious theft)

ในบรรดาผู้ที่มาสมัครเป็นนักปฏิบัติที่สำนักวัดป่าแคลร์ไวซ์ในระยะปี ค.ศ. ๑๑๑๗ นั้นมีอยู่ ๒ คน ซึ่งทำให้ท่านนักบุญแบร์นาร์ดีมีความปีติยินดีมากเป็นพิเศษ คือนิวารด์ซึ่งเป็นน้องชายคนสุดท้อง และเทสเซอร์แลงผู้เป็นบิดาของท่านเอง นิวารด์นั้น เมื่อบรรดาพี่ชายของเขาได้ “เดินขบวน” มาสู่สำนักวัดป่าซีโตซ์กันหมดแล้ว ก็รู้สึกเหงาและกระสับกระส่ายยิ่งจนทุกวันนี้ หลายครั้งเขาได้ลอบหนีออกมาจากปราสาทของบิดาของเขา โดยตรงมาที่วัดป่าซีโตซ์ และขอร้องให้ท่านสมภารช่วยรับเขาไว้ในฐานะเป็นสามเณรฝึกหัดด้วย แต่ท่านนักบุญสเตเฟนผู้เป็นเจ้าวัดก็คงยืนกรานอย่างเด็ดเดี่ยว ไม่ยอมรับเขาไว้ในสำนักของท่านอยู่นั่นเอง ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่า เขายังเป็นผู้เยาว์อยู่ และดังนั้นต้องรอให้เขาบรรลุนิติภาวะเสียก่อน

นิติภาวะเสียก่อน เทสเซอร์แลงผู้บิดา เมื่อทราบเรื่องเข้า ก็หาทางให้บุตรชายคนเล็กของตนลืมนื่องนี้ โดยส่งไป ให้แก่นักบวชที่ทำงานทางโลก* คนหนึ่งรับภาระดูแล การศึกษาให้ด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๑๑๖ เมื่อนิเวรต์อายุ ครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ เขาก็ได้มาสมัครที่วัดป่าซีโดซ์อีกครั้ง หนึ่ง และครั้งนั้นท่านสมภารสเตเฟนก็ยอมรับเขาไว้ใน สำนักของท่าน และหลังจากที่เขาได้รับการอบรมเป็น สามเณรฝึกหัดครบ ๑ ปีแล้ว ท่านสมภารสเตเฟนแห่ง สำนักวัดป่าซีโดซ์ก็ส่งเขาไปร่วมสำนักกับพี่ ๆ ของเขาที่ วัดป่าแคลร์วอร์ซันท์ นี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึง อธิษาศัยอันงามของนักบุญสเตเฟนได้เป็นอย่างดี (ในข้อ ที่ว่าท่านไม่ใช่เป็นคน "หิว" หรือ "หวง" ลูกศิษย์ไว้เป็น สมบัติของตนตลอดกาล) อาจเป็นได้ว่า ตอนที่นิเวรต์ จากไปสู่วัดป่าแคลร์วอร์ซันท์ คงจะมีบิดาของเขา คือ เทส- เซอร์แลง ร่วมทางไปด้วยในคราวเดียวกัน โดยปลอมตัว

* คำนี้แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า secular priest ซึ่งข้าพเจ้าได้แต่ แปลไปตามตัวอักษร แต่ยังไม่ทราบแน่ๆ จะมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยแน่นอน เคยสอบถามชาวตะวันตกที่เคยเป็นคริสเตียนมาก่อน ก็ยังไม่ได้รับคำตอบแน่ชัดว่าจะเป็นเช่นไร

ไปเป็นลูกศิษย์แก่ ๆ ทำทางเซย ๆ คนหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เขาก็คือเป็นบิดาของนิวารด์ และเป็นอัครวิณผู้เป็นเจ้าของปราสาทอันใหญ่โตแห่งเมืองฟองเทนส์ทีเดียว

การบวชของบิดาโดยมีบุตรเป็นอุปถัมภ์

ในปีเดียวกันนี้เอง ฮัมเบลลินา ซึ่งเป็นน้องสาวคนเดียวของท่านนักบุญแบร์นาร์ด์ ก็ได้สมรสกับชายหนุ่มผู้มีตระกูลสูงผู้หนึ่ง ชื่อกิโดเดอ มาร์ซี ซึ่งผู้เรียบเรียงชีวประวัติบางคนกล่าวว่า เป็นหลานของท่านดยุกแห่งเบอร์กันดี และเป็นน้องชายของดัชเชสแห่งลอเรนด้วย บุคคลผู้เป็นสามีฐานะมั่งคั่งมาก หลังจากลูกสาวคนเดียวของเขาได้แต่งงานไปแล้ว เทสเซอร์แลงผู้เป็นบิดาก็เป็นอันว่า ต้องอยู่ในปราสาทแต่เดี๋ยวเดียว คือปราศจากภรรยาและบุตรเป็นผู้คอยปลอบใจโดยสิ้นเชิงอันที่จริง บุตรชายของเขาเนน แม้จะได้จากผู้เป็นบิดาไปเพื่อดำรงชีวิตในทางศาสนาแล้วก็ตาม แต่ทุกคนก็ยังไม่วังวอนเลย ในปีนั้นแบร์นาร์ด์มีธุระจำต้องเดินทางผ่านไปทีดิจอง ซึ่งคงจะเป็นการเดินทางออกจากวัดป่า

ซีโตซ์ไป ก็ได้ถือโอกาสแวะเยี่ยมปราสาทฟองแตนส์ด้วย เมื่อได้พบกัน แบร์นาร์ดก็ได้ชักชวนให้ท่านบิดาออกบวชเสียที่วัดซีโตซ์ เพราะว่า ณ ที่นั้นท่านจะได้มีโอกาสอยู่ร่วมกับบุตรชายทุกคนได้อีกครั้งหนึ่ง โดยที่ต่อจากนั้นก็จะไม่ต้องจากกันอีกต่อไป ซึ่งเทสเซอร์แลงก็ยินดีกระทำตาม และได้กลายเป็นบริวารของบุตรชายของตนในบั้นปลายของชีวิตของเขา ฉากของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่วัดป่าในวันบวชของผู้เฒ่าเทสเซอร์แลงในปี ค.ศ. ๑๑๑๘ นั้นช่างเป็นภาพที่ประทับใจเหลือเกิน ท่านอัครวิณฑารมผู้เฒ่าได้คุกเข่าลงกล่าวคำปฏิญาณทางศาสนาแทบทำสมาธิหม่อม ซึ่งเป็นบุตรชายของตนเอง และให้สัจจวาจาว่า จะเชื่อฟังคำของท่านนักบุญผู้เป็นบุตรชาย (ผู้ซึ่งเป็นเสมือนอุปถัมภ์ของตน) จนตลอดชีวิต ชีวิตนักบวชของท่านอัครวิณฑารมผู้เฒ่าดำเนินไปไม่นานนัก เพราะต่อมาอีก ๒ ปี คือในปี ค.ศ. ๑๑๒๐ ท่านก็มีมรณภาพ แต่ในระหว่างระยะเวลาอันสั้นนี้ ท่านก็เป็นผู้ใคร่ธรรมและฝึกฝนในการปฏิบัติอย่างจริงจัง จนกระทั่งมีผู้เชื่อกันว่า ท่านคงจะเป็นนักบุญผู้หนึ่งเหมือนกัน

“เด็กเกอร์” หิน

มีเรื่องอยู่เรื่องหนึ่งซึ่งทำให้ท่านแบร์นาร์ดีเสียใจมากกว่าเรื่องอื่นใดหลังจากที่มารดาของท่านได้ถึงแก่กรรมมาแล้ว นี่คือการเอาใจออกห่างหรือการละความเพียรโดยโรแบร์ต เด็กหนุ่มผู้มีใจโลเลผู้หนึ่งเป็นบุตรของน้องสาวของอเลซ มารดาของแบร์นาร์ดี และตั้งนั้นก็ได้ชื่อว่า เป็นลูกพี่ลูกน้องกันนั่นเอง เมื่อตอนที่โรแบร์ตยังเป็นเด็กเล็ก ๆ อยู่นั้น ผู้ปกครองของเขาซึ่งเป็นผู้ศรัทธามากได้ถวายตัวเขาแก่พระรูปหนึ่งในวัดคลุณีโดยกล่าวว่า เมื่อเขาโตขึ้นก็จะให้เขาบวชถวายตัวแก่พระศาสนา

เด็กชายผู้นั้น ท่านผู้อ่านคงยังจะจำได้ว่า มีเรื่องกล่าวถึงเขามาครั้งหนึ่งแล้วว่า เขาได้ตามท่านแบร์นาร์ดีมาขอบวชที่วัดป่าซิโตซ์ แต่เนื่องจากเขาอายุยังไม่ถึง ๑๔ ปี ท่านเจ้าสำนักคือเซนต์สเตเฟน จึงยังไม่ยอมรับให้เขาบวชได้ตามประสงค์ โดยบอกว่ให้เขารอต่อไปอีก ๒ ปี แต่เป็นที่เชื่อกันว่า เซนต์สเตเฟนเองก็คงอดใจอ่อนไม่ได้เมื่อได้เห็นเด็กหนุ่มวิงวอนด้วยหน้าตานองหน้า ขอ

ให้เขาได้อยู่กับท่าน เพราะถึงอย่างไร ๆ ก็ได้มาจนถึงที่
แล้ว ด้วยเหตุนี้ แม้จะยังไม่ยอมรับให้บวชโดยตรง แต่
ท่านก็คงจะต้องยอมให้เขาคอยอยู่ในสำนักของท่านไป
ก่อน ซึ่งก็หมายความว่า เขาได้พักอาศัยอยู่ด้วยกันกับ
นักบวชเหล่านั้นในฐานะเป็นศิษย์วัดนั่นเอง ต่อมาเมื่อ
ท่านแบร์นาร์ดพาพวกแยกออกไปตั้งสำนักใหม่ที่แคลร์-
โวซ์ เด็กหนุ่มผู้นี้ก็ติดตามไปด้วย และก็ได้เข้าปฏิบัติ
ตบอุทิศชีวิตรับใช้พระเจ้า ณ ที่วัดป่าแคลร์โวซ์นี้
เอง ในด้านความประพฤติในฐานะเป็นสามเณรนั้น
โรแบร์ตก็ปฏิบัติได้ดีไม่มีข้อบกพร่อง แต่ครั้นเวลาล่วง
ไป ๆ เมื่อเขาต้องอดทนต่อความลำบากยากเข็ญในการ
ดำเนินชีวิตอันคับแคบที่แคลร์โวซ์มากขึ้นทุกที เขาก็รู้
สึกท้อใจยิ่งขึ้น และในที่สุดก็หมดกำลังใจที่จะอดทนต่อไป
ท่านแบร์นาร์ดได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
แล้วนี้เหมือนกัน จึงได้ดูดำดูขาวอย่างรุนแรงครั้งแล้ว
ครั้งเล่า ซึ่งก็ยิ่งทำให้เด็กหนุ่มเสียใจและหมดกำลังใจลง
ทุกที ในช่วงนี้เอง โรแบร์ตก็หนีขึ้นมาได้ถึงคำมั่นสัญญา
ที่บิดามารดาของเขาเคยให้ไว้ว่า จะให้เขาบวชที่วัด

คลุณี ซึ่งเป็นวัดใหญ่หรรษาในตัวเมือง อันที่จริงเรื่องนี้ เขาก็ไม่ได้เอาใจใส่อะไรนัก แต่เมื่อต้องผจญกับความทุกข์ทั้งกายและใจเช่นนั้น เขาก็รู้สึกว่าการที่กลายเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง (เพราะเขารู้ดีว่า จะเป็นทางออกซึ่งทำให้เขาพ้นไปจากวัดป่าแคลร์โวซ์อันแสนจะทรมาณ และได้ไปอยู่วัดคลุณี ซึ่งมีความสะดวกสบายทุกอย่างได้)

สมภารแห่งสมภารทั้งหลาย

ในที่นี้จะขอกล่าวแทรกเรื่องประวัติของวัดคลุณี สักเล็กน้อย คือวัดคลุณีที่ได้นามว่า great abbey (มหาวิหาร) นี้ ได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๙๑๐ โดยท่าน ดยุกวิลเลียม แห่งอควิแทน ซึ่งเป็นโยมอุปฐากผู้บำรุงวัดนี้ด้วยทรัพย์สมบัติของตนเอง สมภารองค์แรกของวัดนี้ชื่อเซนต์เบอร์โน ต่อมาก็ได้มีนักบวชผู้มีชื่อเสียงอีกหลายท่านเป็นสมภารรับช่วงกันมาเรื่อย ๆ วัดนี้ปฏิบัติตามกฎของเซนต์เบเนดิกต์เป็นหลักใหญ่ แต่ก็มีหลักปลีกย่อย ซึ่งแตกต่างกันออกไปจากหลักการเดิมมากมาย จนกระทั่งเมื่อกาลล่วงไปนักบวชในสำนักวัดคลุณีก็กลายเป็น

เป็นนิกายหรือกลุ่มย่อย ซึ่งแตกสาขาออกไปจากนิกายหรือกลุ่มเดิม และมีลักษณะและปฏิบัติซึ่งซักจะเข้ากันกับกลุ่มเดิมไม่ได้มากขึ้นทุกที อันที่จริงตามจุดมุ่งหมายของนักบุญเบเนดิกต์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งวัดนั้น ท่านต้องการให้สำนักสาขาแต่ละแห่งเป็นอิสระในการปกครองตนเอง เพียงแต่ทำให้มีแนวปฏิบัติเป็นไปในแบบเดียวกันเท่านั้น แต่โดยพฤติการณ์สำนักสาขาทุกแห่งที่แยกออกไปจากคลุณินั้น ไม่ว่าจะ เป็นโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตามกลายเป็นสำนักย่อย ซึ่งมีความเป็นอยู่อันจะต้องพึ่งพาอาศัย หรือเป็นลูกน้องของวัดคลุณินั้นทุกวิถีทาง (absolute dependence on the mother-house) ระบบนี้จึงเป็นการกลายจากระบบเดิม ซึ่งเป็นระบบครอบครัว (ซึ่งทุกแห่งมีอิสระเท่ากัน) มาเป็นระบบขุนนางที่มียศศักดิ์อำนาจลดหลั่นกันไป (feudal hierachy) โดยมีวัดคลุณินี้เป็นสำนักใหญ่ศูนย์กลาง นอกจากนั้นก็เป็นสำนักย่อยแยกออกไปในหลายประเทศ ซึ่งแต่ละแห่งก็ต้องขึ้นสังกัดอยู่กับวัดใหญ่กลางนั้นเสมอ ดังนั้นสมภารของสำนักคลุณินั้นคนหนึ่ง จึงเรียกตนเองว่าเป็น สมภารแห่งสมภารทั้งหลาย (abbot of abbots)

ผู้ “กวนน้ำให้ขุ่น”

ในช่วงเวลาวิกฤตินี้เอง ท่านแบร์นาร์ดีก็บังเอิญมีธุระจำต้องออกเดินทางจากวัดป่าแคลร์โวซ์ของท่าน เพื่อไปทำธุรกิจบางประการ และก็จำกรรมที่เชื่อว่าท่านไม่ได้อยู่ที่สำนักกับเหตุการณ์ไม่สู้ดีเกี่ยวกับโรแบร์ตทั้งสองประการนี้ ได้ล่วงรู้ไปถึงทางวัดคลุณีเข้าจนได้ ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นด้วยญาติบางคนของโรแบร์ตแอบนำเรื่องนี้ไปป่าวข่าวก็เป็นได้ สมภารวัดคลุณีในขณะนั้นชื่อสมภารพ็อง (Pons) ซึ่งเป็นผู้มีเจตนาไม่ดีต่อวัดป่าแคลร์โวซ์อยู่แล้ว จึงได้ส่งผู้ช่วยหรือรองสมภารไปวัดป่าแคลร์โวซ์ทันที เพื่อจะหาเรื่อง “กวนน้ำให้ขุ่น” มากขึ้น เนื่องจากไม่มีใครที่สำนักวัดแคลร์โวซ์สงสัยในเจตนาอันแท้จริงดังกล่าว ดังนั้นนักบวชผู้นี้จึงได้รับอนุญาตให้เข้าไปหา “เหยื่อ” ของเขา คือโรแบร์ตได้โดยง่าย แน่ละ ไม่มีผู้ใดทราบในขณะนั้นว่า รองสมภารผู้นี้ได้เกลี้ยกล่อมยุยงสามเณรหนุ่มอย่างใดบ้าง เพราะเขาคงจะได้เจรจากันตามลำพังสองคน แต่จากถ้อยคำของท่านแบร์นาร์ดีเองในตอนหลัง เราก็ได้ทราบความ

จริงตามคำกล่าวของท่านเอง ดังนี้ “เขาได้มาแล้ว—บุคคลผู้หนึ่ง, ผู้นั้นท่านยอดแห่งสมภารทั้งหลาย (prince of abbots) (คือสมภารพ็อง) ได้ส่งมาแล้ว เขามาโดยแปลงร่างภายนอกให้เราเห็นว่าเป็นแกะตัวหนึ่ง พร้อมกับช้อนวิญญูณแห่งสุนัขป่าที่หิวเหยื่อไว้ภายใน เขาได้มาแล้ว—เขาผู้ประกาศคำสอนใหม่ ซึ่งสรรเสริญการกินอยู่อย่างยัดทะนานว่าเป็นของดี แต่ประณามความรู้จักประมาณในอาหารหาว่าเป็นของต่ำทราม เขาถือว่าการปรารภความเพียรโดยวิธีต่าง ๆ เช่นการอดอาหาร การนอนน้อยหรือไม่นอนเลย (คือซาคริยานุโยค), โมนะย-ปฏิบัติ (คือความเป็นผู้ไม่พูด) และการทำงานโดยใช้กำลังกาย (manual labour) เป็นต้นว่า เป็นข้อปฏิบัติของคนบ้า ในทางตรงข้าม คำสอนใหม่ของเขานี้เชิดชูความเกียจคร้าน โดยยกย่องว่าเป็นการทำความเพียรเพ่งนินิจ พร้อมกันนั้นก็ชื่นชมกับความเป็นผู้มักมากในการกิน, การพูดเพื่อจ้อ การสอดรู้สอดเห็น และการกระทำที่สุดโต่งเกินไป (ในด้านกามสุขัลลิกานุโยค) ทุกอย่างว่าเป็นกุศลกรรม พร้อมกับตั้งชื่อให้ใหม่อย่างพิรงเพราะไพเราะหูเป็นอย่างยิ่ง

เล่ห์กระเท่ห์แห่งคำสอน

“นอกจากนั้น เขายังใช้เล่ห์กระเท่ห์คิดหาเหตุผลอันพิลึกกึกกือมาประกอบอย่างน่าฟังพอดูทีเดียว เช่น เขาถามว่า “ก็พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้มีคุณความดีประจำใจมิใช่หรือ? และเมื่อเป็นเช่นนั้นท่านจะยินดีเห็นเราปฏิบัติธรรมโดยได้รับความทุกข์ทรมานได้อย่างไร? มีไหม—ในพระคัมภีร์เล่มไหนหน้าไหน ที่พระองค์สอนให้เราฆ่าตัวเอง? แล้วก็การที่ไปก้มหน้าก้มตาขุดดิน, ฝ่าฟัน, เข็นรถปุ๋ยอยู่กลางทุ่งกลางแดดนั้นนะ มันเป็นการปฏิบัติของศาสนาอะไรกัน? ข้อความในพระคัมภีร์มีอยู่ตอนหนึ่งไม่ใช่หรือว่า ‘เรามีแต่ความกรุณาให้ และไม่ให้มีการต้องเสียสละ’ (Matt. ix 13)? และลองคิดดูก็ได้ล่ะว่า พระผู้เป็นเจ้าจะทรงนมรมิตของอร่อย ๆ ทั้งหลายไว้เพื่อใคร ถ้ามิใช่เพื่อจะให้เป็นความอร่อย ความสำราญแก่สัตว์โลกที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมา? นอกจากนั้นพระองค์จะทรงสร้างร่างกายของเราขึ้นมาเพื่อประโยชน์อะไร ถ้าพระองค์ทรงห้ามไม่ให้เราบำรุงเลี้ยงดูมันให้อมหน้าสำราญ? ข้อสำคัญก็คือ เซนต์ปอลยังได้เคย

กล่าวไว้ว่า มีคนฉลาดคนไหนบ้างที่เขาจงเกลียดจงชัง
 เนื้อหนังมังสาของตนเอง? (Ephes v, 30) และใน
 Ecclesiasticus ก็ยังมีข้อความบ่งไว้อีกว่า คนที่เป็นผู้ทำ
 ผิดคิดร้ายต่อตนเองนั้น จะเป็นคนดีต่อคนอื่นได้อย่างไร?
 (He that is evil to himself, to whom shall he be
 good? — Eccclus xiv. 5)”

ฆาตกรรมทางวิญญาณ

เหตุผลอันวิถิตถาวรดังกล่าวแล้วนั้น แม้จะเป็น
 แบบหัวล้านนอกครูเพียงใดก็ตาม สำหรับโรแบร์ตผู้มี
 สภาพจิตใจอันตกต่ำเช่นนั้น และประกอบกับการอ้างถึง
 การที่บิดามารดาของเขา ได้เคยถวายเป็นโอรสให้แก่ทางวัด
 คลุนี้มาก่อนแล้ว ก็ทำให้เด็กหนุ่มผู้มีจิตใจว่านพลอย
 เห็นตามไปด้วยอย่างสนิทใจ ผลของการนี้จึงเป็นไปตั้ง
 ที่ท่านแบร์นาร์ตกล่าวไว้ว่า ในที่สุดเด็กหนุ่มผู้หยาบก็
 ถูกปล่อยไปจนได้ และเขาก็ติดตามนักปล่อยผู้หนึ่งไป
 สู่วัดคลุนี้ ณ ที่นั้นเขาได้รับการขัดสีจิตวิวัฒนาการจนสะอาด
 เยี่ยมอ่อน ได้รับการโกนหนวดและเกรียนผมให้อย่าง

เรียบร้อย เขาได้ถอดเครื่องแบบของสาวกผู้ยากจนของ
 พระเยซูคริสต์ออกจนหมดสิ้น แน่ละ—มันเป็นเครื่อง
 แบบที่เบอนเทิงอไคลและคราบดินโคลนไปทั่ว เป็น
 เครื่องแบบของชาวชนบท ขาด ๆ วิน ๆ มีรอยปะเต็ม
 ไปทั้งตัว เขาถอดมันออกทิ้งและนำเสื้อผ้าชุดใหม่มาให้
 สวมแทน—เป็นชุดที่มีราคาแพง, ใหม่เอี่ยม, สวยสด,
 งดงาม ต่อจากนั้นก็ได้มีการนำตัวเขาไปแนะนำในที่
 ประชุมสงฆ์ทงมวลได้รู้จักไว้ โดยมีการให้เกียรติยกย่อง
 กันอย่างเลิศลอย คล้าย ๆ กับว่าเขาเป็นวีรบุรุษนักรบ
 ซึ่งไปรบศึกชนะกลับมาจะนั้น เขาได้รับการยกย่องให้
 มีตำแหน่งสูงในบรรดาเด็กที่เป็นผู้ร้องรับเพลงสวด—สูง
 กว่าผู้ที่มีอาวุโสกว่าเขาหลายคนเสียอีก ทุก ๆ คนในที่
 นั้นต่างก็กล่าวถ้อยคำที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักใคร่ การ
 สรรเสริญเยินยอ และการอวยชัยให้พรนานาประการ
 ดูเอาเถิด! นี่แหละคือการฉลองอย่างใหญ่โตมโหฬารที่
 เขาได้ฆาตกรรมวิญญาณที่น่าสงสารได้สำเร็จไปหนึ่งดวง
 (What a mighty to-do is made to celebrate the
 perdition of a poor soul!")

ปกาสติสันตะปาปา

สมภารวัดคลุณีเป็นคนฉลาดพอดูเหมือนกัน เพื่อที่จะหาหนทางให้กลวิธีของเขามีฐานรับรองอันมั่นคงยิ่งขึ้นกว่านั้น เขาจึงได้ดำเนินเรื่องผ่านทางคณะสงฆ์ส่วนกลางเป็นทางการ โดยได้ทำคำร้องปิดเบือนความจริงหาเหตุผลเข้าข้างตนเองอย่างฉลาด และในที่สุดก็ได้รับอนุมัติจากโป๊ปกาลิกทซ์ที่ ๒ ซึ่งเห็นชอบและให้สิทธิแก่เขาที่จะเป็นผู้ปกครองโดยชอบธรรมของโรแบร์ตต่อไป ทั้งนี้เพราะสันตะปาปา (คือโป๊ป) เชื่อว่า การที่โรแบร์ตได้ถูกถวายตัว โดยบิดามารดาของเขาซึ่งเป็นการถวายตัวครั้งแรกนั้น เป็นอันพึงได้ว่าถูกต้องครบองค์ตามบทบัญญัติแห่งคณะสงฆ์แล้ว (ซึ่งอันที่จริงยังเป็นปัญหาที่ยังไม่มีข้อยุติได้ เพราะขาดหลักฐานอันเป็นองค์ประกอบบางอย่างอยู่) อย่างไรก็ตาม เมื่อพระสันตะปาปามีความเห็นเช่นนั้นแล้ว จึงได้ออกประกาศเป็นคำสั่งให้การถวายตัวครั้งที่สองของโรแบร์ตที่สำนักวัดป่าแคลร์-โวซ์เป็นโมฆะพร้อมกันนั้นก็ให้ถือว่า เด็กหนุ่มโรแบร์ตเป็นสาวกของสมภารวัดคลุณีถูกต้องตามกฎหมายคณะสงฆ์ทุกประการ

การใช้ “ไม้แข็ง” เกินไป

แน่ละ ท่านแบร์นาร์ดีรู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่งในการจากไปของบุคคลที่ท่านรักเอ็นดูอย่างมากในลักษณะการเช่นนั้น สิ่งที่ทำให้ท่านเสียใจมากเป็นพิเศษก็คือว่าท่านเองก็เป็นผู้มีส่วนต้องรับผิดชอบในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วยเหมือนกัน เพราะเหตุที่ว่าท่านได้ใช้วิธีการอันรุนแรง (แบบน้ำร้อน) คือดุด่าเขาอย่างรุนแรง โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ที่ถูกดุด่าเลย (ก็คิดแต่ว่าตนเองทำไปด้วยเจตนาดีอย่างเดียว) ในที่สุด การใช้วิธีการรุนแรง (คือ “ไม้แข็ง”) ก็ทำให้เด็กหนุ่มอันเป็นที่รักของท่านเตลิดเปิดเปิงไปใหญ่โต ซึ่งในกรณีนี้หากท่านใช้วิธีการแบบ “ไม้นวม” (คือเอาน้ำเย็นเข้าลูบ) ก็คงจะได้ผลบ้าง อย่างน้อยเด็กก็คงจะไม่หนีหายไปเช่นนี้ ท่านได้ออดทนต่อความเศร้าสลดเช่นนี้มานาน ครั้นแล้วก็มีข่าวร้ายซ้ำเติมมาอีก นั่นคือข่าวที่ว่าทางคณะสงฆ์ได้ประกาศให้ถือว่า การปฏิญาณตนถวายตัวของโรแบร์ตีวัตป่าแคลร์โวซ์เป็นโมฆะ ซึ่งก็หมายความว่าท่านหมดหวังโดยสิ้นเชิงที่จะได้ตัวเด็กหนุ่ม กลับคืนมาโดยอาศัยกฎ-

หมายความว่าสงฆ์เป็นที่พึงดังที่คิดไว้แต่เดิม เมื่อเหตุการณ์เป็นไปเช่นนี้ก็เป็นอย่างนั้นว่า ทางที่จะได้ตัวโรแบร์ตกลับคืนมา ก็เหลืออยู่ทางเดียว คือโดยอาศัยการจับจุดที่ใจ คือ มโนธรรมของโรแบร์ตเอง ซึ่งท่านแบร์นาร์ตก็ยินดีจะลองพยายามดูจนถึงที่สุด

ดังนั้น ในวันหนึ่ง ท่านจึงสั่งให้เลขานุการของท่านชื่อวิลเลียม จัดแจงเครื่องเขียนให้พร้อม และให้ออกเดินทางไปด้วยกันกับท่านจนถึงวัดคลินี่ โดยทั้งสองได้เลือกที่แห่งหนึ่งอยู่นอกกำแพงวัด ทั้งสองได้นั่งลง ณ ที่จุดอันเงียบสงบแห่งหนึ่ง ครั้นแล้ว ท่านแบร์นาร์ตก็ได้บอกคำบอกให้วิลเลียมเขียนจดหมายฉบับหนึ่งถึงโรแบร์ต จดหมายฉบับนี้กล่าวได้ว่า เป็นฉบับที่มีเนื้อความไพเราะอย่างยิ่ง เรียกว่าเป็นจดหมายที่ไพเราะซาบซึ้งที่สุดฉบับหนึ่งของท่าน ในบรรดาจดหมายทั้งหลายของท่านที่ได้ทิ้งไว้ให้เป็นมรดกตกทอดมาถึงคนรุ่นเราในปัจจุบันนี้

แต่พอจะเริ่มลงมือเขียน ฝนก็เริ่มตกลงมาพอลดี วิลเลียมจึงจัดแจงเก็บกระดาษและปากกา เพื่อเตรียมจะ

ย้ายไปเขียนที่อื่น เพราะที่นั่นเป็นที่โล่งแจ้ง ไม่มีที่พักพอกันฝนได้เลย แต่ท่านแบร์นาร์ตได้ห้ามเขาไว้ โดยกล่าวว่า, “ไม่ต้องย้ายไปไหนดอกเธอ; นี่เป็นการทำงานตามคำสั่งขององค์พระผู้เป็นเจ้านะ” เป็นอันว่าการเขียนจดหมายฉบับนั้นได้ดำเนินต่อไป ท่ามกลางฝนที่ตกลงมาอย่างหนัก เกี่ยวกับเหตุการณ์ตอนนั้น เจฟฟรีย์ ซึ่งเป็นผู้เขียนประวัติรุ่นแรกๆ คนหนึ่งในบรรดาผู้รวบรวมชีวประวัติของท่านหลายคนด้วยกันนั้น ได้กล่าวไว้ อย่างหนักแน่นว่า “ไม่มีฝนตกลงมาบนกระดาษเขียนจดหมายนั้นแม้แต่สักหยดเดียว (not a single drop fell on the paper).”

จดหมายที่ไพเราะและมีพร้อมทุกรส

จดหมายฉบับนี้เป็นเครื่องแสดงถึงอัจฉริยภาพของท่านผู้เขียนอย่างเด่นชัดจริงๆ โดยปกติท่านแบร์นาร์ตก็เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้สำนวนภาษาที่สละสลวย และก็ให้เกิดความซาบซึ้งแก่ผู้อ่านผู้ฟังมาเป็นจำนวนไม่น้อยอยู่แล้ว ครั้นมาครั้งนี้ ท่านยังมีความเศร้าโศกอัน

เกิดจากการเห็นความบกพร่องของตนเอง ประกอบด้วยความรู้สึกอันลึกซึ้งดังกล่าวจึงหลอมละลายสลายตนเองออกมาเป็นคำพูดที่มีลีลาและอรรถรสไพเราะกินใจอย่างยากที่จะหาผู้อื่นมาเทียมทันได้จริง ๆ ท่านนักบุญได้ใช้ความพยายามอย่างสุดขีดความสามารถของท่าน ที่จะดึงเอาโรแบร์ตผู้จากไปให้หันกลับมาสู่ชีวิตในทางศาสนปฏิบัติอย่างแท้จริง เพราะท่านรู้ว่าในส่วนลึกของจิตใจของเด็กหนุ่มผู้นั้น เขาเป็นผู้ที่มีบาร์มีสูงในทางนิมาพอสสมควรแล้ว ท่านจึงใช้คำพูดที่ปลอบประโลมใจอย่างอ่อนหวาน ไม่พยายามให้กระทบกระเทือนความรู้สึกอันละเอียดอ่อนของเด็กหนุ่มให้มากนัก ทั้งนี้เพื่อมิให้เขาเตลิดเปิดเปิง คิดไปตายตาบหน้าถ้าเดียวพร้อมกันนั้นท่านก็ยอมรับคิดว่า ท่านเองเป็นสาเหตุประการหนึ่ง ที่ทำให้เขาต้องจากไปในลักษณะการอันคาดไม่ถึงมาแต่เดิม ครั้นแล้วท่านก็กล่าวต่อไปว่าสาเหตุอีกประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งก็คือ ทางพระผู้ใหญ่ทั้งหลายแห่งสำนักวัดคุณนีน้อง ซึ่งท่านถือว่าเป็นผู้ได้กระทำความผิดอย่างร้ายแรงยิ่ง ความจริง ข้าพเจ้า* น่าจะได้นำ

* คือผู้แต่ง, ไม่ใช่ผู้แปล

จดหมายฉบับนั้นมาลงให้ท่านผู้อ่านได้อ่านทั้งฉบับเลย
ทีเดียว แต่เนื่องจากยังมีเรื่องอื่น ๆ อีกมาก ข้าพเจ้าจึง
ต้องขอตัดทอนมาแต่เพียงบางตอนดังต่อไปนี้

ลิลาครัครวญและอันวอน

“ลูกเอ๋ย! พ่อได้คอยมานานแสนนานแล้ว ด้วย
ความหวังว่า องค์พระผู้เป็นเจ้าอาจจะทรงพระมหากรุณา
โปรดให้ความชุ่มชื้นแก่ดวงวิญญาณทั้งของลูกและของ
พ่อบ้าง ที่พระองค์จะทรงโปรดแก่ลูกนั้นก็คือ ความที่
ลูกจะสำนึกว่าได้กระทำการอันมิบังควรไปแล้ว และที่
พระองค์จะทรงโปรดพ่อนั้นก็คือว่า ความสุขอันพ่อจะ
พึงได้รับจากการที่เจ้าจะกลับไปหาพ่อนั่นเอง แต่บัดนี้
พ่อกำลังผิดหวังและหมดหวังยิ่งขั้นทุกที และพ่อก็ไม่
สามารถซ่อนเร้นความเศร้าโศก หรือตัดความกระวน
กระวาย หรือว่าถ่ายทอดความเสียใจของตนเองได้อีก
ต่อไปแล้ว เอาละ! มันอาจจะเป็นการผิดระเบียบและ
ธรรมเนียมอยู่บ้างที่ ผู้ที่ถูกทำให้เสียใจจะพึงอันวอน
ขอโทษต่อผู้ที่เป็นเหตุทำให้เกิดความเสียใจ, ผู้ที่ได้
รับการดูถูกเย้ยหยัน จะพึงขอความกรุณาต่อผู้ทำการ

เย้ยหยันเขา, และผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจะต้องทำการปลดปล่อย
ประโลมผู้ที่ทำตนได้รับบาดเจ็บตั้งสี่ปีนับตั้งแต่นั้น แต่พ่อก็ไม่
ว่าอะไรละ ทั้ง ๆ ที่พ่อควรจะได้รับคำขออภัยจากลูก
แต่พ่อก็จะขออภัยต่อลูกในครั้งนี้อย่างเต็มใจทีเดียว

ดูก่อนลูกรักของพ่อ! ก็ความแค้นใจด้วยอำนาจ
แห่งความโศกนั้น เมื่อกำเริบจนถึงขีดสุดแล้ว ก็เป็น
อันไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผล ความละเอียด ศักดิ์ศรี กฎเกณฑ์
หรือระเบียบพิธีการใด ๆ กันเลย สิ่งที่ต้องการในขณะ
เช่นนั้นก็คือ ทำอย่างไรความแค้นใจอันแสนจะทรมาณ
เช่นนั้น จึงจะหายไปหรืออย่างน้อยก็พอให้บรรเทาเบา
บางลงไปได้บ้างเท่านั้น ลูกละ! ลูกอาจจะอ้างว่า ก็ลูก
ไม่ได้ทำผิดคิดร้ายต่อพ่อแต่อย่างใด เพราะการที่ลูกต้อง
จากมาเช่นนั้นก็เพราะความแค้นใจอย่างรุนแรงร้ายกาจ
ของพ่อเอง เอาเถิด! พ่อก็จะไม่ปฏิเสธในเรื่องนี้ และ
ที่พ่อเขียนจดหมายฉบับนี้มาถึงลูกนั้น ก็ไม่ได้มุ่งจะก่อ
ให้การโต้เถียงกันให้มากเรื่องไปเปล่า ๆ จุดประสงค์ของ
พ่อก็คือต้องการจะให้ “จบเรื่อง” ลงด้วยดีเสียมากกว่า
เพราะการที่ผู้ถูกทารุณกรรมจะหนีไปจากผู้ทำทารุณแก่

เขานั้น ใคร ๆ จะพึงติเตียนผู้ที่ถูกกระทำทารุณนั้นได้อยู่หรือ? (Flight from persecution implies no fault in the fugitive, but in the persecutor) ดังนั้น เรื่องนี้ พ่อจึงไม่ต้องการพินผ่อนหาตะเข็บให้มาก ความสิ่งที่พ่อต้องการจะกล่าวเป็นอย่างยิ่งก็คือ สิ่งที่มีแน่นอนอยู่ในจิตใจของพ่ออย่างลึกซึ้ง คือการที่พ่อต้องเป็นอยู่ทุกวันนี้ โดยไม่มีลูกอยู่ด้วยเลยนั้น เป็นความทุกข์ร้อนอย่างเหลือเกิน—พอนั้นยินดีตายเพื่อลูกได้นะ เพราะพ่อจะได้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้โดยการกระทำเช่นนั้น แต่การที่พ่อมีชีวิตอยู่โดยปราศจากลูกนั้น นับว่าเป็นความตายของพ่อโดยแท้ (Unhappy me that I live without you—death for whose sake would be life to me, life without whom is death!)

“ลูกเอ๋ย! พ่อไม่โกรธไม่บ่นว่าดอก ที่เจ้าหนีพ่อมาเช่นนั้น แต่ที่พ่ออยากจะทำคือ ก็คือเหตุใดเจ้าจึงยังไม่กลับมาอีกเล่า? กลับมาเถิด, ลูกรักของพ่อ! และแล้วทุกสิ่งทุกอย่างจะเรียบร้อยมีแต่ความสุขสงบ กลับมาเถิดนะ ลูกรัก แล้วพ่อจะได้ร้องเพลงด้วยความดีใจ

อย่างยิ่งว่า—ผู้ที่ตายไปแล้ว กลับฟื้นขึ้นมาได้หนอ! ผู้
ที่หายหน้าไปบัดนี้เราหาพบเขาแล้วหนอ!

ลีลาอมรबंध

“ดูก่อนลูกพ่อ! การที่เจ้าจากพ่อมานี้ จะว่าไป
ก็นับว่าเป็นความผิดของพ่อด้วยเหมือนกัน ก็พ่อนี้แหละ
ได้เคี้ยวเชษฐลูกมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่ลูกยังเป็นเด็กเหลือ
เกิน ลูกนั้นเป็นผู้มีอัธยาศัยประณีตละเอียดอ่อน แต่
พ่อก็รุนแรงกับเจ้ามากเกินไป ลูกนั้นเป็นผู้มีอารมณ์
อ่อนไหวต่อคำวักกล่าว แต่พ่อก็คิดว่าเจ้าจนเจ้าทนไม่
ไหว จริง ๆ นะลูกนะ! พ่อนี้ก็ได้แล้วว่า เจ้าเคยพูดให้
พ่อฟังต่อหน้าหลายต่อหลายครั้งแล้วว่า พ่อเข้มงวดกับ
เจ้ามากเกินไป และแม่ลับหลังพ่อ เจ้าก็ได้ระบายความ
ในใจตั้งกล่าวนั้นแก่ผู้อื่นอีกด้วย ซึ่งเรื่องนั้นก็มิพบน
มาบอกให้พ่อรู้ในเวลาต่อมา เป็นอันว่าในเรื่องนี้พ่อไม่
โทษเจ้าดอก

ลีลาตักเตือน

“แต่นั้นแหละนะ ลูกเอ๋ย! พ่อใคร่ขอบอกให้ลูก
รู้ว่า อันผู้อยู่ในวัยหนุ่มฉกรรจ์เช่นเจ้านี้ มักจะโลด

เล่นเป็นตุ๊กตาทิ้งเปลี่ยวไปอย่างยังไม่อยู่ ดังนั้นจึงต้องมี การระงับยับยั้ง (จากผู้ใหญ่) ไว้บ้าง และในฐานะที่เป็น สามเณรผู้ปฏิบัติธรรมในพระศาสนา ลูกก็สมควร จะเป็นผู้อดทนต่อข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับการฝึกฝนตนเอง แม้ว่าจะเป็นการทนต่อความลำบากบ้างก็ตาม เรื่อง เช่นนี้ในพระคัมภีร์ก็ขอความสนับสนุนอยู่เช่นบทที่ว่า 'ผู้เจ้าจงตีลูกของเจ้าด้วยไม้ และช่วยให้วิญญาณของเขา ได้พ้นจากนรก (Thou shalt beat thy son with a rod and deliver his soul from hell—Prov. xxiii 14): ผู้ที่ พระเจ้ารัก พระองค์ก็กระหน่ำหนัก และพระองค์ก็ดูดา ว่ากล่าวทุกคนที่พระองค์รับไว้เป็นลูก (Whom the Lord loveth He chastiseth and scourgeth every son he receiveth Heb. xii. 6) แต่เอาเถอะ! การที่เจ้าหลบหลีก หนีหน้าพ่อมานี้ จะถือว่าเป็นความผิดของพ่อก็ได้ อยู่ ทงนี้เพื่อว่าเจ้าจะได้กลับคืนสู่เหย้าโดยมิต้องซุกซน แต่ หากเจ้ายังมียอมกลับสู่เหย้าแล้ว นับแต่นี้ไปเจ้าเองก็คง จะต้องถูกตำหนิตัวด้วยเหมือนกัน

“ลูกเอ๋ย! พ่อได้แสดงความเสียใจแล้วเช่นนั้น เจ้า จะยังไม่ยกโทษให้พ่อละหรือ? พ่อได้สารภาพผิดดังนี้

บทที่ ๓ บัญหาคับคณาจารย์อื่น ๆ

๑๑๓

แล้ว เจ้าจะยังไม่ยอมอโหสิให้อีกทีเดียวหรือ? โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมื่อความเคร่งครัดรุนแรงของพ่อที่ได้กระทำต่อลูกนั้น ก็เป็นเพราะความกระตือรือร้นมุ่งหวังดีมากเกินไปโดยแท้ หาได้เป็นไปด้วยความมุ่งร้ายหมายขวัญอย่างใดไม่ (especially my harshness towards you was due to excessive zeal, never to animosity) แต่เอาละ! ถ้าลูกยังเกรงอยู่ว่าพ่อจะเคียด-เข็ญเจ้าอย่างรุนแรงอีกสักที พ่อก็ขอให้สัญญาว่า พ่อจะไม่ทำตนเช่นนั้นอีก และเจ้าเอง พ่อก็เชื่อว่า จะต้องไม่กระทำได้เช่นที่แล้งมาเหมือนกัน

ลัทธิสารภาพและตักเตือน

“ขอให้เรายติ,—เลิกคิดกันได้ตั้งแต่บัดนี้ว่า การที่ลูกจากพ่อมาครั้งนี้ จะถือว่าเป็นความผิดของพ่อฝ่ายเดียว,—ตั้งที่ลูกกล่าวและตั้งที่พ่อก็ไม่ปฏิเสธ, หรือว่าเป็นความผิดของลูกแต่ผู้เดียว ตั้งที่คนอื่น ๆ เขาคิดกันเช่นนั้น, หรือแม้แต่จะถือว่าเป็นความบกพร่องของเราสองคนด้วยกัน ตั้งที่พ่อคิดว่าน่าจะเป็นไปได้มากกว่าอย่างอื่น ข้อสำคัญก็คือลูกต้องกลับไปหาพ่อให้ได้

มิฉะนั้นลูกจะไม่มีข้อแก้ตัวให้พ้นผิดได้เลย เพราะลูกจะอ้างว่ายังเกรงพ่อจะเคี่ยวเข็ญเจ้าเหมือนเดิมมันไม่ได้ อีกต่อไปแล้ว และเรื่องนี้จะเป็นการทรมานต่อความรู้สึกผิดชอบในใจของลูกเอง เจ้าได้หนีจากการเคี่ยวเข็ญของพ่อมาแล้ว ไฉนจะยังไม่กลับไปสู่ความรักของพ่ออีกเล่า? (you fled from my rigour, come back to my love) คำวิงวอนของพ่อทั้งนี้ จะยังไม่สามารถชดเชยการดูต่ำว่ากล่าวของพ่อที่ล่วงมาแล้วได้บ้างเลยหรือ?

“ลูกรัก! ลูกพอจะเห็นใจพ่อบ้างหรือยัง? — คือเห็นว่า พ่อมิได้ต้องการจะคุกคามขู่เข็ญให้เจ้ากลัวพ่อ เหมือนกับทาสกลัวเจ้านายเลย แต่โดยแท้แล้ว พ่อมุ่งที่จะให้เจ้าคิดว่าเจ้าเป็นลูกพ่อ และให้เจ้ารับพ่อเป็นพ่อนั่นเอง ลูกเห็นหรือยังว่า ในการที่พ่อเขียนจดหมายมาถึงเจ้าครั้งนี้ พ่อมิได้ใช้การคุกคามหรือขู่เข็ญแต่ประการใดเลย ความเสียใจของพ่อครั้งนี้มีมากเกินกว่าที่จะบรรยายออกมาเป็นคำพูดหรือตัวหนังสือได้นะ แต่พ่อก็นัดสวดมนต์อ่อนนวยพรแด่พระเจ้า และขอร้องต่อลูกดังกล่าวมาแล้ว ถ้าเป็นคนอื่น เขาก็อาจจะไม่ใช่

วิธีนี้ดอก เขาคงจะกล่าวหาลูกว่าลูกได้ทำบาปหนัก, ก่อให้เกิดความตกใจแก่ลูก, อ้างเอาคำปฏิญาณของลูกที่ว่า จะถวายตัวต่อพระผู้เป็นเจ้า (ที่ลูกกระทำที่วัดป่าซิโตซ์) ครั้นแล้วเขาก็จะกล่าวโทษว่า ลูกเป็นผู้ไม่เคารพคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ เขาจะขู่ลูกว่าลูก จะต้องได้รับคำพิพากษาโทษในไม่ช้า, เขาจะประณามลูกว่า เป็นผู้แปรพักตร์ สลัดทิ้งจิวรเก่าคร่ำครวเพื่อแลกกับจิวรใหม่ที่ทำได้ด้วยขนสัตว์อ่อนอบอ่อนนุ่ม หนีไปบริโภคนอกนอกระดาน ประณิตแทนการกินใบไม้ในป่าที่จิตซัดไม่มีรสชาติ ละทิ้งชีวิตที่อดคัดขัดสนเพื่อไปหาชีวิตที่หรูหราและสะดวกสบาย แต่พ่อจะไม่ทำเช่นนั้นดอกลูกกรั๊ก! พ่อเข้าใจถึงจิตใจของลูกดี พ่อรู้ว่าการคุกคามขู่เข็ญจะทำให้เจ้าเตลิดต่อไปด้วยความหวาดกลัว พ่อจึงขอใช้วิธีการที่ได้ผลดีกว่า คือขอให้เจ้ากลับไปหาพ่อด้วยเห็นแก่ความรักของพ่อเน่นเถิด”

ลีลาโจมตี

ครั้นแล้วท่านแบร์นาร์ดได้เปลี่ยนประเด็นจากเรื่องโรแบร์ต โดยได้เริ่มโจมตีประณามผู้

ใช้อุบายล่อลวงเด็กหนุ่มไปอย่างรุนแรง เกี่ยว
กับคำประกาศของโป๊ปจากกรุงโรมนั้น ท่านถือ
ว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่าหรือความหมายอย่างใดเลย
เพราะเกิดจากมูลฐานที่ถูกต้องเป็นความจริงโดย
สิ้นเชิง ต่อจากนั้น ท่านก็หันมาตักเตือนเด็ก
หนุ่มให้เขาหวลระลึกถึงความหลัง คือวันที่เขา
ได้ตามท่านมาสมัครขอบวชอยู่ที่วัดป่าซิโตซ์ โดย
การร้องให้ร้องไห้เป็นวรรคเป็นเวร เพื่อจะขอ
ให้ท่านสมภารรับเขาไว้อยู่ในวัดด้วยให้ได้ ท่าน
กล่าวว่าพรรณนาไว้ในตอนนี้ว่า

“เด็กเอ๋ย! ไม่น่าเป็นไปได้เลยทีเดียวที่เจ้าจะทำ
อย่างนี้ ไฉนหนอคนพวกนั้นจึงหาอุบายลวงล่อให้เจ้า
ละเมิดคำสั่งสาบานซึ่งเจ้าได้เอ๋ยปากให้ไว้ด้วยตนเอง?
ก็ในพระคัมภีร์มีคำกล่าวไว้มิใช่หรือว่า สุเจ้าจะพึงได้รับการ
ยกย่องก็เพราะปากของเจ้า และจะต้องได้รับการ
ติเตียนประณามก็เพราะปากของเจ้าเอง? (Is it not writ-
ten that out of your mouth you shall be justified
and out of your mouth condemned?) เมื่อเป็นเช่นนั้น

เหตุใดเจ้าจึงคิดเห็นการรักษาสัจย์ ปฏิญาณของบิดา มารดาเป็นของสำคัญกว่าสัจวาจา ซึ่งตนให้ไว้ด้วยปาก ของตนเองเล่า? อันที่จริง หากเจ้าจากพ่อไปสู่หมู่คณะ ที่ปฏิบัติเคร่งครัดกว่านี้ มีความสมบูรณ์มากกว่านี้แล้ว ไชว์ พ่อจะไม่มีควมวิตกกังวลเช่นนเลย เพราะเมื่อเป็น เช่นนั้น เจ้าก็ได้ไม่ต้องเป็นผู้ชอว่าปฏิบัติถอยหลัง (Had you gone to a stricter, more perfect, Order I shall feel no anxiety for then you would not be looking back') และจะเป็นผู้สามารถกล่าวได้อย่างเต็มภาคภูมิ ตามวาตะของเซนต์ปอลว่า, "ข้าพเจ้ากำลังลืมสิ่งที่อยู่ เบื้องหลังหมดแล้ว และกำลังรวบรวมพลังกายและใจ หงมวล เพื่อมุ่งต่อสิ่งที่อยู่เบื้องหน้า ข้าพเจ้าจะทำความ เพียรเพื่อจุดหมายปลายทาง — เพื่อผลคือความสุขในสัม- ปรายภพนั้นแล.

ลีลาเทศนา

"นอกจากนั้นนะ, ลูกพ่อ! ขอให้พ่อได้พูดอย่าง ตรงไปตรงมาสักหน่อยเถิด การที่นักบวชเป็นผู้ไม่สำรวม ในอาหาร ในเครื่องนุ่งห่มและในการพูดก็ดี, การออก

ไปเที่ยวเตร่จเตร่เพื่อหาความสำราญนอกอาณาเขตวัดก็ดี, เป็นเรื่องนอกรัดนอกรอยของพระของนักบวชในทันที การกระทำดังนั้นทำให้ลูกได้ชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดต่อหลักการ, เป็นดูจอาชญากร, และเป็นผู้ห่างเหินจากความเป็นสาวกของผู้ประเสริฐ (every indulgence in food, dress or speech, every excursion outside the enclosure that is irreconcilable with the tenor of your profession here makes you a culprit, a criminal, an apostate).

“แต่การที่นักบวชแห่งสำนักวัดคลุณีถือโอกาสทำลายความสงบสุขของพ่อฉัน เขาได้รับประโยชน์อย่างใด และมีความจำเป็นอะไรนักหนาทีเดียวหรือ ที่เขาต้องกระทำเช่นนั้น? หรือว่าเขาพากันโกรธแค้นพ่อหาว่าเป็นคนตาบอดจูงคนตาบอดด้วยกัน? เขาคงจะเวทนาสงสารลูกของพ่อ จึงพาตัวลูกไปเพื่อให้การปกป้องรักษาด้วยเกรงว่า ถ้าจะอยู่ต่อไปกับพ่อ ลูกคงจะเป็นคนอาภัพหมดหวังดูจคนเรือแตกกระมัง? นี่แน่ะ ลูกเอ๋ย! การที่เขาทำ “กุศล” ช่วยเหลือลูกของพ่อในครั้งนั้น ช่างเป็นไปด้วยจิตใจที่โหดร้ายเหลือประมาณ จะเป็นไปได้ละหรือ

ที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของจะให้ลูกมีชีวิตอยู่ในภาวะเช่นนั้น แต่ปล่อยให้พ่อทนทุกข์ทรมานอยู่จนกระทั่งตาย?

“อันเครื่องประดับที่หรูหราหรือนานาประการก็ดี โภชนะอันประณีตต่าง ๆ ก็ดี,— สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องนำไปสู่ความรอดพ้นได้ดีกว่า เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ปอน ๆ และความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ เท่าที่จำเป็นกระนั้นหรือ? ถ้าผ้าขนสัตว์ที่อบอุ่นและอ่อนนุ่ม เสื้อผ้าที่ทำด้วยวัตถุดิบประณีตและมีราคาแพง... เสื้อเชิร์ตผ้าลินิน และที่นั่งที่นอนสูงใหญ่มีลวดลายสลัประดับชั้น — ทั้งหมดเหล่านี้จะพึงทำให้นักบวชกลายเป็นผู้สำเร็จขึ้นมาได้แล้วละก็, ลูกเอ๋ย! พ่อจะมาหมกตัวอยู่ในที่เช่นนั้นด้วยเหตุใด? และพ่อควรจะติดตามลูกไปสู่วัดคุณนี้ จะไม่เป็นการดีกว่าหรือ?

“พ่อขอบอกให้ลูกรู้ว่า สิ่งหรูหราฟุ่มเฟือยเหล่านั้นจะช่วยเจ้าไม่ได้เลย สิ่งเช่นนั้นงามไว้เพื่อคนบวชเท่านั้น แต่มิได้ประสงค์ไว้ให้นักบวชผู้ออกแนวหน้าเช่นเราไปหมกมุ่นมัวเมามันเลย เหล้าองุ่นและเบียร์ก็ดี ของอร่อย ๆ ที่มีมันมากก็ดี สิ่งเหล่านั้นมิประโยชน์สำหรับร่างกายเท่านั้น แต่ไม่ใช่สำหรับจิตใจเลย ร่างกายของ

นักบวชที่กินเนื้อบึงหรืออย่างยอมเจริญขึ้นก็จริง แต่จิตใจของเขาไม่ได้พัฒนาตามไปเลย เครื่องชურสเช่นพริกไทย, ขิง เป็นต้น ตลอดจนถึงอาหารหมักดองนั้น เป็นการร่อยแกลัน และเป็นเครื่องกระตุ้นไฟ คือค้นหา รากะให้ลูกโพลรงรุนแรงขึ้น ใครก็ตามที่ต้องการจะฝึกตนให้เป็นผู้ประมาธในโภชนะ และความเป็นผู้มีสติรักษาตัว ไม่มัวเมาไปตามกิเลสที่คอยท่วมทับจิตใจแล้ว ละก็ เขาจะได้พบความจริงว่า ถ้าพึงเกลื่อเพียงอย่างเดียว ก็เป็นผงชურสที่ดีเพียงพอแล้ว สำหรับที่จะผสมกับอาหารทุกอย่างในยามหิว ซึ่งมันจะทำให้อาหารทุกอย่างมีรส ร่อยไปได้เอง ผักเช่นกะหล่ำปลี ถั่ว และขนมปังที่ทำจากข้าวโอ๊ตผสมกับน้ำ อาจกลายเป็นอาหารที่กลืนไม่ลงคอสำหรับคนโดยมากทั่วไป แต่สำหรับผู้ที่ทำงาน ออกกำลังกายอย่างหนักจนกระทั่งหิวจริงๆ แล้ว อาหารดังกล่าวนั้นก็นับว่า เป็นโภชนะที่มีรสเลอเลิศทีเดียว

ลีลาปลุกใจ

“ลูกรัก! เจ้ากลัวการปฏิบัติชาคริยานุโยค (คือการนอนน้อยหรือไม่นอนเลย), การอดอาหารซึ่งทำให้เกิด

ทุกขเวทนาอย่างรุนแรง, และการทำงานด้วยการใช้กำลังกายอย่างหนักเช่นนั้นหรือ? ขอให้เจ้าจงระลึกถึงไฟ (นรก) ซึ่งลุกโพลงตลอดกาลโดยไม่มีวันดับ และจงเตือนตนเองว่า ด้วยการปฏิบัติอันรุนแรงดังกล่าวนี้แหละเจ้าจะพ้นจากไฟ (นรก) อันร้อนแรงร้ายกาจเช่นนั้นได้ และเมื่อเจ้าเตือนตนเองให้ยอมรับฟังเหตุผลเช่นนั้นได้แล้ว ทุกขเวทนาอันเกิดจากทุกกรกิริยาเหล่านั้นจะปรากฏว่าไม่มีความหมายอะไรแก่เจ้าเลย สถานที่ซึ่งเจียบเหงาวังเวงมากเกินไปกระนั้นหรือ? เจ้าจงคิดถึงโลกสันนิวาส ซึ่งมีแต่ความมืดคลุมครอบงำอยู่ตลอดเวลา แล้วเจ้าจะเข้าใจได้ว่า ชีวิตภายนอกอาณาเขตวัดนี้ในลักษณะเช่นนั้น ไม่มีความน่าอภิรมย์ยิ่งไปกว่าความวิเวกของวัดเรานเลย แม้การสมาทานความเจียบ (คือการไม่พูด) ก็จะไม่เป็นของหนักใจแต่ประการใด ถ้าคิดว่าผลของการพูดมาก จะทำให้เกิดเรื่องราวมากมายตามมาอย่างไร เจ้า (และพวกเราทั้งหลาย) ต้องนอนเสื่ออันแข็งกระด้าง ไม่ผาสุกอย่างนั้นหรือ? ถ้าเช่นนั้นจงคิดถึงการ (ทรมานในนรกอันมีประการต่าง ๆ ที่ทำให้

สัตว์นรกเหล่านั้นต้อง) เสร้าโศกคร่ำครวญอยู่ตลอดเวลา
 อันหาที่สุคติได้ ต้องกัดฟันข่มความเจ็บปวดร้าวอยู่
 ตลอดเวลา ถ้าเจ้าคิดได้เช่นนี้ เพื่ออันแข็งกระด้างนั้น
 จะปรากฏเป็นดุจที่นอนอันอ่อนนุ่ม เสมือนฟูกที่ยัดด้วย
 ขนนกเปิดนาจะนั้น

ตอนท้ายของจดหมายอันยืดยาวฉบับนี้ ท่าน
 แบร์นาร์ดีได้เปลี่ยนลีลาการเขียน จากการปลอบ
 โยน อ่อนวอน มาเป็นการเร้าใจให้เกิดความกล้า-
 หาญในการสมาทานข้อปฏิบัติอันเข้มงวดด้วยความ
 เต็มใจ ส่วนวนของท่านตอนนี้เป็นเสมือน แตร
 ปลุกของทหาร ซึ่งปลุกใจให้เข้าสนามรบเพื่อต่อ
 ยุทธกับข้าศึกจะนั้น ท่านกล่าวว่า:—

นักรบในสงคราม

“ดูก่อน ทหารกล้าของพระเยซูไครสต์! จงลุก
 ขึ้นเถิด จงรีบลุกขึ้นแล้วแลสลัดปลัดฝุ่นแห่งความย่อท้อ
 เกียรติอันออกไปทันที กลับไปเถิดนะ ลูกเอ๋ย กลับไป
 สู้กับความขัดแย้งซึ่งเจ้าได้หนีมันมา เพื่อเป็นการแก้ตัว
 สำหรับความผิดที่เจ้าไม่กล้าสู้ศึกมาแต่เดิม และเพื่อจะ

ได้มีโอกาสแสดงความกล้าหาญอันสูงส่งให้ปรากฏ อันจะทำให้เจ้าเป็นผู้พิชิตได้รับชัยชนะอย่างน่าชื่นชม หลังจากที่วิบัติภัยคือความทุกข์เข็ญต่าง ๆ ได้ผ่านพ้นไปแล้ว (Return to the conflict whence you have fled, to repair the dishonour of your flight by nobler feats of valour and to triumph the more gloriously after disaster).

มีสาวกของพระเยซูคริสต์เป็นอันมากที่เริ่มต้นชีวิตของการปฏิบัติด้วยดี ในท่ามกลางก็เป็นผู้มีใจมั่นคง และในบั้นปลายก็สามารถบรรลุธรรมขั้นสูงสุดได้ด้วยดี — นับว่าเป็นชีวิตที่ราบรื่นด้วยดีทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด แต่ยังมีสาวกอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีจำนวนน้อยกว่านั้น คือเป็นบุคคลที่หลังจากได้ประสบความสำเร็จ พ่ายแพ้และย่อท้อเลิกล้มความเพียรไปแล้ว ก็ยังได้รับการปลุกใจให้ปรารถนาความเพียร เพื่อต่อสู้สงครามแห่งชีวิตของตนอีกครั้งหนึ่ง และในที่สุดก็สามารถพิชิตข้าศึกซึ่งตนเองเคยพ่ายแพ้และหนีมาแล้วนั้นได้ นี่แหละไม่ว่าอะไรอะไรที่มันน้อยก็ย่อมมีค่ามาก (All things are

precious in proportion as they are rare). ดังนั้น
 พ่อจึงอดรู้สึกภูมิใจไม่ได้ ในเมื่อคิดว่าลูกพ่อคนนี้นคงจะ
 เป็นสาวกประเภทที่มีจำนวนน้อยดังกล่าวแล้ว และก็
 เป็นประเภทที่เป็นตัวอย่างอันน่าชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่ง

“แต่ถ้าเจ้าเป็นผู้ฉลาดกลัวอยู่อีก พ่อก็ใคร่ขอ
 ถามว่าเจ้าจะต้องหวาดกลัวไปทำไม ในเมื่อไม่มีอะไรที่
 ควรจะเป็นของมีภัยอันตรายอย่างใดเลย? และเหตุใด
 เล่าเจ้าจึงไม่รู้รู้สึกหวาดหวั่นบ้าง ในเมื่อเจ้ากำลังอยู่ใน
 สภาพที่มีอันตรายแวดล้อมอยู่รอบตัวเช่นนั้น? ลูกคิดว่า
 จะหนีศัตรูไปพ้นละหรือ? ห้ามได้เลย! เขาจะยิงได้ใจ
 กำเว็บบากขน แต่ถ้าเราหันหน้าสู้เขา เขาก็จะหวาดหวั่น
 เราเหมือนกัน เพราะเขาถนัดในการทำร้ายลับหลังมาก
 กว่า การโจมตีต่อหน้า

สรุปรวม

“ลูกรัก! บัดนี้เจ้าเป็นผู้มีแขนอันตก (คือไม่ได้
 ตั้งท่าเตรียมต่อสู้) แล้ว และก็กำลังปลอบใจตนเองด้วย
 ความคิดเห็นอันผิดจากความจริง คือคิดว่าตนเองอยู่ใน
 ฐานะที่ปลอดภัย โดยหลงนอนหลับไม่รู้นอนคู้ไม่เห็น

จนเสียเวลาที่สมควรจะตั้งหนีไปมากแล้ว เจ้ากำลังนอนหลับไม่ยอมตื่นในเวลาที่จะพระเยซูคริสต์กำลังเสด็จลุกขึ้นมาจากหลุมฝังศพของพระองค์ เจ้าช่างไม่รู้เลยทีเดียว หรือว่า การหลงนอนหลับในลักษณะการเช่นนี้ จะทำให้เจ้าไม่มีเครื่องป้องกันตัว และดังนั้นก็จะตกอยู่ในอำนาจของศัตรูคือมารได้อย่างง่ายดายยิ่งขึ้น

“จงตื่นเถิดลูก! ลุกขึ้นได้แล้ว! รีบสับัดแขนขาให้หายเมื่อยขบ และมีนงง เพื่อจะได้เข้าสู่ยุทธภูมิร่วมเป็นร่วมตายในสงคราม พร้อมกับเพื่อนทหารทั้งหลาย ผู้ันเจ้าได้ละทิ้งเขาและหนีมาแล้ว (hasten to rejoin the ranks of your fellow soldiers whom you abandoned by your flight). อย่างน้อยก็ขอให้ความหวาดกลัวที่ได้แยกเจ้าไปจากเพื่อนทหารทั้งหลายในกองทัพนั้นจงละลายหายไป เพื่อเจ้าจะได้กลับไปสู้ศึกเคียงบ่าเคียงไหล่กับเขาต่อไปเช่นเดิม

“ลูกพ่อ! เจ้ายังเป็นทหารที่อ่อนแอ ไม่อาจแบกน้ำหนักของอาวุธสำหรับป้องกันตัวในสงคราม และไม่อาจเผชิญต่อชีวิตอันลำบากตรากตรำในสมรภูมิได้เช่น

นั้นหรือ? ขอให้ลูกเชื่อพ่อเถิดว่า เมื่อเจ้าได้เห็นพล
 นิกายฝ่ายข้าศึกรุกเข้ามา ได้เห็นหอกดาบแหลนหลาว
 และลูกธนูที่ปลิวว่อนอยู่ในอากาศเบื้องหน้านั้นเมื่อใด
 แผลโลหิตซึ่งเจ้าคิดว่า มีน้ำหนักเกินกำลังนั้นจะกลายเป็น
 ของเบาในทันที ในเวลาเดียวกันเจ้าจะไม่มีรู้สึกถึงแรงกด
 และน้ำหนักของหมวกเหล็ก และแผ่นเกราะเหล็กที่บัง
 หน้าอกของเจ้าอยู่นั้นเลย ทุกสิ่งทุกอย่างจะแลดูเป็น
 ของยากแสนยากในตอนต้นเช่นนี้เอง แต่เมื่อเจ้าเกิด
 ความคุ้นเคยกับวิธีการของสงครามเสียแล้ว ความยาก
 ลำบากก็จะหายไป และสิ่งที่เจ้านึกเอาในตอนนั้นว่าทำไม่
 ได้นั้นก็กลายเป็นของง่ายไปได้อย่างไม่น่าเชื่อเลย

“ดูก่อนลูกรักของพ่อ! แม่ทหารที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้
 กล้าหาญที่สุดในสงครามนั้น เมื่อได้ยินเสียงแตรศึก
 กังวานขึ้นเป็นครั้งแรก ก็อดที่จะใจสั่นเสียวได้เช่นเดียวกับ
 ผู้อื่นเหมือนกัน แต่เมื่อการต่อสู้เริ่มขึ้น ความกลัว
 แพ้และความหวังว่าจะต้องเอาชนะให้ได้ทั้งสองประการ
 นี้ ย่อมทำให้เขาเกิดความกล้าหาญได้เช่นเดียวกับวีรชน
 ทั้งหลาย ก็ที่นั่นในเรื่องของเจ้าเล่า มีอะไรที่ลูกของพ่อ

ควรจะเกรงกลัวอีกหรือ ในเมื่อเจ้าอยู่ในท่ามกลางของเพื่อนนักรบผู้กล้าหาญในสมรภูมิเป็นจำนวนไม่น้อย นอกจากนั้น ลุกยังมีพันธมิตรผู้คอยให้ความช่วยเหลือคือเทพยดาผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายอีก และที่สำคัญก็คือ ลุกจะมีพระเยซูไครสต์เป็นหัวหน้า หรือว่าเป็นองค์แม่ทัพใหญ่คอยควบคุมอยู่อีกเล่า องค์พระเยซูไครสต์นั้นแหละ ได้ปลุกใจทหารหาญของพระองค์อยู่เสมอด้วยคำว่า ‘จงมีศรัทธาเชื่อมั่นเถิด เราเป็นผู้ชนะโลกแล้ว’ (Have confidence, I have overcome the world — John xvi. 33)

การหนีก่อการแพ้

“และการต่อสู้เช่นนั้นะ, ลุกเอ๋ย, เป็นการต่อสู้ที่รับรองได้ว่า เจ้าจะต้องมีชัยชนะอย่างแน่นอน ก็แน่นอน ในเมื่อเราสู้ศึกสงคราม เพื่อ พระเยซูไครสต์ และ กับ พระเยซูไครสต์เช่นนั้น จะมีอะไรที่เราจะต้องกลัวอีกเล่า (Yes, there is little to fear when battling for Christ and with Christ) ไม่มีอะไรที่น่ากลัวเลยนะ ในเมื่อเป็นการต่อสู้อันเป็นที่แน่ใจได้ว่า ลุกจะต้องเป็นผู้ชนะ แม้ว่า ลุกจะต้องได้รับบาดเจ็บ, ถูกเหยียบย่ำ หรือแม้ว่าอาจจะ

ถูกฆ่าครั้งแล้วครั้งเล่า ซึ่งถ้าเป็นไปได้ นับได้ถึงพันครั้งก็ตาม ข้อสำคัญที่สุดในเรื่องนักคือลูกต้องอย่ายอมแพ้อย่างวิงหนีเป็นอันขาด การหนนนแหละจะเป็นตัวการปล้นชัยชนะไปจากเจ้า (Flight is the only thing that can rob you of your victory) ลูกจะรบศึกแพ้กั้โดยการวิงหนีเท่านั้น ไม่ใช่โดยสาเหตุประการอื่นเลย แม้ความตายก็ไม่ได้เป็นเหตุทำให้พ่ายแพ้ได้ดอก (you may lose it in flight, but not otherwise, not even by death); ยิ่งกว่านั้นนะ สมมติว่าลูกตายในการต่อสู้ในสนามรบ, ก็จะเป็นการดียิ่งขึ้น เพราะลูกจะได้สวมมงกุฎ (ของชัยชนะ) ได้เร็วยิ่งขึ้น (nay, if you fall in battle, blessed are you, because you shall be crowned the sooner) แต่ถ้าเจ้าหลีกเลียงไม่ยอมสู้ เจ้าจะถึงความพินาศ เพราะจะพลาดทั้งชัยชนะและไม่ได้สวมมงกุฎอีกด้วย

“ลูกรักของพ่อ! องค์พระเยซูคริสต์จะปกป้องเจ้าให้พ้นจากทุกข์ภัยทุกชนิด ไม่ว่าจะร้ายกาจเพียงใด แต่ขอให้ลูกจงจำไว้ล่ะว่า เมื่อถึงคราวที่พระองค์จะมาตัดสินพิพากษาเจ้า (ในวันสิ้นโลก) คำพิพากษาที่พระ-

องค์จะประกาศออกมา นั้น จะรุนแรงน่าสยดสยองอย่างยิ่งทีเดียว ถ้าหากว่าพระองค์ได้เห็นแล้วว่า คำตักเตือนเจ้าในปัจจุบันนี้มีได้เกิดผลอย่างไรเลย”

ไม่มีใครรู้ว่าจดหมายฉบับนี้ได้ถึงมือผู้รับหรือเปล่า หรือว่า ถ้าถึง ก็ถึงโดยวิธีใด เพราะตามธรรมเนียมจะต้องผ่านด่าน คือนักบวชชั้นผู้ใหญ่ของสำนักวัดคลุณีเสียก่อน และแน่ละบุคคลเหล่านั้นก็คงไม่ปล่อยให้ผ่านเข้าไปถึงโรแบร์ตได้ เพราะเขาย่อมรู้ว่าถ้าเด็กหนุ่มที่ตนได้ไปล่อลวงมาได้ อ่านจดหมายฉบับนั้นเข้าอะไรจะเกิดขึ้น? อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะจดหมายฉบับสำคัญนี้จะถึงมือโรแบร์ตหรือไม่ก็ตาม ผลก็เกิดขึ้นจนได้เหมือนกัน เป็นแต่ว่าไม่ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาสั้น ๆ เพราะปรากฏว่าหลังจากนั้นมาอีก ๑๒ ปี คือในปี ค.ศ. ๑๑๒๘ “เด็กเกเร” ที่หนี “พ่อ” ไปก็กลับคืนสู่เหย้า—เป็นการกลับไปสู่บ้านของพ่อของเขาอย่างผู้ที่สำนึกตัวว่าได้ทำผิดไปแล้ว และก็พยายามจะทำความดีแก้ตัว เพื่อชดใช้บาปของตนอย่างสุดความสามารถ เขาได้กลับมาเพื่อปฏิบัติธรรมตามรอย “คุณพ่อ” ของเขาด้วยความ

กระตือรือร้นอย่างจริงจัง เป็นอันว่า ชีวิตในฐานะนักปฏิบัติของเขาในครั้งที่สองที่สำนักของ "บิดา" ของเขา นั้นไม่มีบกพร่องเลย จนกระทั่งต่อมาในปี ค.ศ. ๑๑๓๖ เขาก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมภารแห่งสำนักวัดแมชอง-ติเออในเขตเมือง บูร์เกอซ์ นอกจากนั้น เขายังได้รับการแต่งตั้งให้มีสมณศักดิ์เป็นชั้น Blessed ในทำเนียบของสำนักของเขาอีกด้วย และได้มีพิธีทางศาสนาจัดขึ้น เพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงเขาในวันที่ ๒๙ พฤศจิกายนของทุก ๆ ปี.

บทที่ ๔

ให้บทเรียนแก่น้องสาว - ลูกปลัดและ
“เนรเทศ” – ทางสายกลางในการปฏิบัติ-ขุม
ทรัพย์อยู่ที่ใจของตนเองไม่ใช่ที่ปากของคนอื่น

ทำไมชาวโลกจึงวุ่นวายกันนัก ในการตกแต่ง
ประดับประดาร่างกาย ซึ่งในไม่ช้านั้นจะต้องนำเหม็น
เป็นอาหารของหนอนไปตาม ๆ กัน ส่วนวิญญาณซึ่งเป็น
ผู้ชุบชีวิตของร่างกายให้เป็นอยู่ได้นี้ กลับถูกปล่อยปละ
ละเลย ให้ถูกแผดเผาไหม้อยู่ (ด้วยเพลิงกิเลส) ตลอด
กาล

ความผาสุก (ของร่างกาย) ที่มีเหตุผลตามสมควร
ไม่ได้เป็นของร้ายกาจโดยธรรมชาติเลย ความสุขสำราญ
ดังกล่าวนั้น จะเป็นเหตุทำให้เกิดโทษบาป ก็ต่อเมื่อ
บุคคลแสวงหามันด้วยความทะยานอยากมากเกินไป หรือ
มัวเมากับมันในเวลาอันไม่สมควร หรือว่าลุ่มหลงมันมาก
เกินไป

ให้บทเรียนแก่น้องสาว

ในปีที่โรแบร์ตหนีจากวัดป่าแคลร์โวซ์ อันเป็น เหตุการณ์ที่ทำให้ท่านแบร์นาร์ดเสียใจมากนั้น ก็มีเหตุ การณ์อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องปลอบประโลมใจท่าน เป็นการ ชดเชยจิตใจที่ปวดร้าวด้วยความโศกของท่าน ได้เป็นอย่างดี นี่คือการกลับใจมาสู่วงการพระศาสนา ของน้องสาวของท่านคือฮัมเบลลินา^๕นั่นเอง อันที่จริงนั้น ท่านแบร์นาร์ดกับฮัมเบลลินาน้องสาวคนเดียวในสกุล^๕ผู้นี้ มีความรักใคร่สนิทสนมกันเป็นพิเศษมาตั้งแต่เยาว์วัย ^๕ทั้งนี้เพราะมีความสนใจและรสนิยมตรงกัน เช่นเดียวกับพี่ชายคือแบร์นาร์ด เด็กหญิงฮัมเบลลินา^๕ผู้นี้มีพรสวรรค์หลายประการคือทั้งรูปสวยและเสียงเพราะ ซึ่ง ^๕ทั้งสองอย่างนั้นก็หาผู้เสมอเหมือนได้ยากมากทีเดียว ใน ด้านการศึกษาฮัมเบลลินาได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการดนตรีและความรู้ทางภาษาลาติน แต่หลังจากแต่งงานแล้ว เธอก็เพลิดเพลินมัวเมาไปกับความ สนุกสำราญทางโลกไปพักหนึ่ง โดยลืมคำสั่งสอนและ ^๕ตัวอย่างจากอเลธ คือมารดาของเธออย่างสิ้นเชิง

ครั้นแล้ววันหนึ่ง เธอนึกถึงท่านนักบุญผู้เป็นพี่ชายขึ้นมาได้ จึงจัดกระบวนแห่แห่นอย่างมโหฬาร นั่งรถประจำตำแหน่ง พร้อมด้วยคนใช้สวมเครื่องแบบอย่างเป็นสง่าแวดล้อมกันมาอย่างเต็มยศ ตัวเธอเองก็แต่งตัวประดับประดาอย่างหรูหราที่สุด ด้วยคิดว่าการที่เธอไปหาพี่ชายในลักษณะเช่นนี้ย่อมจะเป็นการให้เกียรติแก่ท่านนักบุญผู้เป็นพี่ชายด้วย เมื่อมาถึงวัดป่าแคลร์ไวซ์ แอนดรู ซึ่งเป็นคนเฝ้าประตูวัด ก็เข้าไปนมัสการท่านแบร์นาร์ต โดยไม่ลืมที่จะบรรยายถึงความสง่าอ่าโอ้อวดของกระบวนแห่แห่ที่ตามมาเป็นเครื่องประดับเกียรติของฮัมเบลลินาให้ท่านทราบด้วย

แต่แทนที่ท่านแบร์นาร์ตจะดีใจ และคิดว่าเป็นการให้เกียรติแก่ตน ท่านกลับเสียใจมาก เมื่อได้ทราบว่า น้องสาวอันเป็นที่รักของท่านได้กลายเป็นผู้นับถือยศศักดิ์อัครฐานและเงินทองเป็นศาสนาไปเสียแล้ว ท่านจึงไม่ยอมออกมาต้อนรับเธอเลย นอกจากนั้นก็ยังไม่วินิจฉัยให้พี่น้องคนใดได้พบเธออีกด้วย และได้สั่งให้แอนดรูกลับไปบอกกับเธอว่า การเป็นผู้หลงไหลมัวเมากับ

บทที่ ๔ ถูกปลดและ “เนรเทศ”

๑๓๕

เครื่องบำรุงบำเรอกิเลสเช่นนี้ ย่อมหมายความว่า เธอกำลังเป็นเครื่องมือของมารร้ายผู้จะกระทำทุกอย่าง เพื่อความพินาศของวิญญาณของมนุษย์นั่นเอง

แอนดรูว์นำวาทะของท่านนักบุญกลับไปถ่ายทอดให้ ฮัมเบลลินาด้วยความเต็มใจ พร้อมกันนั้นก็แถมท้ายด้วยวาทะของตนเองอีกว่า “ทำไมชาวโลกจึงได้รุ่มรวยกันนัก ในการตกแต่งประดับประดาร่างกาย ซึ่งในไม่ช้ามันก็จะต้องเน่าเหม็นเป็นอาหารของหนอนไปตาม ๆ กัน ส่วนวิญญาณซึ่งเป็นผู้ชุบชีวิตของร่างกายให้เป็นอยู่ได้ กลับถูกล่อยปละละเลยให้ถูกแผดเผาไหม้อยู่ (ด้วยเพลิงกิเลส) อยู่ตลอดเวลา?” (Why so much solicitude to embellish a body destined for worms and rotteness, whilst the soul that now animates it is burning in everlasting flames?)

แน่ละ ฮัมเบลลินา เมื่อได้รับการต้อนรับจากพี่ชายของเธอเช่นนี้ ก็ตกใจและเสียใจจนพูดไม่ถูก เพราะเป็นเรื่องที่เธอไม่ได้นึกฝันมาแต่ก่อนเลย แต่เธอก็ไม่ได้โกรธเคืองท่านแต่อย่างใด เป็นแต่ว่าเมื่อความเสียใจ

ไหลท่วมทับจิตใจของเธอมากขึ้น เธอก็ร้องให้ด้วยความ
 สำนึกผิดพร้อมทั้งกล่าวว่า, “เป็นความผิดของดิฉันแล้ว
 เพราะดิฉันเป็นคนใจบาปเอง แต่องค์พระเยซูไครสต์
 ก็ได้ทนทรมานบนไม้กางเขน เพื่อจะช่วยคนมีบาปทั้ง
 หลายให้รอดพ้นมิใช่หรือ? ดิฉันเองก็ต้องขอความ
 ช่วยเหลือเพื่อปลุกปลอบกำลังใจจากท่านนักบุญทั้งหลาย
 เป็นอย่างยิ่ง ถ้าท่านแบร์นาร์ดีไม่เห็นแก่ร่างกายของ
 ดิฉัน ก็ขอให้เห็นแก่วิญญาณของดิฉันเถิดค่ะ ดิฉันขอ
 วิงวอน ขอรบทำให้ท่านมาพบดิฉัน มาสั่งให้ดิฉัน
 ทำอะไรก็ได้ที่ท่านเห็นสมควร แล้วดิฉันจะทำตามทุก
 ประการ”

คำวิงวอนขอร้องเช่นนั้น ใครเลยจะขัดขึ้นได้ ท่าน
 แบร์นาร์ดีและพี่น้องทั้งหลายของท่าน จึงออกมาต้อนรับ
 เธอด้วยความสงสารและเห็นใจ ท่านนักบุญได้บอก
 กับเธอว่า ท่านต้องการให้เธอสละชีวิตทางโลก และ
 หันมาสู่ชีวิตทางศาสนาเสียเลย แต่ข้อนี้ฮัมเบลลินายังไม่
 สามารถกระทำตามได้ เพราะจะเป็นการผิดต่อกฎหมาย
 บ้านเมือง ถ้าเธอยังมิได้รับอนุญาตจากสามีของเธอก่อน

บทที่ ๔ ถูกปลดและ “เนรเทศ”

๑๕๑

ท่านนักบุญจึงสั่งให้เธอดำรงชีวิตแบบนักบวช ทั้ง ๆ ที่อยู่ในสังคมของโลก เรียกว่าเมื่อบวชกายยังไม่ได้ก็ให้บวชใจ ไปพลาง ๆ ก่อน ทั้งนี้หมายความว่าให้เธอลดความมัวเมาในทางวัตถุและชื่อเสียงลงให้มาก โดยให้อยู่อย่างเรียบง่าย ไม่โอ้อวดตนเอง ไม่ทำตนเป็นคนฟุ้งเฟ้อหรูหรา ไม่เป็นคนอยากดังหรือเด่นในวงสังคมพร้อมกันนั้น ก็ให้อุทิศตนเองในการเจริญรอยตามอย่างอลेर มาร์ตาของเธอ คือหาทางช่วยเหลือเกื้อกูลคนยากจนขัดสน เพื่อเป็นการรับใช้พระเจ้าเป็นเจ้าไปในตัว ทั้งหมัดนี้ฮัมเบลินารับคำ โดยสัญญาว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งของท่านอย่างเคร่งครัด ซึ่งเธอก็ได้ทำ และทำได้ตามคำมั่นสัญญานั้นทุกอย่างด้วยความซื่อสัตย์จริง ๆ

ต่อมาอีก ๕ ปี คือในปี ค.ศ. ๑๑๒๒ เธอก็ได้รับอนุญาตจากสามิให้ออกบวชได้ตามปรารถนา แต่ทั้งนี้เธอก็ต้องอ้อนวอนคร่ำครวญกันเป็นเวลานาน และสามิก็ขัดขวางไม่ยอมอนุญาตให้มาเป็นเวลานาน จนกระทั่งในที่สุดก็ใจอ่อน ยอมให้เธอบวชได้ เธอได้เข้าสู่สำนักนางชี ชื่อจูลี อันเป็นที่ ๆ พี่สะใภ้ของเธอคือ อลิซาเบธ

เป็นแม่ช็อลิการอยู่ในขณะนั้น ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๑๓๐ แม่ช็อลิซาเบธได้แยกออกไปตั้งสำนักเพิ่มเติม ฮัมเบลินาก็ได้เป็นแม่ช็อลิการ แทนสำนักจูลีภายใต้การปกครองของแม่ช็ัมเบลินาได้เจริญขึ้นเรื่อยๆ โดยมีสตรีผู้มีชื่อเสียงได้สมัครบวชตามเธอในเวลาต่อมาเป็นอันมาก จนกระทั่งไม่มีสถานที่พอให้อยู่ และก็ต้องขยายสำนักสาขาต่อไปอีกประมาณ ๑๒ แห่ง

ในด้านกรปฏิบัติธรรม เธอเป็นผู้มีศรัทธาและความอดทนอย่างเยี่ยม สามารถบำเพ็ญตบะการทรมานกายได้ไม่แพ้ท่านแบร์นาร์ตผู้เป็นพี่ชายเหมือนกัน เธอพยายามกินน้อยและนอนน้อยที่สุด—น้อยกว่าความต้องการของร่างกายเสียอีก, เสื้อผ้าของเธอก็เป็นชุดที่เลวและปอนที่สุดเท่าที่เธอจะหาได้ และเธอก็สวมเสื้อที่ทอด้วยขน(ม้า)เสมอ* การงานอะไรที่เบนส่งที่ตาตอยที่สุด เธอก็ทำได้ด้วยความยินดีเป็นสุขใจ บางครั้ง แม่ช็ผู้เป็น

* คำนี้แปลมาจากคำว่า hair shirt เป็นเสื้อที่สวมใส่แล้ว ทำให้เกิดความไม่สบายกายอย่างยิ่ง เช่นหยาบและคันมาก ผู้ที่สวมใส่เสื้อชนิดนี้ ก็ถือว่าเป็นการยอมลงโทษตนเองประการหนึ่ง

ลูกวัดของเธอขอร้องให้เธอเห็นแก่สุขภาพของเธอเองบ้าง เพราะดู ๆ ไปร่างกายของเธอกำลังจะทนต่อทุกกรกริยา เช่นนั้นไม่ไหวแล้ว เธอก็ตอบว่า “น้อง ๆ ทั้งหลาย! คำแนะนำขอร้องของเธอฉันเป็นคำแนะนำที่ดีที่สุดแล้ว สำหรับผู้ที่ได้สละชีวิตทั้งหมดเพื่อบูชาองค์พระผู้เป็นเจ้า แต่สำหรับพี่เองนั้น ในฐานะที่มีชีวิตหลงไหลมัวเมา ในทางโลกมามากในสมัยก่อนหน้าฉัน ดังนั้นการบำเพ็ญทุกกรกริยาใดๆ เพื่อไถ่ถอนโทษบาปที่ทำมาแล้วนั้น จึงไม่เชื่อว่ามากเกินไปเลย”

ในวันสุดท้ายแห่งชีวิต ได้มีพี่น้องของเธออย่างน้อย ๓ คน คือแบร์นาร์ด แอนดรู และนิวาร์ด ได้มากอดยุดใจจนกระทั่งเธอสิ้นลมไปด้วยอาการอันสงบสุข สมกับที่เธอเป็นผู้ได้ปฏิบัติธรรมด้วยความเพียรความอดทน และศรัทธาอันมั่นคงมาเป็นเวลานานพอสมควร

นิมิตพยากรณ์ผู้ทำความเพียรไปไม่ตลอด

ในช่วงเวลาที่กล่าวนี้ ท่านแบร์นาร์ดได้ประสบปัญหายุ่งยากอย่างอื่นอีกบ้างเหมือนกัน นั่นคือปัญหาที่

เนื่องมาจากการขยายสาขาออกไปเรื่อย ๆ ทั้งที่เป็นสาขาของนักบวชชายจากวัดป่าซีโตซ์เอง และสาขาของสำนักนางชีซัมเบลลินา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัดป่าของท่านด้วยเหมือนกัน แน่สะปัญหาดังกล่าวนี้ไม่ใช่เกี่ยวกับว่าจะไม่มีผู้มาสมัครเพิ่มเติมโดยตรง เพราะเรื่องนั้นผู้มาเป็นสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเกินกว่าที่จะรับไหว ในเมื่อคำนึงถึงสถานที่ให้อยู่อาศัยและอาหารที่จะเลี้ยงดูกัน แม้ว่าทั้งสองอย่างนี้นักบวชทั้งหลายต่างก็ต้องการเท่าที่จะให้ร่างกายอาศัยพอเป็นไปได้อีกก็ตาม สาขาแรกของวัดป่าซีโตซ์ คือ ทรวัว ฟองแตนส์ และแห่งที่สองคือฟองเทอเนย์

มีเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสำนักทรวัว ฟองแตนส์ ที่สมควรนำมาเล่าไว้ในที่นี้คือ หลังจากที่โรเยอร์ ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะนำนักบวชในกลุ่มของเขาออกเดินทางจากซีโตซ์ไปแล้ววันหนึ่งหรือสองวัน แบร์นาร์ด์ก็ล้มป่วยลงอย่างหนัก จนกระทั่งลุกออกมาจากห้องของตนไม่ไหว เมื่ออีกโตผู้เป็นพี่ชายมาเยี่ยม ท่านแบร์นาร์ด์ก็ให้เขาไปที่ห้องบูชาพระ เพื่อสวดอ้อนวอนให้แก่

บวชทั้งหลายที่จากไป และกล่าวเสริมว่า ถ้าพระผู้เป็นเจ้าของท่าน
 เจ้าประธานนิมิตอย่างใดมาให้ ก็ให้เขากลับมาบอกท่าน
 ด้วย ก็โตได้ฟังก็ตกใจ เพราะรู้ว่าตนเองไม่มีความ
 สามารถ (ในด้านสมาธิ) ถึงขนาดนั้น แต่เมื่อท่านแบร์-
 นาร์ดยืนยันให้เขาทำให้ได้ เขาก็จำใจลองดูโดยพยายาม
 สำรวมจิตใจให้เป็นสมาธิอย่างเต็มความสามารถที่มีอยู่ของ
 เขา ในที่สุดเขาก็รู้สึกว่ เกิดปีติปราโมทย์ทำให้เห็น
 นิมิตเป็นชื่อของนักบวช ๒ รูป ในขณะที่จากไปนั้น โดย
 มีความหมายว่า จะมีเรื่องไม่สู้ดีนักเกิดขึ้นแก่ท่านทั้งสอง
 นั้น ก็โตได้เล่านิมิตนั้นให้แบร์นาร์ดฟัง ซึ่งท่านก็ถอน
 ใจใหญ่ พร้อมกับกล่าวว่านิมิตนั้นมีความหมายบอกให้รู้
 ล่วงหน้าว่า สองท่านที่มิชอบปรากฏนั้นจะทำความเพียร
 ไปไม่ตลอด คือจะต้องเป็นผู้ถอยหลังเลิกล้มความเพียร
 ในกิจพระศาสนาในเวลาต่อมา—ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 ในภายหลังก็ได้พิสูจน์ว่า คำพยากรณ์ของท่านเป็นความ
 จริง

แต่แม้ว่ากำลังป่วยอย่างหนักเพียงใดก็ตาม ท่าน
 นักบุญก็ไมยอมผ่อนคลายการบำเพ็ญทุกกรกิริยา ดังที่

เคยปฏิบัติมาเป็นประจำนั้นเลย ท่านกล่าวว่า “เธอจะ
ให้เรามัวเสวยสุขอยู่ได้อย่างไร ในเมื่อองค์พระผู้เป็น
เจ้าของเรากำลังถูกแขวนอยู่บนตะแลงแกง? การเป็น
สาวกผู้อ่อนแอของพระศาสดา ผู้สวมมงกุฎหนามนั้น
จะเป็นสิ่งที่น่าละอายอย่างยิ่ง (It were shame to be a
delicate member under a Head crowned with thorns)
และดังนั้นท่านจึงบำเพ็ญทุกกรกิริยาของท่านต่อไปโดย
ไม่หยุดยั้ง

ความไม่ต้องการอวดเคร่ง — การปล่อยวาง

ร่างกายไว้นอกประตูวัด

แต่ก็มีข้อที่น่าสังเกตว่า ข้อปฏิบัติอย่างใดที่นอก
เหนือไปจากที่ผู้อื่นปฏิบัติกันนั้น ท่านก็จะทำของท่าน
เงียบๆ และลับๆ คือไม่เปิดเผยให้ใครรู้เห็น ทั้งนี้เพราะ
ท่านไม่ต้องการจะ “อวดเคร่ง” ให้ปรากฏว่าเด่นกว่าผู้อื่น
(whatever he practised out of the ordinary he
practised in secret, for he detested singularity)
เช่นเมื่อเริ่มมีผู้รู้กันว่า ท่านสวมใส่เสื้อที่ทอด้วยขนม้า

บทที่ ๔ ถูกปลดและ “เนรเทศ”

๑๔๓

ท่านก็เลิกข้อปฏิบัตินั้นเสีย ท่านมักจะบอกแก่ผู้เป็นสมาชิกใหม่ตอนที่เริ่มเข้ามาปฏิบัติว่า พวกเขาจะต้องเลิกยึดมั่นในร่างกายเสีย โดยปล่อยวางมัน (คืออุปาทานในร่างกาย) ไว้เสียนอกเขตประตูวัด (they must leave their bodies outside the gate) เพราะเมื่อเข้ามาในวัดป่าแคลร์ไวส์แห่งนี้แล้ว จะไปมัวกังวลมัวห่วงร่างกายนั้นไม่ได้ เพราะแม้ร่างกายของท่านเอง ท่านก็ไม่ได้เอาใจใส่หรือห่วงมันเท่าใดนัก ท่านถือว่าหน้าที่ของร่างกาย คือการเป็นเครื่องมือในการชำระไถ่ถอนบาปจนตลอดชีวิตของมัน (its office was to serve as a perpetual victim of atonement) แต่ต่อมาภายหลังท่านก็ยอมรับเหมือนกันว่า ในเรื่องนี้ท่านทำ (ต่อร่างกาย) รุนแรงเกินไป (He afterwards acknowledged that he went too far in this respect) ซึ่งก็เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งว่า การปฏิบัติอันสุดโต่งข้อนี้ของท่านได้เป็นเครื่องบั่นทอนชีวิตของท่านอันมีค่าต่อวงการศาสนาและต่อโลกอย่างยิ่งนี้ ให้สั้นลงอย่างน่าเสียดายเป็นที่ยัง

ถูกปลกดและ “เนรเทศ”

และทุกกรกริยาของท่านนักบุญ ซึ่งท่านคงถือปฏิบัติโดยไม่ยอมลดหย่อนนั้น ก็ทำให้สุขภาพของร่างกายของท่านทรุดโทรมลงจนทุกคนคิดว่า ท่านคงจะต้องสิ้นชีวิตในครั้งนั้นเป็นแน่ ในระหว่างฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ. ๑๑๑๘ นั้น ภาวะอาหารของท่านก็หมดแรงย่อยอาหาร จนกระทั่งไม่ยอมรับอาหารใด ๆ ที่ท่านกลืนกินเข้าไปเลย ทำให้ทุกคนตกใจมาก เพราะอาการของท่านมีแต่ทรุดลงทุก ๆ วัน บังเอิญในช่วงเวลานี้ ท่านวิลเลียมแห่งแชมโปซ์ (ซึ่งเป็นนักบวชที่นับถือท่านแบร์นาร์ตมากคนหนึ่ง) (ดูบทที่ ๒ หน้า ๕๕, ๕๖) ได้มาเยี่ยมเยียน และเมื่อเห็นอาการป่วยของแบร์นาร์ต วิลเลียมก็ทราบดีว่า ถ้าไม่หาอุบายให้แบร์นาร์ตหยุดยั้งการบำเพ็ญทุกกรกริยาอย่างรุนแรงเช่นนั้นได้ แบร์นาร์ตก็คงจะไม่รอดชีวิตแน่ แน่ละ ท่านแบร์นาร์ตนั้นไม่มีวันยอมผ่อนปรนเรื่องนี้เองเป็นอันขาด ท่านกล่าวว่า ท่านได้ปฏิญาณว่า จะรับนับถือข้อปฏิบัติของนักบวช

บทที่ ๕ ถูกปลกดและ “เนรเทศ”

๑๔๕

ด้วยชีวิตเสียแล้ว ดังนั้น ท่านจะต้องมีชีวิตอยู่และตาย โดยการรักษารูปปั้นนั้นตลอดไป

แต่วิลเลียมเป็นคนฉลาด ท่านรู้ว่าเรื่องนี้จะใช้กุสลอบายประกอบจึงจะแก้ไขได้สำเร็จ ท่านจึงรีบขึ้นม้าและออกเดินทางไปวัดชิโตซ์ ซึ่งเป็นสำนักเดิมของแบร์นาร์ดทันที ทั้งนี้เพื่อไปหาร็อกกับเซนต์สเตเฟน เจ้าอาวาสของวัดป่าชิโตซ์ ซึ่งในช่วงนั้นก็ยังมีสมภารจากหลายสำนัก เช่น ลาเฟอร์เต ปองตินจี และมอริมันด์ มาประชุมกันอยู่พอดี วิลเลียมได้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นที่วัดป่าแคลร์โวซ์ให้ที่ประชุมฟัง พร้อมกับนั้นก็ขอร้องให้ที่ประชุมอนุญาตให้ตนเป็นผู้ปกครองดูแลท่านแบร์นาร์ดเป็นเวลา ๑ ปี เพราะนี่จะเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่จะช่วยให้ท่านแบร์นาร์ดรอดชีวิตได้ จริงอยู่คำขอร้องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่แปลกประหลาดไม่เคยมีมาก่อน แต่ที่ประชุมก็ยอมอนุญาตให้ทันที ทั้งนี้เพราะทุกคนรู้ว่าท่านวิลเลียมเป็นผู้มีปัญญาสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ และเป็นผู้มีศรัทธามั่นคงในพระศาสนาอีกด้วย

เมื่อได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการเช่นนี้แล้ว ท่านบิชอปวิลเลียมผู้มีใจงาม ก็รีบเดินทางกลับมาสู่วัดป่าแคลร์โวซ์โดยไม่รอช้า พอถึงแคลร์โวซ์ ท่านก็อ้างคำสั่งอันเป็นทางการของฝ่ายศาสนจักร โดยให้ท่านแบร์นาร์ดีโอน ธุรกิจการปกครองทั้งปวงให้แก่ตนเป็นเวลา ๑ ปี ครั้นแล้วท่านก็ปลดแบร์นาร์ดีออกจากภารกิจในหน้าที่สมภารเป็นเวลา ๑ ปีเช่นเดียวกัน นอกจากนี้เพื่อไม่ให้เกิดเรื่องราวเป็นที่รบกวนจิตใจเป็นที่กังวลแก่แบร์นาร์ดีอีก ท่านก็สั่งให้ย้ายแบร์นาร์ดีออกไปอยู่ ณ กุฏิหลังเล็ก ๆ หลังหนึ่ง ซึ่งอยู่นอกอาณาเขตวัดออกไปเล็กน้อย ต่อจากนั้นท่านก็สั่งให้แบร์นาร์ดีอยู่ในความดูแลของแพทย์ผู้หนึ่ง ซึ่งท่านได้จ้างให้มาดูแลรักษาแบร์นาร์ดีเป็นเวลา ๑ ปีเช่นเดียวกัน

เท่าที่วิลเลียมผู้หวังดีได้กระทำไปทั้งหมดนี้ นับว่าเป็นการถูกต้องและสมควรเป็นอย่างยิ่ง มีอยู่อย่างเดียวเท่านั้นที่เขาได้กระทำผิด—และก็เป็นความผิดที่ร้ายแรงมากที่สุดเท่าที่เดียว ถ้าเป็นเรื่องที่เกิดกับคนอื่น—ไม่ใช่แบร์นาร์ดี นั่นคือการเลือกหมอมมาให้รักษาแบร์นาร์ดี

บทที่ ๕ ถูกปลดและ “เนรเทศ”

๑๕๑

นั่นเอง เพราะปรากฏว่าหมอกคนนี้เป็นหมอเถื่อนชนิดที่ “ไม่เอาไหน” เลย คือนอกจากว่าจะไม่มีความรู้ในทาง การแพทย์แล้ว ยังเป็นผู้มีนิสัยโอหัง ก้าวร้าว และโง่ แกมหยิ่งอีกด้วย ดังนั้นความทุกข์ทรมานที่ท่านแบร์- นาร์ดต้องได้รับจากหมอเถื่อนนี้จึงมีมากเหลือเกิน เรียก ว่าสุดที่จะบรรยายออกมาเป็นคำพูดได้เลยทีเดียว แต่ เนื่องจากท่านแบร์นาร์ดเป็นผู้ที่มีความอดทนอย่างเยี่ยม ยอดอยู่แล้ว และประกอบกับการที่ท่านได้มีโอกาสพักผ่อนทั้งกายและใจ คือไม่ต้องแบกภาระหน้าที่สมภารอีก อาการป่วยของท่านจึงได้กระเตื้องขึ้นเรื่อย ๆ แน่ละ ท่านบิชอปแห่งซาลอง (คือวิลเลียม เดอ แซมโปซ์) ไม่ได้ รู้ระแคะ ระคายเรื่องความทารุณร้ายกาจของหมอที่ท่าน จ้างมาเลย เพราะท่านแบร์นาร์ดเองก็ให้ความเคารพ เชื้อพียงหมอเถื่อนนี้เช่นเดียวกับที่ท่านเชื้อพียงเจ้าอวาส เซ็นด์ส์เตเฟนเหมือนกัน

ในระหว่างที่ท่านแบร์นาร์ดถูกถอดออกจากตำแหน่งและ “เนรเทศ” มาอยู่ในอาศรมเฉพาะตัวเพื่อ รักษาร่างกายนี้เอง ก็ได้มีบุคคลผู้เป็นนักปราชญ์คน

สำคัญคนหนึ่งมาเยี่ยมเยียนท่าน บุคคลผู้นั้นเป็นนักบวช
ที่ทรงวิทยาคุณในหลายด้าน เช่นในด้านอักษรศาสตร์
แพทยศาสตร์และเทววิทยา และต่อมาก็คงได้เป็นผู้หนึ่ง
ในยุคต้น ๆ ซึ่งได้รวบรวมประวัติของท่านแซงต์แบร์-
นาร์ดีนไว้เป็นหลักฐาน นักบวชผู้นั้นเป็นสมภารชื่อ
วิลเลียมแห่งเซนต์เทียร์ ซึ่งเป็นวัด ๆ หนึ่งในเครือของ
วัดคลูนีในเมืองรีมส์ สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลงานของ
ท่านผู้นั้น ก็คือบันทึกการพบท่านแบร์นาร์ดีเป็นครั้งแรก
ซึ่งเป็นผลงานอันมีค่าของท่านที่ได้ฝากไว้แก่นุชนรุ่น
หลังสืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้ ท่านเขียนบันทึกไว้ว่าดังนี้

“เรา* พบท่านแบร์นาร์ดีนอนอยู่ในห้องเล็ก ๆ
ชนิดที่เขาสร้างไว้ให้คนเป็นโรคเรื้อนอยู่ตามสี่แยกใน
เมือง โดยคำสั่งของท่านบิชอปวิลเลียมแห่งแชมโปซ์
ท่านแบร์นาร์ดีตอนนี้ได้ฟื้นแล้วจากหน้าที่ความรับผิดชอบ
ชอบท่งปวงในตำแหน่งสมภาร ทั้งนี้เพื่อให้ท่านได้มี
เวลาเต็มที่ในการอุทิศตนให้กับพระผู้เป็นเจ้าและกับวิญ-
ญาณของตนเอง

* คำว่า “เรา” ในที่นี้หมายถึงตัวท่านผู้บันทึกเอง และสมภารแห่งวัด
ในเครือสำนักวัดคลูนีอีกรูปหนึ่งซึ่งร่วมทางมาด้วย

ความประทับใจด้วยพลังแห่งเมตตา

“ขอพระเจ้าเป็นเจ้าจงเป็นองค์พยานเถิด! เมื่อข้าพเจ้าย่างเท้าเข้าไปในห้องเล็ก ๆ นั้น ก็รู้สึกเหมือนว่าตนกำลังเข้าไปสู่ห้องของพระราชอาชญาผู้ยิ่งใหญ่เลยทีเดียว เพราะข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกประทับใจและหวาดหวั่นอันเกิดจากความเคารพนับถืออย่างสูงลิ้น คล้าย ๆ กับว่าข้าพเจ้ากำลังย่างเท้าเข้าไปสู่พระแท่นอันศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระเจ้าเองจะนั้น พลังแห่งเมตตาของท่านแบร์นาร์ดที่แผ่ชานออกมาอย่างมหาศาลนั้น ได้กระทบจิตใจของข้าพเจ้าอย่างรุนแรง ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่า ได้ถูกดึงดูดให้เข้าไปหาท่านด้วยความนับถือบูชา และมีความปรารถนาอยู่ในขณะนั้นอย่างเต็มเปี่ยมว่า ไฉนหนอ ข้าพเจ้าจะพึงมีส่วนเดินทางร่วมไปกับท่านในมรรคปฏิบัติแห่งความเป็นอยู่ที่แสนจะเรียบง่ายและง่ายเช่นนั้น แม้ว่ามันจะเป็นชีวิตที่แสนจะยากจนขัดสนอย่างยิ่งก็ตาม ข้าพเจ้านึกอยู่ในขณะนั้นว่า หากแม้ข้าพเจ้าจะพึงเลือกได้ตามใจชอบแล้วไซ้ร้ ก็ขออยู่

รักษาพยาบาลท่าน และเป็นคนรับใช้ของท่านในที่นี้ ตลอดไป ซึ่งคงจะทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขเหลือเกินทีเดียว

คุณธรรมข้อความเคารพเชื่อฟังของท่าน

“สำหรับท่านแบร์นาร์ตนั้นแล้ว ท่านได้ต้อนรับเราด้วยกิริยาอาการอันแสดงถึงความปลื้มใจอย่างยิ่ง เมื่อเราถามอาการว่า ท่านรู้สึกเป็นอย่างไรบ้าง ท่านก็ตอบพร้อมกับยิ้มอย่างกรุณาว่า ‘สบายดีครับ, ผมสบายดีทีเดียว’ และท่านก็ได้กล่าวต่อไปว่า, ‘เมื่อก่อนหน้านั้นนะ ผมเป็นผู้ปกครองบุคคลผู้มึนเหตุผล ผู้ที่พุดจากันโดยใช้เหตุผลก็พอเข้าใจกันได้ มาบัดนี้ โดยปราศิตของพระผู้เป็นเจ้า ผมได้ถูกพิพากษาให้เคารพเชื่อฟังบุคคลผู้หนึ่ง โดยไม่ต้องใช้เหตุผลเลย’ บุคคลที่ท่านกล่าวถึงนี้ คือ หมอผู้โง่เขลาและโง่เขลา ผู้ซึ่งมักจะไปเที่ยวคุยโอ้อวดเสมอว่า เขาได้รักษาท่านแบร์นาร์ตให้ค่อยยังชั่วขึ้นแล้วนั่นเอง

“เราได้ร่วมรับประทานอาหารกับท่านในห้องน้อยของท่านนั้น ซึ่งก็ทำให้เราได้เห็นเจ้า ‘หมอ’ ประจำตัว

บทที่ ๔ ถูกปลดและ “เนรเทศ”

๑๕๕

ของท่านนำอาหารมาถวายท่านในครั้งนั้นเอง มันเป็นอาหารที่ข้าพเจ้าคิดว่า อย่าว่าแต่จะมาให้กับคนป่วยหนัก เช่นท่านแบร์นาร์ดเลย แม้แต่คนดี ๆ ที่มีสุขภาพยังดีอยู่ ก็คงจะยอมอดดีกว่าที่จะไปกินอาหารเช่นนั้น ในระหว่างการฉันอาหารด้วยกันนั้น มีหลักทางวินัยอยู่ว่า ห้ามมิให้พูดจากันเลย แต่เราก็ก้นปากเหลือเกิน เกือบจะอดใจไม่ได้หลายครั้งที่ จะด่าไอ้เจ้าหมดบัดชบคนนั้นว่า มันเป็นฆาตกรที่ทำลายล้างพระศาสนาโดยแท้ แต่ปรากฏว่า ท่านแบร์นาร์ดยกยอมรับทุกอย่างที่เขานำมาถวายท่าน ไม่ว่าจะ เป็นของเลวทรามหรือแสดงและเป็นโทษเพียงใดก็ตาม ท่านไม่ได้แสดงกิริยาอาการของความรังเกียจให้ปรากฏแม้แต่น้อย อันที่จริง ท่านก็คงจะฉันอาหารสิ่งใด ๆ ไม่รู้รสเลยนั่นเอง เพราะว่าประสาหรับรสของท่านคงจะดั้นและซาไปหมดแล้ว จนกระทั่งไม่รู้ว่าจะอาหารอย่างไหนมีรสอย่างไร ท่านเคยกล่าวว่า ท่านฉันอาหารอะไร ๆ ไม่มีรสชาติเลย ที่ทำให้ชื่นใจบ้างก็มีแต่น้ำเท่านั้นเอง

แนวโน้มในการปฏิบัติที่มักจะสุดโต่ง

ในระยะแรก ๆ ที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมภารนั้น ท่านนักบุญแบร์นาร์ดีพยายามเคี่ยวเข็ญให้นักบวชในสำนักของท่านมีความยินดีกล้าหาญในการสมาทานข้อวัตรปฏิบัติอันเป็นฝ่ายทุกกรกิริยา เพื่อไถ่ถอนบาปของตนให้มากที่สุดที่จะทำได้ แต่ผลที่ท่านมุ่งหมายตั้งไว้นั้นเป็นการสูงเกินไปสำหรับลูกน้องของท่าน ดังนั้นท่านจึงต้องผิดหวังเมื่อเห็นว่า ลูกน้องของท่านทำตามไม่ค่อยได้ ตอนนั้นท่านยังไม่รู้ความจริงว่า ท่านเรียกร้องจากเขามากเกินไป และก็เร็วเกินไปด้วย แต่เมื่อเวลาล่วงไปนานพอสมควร นักบวชของท่านเห็นตัวอย่างจากของจริงคือตัวท่านเอง และได้ “เข้าถึงใจ” ของท่านมากขึ้นแล้ว เขาเหล่านั้นก็มีใจกล้าหาญ พยายามเจริญรอยตามท่านจนสุดความสามารถ ซึ่งเมื่อมาถึงระยะนี้ท่านแบร์นาร์ดีก็ไม่มีอะไรต้องผิดหวังเหมือนดังที่แล้วมาอีกต่อไป นอกเสียจากว่าพอมมาถึงขั้นนี้ลูกน้องของท่านบางคนซ้กจะปฏิบัติ “สุดโต่ง” เกินไปเสียอีกแล้ว เนื่องจากท่านแบร์นาร์ดีได้สอนย้ำอยู่เสมอว่า สิ่งที่ย้อนให้

บทที่ ๔ ถูกปลดและ “เนรเทศ”

๑๕๓

เกิดความ สุขสำราญทางเนื้อหนังเป็นความผิดที่เป็นอัน-
ตรายร้ายแรง เขาก็เลยถือว่า อะไรที่ให้ความสดชื่นและ
เป็นความ ผาสุกแก่ร่างกาย ก็จะต้องเป็นความชั่วไปหมด
ทุกประการ ไม่ยกเว้นแม้แต่ความ ผาสุกและ สะดวกตาม
ธรรมชาติ ซึ่งร่างกายจะต้องได้รับบ้าง เพื่อกำชาชีวิตและ
พรหมจรรย์ให้ เป็นไปตลอดรอดฝั่ง และเมื่อเป็นเช่นนี้
ก็เลยเกิดการ หักโทษทรมานตนกันยกใหญ่ อาหารของ
นักบวช เหล่านี้ นั้น จืดชืด ไม่เป็น สัปรดอะไรเลย เรียกว่า
ถ้าไม่หิวจริง ๆ และไม่คิดถึงว่า เป็นการบูชาพระผู้เป็น
เจ้าจริง ๆ กันละก็ ไม่มีใครสามารถ กระเดือก ลงคอไป
ได้เลย และตามความเป็นจริงแล้ว ข้อปฏิบัติ เช่นนี้ ก็ตั้ง
คือ เครื่อง ครัดกว่า ข้อปฏิบัติ ตามหลักของ เซนต์ เบเนดิกต์
เสียอีก แม้ อย่างนั้น นักบวช เหล่านี้ ก็ไม่พอใจ เมื่อ
รู้สึก ว่า อาหารอะไรซัก จะ มีรส ร่อยบาง ก็หาทาง ทำให้
มันไม่ ร่อย เช่น มีรส และ กลิ่น ชวน ให้ อาเจียน เสีย ก่อน
แล้ว จึง จะ “กระเดือก” กัน เข้าไป

ข้อปฏิบัติ “เกินครุ” เช่นนี้ ลูกวัด มัก จะ แอบ
ปฏิบัติ กัน ในระหว่าง ที่ ท่าน สมภาร คือ ท่าน แบร์นาร์ดีมี

กิจธุระออกไปนอกวัด ต่อมาภายหลังเมื่อท่านทราบเข้า ท่านก็เรียกมาสั่งสอนให้เพลลา ๆ ลงเสียบ้าง คือให้อยู่ภายในขอบเขตที่สมควร แต่มันก็เป็นเรื่องที่พูดให้เข้าใจกันง่าย ๆ ไม่ได้เสียแล้ว เพราะตอนนั้นเมื่อบรรดาลูกวัดได้ฟังท่านสั่งสอนเช่นนั้น ก็พากันคิดเลยเถิดว่า เหตุใดบัดนี้ท่านสมภารจึงชักโลเล ชักชวนให้เลิกละสิ่งที่ท่านเองเมื่อก่อนนั้นก็เคยส่งเสริมให้ปฏิบัติอยู่เสมอ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เกิดความสงสัยว่า ท่านจะเอาอย่างไรกันแน่ ในเมื่อการสอนของท่าน ตอนหลังนี้ดูท่าทางจะให้เอาใจร่างกายมากกว่าวิญญานเสียแล้ว

โทษบาปอยู่ที่ความคิดหรือมัวเมา

ในช่วงเวลานี้เอง ท่านบิชอปแห่งซาลองได้มาเยี่ยมแบร์นาร์ด์ที่วัดแคลร์ไวซ์ แบร์นาร์ด์และลูกวัดจึงเสนอเรื่องที่กำลังเป็นปัญหา—คือเรื่องขอบเขตของการบำเพ็ญทุกกรกิริยา—ให้ท่านช่วยตัดสินให้ ซึ่งท่านบิชอปก็มีความเห็นคล้อยตามแบร์นาร์ด์ว่า ความผาสุกทั้งเหตุผลพอสมควรนั้นไม่ได้เป็นของร้ายกาจโดยธรรม-

บทที่ ๔ ฤกปลดและ “เนรเทศ”

๑๕๕

ชาติเลย แต่มันเป็นของประทานจากพระผู้เป็นเจ้าของ
ทรงมอบให้มา เพื่อว่าสัตว์โลกทั้งหลายที่พระองค์ทรง
สร้างขึ้นมา จะได้มีกำลังวังชาสามารถประกอบกิจการ
บางอย่างและมีสิ่งของบางอย่างไว้ใช้สอยได้ ในเมื่อสิ่ง
นั้น ๆ เป็นของจำเป็นสำหรับการอยู่รอดของแต่ละคน
และของชาติพันธุ์มนุษย์โดยส่วนรวม (Sensible plea-
sure, so far from being evil in its nature.....is a
gift of God which He makes use of to induce his
sentient beings to perform certain actions and
embrace certain objects necessary for the preser-
vation of the individual or the species). ถ้าเราเห็น
แก่คุณธรรมเบื้องสูงขึ้นไป เราจะสละมันเสียก็ได้ ซึ่ง
ก็เป็นกรกระทำที่น่าสรรเสริญอยู่เหมือนกัน ความสุข
สำราญดังกล่าวนั้น จะเป็นเหตุทำให้เกิดโทษบาปก็ต่อ
เมื่อบุคคลแสวงหามันด้วยความทะยานอยากมากเกินไป
หรือมัวเมากับมันในเวลาอันไม่สมควร หรือว่าลุ่มหลง
มันมากเกินไป (It may be laudably renounced for
the sake of a higher good, and becomes sinful

when sought after too eagerly or indulged in outside due reason or measure).

คำตัดสินของท่านบิชอปครั้งนี้พอทำให้ผู้ที่ชอบบำเพ็ญทุกกรกิริยาคลายความกังวลใจ และผ่อนคลายการปฏิบัติอันเข้มงวดเกินไปของตนลงได้บ้าง แต่ฉันแหละ นักบวชที่มีแนวโน้มนหรือ “วิบาก” ในอัครยัยในทางนี้อยู่แล้ว พอเวลาล่วงไป ๆ ก็อดเข้ร่อยเดิม คือปฏิบัติสุดโต่งไปข้างอัตตกิลมถานุโยคอีกจนได้ ไม่มากก็น้อย และท่านแบร์นาร์ดเอง ในตอนหลังเมื่อท่านรู้ว่า ปฏิบัติแค่นี้จึงจะเป็นทางสายกลางคือพองามแล้วนั้น ก็ยังมีภาวะอยู่บ่อย ๆ ก็ต้องคอยปรามและยับยั้งลูกน้องของท่านที่ชอบทรมาณตัวไว้บ้าง ไม่ให้ทำงานเกินสมควรไป และเรื่องนี้ท่านก็ต้องคอยเตือนและปรามกันเรื่อยไปจนตลอดชีวิตของท่าน ซึ่งท่านเองก็เห็นใจผู้ปฏิบัติเช่นนั้นอยู่ (เพราะท่านก็เคยทำแบบสุดโต่งมาแล้วเหมือนกัน) แต่ในเวลาเดียวกันท่านก็ระวังมิให้มีการย่อหย่อนจนเกินควรไปเช่นเดียวกัน

อย่าอวดเคร่ง

หลักการในการบำเพ็ญทุกกรกิริยานั้น ท่านได้วางไว้ให้เป็นระเบียบแบบแผนอย่างมีเหตุผลในเทศนาของท่านครั้งหนึ่งดัง (ตัดตอนมา) ต่อไปนี้ “การปฏิบัติทรมานตนเองนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องพยายามทำในที่ลับ และทำไปด้วยมัจฉะญาณเป็นเครื่องประกอบ” และโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ด้วย (Bodily mortification must be practised with secrecy, with prudence and with due authorisation)* เนื้อหนังร่างกายของเธอ ซึ่งแต่เดิมได้รับการปรนเปรอด้วยความสนุกสนานต่าง ๆ นั้น ต้องให้มันได้รับการทรมานเป็นการฝึกฝนตนเพื่ออุดมคติ (คือเพื่อพระเจ้า) อยู่เสมอ และนับตั้งแต่นั้นไป เธอจะต้องงดเว้น แม้จากความสำราญที่ไม่มีโทษ เพื่อจะได้เป็นเครื่องแก้ตัวจากความผิด คือการลุ่มหลงมัวเมามาแล้วในอดีต แต่ทั้งนี้ควรจะทำในที่ลับเพื่อว่า “มือซ้ายของเธอจะได้ไม่รู้ว่ามีมือขวากำลังทำอะไร

* ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กลายเป็นการ “อวดเคร่ง” เพื่อเป็นการให้ตนเด่น และเพื่อให้ผู้อื่นสรรเสริญ

อยู่” (so that your left hand shall not know what your right hand does). — Matt. vi. 3

บุษกรพัยอยู่ในที่ลับคือใจของตนเอง

“ก็บุษกรพัยอันมหาศาล (คือบุญ) อันเรอพึงฝากเก็บไว้ในที่อันปลอดภัย (คือเพื่อผลในสัมปรายภพ) นั้นจะได้อยู่ที่ปาก (คือเสียงสรรเสริญเขินยอ) ของคนก็หามิได้ แต่อยู่ ณ ที่ลับ คือหัวใจของเธอทั้งหลายนั้นเอง ๕๕๕ ๕๕๕ ๕๕๕ เพื่อแสดงว่า (การทำตาม) มโนธรรมของเธอ นั้นแหละ จะเป็นองค์พยานยืนยันว่า เธอเป็นผู้มีคุณค่าสมควรแก่ความสุขในสัมปรายภพนั้นจริง ๆ (For it is not in the mouths of men but in the secret chambers of your own heart so great a treasure should be deposited for safe-keeping in order that ‘your glory may be the testimony of your conscience’— 2 Cor. i. 12)

“ดูก่อนภราดา! ข้าพเจ้ามิได้มีความมุ่งหมายว่าแสงสว่าง คือคุณความดีของเธอ นั้น ไม่ควรจะปรากฏ

บทที่ ๔ ถูกปลดและ “เนรเทศ”

๑๖๓

ให้มนุษย์ได้เห็น เพื่อว่าเขาจะเห็นว่า เธอได้ทำความดีมาแล้วมากน้อยเพียงใด ซึ่งทั้งนี้ก็จะได้เป็นเครื่องแสดงถึงบุญญาธิการของพระบิดาของเธอ ซึ่งสถิตบนสวรรค์นั่นเอง แต่ทั้งนี้ข้าพเจ้าหมายความว่า เมื่อเธอได้มุ่งมั่นกระทำความดี ๆ ไปแล้ว เธอไม่ควรตั้งจิตมุ่งหวังอยู่เพียงแค่ว่าเกียรติยศหรือชื่อเสียงทางโลก ซึ่งเป็นของมีค่าเพียงน้อยนิด และพร้อมที่จะสั่นสลายได้เสมอ (your intention should not aim at so poor and so perishable a reward as earthly glory) แน่นนอนเหลือเกิน จะเป็นสิ่งที่น่าเสียดายที่สุดสำหรับนักปฏิบัติที่ได้ทนทรมานตัวด้วยการอดอาหารและอดนอนมาด้วยความเข้มแข็งแล้ว กลับปล่อยใจให้นิยมชมชื่นไปกับเสียงสรรเสริญเยินยอของมนุษย์ โดยถือว่า เป็นผลรางวัลของเขาในโลกนี้ (อย่างเพียงพอ) แล้ว (ต่อจากนั้นก็ละความเพียร) กลายเป็นผู้ม่อบายเป็นที่ไปในเบื้องหน้า (Surely nothing can be sadder than the lot of him who, after afflicting and torturing his flesh with rigorous fastings and watchings, consents to take

human applause as his recompense in this life, and to have hell for his portion in the life to come).

การกำจัดการนอหังการ

“เพื่อนสหพรหมจารีทั้งหลาย! ข้าพเจ้าเคยกล่าว
ว่า การบำเพ็ญทุกกรกิริยานั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องได้รับ
อนุญาตจากผู้ใหญ่ด้วย เพราะว่าในทัศนะขององค์พระ
ผู้เป็นเจ้านั้น พระองค์จะไม่ทรงรับการบูชาอย่างใดเลย
นอกเสียจากว่า การปฏิบัติบูชาได้กระทำไปด้วยความเห็น
ชอบของผู้เป็นครูอาจารย์ทางวิญญาณ (spiritual father)
มาก่อน — นี่เป็นกฎข้อหนึ่งของเซนต์เบเนดิกต์ ทั้งนี้
เพราะพระองค์ผู้สูงสุดจะไม่ทรงรับอะไรก็ตามที่ยังแปด
เปอนด้วยมานะจิตคือการเอาแต่ใจตนเองเป็นใหญ่ คือ
จะไม่ทรงรับสิ่งใดเลยนอกจากว่า สิ่งนั้น ๆ จะได้ถูกนำ
เสนอต่อการพิจารณาตัดสินของผู้เป็นใหญ่แล้ว (The
Most High will accept nothing that is tainted with
self-will, nothing but what is offered with submis-
sion to the will of the superior). การทำอะไรโดย
ไม่คิดอรนคันทุ้งถือเอาความเห็นของตนเป็นใหญ่เช่นนั้นแล

จะเป็นเครื่องช่วยได้อย่างมากทีเดียวในการกำจัดมานะจิต
เสียได้ (The exclusion of self-will in this way helps
us greatly towards the vanquishing of pride)

การใช้บัญญัติประกอบในการปฏิบัติ

“ด้วยเหตุนี้แล, ดูก่อนเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย!
การบำเพ็ญทุกกรกิริยาของเราจึงจำเป็นที่จะต้องประกอบ
ไปด้วยสติปัญญาคอยระวังตัวอยู่เสมอ เพราะมิฉะนั้น
แล้ว การที่เรากระตือรือร้นมากเกินไปนี้เอง จะเป็น
เหตุทำให้ปฏิบัติเกินขอบเขตอันสมควร กลายเป็นการ
ทำอันตรายแก่สุขภาพของเราเอง ซึ่งเท่ากับเป็นการฆ่า
เพื่อนของตนเองในการรีบร้อนทำความพยายาม เพื่อเอา
ชนะศัตรู (Our mortification needs also to be ac-
companied with discretion, lest through excessive
zeal we should carry it so far as to injure our
health, and should slay a friend, so to speak, in
our eagerness to conquer an enemy), ขอเธอจง
พิจารณาดูให้ดีว่า ร่างกายของเธอจะทนไปได้แค่ไหน,

จงคำนึงถึงสภาพของร่างกายของเธอเองด้วย และจงประมาณความเคร่งครัดในการปฏิบัตินั้น ให้ได้สัดส่วนพอสมควรกัน (กับความทนทานของร่างกาย) (Consider how much your body can bear, take account of your physical constitution, and let your severity be kept in proportion).

“ข้าพเจ้าได้เคยเห็นบุคคลผู้มีศรัทธาเป็นจำนวนมากตั้งหน้าตั้งตาเคี้ยวไขว้ร่างกายของตนเองอย่างขนานใหญ่ โดยการบำเพ็ญทุกกรกิริยาอย่างเข้มงวด ไม่ยอมละเว้นผ่อนผันกันเลย ทั้งนี้ในเมื่อเขาเหล่านั้นได้เห็นมารับนับถือองค์พระผู้เป็นเจ้าใหม่ ๆ บุคคลประเภทนี้บำเพ็ญทุกกรกิริยาอย่างสุดโต่ง โดยไม่ใช้สติปัญญาพิจารณาว่า ควรจะให้เป็นการเพียงพอที่จุดไหนแค่ไหน ผลก็คือต้องหมดเรี่ยวแรง ไม่สามารถไปร่วมร้องเพลงสวดมนต์กับเขาได้ และกลายเป็นคนอ่อนเพลียทำอะไรไม่ได้เลย ต้องรักษาตัวในระหว่างนอนแช่อยู่เป็นเวลานาน ๆ”

[ฟิตโน้ตในเล่ม — มีเรื่องแทรกเกี่ยวกับการบำเพ็ญทุกกรกิริยาอย่างไม่ใช้สติปัญญาเข้าประกอบนี้ เช่นต์

เชเรซา ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง Way of Perfection c.x. ว่า— การบำเพ็ญทุกกรกิริยาสำหรับบางคนนั้น บางครั้งก็มีเรื่องขำอยู่เหมือนกัน คือบางครั้งบุคคลบางคน เกิดฟิตจัด ทำการบำเพ็ญทุกกรกิริยาอย่างหักโหมเอา เป็นเอาตายอยู่ได้ ๒ วัน ครั้นแล้วมาร (devil) ก็ได้ ช้องสอดแทรกความคิดเข้ามาว่า การทำเช่นนั้นทำให้เกิดโทษแก่ร่างกายถ่ายเดียว เขาก็เชื่อสนิท และต่อมาก็ไม่ยอมปฏิบัติเครื่องครัดอีกเลย แม้แต่การปฏิบัติตาม กฎข้อบังคับที่สำนักได้วางไว้เป็นหลักแล้ว เพราะคิด (เลยเถิดไปเอง) ว่า การปฏิบัติแม้เช่นนั้นก็จะทำให้เป็น อันตรายแก่สุขภาพของตน ในที่สุดก็ไม่ยอมปฏิบัติอะไร เลยสักอย่าง แม้จนกระทั่งการไม่พูด (silence) ซึ่งอัน ที่จริงก็ไม่ได้เป็นอันตรายอย่างใดเลย (เชนตฺ์เชเรซาได้ ยกตัวอย่างต่อไปอีกว่า) สมมติว่า วันหนึ่งเราคิดเอาเอง ว่า วันนี้ไม่ค่อยสบาย รู้สึกคล้าย ๆ กับจะปวดหัว เลย ไปร่วมร้องเพลงสวดกับเขาไม่ได้ พอวันรุ่งขึ้น ก็จะต้อง ไปไม่ได้อีก เพราะตอนนี้เกิด ปวดหัวจริง ๆ เสียแล้ว และต่อมาอีก ๓ วันก็ไปไม่ได้ เพราะถ้าไป มันอาจจะ ปวดหัวก็ได้].

บทที่ ๕

สำนักวิเวกวัดป่าแควร์โวซ์—ผู้ชิงชัง
อิทธิปาฏิหาริย์ - วิธีการเทศน์ และความ
สามารถในการเทศน์ให้ผู้ฟัง “หลงใหล”

ความเงี้ยว (ในสำนักนี้) แม้ในระหว่างเวลาเที่ยงวัน ก็เป็นความสงบและว่างแวงจริง ๆ คือเท่ากับความสงบว่างแวงในเวลาเที่ยงคืนเหมือนกัน

ผู้ที่มีจิตฝึกฝนตนเองนั้น แม้จะอยู่คนเดียว (คือมีกายวิเวก) ก็มิใช่ใจไม่สงบ คือเหมือนกับอยู่ท่ามกลางคนมาก (คือไม่มีจิตวิเวก).....แต่ผู้เป็นนักบวชที่แท้จริงนั้น แม้จะอยู่ท่ามกลางคนหมู่มาก (คือไม่มีกายวิเวก)..... ก็สามารรถทำให้เหมือนอยู่คนเดียว (คือมีจิตวิเวก) ได้

ข้อความที่เขียนอันผู้อ่านได้แต่อ่านเพียงอย่างเดียว นั้น ถึงอย่างไร ๆ ก็ไม่สามารถจะก่อให้เกิดความอ่อนหวานและความซาบซึ้งในจิตใจได้ เท่ากับคำพูดอันมีสีนํ้าท่าทางเป็นเครื่องประกอบให้มนํ้าหนักในการจงใจซึ่งทำให้ผู้ที่ได้ยิน ได้ฟัง และ ได้เห็น พร้อมกันนั้น พวกกัน “หลงใหล” ประทับใจมาแล้วมากต่อมาก

เมื่อเวลาผ่านไป สำนักวัดป่าแคลร์วอร์ซก็ชักจะมี
ผู้รู้จักและเลื่อมใสมากขึ้นทุกที ทั้งนี้เนื่องมาจากความ
สนับสนุนและชื่นชมของวิลเลียมแห่งเซนต์เทียร์ และ
ท่านบิชอปแห่งซาลอง ซึ่งเป็นนักบวชด้วยกันนั่นเอง
ที่ได้ช่วยเผยแพร่กิตติคุณให้ด้วยความเต็มใจ พอมาถึง
ระยะนี้ ก็เริ่มจะมีผู้ให้ความเคารพนับถือท่านแบร์นาร์ด
มากขึ้นทุกทีว่า ท่านเป็นผู้มีสติปัญญาอย่างหาที่เปรียบ
ได้ยาก และเป็นพระที่มีความบริสุทธิ์หาที่ติเตียนไม่ได้
จริงๆ ผลก็คือมีผู้หลงใหลกันมาเยือนวัดป่าอันวิเวกแห่ง
นี้มากขึ้นทุกทีโดยไม่ขาดสาย ซึ่งในบรรดาผู้ทมา
บางท่านก็มาด้วยศรัทธาเลื่อมใสอย่างสูง และบ้างก็มา
ด้วยความอยากรู้อยากเห็นของแปลกๆ ใหม่ๆ ต่อไปนี้จะ
ขอคัดลอกข้อความมาจากบันทึกของท่านสมภารวิลเลียม
แห่งเซนต์เทียร์ ซึ่งพอจะเป็นเครื่องทำให้วาดภาพของ
เหตุการณ์ในครั้งนั้นได้เป็นอย่างดีว่า นักจาริกแสวงบุญ
เหล่านั้นมีความรู้สึกชื่นชมและประทับใจอย่างไรบ้าง ใน
เมื่อเขาได้มาเห็นสำนักวัดป่าอันวิเวกวิ้งแวงแห่งนี้ด้วยตน
เอง

กายวิเวก และจิตวิเวก

“พอลงจากเข้านั้นเป็นทางที่จะนำไปสู่ทางเข้าวัดป่าแคลร์โวซ์ ผู้มาเยือนจะเกิดความรู้สึกขึ้นมาเองว่านี่ต้องเป็นสถานที่สถิตขององค์พระผู้เป็นเจ้าอย่างแน่นอน หุบเขาอันโอบล้อมวัดป่าไว้ทั้ง ๔ ด้าน เมื่อมองลงไปก็จะเห็นกุฏิและอาคารต่าง ๆ ของสำนักอันแสดงถึงความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ของนักบวชในสถานที่นี้ ซึ่งแต่ละท่านก็ได้สมาทานรับเอาความยากจนทางวัตถุเป็นสมบัติของท่านแล้วด้วยความเต็มใจ คุณธรรมเช่นนี้ของนักบวชที่กล่าวมาจะเห็นประจักษ์แก่ตาและแก่ใจของผู้มาเยือนทุกคน โดยไม่ต้องมีผู้อื่นใดมาบอกหรือชี้แนะให้เห็นหรือรู้สึกตามนัยเลย นักบวชในสำนักนี้มีมากหลายรูปเหมือนกัน แต่ก็ไม่มีผู้ใดอยู่หนึ่งเฉยด้วยความเกียจคร้านเลย ทุกท่านทำงานในหน้าที่ของตน ๆ อย่างจริงจัง ผู้มาเยือนอาจได้ยินเสียงการทำงานของนักบวชบ้างหรือไม่ก็เสียงสวดมนต์สรรเสริญคุณของพระผู้เป็นเจ้าแต่่นอกจากนี้แล้ว จะไม่มีเสียงอื่นใดสอดแทรกเข้ามาเลย ความเงียบแม้ในระหว่างเวลาเที่ยงวัน ก็เป็นความ

สงบและวังเวงจริง ๆ คือเท่ากับ ๆ กับความสงบวังเวง
 ในเวลาที่ยิ่งคืนเหมือนกัน ความวิเวกวังเวงถึงขนาดนี้
 ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของสำนักก็ดี ตลอดจนถึง
 กิตติศัพท์ของความเคร่งครัดในการปฏิบัติของนักบวชใน
 สถานทีนก็ดี สามารถทำให้ผู้มาเยือน แม้จะมีจิตใจ
 มัวเมาในทางโลก คือชอบสนุกสนานเฮฮามาแต่เดิม
 เพียงใดก็ตาม เมื่อได้มาเผชิญกับความสงบอันศักดิ์สิทธิ์
 เช่นนี้แล้ว ก็อดรู้สึกประทับใจไม่ได้เลย บุคคลเหล่า
 นี้จะเกิดความรู้สึกขึ้นมาเองว่า สถานทีนเป็นที่ที่เขา
 ต้องให้ความเคารพอย่างสูง เขาจะไม่กล้าพูดจาเลอะ-
 เทอะเพื่อเจ้าหรือส่งเสียงดัง เพราะเขาจะรู้สึกเองว่า
 การกระทำเช่นนั้น จะเป็นการรบกวนหรือลบหลู่ดูถูก
 ความศักดิ์สิทธิ์ของสถานทีนโดยแท้

“สำนักวัดป่าแห่งนี้ซ่อนตัวอยู่ในระหว่างแมกไม้
 อันหนาแน่นมืดครึ้ม และภายใต้ร่มเงาของภูเขาสูงชัน
 รอบด้าน ซึ่งทำให้เราอดเสียมิได้ที่จะนึกย้อนหลังไปถึง
 ถ้า ซึ่งพวกคนเลี้ยงแกะในป่าได้มาพบท่านนักบุญเบเน-
 ดิกต์ ผู้จำศีลภาวนาอยู่ในนั้น ซึ่งถ้าดังกล่าวนั้นก็เป็น

ที่ว่างเวงเช่นเดียวกับวัดป่าแห่งนี้เหมือนกัน นักบวช
 ในวัดนี้จึงเป็นผู้ดำเนินชีวิตท่ามกลางความสงบวิเวกจริง
 และแม้จะอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก แต่ทุกท่านก็มีชีวิต
 เกือบจะเท่ากับอยู่แต่ลำพังผู้เดียว ฉะนั้น อันคนที่ไม่ได้
 ฝึกฝนตนเองให้มีระเบียบวินัย (คือใจฟุ้งซ่าน) นั้น แม้
 จะอยู่คนเดียว (คือมีกายวิเวก) ก็มีใจไม่สงบ คือเหมือน
 กับอยู่ท่ามกลางฝูงคนมาก ๆ (คือไม่มีจิตวิเวก) ในทาง
 ตรงกันข้าม ผู้เป็นนักบวชที่แท้จริงนั้น แม้จะอยู่ท่าม
 กลางคนหมู่มาก (คือไม่มีกายวิเวก) แต่เป็นหมู่คนที่มี
 จิตใจสามัคคีเสมือนดวงเดียวกัน ประพฤติตนตามกฎ
 แห่งความเงียบ ภายใต้บทบัญญัติของวินัยอย่างเดียวกัน
 (คือมีศีลสามัญญาตาและทิวฐีสามัญญาตา) เช่นนี้ ก็สา
 มารททำให้ใจให้เหมือนคนอยู่คนเดียว (คือมีจิตวิเวก) ได้
 (just as a man of undisciplined mind is a multitude
 to himself even when alone, so even in a multitude
 united in heart under the law of monastic silence,
 a true monk can live as a hermit) และสำหรับ
 อาหารของนักบวชประเภทนี้แล้ว ก็เป็นอาหารที่ง่าย ๆ

และจิตซัดแลดูไม่น่ากินเลย ซึ่งก็เหมือนกับที่อยู่ของ
ท่านอันแลดูโกโรโกโส ไม่น่าจะอยู่ได้เลย เช่นเดียว
กัน.....ณ ที่สำนักวิเวกนี้ ผู้มาเยือนจะได้เห็นบุคคลผู้
ล้วนแต่ได้สละทรัพย์สินสมบัติ และตำแหน่งยศฐาบรรดา-
ศักดิ์ในทางโลกมาแล้วทั้งสิ้น แต่ท่านเหล่านั้นก็มีชีวิต
อันงดงามและรุ่งเรืองด้วยความยากจนแจกเช่นพระเยซู-
ไครสต์ ท่านนักบวชทั้งหลายเหล่านั้นได้สร้างสถานที่
อันเป็นอนุสรณ์แห่งพระเยซูไครสต์ขึ้นมาด้วยเลือดและ
เหงื่อและความทุกข์ทรมานของท่านเอง ต้องต่อสู้กับ
ความหิวและกระหาย กับความมืดและความหนาวเหน็บ
ต้องผจญกับการเบียดเบียน การเยาะเย้ยเสียดสีและ
ความคับแค้นอย่างอื่น ๆ อีกนานาประการ”

ยังมีสาขามาก ก็เป็นภาระมาก

เป็นอันว่าในช่วงเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๑๑๕ เป็น
ต้นมา ปฏิปทาของท่านนักบุญแบร์นาร์ดได้รับความ
นิยมนับถือกว้างขวางขึ้นจากประชาชน ทำให้ต้องขยาย
สาขาออกไปเรื่อย ๆ อย่างรวดเร็ว ก็มีสำนักในเครือ
เดียวกันเพิ่มขึ้นอีกเป็น ๑๐ แห่ง ในระหว่างนี้สุขภาพ

ของท่านเบร์นาร์ดีคือยดึชึ้นบ้าง แต่ร่างกายของท่านก็ยังคงอ่อนแออยู่เช่นเดิม ในตอนนี้เองได้มีการประชุมวางข้อบังคับการปกครองสำนักสาขาต่าง ๆ ให้เหมาะสม ซึ่งมีผู้กล่าวกันว่า บทบัญญัติการปกครองของสำนักวัดป่า (อรัญญวาสี) เหล่านี้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากกว่าบทบัญญัติของสำนักวัดคลุณี ซึ่งเป็นวัดใหญ่ (ฝ่ายคามวาสี) เพราะทางสำนักวัดคลุณีนั้น การปกครองสาขามีลักษณะเป็นเชิงเจ้านายปกครองลูกน้อง จึงใช้อำนาจบาตรใหญ่ (อันเกิดจากเงิน) มากกว่าสำนักวัดป่าซึ่งมีลักษณะเป็นเชิงพ่อแม่ปกครองลูก และ "พ่อแม่" นั้นก็ยอมให้ "ลูก" ทั้งหลายวิพากษ์วิจารณ์ได้ตามหลักเหตุผลอีกด้วย อนึ่ง ได้มีข้อบัญญัติเพิ่มเติมหลายประการ และในบรรดาข้อบัญญัติเหล่านั้นก็มีอยู่ข้อหนึ่งที่ว่า เจ้าสำนักใหญ่จะต้องออกไปเยี่ยมเยียนให้ความช่วยเหลือแก่สำนักสาขาทุก ๆ ปี ซึ่งกฎนี้เองเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ท่านเบร์นาร์ดียิ่งขึ้นอีก เพราะยิ่งนานวันหรือนานปี เมื่อสำนักสาขาเพิ่มขึ้น ท่านก็มีภาระหนักเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวเช่นเดียวกัน

อิทธิปาฏิหาริย์ : ๑. รักษาคนพูดไม่ได้

ในปี ค.ศ. ๑๑๒๑ นี้เอง ท่านแบร์นาร์ตได้เริ่มแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้ปรากฏ และก็ได้เริ่มเป็นนักแต่งหนังสือและเขียนบทความไปพร้อม ๆ กันด้วย คือมีญาติของท่านคนหนึ่งชื่อ จอสแบร์ มีตำแหน่งใหญ่โตเหมือนกัน คือเป็นไวยาเคนต์แห่งดีจง อาศัยอยู่ที่เมืองลา เฟอร์เตซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันนั่นเอง วันหนึ่งท่านไวยาเคนต์จอสแบร์นั้น เกิดเป็นโรคอัมพาตขึ้นโดยกระทันหัน และโรคนี้ก็ได้เกิดขึ้นที่หลอดสายเสียง ทำให้เขาพูดไม่ได้เลย ซึ่ง (สำหรับชาวคริสต์) เรื่องนี้เป็นเรื่องร้ายกาจมาก เพราะว่ามันจะทำให้เขาสารภาพบาป (ต่อพระ) ก่อนตายไม่ได้ ข้อสำคัญก็คือดูท่าทางเขาจะไม่มีทางรอดเลย พวกญาติพี่น้องทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้เคร่งศาสนา มาก ก็พลอยวิตกกังวลแทนเขาไปด้วย เพราะเกรงว่า วิญญาณของเขาจะไปสู่ทุกคติขั้วนिरันดร ทั้งนี้ เพราะว่า จอสแบร์นั้นมีประวัติความเป็นมาในชีวิตที่ร้ายกาจพอควรทีเดียว โดยที่เขาไม่ได้ทำตัวเป็นคริสเตียนที่ดีเลย ในหมู่พวกผู้ตื้นสูงด้วยกันก็เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า

เขาไม่มีศรัทธาและมักจะรุกรานศาสนาอยู่เสมอ นอกจากนั้นก็ยังชอบข่มเหงและดูถูกคนยากจนอีกด้วย และบัดนี้เขาก็กำลังจะตายโดยไม่มีโอกาสสารภาพบาปอันเป็นการแสดงถึงความสำนึกผิดเลย

บรรดาญาติพี่น้องของเขาจึงส่งคนไปนิมนต์ท่านแบร์นาร์ตให้มาเยี่ยมเขาโดยด่วน แต่บังเอิญในช่วงนั้นท่านก็ไม่อยู่ที่วัดเสียอีก คนป่วยจึงต้องทนทรมานรออยู่เป็นเวลา ๓ วันท่านแบร์นาร์ตจึงกลับจากธุระมาเยี่ยมเขาได้ โดยมีลุงของท่านคือ กอดริ และพี่ชายคนที่ชื่อ กิโตมาด้วย บรรดาญาติพี่น้องได้วิงวอนขอให้ท่านพยายามช่วยเหลือคนป่วยเท่าที่จะพอทำได้ จนสุดความสามารถ ซึ่งท่านแบร์นาร์ตได้กล่าวว่า, “ชายผู้นี้ได้ประพฤติผิดต่อองค์พระผู้เป็นเจ้าบ่อยครั้งเหลือเกิน เพราะเขาได้ข่มเหงเบียดเบียนฝ่ายศาสนจักร และคนจนด้วยความทารุณโหดร้ายมาาก ถ้าเธอทั้งหลายที่เป็นญาติของเขานี้จะสามารถให้สัญญาได้ว่า จะพูดให้เขาทำการแก้ตัว คือส่งคืนสิ่งที่เขาได้มาด้วยความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าของเดิมเขาเสีย และก็ให้เขายุติการเบียดเบียน

ต่าง ๆ ทั้งหมดได้ละก็ เราขอสัญญาในนามขององค์พระ
ผู้เป็นเจ้าว่า เขาจะมีโอกาสพูดเพื่อสารภาพบาปของเขา
ก่อนตายได้”

บุตรชายผู้เป็นทนายของจอสแบร์ก็ให้คำรับรอง
ว่า จะให้บิดาของตนทำตามเงื่อนไขของท่านแบร์นาร์ด
ทุกประการ แต่กอดริกับกิโดที่ติดตามท่านแบร์นาร์ดมา
ด้วยต่างก็รู้สึกไม่สบายใจ เพราะยังไม่เชื่อว่าท่านแบร์-
นาร์ดจะมีความสามารถทำได้เช่นนั้น เกรงว่าจะเป็นการ
ให้สัญญามากเกินไป ถ้าเหตุการณ์ไม่เป็นไปตามนั้นละก็
ท่านแบร์นาร์ดจะต้องแย่งทีเดียว สองคนนั้นได้กระซิบ
บอกความวิตกกังวลดังกล่าวแล้วแก่ท่านแบร์นาร์ด เพื่อ
เป็นการเตือนสติ ไม่ให้ท่านให้คำรับรองแก่ญาติของคน
ป่วยมากเกินไป แต่ท่านแบร์นาร์ดตอบว่า, “ไม่เป็น
ไรดอก เธอจงมีศรัทธาเถิด สิ่งที่เธอคิดว่าทำยากนั้น
องค์พระผู้เป็นเจ้าสามารถทำได้โดยง่าย” ว่าแล้วท่าน
ก็ออกจากห้องคนป่วยไปที่แท่นบูชาในบ้านนั้น แล้ว
กระทำพิธีมิชซาให้แก่คนป่วย ท่านกระทำพิธีนั้นยังไม่
ทันจะเสร็จดี บุตรชายของจอสแบร์ก็วิ่งกระหืดกระ-

ชอบมาบอกกับท่านว่า บิดาของตนบัดนี้หลุดได้แล้ว และกำลังเรียกหาพระเพื่อมารับการสารภาพบาปของเขา เมื่อท่านแบร์นาร์ตไปรับคำสารภาพบาปของเขา และทำพิธีส่งวิญญาณคนเจ็บให้เรียบริ้วแล้ว ท่านก็บอกให้เขาใช้เวลาที่ยังมีชีวิตอยู่อีกไม่นานนั้น ปลดเปลื้องบาปด้วยการแก้ความผิด คือส่งคืนสมบัติเป็นต้น ที่ได้ข่มเหงเบียดเบียนผู้อื่นมานั้น ให้แก่เจ้าของเดิมเขาไปให้หมดสิ้น แล้วท่านก็กลับไปวัดป่าแคลร์โวซ์ ปรากฏว่า จอสแบร์มีชีวิตรอดอยู่ต่อมาได้อีก ๒ หรือ ๓ วัน ซึ่งก็เป็น การเพียงพอที่เขาจะได้กระทำความดีแก้ตัวต่อความผิดของเขาทุกประการเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนกระทั่งได้แจกทานให้แก่คนยากจนขัดสนอย่างมากมายอีกด้วย ครั้นแล้วเขาก็ถึงแก่กรรมด้วยอาการอันสงบ

๒. รักษาแผลหนองเป็นพิษ และแบนเล็บ

และในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนี้เอง ท่านนักบุญแบร์นาร์ตก็ได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ช่วยรักษาแผลหนองเป็นพิษที่ขาของเด็กหนุ่มคนหนึ่งให้หายได้ โดยเพียง

แต่ทำเครื่องหมายกางเขนที่บนแผ่นนั้นเท่านั้นเอง ทงน
กิโด และเจฟฟรีเดอลาโรชก็ได้เห็นเป็นพยานอยู่ด้วย
อีกรายหนึ่งได้แก่เด็กชายผู้หนึ่งผู้มีแขนเล็กลีบ ซึ่งท่าน
ก็รักษาให้หายได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีนักบวช
ที่เป็นลูกวัดของท่านเองรูปหนึ่ง เป็นโรคลมบ้าหมูอย่าง
ร้ายแรง ท่านก็เรียกมารักษาให้หายได้ นักบวชผู้หนึ่งชื่อ
ฮัมแบร์ต ซึ่งต่อมาก็ได้เป็นสมภารแห่งวัดอินจิ

๓. รักษาโรคพิษสุนัขบ้าให้ผู้ซึ่งขังอธิปาฏิหาริย์

ตอนนั้นเรื่องเกี่ยวกับกอดรี ซึ่งเป็นลูกของแบร์-
นาร์ดเองเรื่องหนึ่ง ซึ่งสมควรจะบันทึกไว้ในที่นี้ด้วย
คือเมื่อปรากฏว่า ท่านแบร์นาร์ดสามารถรักษาโรคให้
หายได้ด้วยอธิปาฏิหาริย์หลายรายเข้า ผู้คนก็ซ้กจะมา
ขอความช่วยเหลือกันมากขึ้น เรื่องนี้ทำให้ท่านลูกของ
แบร์นาร์ดเกิดความไม่สบายใจ และก็ตกใจด้วย เพราะ
ท่านเกรงว่า เมื่อแบร์นาร์ดมีชื่อเสียงในด้านนี้มากขึ้น
ก็อาจจะลืมหิวเมาไปกับชื่อเสียง จนไม่เป็นอันปฏิบัติ
ธรรม ท่านจึงกล่าวเตือนแบร์นาร์ดผู้เป็นหลานอย่าง

รุนแรง และเสนอแนะมิให้แบร์นาร์ดีแสดงอิทธิปาฏิหาริย์รักษาโรคให้คนอื่นอีกต่อไป แต่ต่อมาไม่ช้าท่านเองก็เกิดเป็นโรคพิษสุนัขบ้าอย่างร้ายแรง ทำให้ท่านได้รับความทุกข์ทรมานมากเหลือเกิน และก็ไม่มียาขนานใดสามารถรักษาโรคนี้ได้ด้วย เมื่อหมดหนทางเข้า ท่านลู่ก็ต้องหันมาขอความช่วยเหลือหลานให้ช่วยใช้อิทธิปาฏิหาริย์รักษาโรคร้ายแรงนี้ให้ด้วย ปรากฏว่าท่านแบร์นาร์ดีแนะนำให้ลู่อดทนไปเรื่อย ๆ อย่าทำท้อแท้หมดกำลังใจ และท่านก็ไม่สวดมนต์อ้อนวอนพระเจ้าเป็นเจ้าให้ด้วย เพราะเคยได้รับคำวิจารณ์จากผู้เป็นลู่เองว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นบาป ในระหว่างนี้ท่านลู่ก็ส่งเสียงครวญครางโอดโอยโวยวายขนานใหญ่ เพราะทุกขเวทนาครอบงำอย่างร้ายแรง โดยไม่บรรเทาเบาบางลงเลย ในที่สุดท่านแบร์นาร์ดีเห็นท่าท่านลู่จะไปไม่รอดแน่ จึงใช้อิทธิปาฏิหาริย์รักษาให้โดยใช้มือแตะเข้าที่แผล และแล้วความทุกข์ทรมานของท่านลู่ก็หายไปอย่างพลิตั้ง (เรื่องนี้จะทำให้ท่านลู่ไม่กล้าพูดขิงขังอิทธิปาฏิหาริย์ไปอีกนานทีเดียว)

๔. ขั้วโลกกองทัพแมลงวัน

ในปีที่ท่านแบร์นาร์ดได้เปิดสาขาแห่งที่สาม ชื่อ ฟอยนจี ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตเมืองซัวส์ของส์ มีเรื่องที่น่าเล่าไว้ในที่นี้คือว่า ในตอนเย็นก่อนวันเปิดเป็นปฐมฤกษ์นั้น เกิดมีแมลงวันจำนวนมากมายมหาศาล ไม่มีใครทราบว่าจะมาจากที่ใด แมลงพวกนี้บินมากันเป็นกลุ่มก้อนขนาดกองทัพมากมายเหลือเกิน จนกระทั่งไม่มีใครทนอยู่เพื่อรอการทำพิธีในวันรุ่งขึ้นได้ ได้มีผู้พยายามขับไล่ด้วยวิธีต่าง ๆ แต่ก็ไม่ได้ผล ท่านแบร์นาร์ดจึงกล่าวคำสาปเป็นทำนองบัพพาชนียกรรม (คือขับไล่หรือเนรเทศ) แมลงวันพวกนั้นออกไป ห้ามไม่ให้ใครคบหาสมาคมด้วย ผลปรากฏว่า พอรุ่งเช้าแมลงเหล่านั้นหล่นลงมาตายอยู่ตามถนนหนทางเกลื่อนไปหมด แล้วพิธีก็เริ่มได้ตามเวลากำหนด

นักบวชทั้งหลายที่เป็นลูกน้องของท่านแบร์นาร์ดยุ่ นั้น เมื่อรู้เห็นว่า ท่านแบร์นาร์ดเป็นคนไม่ค่อยจะมีเรี่ยวแรงทางด้านกำลังกายเหมือนผู้อื่นเขา จึงพร้อมใจกันออกเสียงให้ท่านได้รับการยกเว้นจากการทำงานหนัก

ในไร่เสียโดยเด็ดขาด แล้วมอบงานที่เขาแรงกว่านั้นให้ท่านทำแทน ตามบทบัญญัติของนิกายนี้ ผู้เป็นสมภารเจ้าวัดจะเทศน์ (ให้ลูกวัดฟัง) ในวันสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ปีหนึ่ง ๑๕ ครั้ง แต่เมื่อท่านแบร์นาร์ดได้รับยกเว้นจากการทำงานหนักในไร่แล้ว ท่านก็เลยเทศน์เสียทุกวัน นอกจากว่าจะป่วยไข้หรือมีธุระไปนอกวัดเท่านั้น โดยท่านให้เหตุผลว่า เมื่อท่านได้รับการยกเว้นจากงานที่ใช้กำลังกายแล้ว ท่านก็ไม่ต้องการจะเอาเปรียบผู้อื่น จึงต้องทำงานหนักในด้านเทศน์สั่งสอนให้มากขึ้นเพื่อเป็นเครื่องชดเชย ท่านกล่าวเสริมว่า อันที่จริงท่านอยากเทศน์ โดยการช่วยทำงานหนักมากกว่า แต่เมื่อสภาพของร่างกายไม่อำนวย ท่านก็จะขอทำสิ่งที่มีประโยชน์น้อยกว่า คือการเทศน์ด้วยวาจา ให้มากที่สุดที่จะทำได้ เพื่อว่าพระผู้เป็นเจ้าจะได้เล็งเห็นความพยายามของท่านและแต่งตั้งท่านไว้ในตำแหน่งที่ต่ำต้อยที่สุดสักตำแหน่งหนึ่ง ท่านก็พอใจแล้ว

วิธีการเทศน์

เวลาที่ท่านเทศน์มักเป็นเวลาเช้า หรือบางครั้งก็เวลาเย็น วิธีเทศน์ของท่านก็ง่ายตาย ไม่มีพิธีรีตอง

อะไรมาก คือท่านจะเก็บข้อความในพระคัมภีร์มาตอน
 หนึ่ง กำหนดจิตพิจารณาข้อความนั้นสักครูหนึ่ง ครั้น
 แล้วคำอธิบายอันชัดเจนแจ่มแจ่มอย่างพิสดารก็หลังไหล
 พรั่งพรูออกมาเพื่อผู้ฟังของท่านโดยไม่ขาดสาย วิธีนี้
 ย่อมเป็นของง่ายสำหรับท่าน เพราะท่านเป็นผู้มีสติ
 ปัญญาคมกล้า มีการไตร่ตรองลึกซึ้งกว้างขวาง เชี่ยว-
 ชาญในการบรรยายของลึกให้ตื่น และเข้าใจง่ายอย่างหา
 ที่เปรียบมิได้ ซึ่งทั้งหมดนั้นก็มรากฐานคือความรู้เข้าใจของ
 ในพระคัมภีร์ทั้งปวงเป็นเครื่องรองรับอยู่แล้ว ท่านจึง
 ทำได้ดีอย่างไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนเลย เทศนาของท่าน
 จึงมีความไพเราะอ่อนหวาน ทำให้ผู้ฟังได้รับความสดชื่น
 มาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมา ๘๐๐
 กว่าปีแล้วก็ตาม เทศนาของท่านเหล่านี้ ส่วนมากก็มี
 ผู้ฟังบางคนได้จดบันทึกไว้หลังจากท่านเทศน์เสร็จแล้ว
 ซึ่งเชื่อกันว่า คงจะได้นำไปให้ท่านตรวจทานแก้ไขอีก
 ครองหนึ่ง

เกี่ยวกับคุณค่าของเทศนาเหล่านี้ มีผู้รับรองไว้
 มากมายถึงความเลอเลิศอย่างไม่มีข้อสงสัย ในที่นี้จะขอ

อ้างมติของคนผู้หนึ่งชื่อ มาบิยอง ผู้มีชื่อเสียงซึ่งได้กล่าวไว้ดังนี้:—

“นอกเสียจากพระคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย (Sacred Scriptures)* ก็กล่าวไว้ว่า ไม่มีงานหนังสือชิ้นใด จะมีคุณค่าสำหรับศาสนิกชนชาวคริสต์ผู้มีศรัทธา ยิ่งไปกว่าผลงานของท่านแซงต์ แบร์นาร์ดีเลย เพราะเหตุที่ว่า จะหาผลงานของใคร (ในชั้นหลัง) ที่จะให้ประโยชน์ยิ่งกว่าของท่านก็ไม่มีอีกแล้ว เพราะในผลงานของท่านแซงต์ แบร์นาร์ดีนั้น มีความสมบูรณ์มากมายหลายประการรวมอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ซึ่งสภาพเช่นนี้ จะไม่มีอยู่ในผลงานของผู้อื่นเลย โดยที่ในงานของบุคคลผู้อื่นนั้น อาจจะมีความสมบูรณ์แฝงอยู่บ้างก็เพียงในบางประการหรือบางแง่เท่านั้น ไม่เหมือนกั้งงานของท่าน ซึ่งการดำเนินเนื้อเรื่องที่ติดต่อกันไม่ขาดสายและเป็นระเบียบไม่วกวนกดี, ลีลาสำนวนที่ไพเราะน่าฟังกดี, การมีประเด็นแยกแยะแง่มุมต่าง ๆ อย่างละเอียด

* ซึ่งคงจะหมายถึงคัมภีร์ไบเบิลเป็นต้น ซึ่งเป็นหนังสือแต่งในยุคแรก ซึ่งพอจะเทียบได้กับพระไตรปิฎกของเรากระมัง

ถึถ้วน, การใช้คำที่เหมาะสม, ความกะทัดรัดไม่เยิ่นเย้อ เป็นน้ำท่วมทุ่ง, คำพูดที่ปลุกใจ และมีน้ำหนักชวนให้ เกิดศรัทธาปสาทะกิด — ทั้งหมดนี้ปรากฏอยู่อย่างพร้อม มุลในผลงานของท่านแซงต์แบร์นาร์ต..... และข้อสำคัญ ก็คือคำพูดของท่าน ที่ผู้ฟังได้รับฟังจากท่านโดยตรงนั้น ยังมีคุณสมบัติพิเศษเหนือกว่าตัวหนังสือที่ท่านเขียนเป็น อย่างมาก เพราะผู้ฟังจะได้เห็นความมีเสน่ห์น่าประทับใจ ในกิริยาท่าทางคู่กันไปกับน้ำเสียง ซึ่งมีความไพเราะ เป็นอย่างยิ่งอยู่แล้ว ดังนั้น ข้อความที่เขียนอันผู้อ่านได้ แต่เพียงอ่านอย่างเดียวนั้น ถึงอย่างไร ๆ ก็ไม่สามารถ จะก่อให้เกิดความอ่อนหวานและความซาบซึ้งในจิตใจได้ เท่ากับคำพูด อันมีเสน่ห์ท่าทางเป็นเครื่องประกอบให้ มีน้ำหนักในการจูงใจ ซึ่งทำให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังและได้เห็น พร้อมกันกัน พาถัน “หลงไหล” ประทับใจมาแล้วมาก ต่อมาก (เรื่องต่างๆ อันเป็นคำสอนของท่านทั้งที่กล่าวมาแล้ว และในบทต่อไปเป็นลำดับจะเป็นเครื่องแสดงถึงความจริงดัง กล่าวไว้ได้เป็นอย่างดี)

บทที่ ๒

การ “แข่ง” และ “ข่ม” โดยไม่ได้ตั้งใจ -
สมภารเจ้าสำราญและสมภารโจร - ไต่วาทะ
ระหว่างพระป่ากับ “สมเด็จ” - บันทึกขบออกฤษ์

เมื่อใดที่มีปัญหาเรื่องศีลธรรมหรือความถูกต้อง
ยุติธรรมขึ้นมาแล้ว ท่านไม่เคยเกรงกลัวผู้ใดเลย ไม่ว่า
ผู้นั้นจะมียศและศักดิ์ใหญ่โตสักเพียงใดก็ตาม

ถ้าเราทำงานให้แก่พระองค์ แต่มุ่งแสวงหาความ
เจริญในทางโลกเสียแล้ว เราจะหวังอะไรจากพระองค์
ได้อีก นอกเหนือไปจากสิ่งที่เราได้แล้วในโลกนี้...จะเป็น
สิ่งที่น่าสลดใจยิ่ง ที่เราอดส่ำห้พยายามทนทุกข์ทรมาน
กันอย่างเหลือแสนถึงขนาดนี้ ก็เพียงเพื่อต้องการจะให้
ตนเองแตกต่างจาก (คือเด่นกว่า) ผู้นั้นเท่านั้นเอง.....หน
ทางไปนรกทั้งายกว่านรกมอยู่ เราก็น่าจะเดินไปตามทาง
นั้น จะมีดีกว่าหรือ?

บทที่ ๖ พระป้าโด้ว่าทักกับ “สมเด็จ”

๑๘๓

ขอให้ทุกคนได้รับสิ่งที่สมควรแก่ตน ตามนิยาม
นั้น ตามอายุ เพศ สภาวะ กาละ และเทศะ ทุกแง่
ทุกมุมโดยทั่วกัน

ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของชอบ (คือถูกต้อง) สำหรับ
ข้าพเจ้า แต่ก็มีบางสิ่งบางอย่างเท่านั้น ที่เป็นความสะดวก
เกื้อกูล (คือถูกต้องกับอรรถาจารย์) ของข้าพเจ้า

เนื่องจากข้าพเจ้าเป็นคนมักเลสหยาและบาปหนัก
จึงจำเป็นต้องใช้ยาขนานที่แรง ๆ ยิงขึ้น เพื่อรักษาโรค
ทางวิญญาณของข้าพเจ้าเอง

ทุกคนจงกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ
(การทำงานคือปฏิบัติบูชา)

“ทุก ๆ คน
ถ้าเราเด่น

เขาอยาก
ขึ้นทุกที

ให้เราดี
เขาหมั่นไส้”

การปฏิบัติอย่างเคร่งครัดของนักบวชในสำนักวัด
ป่าซิโตซ์ (และสาขาต่าง ๆ) เป็นเครื่องวัด, เปรียบเทียบ,
และแล้วก็เป็นการฟ้อง, กันอยู่ในที่ว่า สำนักวัดคลุณี
(และสาขา) มีความประพฤติปฏิบัติหย่อนยานเพียงใด
แน่ละ, การ “ฟ้อง” ดังกล่าวนี้ มิได้มีผู้ใดกระทำขึ้น
โดยเปิดเผยและเป็นทางการ แต่ก็เป็นเรื่องที่ “ช่วยไม่
ได้” ในเมื่อมีความแตกต่างกันปรากฏให้คนภายนอก
เห็นอยู่อย่างชัดแจ้งเช่นนั้นตลอดเวลา และแม้การ
ปฏิบัติเช่นนั้นจะไม่ได้มีเจตนาจะ แบ่งปัน กันเป็นส่วน
ตัวแต่อย่างใด แต่มันก็เป็นการ บ่ม กันอยู่โดยปริยาย
ดังนั้น ความรู้สึกอิจฉาริษยาจึงเกิดขึ้นอย่าง “ช่วยไม่
ได้” อีกเหมือนกัน และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายต่อ
หลายครั้งก็มีส่วน หล่อเลี้ยงเพลิงริษยานี้ให้ลุกลามใหญ่
โตยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ เรื่องหนึ่งก็
ได้แก่จดหมายของท่านแบร์นาร์ดเองที่มีไปถึงโรแบร์ต

บทที่ ๖ พระป่าไถ้วาทะกับ “สมเด็จ”

๑๘๕

(ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ ๓ หน้า ๑๑๐ เป็นต้นไป) ซึ่ง
ในจดหมายฉบับนี้มีข้อความเสียดสีหรือว่าทั้บถมสำนั้ก
วัดคลุ่ญี่อยู่มิใช่่น้อย ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ ทางสำนั้กวัด
คลุ่ญี่ก็ยอมจะต้องรู้สึ้ก “กระเทือนขาง” บ้างไม่มากก็่น้อย

สาเหตุอีกประการหนึ่ง ก็คือการที่นักบวชลูก
น้องของสำนั้กวัดคลุ่ญี่มักจะ “แปรพักตร์” คือเปลี่ยน
สังกัด พวกนี้อพยพมาสู่สำนั้กวัดป่าชิโตซ์ของท่าน
แบร์นาร์ดบ่อย ๆ และบางทีนาน ๆ ครั้งนักบวชในสำนั้ก
ของท่านแบร์นาร์ด (รวมทั้งสำนั้กสาขา) ก็เปลี่ยนใจ
กลับไปสู่วัดคลุ่ญี่บ้างก็มิเหมือนกัน ประเภทหลังนี้มีอยู่
รายหนึ่ง ชื่อเจ้าชายอเมดิวิส ซึ่งอยู่ในสำนั้กสาขาของ
ชิโตซ์ ชื่อบอนเนอไวซ์ เจ้าชายผู้นี้เปลี่ยนใจไปอยู่
สำนั้กวัดคลุ่ญี่ได้ไม่ถึงปี ก็เปลี่ยนใจกลับมาอยู่สำนั้ก
เดิมอีก โดยยอมรับการลงโทษตนเองตามระเบียบของ
สำนั้กเดิม

มาถึงตอนนี้ก็ปรากฏว่า นักบวชของสำนั้กทั้ง
สองซึ่งมีแนวการประพฤติปฏิบัติแข่งและข่มกันอยู่ในที่
—แม้โดยไม่ได้ตั้งใจ—นั้น ต่างก็วิพากย์วิจารณ์กันและ

กันอย่างขนานใหญ่ คือฝ่ายสำนักซิสเตอร์เซียน (Cistercians) ก็กล่าวหาสายสำนักคลูนีว่า เป็นผู้ประพฤติหย่อนยาน ไม่เอื้อเฟื้อต่อบทบัญญัติของเซนต์เบเนดิกต์ (ผู้เป็นต้นเค้าของนิกายเบเนดิกต์) ฝ่ายสายสำนักคลูนี (ซึ่งคงจะสังกัดอยู่ใน สายเซนต์เบเนดิกต์เช่นเดียวกัน) ก็ตอบโต้ว่าพวกสำนักแคลร์โวซ์ชอบवादเคร่ง เพื่อเอาเด่นเอาดัง แต่โดยที่แท้แล้วเป็นพวกหน้าเนื้อใจเสือ เป็นพวกปฏิบัติตามตัวอักษรของบทบัญญัติอย่างไม่ลืมหูลืมตา ไม่คิดถึงเจตนารมณ์ที่อยู่เบื้องหลังตัวอักษรเหล่านั้นบ้าง การที่มึนแทงกันด้วยหอกคือปากดังกล่าวนี้เป็นไปอย่างรุนแรงเรื่อยมาจนถึงปี ค.ศ. ๑๑๒๒ จึงมีนักบวชอีกผู้หนึ่งชื่อ ปีเตอร์ มอริส เดอ มงบัวซิเออร์ หรือที่เรียกกันตามภาษาชาวบ้านว่า ท่านสาธุคุณปีเตอร์ (Peter the Venerable) ได้เข้ามารับตำแหน่งแทนเจ้าวัดฟองส์ที่ถูกขับไล่ออกไป

เจ้าวัดเจ้าสำราญ

สาเหตุของการที่เจ้าวัดฟองส์จะถูกขับไล่ออกจากตำแหน่งไปในั้นเรื่องมีอยู่ว่า ท่านฟองส์ผู้นั้นในตอนหลัง

บทที่ ๖ พระป่าได้วาทะกับ “สมเด็จ”

๑๕๑

ได้ใช้ชีวิตอย่างหรูหราฟุ่มเฟือย — คือเป็นแบบกามสุขัล-
ลิกานุกโยค — มากเกินไปจนกระทั่งแม้รายได้จากทรัพย์สิน
สมบัติอันมหาศาลของสำนักก็ร่อยหรอหมดไปทุกที ใน
ที่สุดวัดคลุณท์มีสมบัติมากมาย นับเป็นวัดที่มั่งคั่งที่สุด
ในโลก ตอนที่เริ่มก่อตั้งขึ้นนั้น ก็กลายเป็นวัดที่ยาก
จนทีเดียวในชั้นปลาย (คือปลายการปกครองของสมภาร
ของเจ้าสำราญ) (The extravagance of Abbot Pons
was more than even Cluny with all but boundless
resources could sustain : the wealthiest monastery
in the world at the beginning of its administration,
it was poor enough at the end of it).

เจ้าวัดโจร

แต่สมภารพองส์ไม่ใช่คนยอมแพ้ง่าย ๆ หลังจาก
ที่ถูกขับไล่ออกจากตำแหน่งแล้ว พองส์ก็เดินทางไป
ประเทศพาลีสไตน์และคิดว่า จะใช้ชีวิตบั้นปลายอยู่ที่
นั่นตลอดไป แต่นั่นแหละ คนเคยมีอำนาจวาสนาและ
เป็นคนเจ้าสำราญมานาน เมื่ออยู่ไป ๆ ไม่ช้าก็เกิดเบื่อ

ความวิเวกวังเวง และการที่เป็นคนไม่มีใครรู้จักเช่นนั้น จึงคิดหาทางกลับมาครองอำนาจเพื่อมีชีวิตฟุ่มเฟือยเช่น เดิมอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงเวลาที่พองส์ไม่อยู่นี้ สมภาร องค์ใหม่ คือท่านสาธุคุณปีเตอร์ได้ปกครองสำนักคลุณี ด้วยความสามารถอันดีงาม ทำให้วัดคลุณีมีความเจริญ รุ่งเรืองในทางวิญญาน สมควรได้ชื่อว่า วัด หรือศาสนสถานอย่างแท้จริง แต่ต่อมาสมภารพองส์ก็กลับมาจาก ปาเลสไตน์ โดยมีฝูงชนที่ถืออาวูธเป็นบริวารห้อมล้อม มาด้วย และได้ทำการยึดครองหรือว่า ปล้น เอาวัดคลุณี กลับคืนมาเป็นของตนตามเดิมได้ พองส์ได้ครองอำนาจ ครึ่งที่สองอยู่ที่วัดคลุณีได้ประมาณ ๙ เดือน ในระหว่าง นี้ เมื่อได้ใช้ทรัพย์สินเงินทองของวัดจนหมดเกลี้ยงแล้ว พวกบริวารติดอาวูธของเขา ก็หากินทางเป็นโจรปล้น หมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อเลี้ยงชีวิตไปวัน ๆ เครื่องประดับที่ทำด้วยทองและเงินของวัด เช่น ไม้กางเขน และเชิงเทียน เป็นต้น ก็ถูกนำมาหลอมละลายเพื่อขายเอาเงิน ในที่สุด ก็มีผู้แทนจากโป๊ปโอโนริอัซที่ ๒ เดินทางมา ขับไล่สมภารพองส์และบริวารโจรของเขาออกไป ซึ่ง

บทที่ ๖ พระป่าไถ่วาทะกับ “สมเด็จ”

๑๕๓

เป็นการล้าง “ขุมโจร” ในคราบนักบวชอย่างโหดเหี้ยม
รุนแรงน่าดูทีเดียว

๕ สงครามนาลาย

อันที่จริงท่านมหาสมภาร (arch abbot) ของสำนัก
วัดคลุ่หนองค้อใหม่ คือท่านสาธุคุณปีเตอร์ผู้ซึ่งอายุเพียง
๒๘ ปีเท่านั้นเอง แต่ก็เป็นผู้บุคคลที่ได้รับการยกย่อง
เชิดถือว่า เป็นผู้ที่เปรี๊ยะพราดที่สุดในบรรดานักวิชาการ
รุ่นราวคราวเดียวกัน และนอกจากนั้นยังมีความสุข
รอบคอบและมีศรัทธามั่นคงในศาสนาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม, ปีเตอร์คงจะมีความสลัดใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเมื่อได้ยิน
และได้ทราบถึงการที่นักบวชดั่งของสำนักคลุ่และซิส-
เตอร์เซียน (อันเป็นกลุ่มของท่านแบร์นาร์ด) พวกกัน “สาด
โคลน” เข้าใส่กันและกันอย่างอูดลุดเช่นนั้น ทั้งๆ ที่
ทั้งสองฝ่ายหรือสองสำนักก็เป็นสายสาขาของเซนต์เบ-
เนดิกต์เช่นเดียวกัน เพื่อระงับยับยั้ง “สงครามนาลาย”
ดังกล่าวมา ท่านสาธุคุณปีเตอร์จึงได้เขียนจดหมายอย่าง
ยัดยาวชวนฉบับหนึ่ง แล้วนำไปลงพิมพ์เผยแพร่ให้รู้กัน

ทั่วไป จดหมายฉบับนี้มีข้อความกล่าวติเตียนนักบวช
เสื้อคลุมขาว (White Monks)* คือนักบวชฝ่ายสำนัก
ของท่านแบร์นาร์ดีอย่างรุนแรงเอาการ โดยจำหน้าถึง
สมภารแห่งวัดป่าแควร์โวซ์ คือนักบวชแบร์นาร์ดีเองเลย
ทีเดียว

ตามข้อความโดยย่อในจดหมายฉบับนั้น, ท่าน
ปีเตอร์แห่งวัดคลูนีได้กล่าวหาว่า นักบวชสายซิสเตอร์-
เซียน (คือสายท่านแบร์นาร์ดี) นั้น น่าจะเป็นสาวกของ
ศาสนาฟารีซี (Pharisees)** เสียมากกว่า เพราะเหตุที่
เป็นผู้ที่จริงจังละเอียดลออในข้อวัตรปฏิบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ
ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญนักหนา แต่ในเวลาเดียวกันกลับ
ละเลยเพิกเฉยหลักการใหญ่ ๆ เสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น
เข้มงวดกันนักหนาในเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม การ
ทำงานหนัก และความเป็นผู้เจียม (คือไม่พุด) เป็นต้น

* ทั้งนี้หมายความว่า นักบวชสายสำนักคลูนีสวมเสื้อคลุมสีดำ ซึ่งมี
สมญาว่า black monks

** ฟารีซีเป็นนิกายหนึ่งของศาสนาเฮบรู สมัยโบราณ ที่แตกแยกออกมา
จากสายเดิม มีข้อวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดมาก คำว่า Pharisees นี้แปล
ว่า separatists คือพวกที่แยกออกไปตั้งเป็นอิสระต่างหาก

จนกระทั่งไม่เป็นอันได้คิดถึงคุณธรรมต่าง ๆ เช่นความ
อ่อนน้อมถ่อมตน และความปรารถนาดีต่อผู้อื่นเป็นต้น
เมื่อเป็นดังนี้ ก็ทำให้ชอบแสดงการอวดเครื่องให้ปรากฏ
โดยนุ่งห่มสีขาว ซึ่งทำให้แลดูคล้ายจะเป็นผู้บริสุทธิ์มาก
กว่าเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย และโสกะ-
ปริเทวะเป็นต้น (dwellers in a valley of tears) ด้วยกัน
นอกจากนั้น ยังได้กล่าวและแสดงกิริยาอาการอย่างเป็ด-
เผยว่า ตนเองเป็นผู้ที่ผิดแผกจากผู้อื่น เพราะคนทั้ง
หลายเหล่าอื่นนั้นถูกหาว่า ล้วนเป็นนักรัดไถ, ไม่มี ความ
ยุติธรรม, โกหกปกคลุมเป็นต้น โดยที่สุดท้ายถึงกับกล่าว
ว่า ตนเป็นกลุ่มที่ประพฤติปฏิบัติดีเกินกว่านักบวชสำนัก
คุณทั้งหลายอีกด้วย

ถลอลตาข้าง ห้างลอลตาเส้น

ครั้นแล้วปีเตอร์ผู้เป็นนักวิชาการผู้คงแก่เรียนได้
ชี้ทางแสดงถึงประเด็นต่าง ๆ อันเป็นข้อที่ท่านกล่าวว่า
นักบวชฝ่ายวัดป่าของท่านแบร์นาร์ดได้กล่าวหานักบวช
สำนักคุณนี้ต่าง ๆ นา ๆ ท่านได้ตอบโดยมีใจความว่า

อันบทบัญญัติข้อปฏิบัตินั้น มีอยู่ ๒ ประเภท คือประเภทที่ ๑ ได้แก่ฝ่ายที่เป็นส่วนอันเปลี่ยนแปลงแก้ไขไม่ได้เลย ประเภทนี้หมายถึงข้อปฏิบัติที่ส่งเสริมความยุติธรรม, ความเมตตากรุณา, ความเคารพเชื่อฟัง, ความอ่อนน้อมถ่อมตน และคุณธรรมอื่น ๆ ประเภทที่ ๒ ได้แก่ส่วนที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ได้ เช่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาหารและเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ต่อจากนั้นท่านได้สรุปเป็นข้อยุติว่า การที่นักบวชนิกายเซนต์เบเนดิกต์สายของท่านถูกกล่าวหาว่า ประพฤติย่อหย่อนไปบ้างนั้น ก็เป็นการย่อหย่อนในข้อวัตรปฏิบัติประเภทที่สอง คือประเภทที่สมควรจะได้รับความเห็นใจอ่อนผันให้บ้าง ในเมื่อคำนึงถึงสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ท้ายที่สุดท่านก็หันมาสำทับนักบวชสายซิสเตอร์เซียนของท่านแบร์นาร์ด์ว่า ได้ละเมิดบทบัญญัติประเภทที่ ๑ อันเป็นส่วนที่เป็นหลักการอันละเมิดไม่ได้ โดยหันมายึดข้อวัตรปฏิบัติที่ในยุคนั้นสมัยนั้น ได้หมดความหมาย ไม่สมควรที่จะนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อแสดงความเคร่งครัดอีกต่อไปแล้ว จดหมายของท่านจบ

บทที่ ๖ พระป่าไต่วาตะกั๊บ “สมเด็จ” ๑๕๓)

ลงโดยการอ้าวงชนะในคัมภีร์ไบเบิลซึ่งมีใจความว่า “ถูกลอตตาข้าง ห้างลอตตาเดิน” หรือว่า “ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ และทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก” (straining out the gnats they swallowed the camels— Matt. xxii. 24)

พระป่าไต่ “สมเด็จ”

ข้อกล่าวหาในจดหมายฉบับนี้ดูท่าทางว่า คงจะไม่มีใครช่วยตอบโต้ให้เป็นแน่ เพราะในด้านอิทธิพลทางการปกครองศาสนจักรแล้ว สำนักของท่านแบร์นาร์ดเป็นเพียงสำนักที่ยากจนเหมือนยาจก และเปรียบเทียบกับคลุณีแล้ว ก็เป็นสำนักที่เล็ก ๆ ไม่มีอำนาจที่จะให้คุณให้โทษแก่ผู้ใดได้เลย ส่วนสำนักคลุณีนั้น (ถ้าจะเปรียบก็คงจะเป็นคล้าย ๆ กับวัดหลวงขนาดชั้นเอก คือชั้นราชวรมหาวิหารฉะนั้น) มีทรัพย์สินและสาขามากมาย และในด้านอิทธิพลก็ปรากฏว่า ท่านสมภารปีเตอร์มีศักดิ์เป็นมหาสมภาร คือ arch abbot (ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว) ศักดิ์ศรีและตำแหน่งของท่านนั้น จะว่าไปก็เป็น

ทำนองรองจากโป๊ปหรือสันตะปาปาลงมาทีเดียว เพราะ
 โดยการอนุมัติเป็นทางการของโป๊ปกาลิกตัสที่ ๒ สมภาร
 วัดคลูนี โดยตำแหน่งและหน้าที่มีศักดิ์และอภิสิทธิ์บาง
 อย่างพอจะเทียบได้กับตำแหน่งคาร์ดินัลเหมือนกัน (his
 position.....made him, after the pope, the most
 powerful prelate in the Church.....By concession
 of Calixtus II the abbot of Cluny enjoyed ex-officio
 certain privileges proper to prelate of cardinalial
 rank) นอกจากนั้น เหตุผลที่ท่านยกขึ้นมาอ้างเกี่ยวกับ
 บทบัญญัติ ๒ ชนิดนั้น ก็เป็นเหตุผลที่น่าฟังเป็นอย่าง
 ยิ่ง ดังนั้นใครก็ตามที่หาญคัดค้านหรือโต้ตอบจดหมาย
 ของท่านสมภารผู้มีศักดิ์ศรีขนาดนี้แทนนักบวชฝ่ายท่าน
 แบร์นาร์ตนั้น จะต้องมีความกล้าหาญและเสียสละมาก
 จริง ๆ

พระบัพผู้ไม่เคยกลัวใคร

“หนู” ผู้หาญนำลูกกระพรวนผูกคอ “แมว”

แม้ว่าจะไม่มีใครหาญเข้ามาออกรับช่วยเหลือให้
 แต่ก็ยังมีบุคคลผู้อ่อนแอ คล้าย ๆ กับจะเป็นคนกึ่งพิการ

อยู่คนหนึ่ง ซึ่งมีवासสถานอยู่ในห้องที่มีอากาศเยือกเย็น — เป็นห้องที่หาความสบายอะไรมิได้เลยอยู่คนหนึ่ง คนผู้นี้คือท่านแบร์นาร์ตนั่นเอง และบุคคลอย่างท่านผู้นี้ เมื่อใดที่มีปัญหาเรื่องสัจธรรมหรือความถูกต้องยุติธรรมขึ้นมาแล้ว ท่านไม่เคยเกรงกลัวผู้ใดเลย ไม่ว่าผู้นั้นจะมียศและศักดิ์ใหญ่โตสักเพียงใดก็ตาม และเมื่อเปรียบเทียบกับกันในด้านสติปัญญาแล้ว บิเตอร์ผู้คงแก่เรียนก็มีสภาพคล้าย ๆ กับเป็นเด็กคนหนึ่งนั่นเอง (But over there in his cold, comfortless cell was a frail invalid to whom, when there was question of truth or justice, persons and rank mean nothing, and compared with whom, intellectually, even the learned Peter was but a child).

อันที่จริง ถ้าฟังท่านแบร์นาร์ตเอง ก็คงจะไม่อยากตอบโต้ข้อกล่าวหาเช่นนั้น ให้เรื่องยาวยืดต่อไปอีกเป็นแน่ ท่านเกรงว่า หากตอบโต้อ้างเหตุผลกลับไป อาจจะต้องมีการ “เฉไพล่” หรือเปิดโปงอย่างอื่น ๆ มากออกไป และก็อาจจะทำให้ฝ่ายที่โจมตีว่าท่านอย่างเสีย

หายนั้น จะต้องได้รับความเสียหายเองยิ่งกว่านั้น แต่ในเรื่องนี้มีผู้เจ็บร้อนแทนท่าน ที่ควรรำมากล่าวอย่างน้อยก็ ๒ คน คือคนหนึ่งเป็นเจ้าวัดสาขาในสายของสำนักวัดคลูนีเอง ชื่อวิลเลียมแห่งเซนต์ เรย์ และอีกคนหนึ่งเป็นนักบวชนิกายแคนอน เรกยูเลอร์ ชื่อโอเกริอัสแห่งเซนต์ นิโคลัส เมืองทวร์เน่ ทั้งสองท่านนี้ได้ขอร้องอย่างหนักแน่นให้ท่านแบร์นาร์ดีตอบโต้ช้อกล่าวหาปรักปรำนักบวชฝ่ายซิสเตอร์เขียนเหล่านั้น และก็ให้ประณามให้โลกรู้เสียทีว่า สำนักวัดคลูนีนั้นมีข้อวัตรปฏิบัติที่เหลวไหลไม่ได้เรื่องเพียงใด โดยเฉพาะท่านโอเกริอัสนั้น ถึงกับเดินทางมาด้วยตนเอง และได้ขียนขอขอให้ท่านแบร์นาร์ดีตอบโต้เรื่องนี้ให้ได้ แต่เนื่องจากไม่สามารถอยู่รอนจนท่านแบร์นาร์ดีเขียนจบได้ ท่านจึงได้ลาไปก่อน และขอต้นฉบับที่ยังเขียนไม่จบนั้นติดตัวไปด้วย ท่านแบร์นาร์ดีจึงได้เขียนหมายเหตุไว้ข้างท้ายต้นฉบับดังกล่าวว่า

“อันที่จริง ยังมีประเด็นที่ข้าพเจ้าใคร่จะขอกล่าวต่ออีกมาก แต่เนื่องจากข้าพเจ้าเองก็มีงานอย่างอื่นที่จะ

ต้องทำโดยรีบด่วน และท่านภราดาโอเกริอัสเองก็มีกิจ
จำเป็นจะต้องรีบกลับอีกด้วย ในเมื่อท่านภราดาโอเกริอัส
ยืนยันจะขอนำต้นฉบับติดตัวไปด้วยให้ได้ ข้าพเจ้าจึง
ต้องยุติทั้ง ๆ ที่ยังไม่เสร็จเรียบร้อยไว้เพียงแค่นี้ก่อน”

และท่านแบร์นาร์ตได้เขียนจดหมายไปถึงท่าน
วิลเลียมแห่งเซนต์ เรียร์อีกฉบับหนึ่ง บอกให้ทราบว่
งานที่ท่านได้รับการขอร้องให้ทำนั้น ไม่ใช่่งานที่ง่ายเลย
ข้อความนี้เขียนอยู่ในบทนำว่า, “ผมยินดีจะกระทำงานที่
คุณต้องการให้ผมทำ เพื่อจะได้ลบล้างข้อกล่าวหาอัน
อื้อฉาวให้หมดไปจากอาณาจักรของพระเจ้าเป็นเจ้า แต่
คุณเองก็ไม่ได้แจ้งมาว่า จะให้ผมทำในรูปแบบเช่นไร
จากจดหมายของคุณซึ่งผมอ่านครังแล้วครังเล่าด้วยความ
พอใจไม่รู้เบื่อเลยนั้น ผมคิดว่า คุณคงต้องการให้ผม
ตอบโต้ผู้กล่าวหาว่าพวกเราว่า กล่าวใส่ร้ายสำนักคลุณี
ด้วยประการต่าง ๆ และเพื่อที่จะแสดงให้เห็นทั่วกันว่
ความเห็นของเขานั้นเกี่ยวกับพวกเราก็ด, หรือสิ่งทีเขา
ต้องการจะให้ผู้นมองเห็นเราว่าเป็นอย่างไรก็ดนั้น เป็น
ความผิดพลาดอย่างยิ่ง แต่นั้นแหละ หลังจากได้กระทำ

เช่นนี้แล้ว ถ้าผมจะกล่าวให้มากความไปอีก โดยดำเนินเรื่องตามที่คุณบอกให้ผมกระทำ คือกล่าวประณามความเป็นอยู่อันทรูทร่าฟุ่มเฟือยในด้านอาหารการกิน และเครื่องนุ่งห่มเป็นต้นแล้วละก็ ผมเกรงว่าจะเป็นการผิดต่อความประสงค์และหลักการของผมเอง เพราะเมื่อทำเช่นนั้น เรื่องมันก็จะต้องเป็นการสืบทอดความอื้อฉาวยิ่งขึ้นอีก.....อย่างไรก็ตาม ใครขอแสดงความจริงใจให้คุณทราบ ว่า ผมไม่สบายใจเลยในการที่ต้องกระทำเช่นนี้ เพราะเป็นเรื่องที่ผมต้องเจียดเวลามาจากการสวดมนต์ภาวนาไม่มากนักน้อย และงาน (ตอบโต้ข้อกล่าวหา) นี้ผมเองก็ไม่ค่อยมีความถนัด และมีเวลาที่จะสละให้มากมายเท่าใดนัก”

ส่วนในจดหมายอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งมีไปถึงวิลเลียมแห่งเซนต์เซียร์ริน ท่านแบร์นาร์ดีได้ขอร้องให้วิลเลียมและโอเกรอัสช่วยอ่านต้นฉบับคำตอบของท่านให้ด้วย และให้พิจารณาอย่างระมัดระวัง โดยอนุญาตให้แก้ไขสิ่งที่ทั้งสองท่านเห็นว่า ควรจะแก้ไขได้ นอกจากนั้นก็ให้ท่านทั้งสองตัดสินใจกันเองว่า ต้นฉบับเรื่องนี้ควร

จะได้รับการเผยแพร่ต่อไป หรือว่าควรจะให้ท่านกันในห้องผู้คนเคยเพียงไม่กี่คน หรือแม้แต่จะไม่ให้ใครอื่นอ่านอีกเลยก็ได้

บันทึกขอออกภัย

จดหมายฉบับนี้ ซึ่งมีชื่อว่า Apologia (บันทึกขอออกภัย) นั้น ท่านจำหน่ายถึงผู้รับคือวิลเลียมแห่งเซนต์เซียร์ แต่โดยเนื้อความก็เป็น การแก้หรือตอบข้อกล่าวหาของปีเตอร์แห่งสำนักวัดคลูนีนั้นเอง ท่านได้เริ่มต้นโดยกล่าวว่า การที่นักบวชสายซิสเตอร์เซียนจะไปวิพากษ์วิจารณ์นักบวชสายคลูนีนั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลย “ข้าพเจ้าจะนั่งเฉยอยู่ได้อย่างไร ในเรื่องข้อกล่าวหาจากสำนักคลูนีเช่นนั้น,” ท่านกล่าวในตอนหนึ่ง, “ก็พวกเรา (ฝ่ายซิสเตอร์เซียนทั้งหลาย) มิได้เป็นบุคคลที่น่าสมเพชเวทนาที่สุดในบรรดามนุษย์ทั้งหลายดอกหรือ? พวกเรานั้นมีที่อยู่อาศัยอันโกรโโกโส และนุ่งห่มอย่างปอน ๆ แล้วเราจะหาญไปวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นในโลกนี้ได้ที่เดียวหรือ? (...we, the most miserable of all men, so poorly lodged and clothed, presume nevertheless

to judge the world;) และที่ยิ่งไม่มีทางเป็นไปได้ยิ่งขึ้น ก็คือการที่เราจะพึงติเตียนบุคคลผู้ดำเนินชีวิตปฏิบัติอย่าง นักบุญในสาขาอันสูงส่งของสำนักวัตรคุณเช่นนั้น และ พวกเราที่ฝังตัวอย่างลึกกล้าอยู่ในความมืดมน อันไม่มี ผู้ใคร่จกนั้นะหรือ จะพึงหาญไปกล่าวคำพรูสวาทต่อ ท่านผู้เป็นเสมือนแสงสว่างอันสุกสกาวจากสรวงสวรรค์? (and what is still more intolerable, that we even censure those who live saintly lives in your illustrious Order, and from the depths of our obscurity arrogantly insult the resplendent lights of heaven?)

หากเป็นเช่นนั้น พวกเราก็คงจะไม่ใช่เป็นเพียง สุนัขป่าอันอยู่ในร่างปลอมแปลงเป็นลูกแกะอีกแล้ว แต่ จะเป็นสัตว์ที่ก่อความรำคาญอันร้ายกาจชนิดที่ไม่มีประโยชน์หรือความดีอยู่ในตัวเองเลย หรือไม่ก็เป็นเสมือน ตัวแมลงที่คอยแอบซ่อนกัดกร่อนทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง ของกัลยาณชนคนดีงาม แต่เป็นการทำลายอย่างลับ ๆ แกล้งทำให้ท่านเหล่านั้น ได้รับความเสียหายแบบชิมลิก ยาวนานตามวิธีการของคนขลาดเขลาโดยแท้.....

๑๑ ตอบจดหมายผู้อ่าน

เรื่อง “สำนักกันกว่าทางวิญญูณเพยน ...
จะเป็นตัวการทำให้พุทธศาสนาสูญสิ้นไป
จากเมืองไทย”

เรายกย่อง นับถือท่านผู้มั่งคั่งคุณธรรมของศาสนา
อันก็จริง แต่ก็เป็นการยกย่องและนับถือ อย่างมีเงื่อนไข
อย่างมีขอบเขต จำกัดด้วยกาละ เทศะ และกรณี
หรือประเด็น เหตุใดท่านผู้วิพากษ์วิจารณ์เรา จึงประณาม
เราอย่างไม่มีเงื่อนไข อย่างไม่มีขอบเขตจำกัดเลย และ
อย่างใช้ถ้อยคำปรักปรำทรนแรงแสดงโทสะมาก

เราขอให้ท่านผู้คิดว่า “หวังดี” ต่อเราด้วยความ
บริสุทธิ์ใจจริง ๆ ทั้งหลาย โปรดอ่านข้อเขียน เช่น
บทความในวารสาร และหนังสือเล่มต่าง ๆ ของเราเสีย

ก่อน โปรดให้ความยุติธรรมแก่เราบ้าง ในฐานะที่เป็น
เพื่อนชาวพุทธด้วยกัน

การศึกษาศาสนาอื่นในฐานะเป็นการเรียนศาสนา
เปรียบเทียบนั้น ไม่น่าจะมีอะไรเสียหายอย่างใด หากผู้
ศึกษารู้หลักศาสนาของตนเองดี และมีโยนิโสมนสิการ
(คือรู้จักคิดให้ถูกทาง) เพราะอย่างน้อยก็เป็นการ “รู้เขา
รู้เรา” การทำเช่นนั้นจะถึงกับทำให้ สรรคมั่นขาด และ
ทำให้พระพุทธศาสนาในเมืองไทย ล่มจม สูญหายไป
เลยทีเดียวหรือ ?

ในโรงงานและกิจการใหญ่ ๆ ย่อมมีการแบ่งหน้าที่
กันทำตามหลัก Division of Labour เช่นกองทัพจะให้
มีแต่พลรบอย่างเดียวกระไรได้ จำต้องมีฝ่ายสื่อสาร
สัมภาระ (คือหุงข้าว) เกยกาย เสนารักษ์ เป็นต้น
การที่เราทำอะไรเพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา ด้วยวิธีที่ไม่
เหมือนผู้อื่นนั้น จะถึงกับเป็นอาชญากรรมทีเดียวหรือ ?

ที่บ้าน

๘ พฤษภาคม ๒๕๒๕

ถึงนายพร รัตน์สุวรรณ

ข้าพเจ้าได้เป็นสมาชิกหนังสือวิญญูณมานานแล้ว
แต่ก่อนรู้สึกชื่นชมหนังสือวิญญูณว่า เป็นหนังสือที่ยก
ย่องเชิดชูพระพุทธศาสนาให้วัฒนาถาวร ต่อมาหนังสือ
วิญญูณเขียนไปมาก ไปยกย่องเชิดชูไส บาบ่า เป็น
องค์กักวัน ยิ่งใหญ่กว่าพระพุทธเจ้าเสียอีก ขอมต
นมอบอยู่แทบเท้าของ ไส บาบ่า ยังไม่สะแก่ใจ ได้นำ
ประวัติความดีพิเศษของบาดหลวงในศาสนาคริสต์มายก
ย่องเผยแพร่เสียอีก ประหนึ่งว่า สาวกในพระพุทธ-
ศาสนาที่ดีเด่นอย่างบาดหลวงแซงต์ไม่มีอีกแล้ว ท่านรู้
หรือไม่ว่า เดียวนี้ศาสนาคริสต์เขามั้แผนการร้ายที่จะ
ทำลายพระพุทธศาสนาให้สูญสิ้นไปจากเมืองไทย ถ้าไม่
รู้ให้ไปถามเจ้าคุณโสภณ ฯ วัดบวรดู

อยากจะรู้หนักว่า การที่คูนนำความดีเด่นในศาสนา
คริสต์มาเผยแพร่ นั้น เป็นความจำเป็นหนักหรือ คำสอน

ของบาดหลวงแซงต์เกี่ยวกับเรื่องพระเยซู พระเจ้านั้น
มีความจำเป็นแก่พระพุทธรศาสนาด้วยหรือ ต่อไป คงจะ
นำประวัติความดีเด่นของซีเปล็อยมาลงไขใหม่ ของดี
ของวิเศษในพระพุทธรศาสนาหมดแล้วหรือ? อย่าใจ
กว้างใจดีนักเลย ขอให้จำไว้เถิดว่า ศาสนาพุทธจะสูญ
สิ้นไปจากเมืองไทย เพราะท่านคนหนึ่งละเป็นผู้ทำลาย
เป็นแนวร่วมให้เขา สนับสนุนเชิดชูเขา อย่าลืมนว่าการ
ทำตัวแบบม้าอารีคือความพินาศของพระพุทธรศาสนา ได้
ดิบได้ดีมาจากข้าวก้นบาตร กลับตีค่าพระพุทธรเจ้าเท่า
กับไส้ บาบ่า บาดหลวงแซงต์ บุคคลเหล่านั้นเขามีบุญ
คุณกับท่านนักรหรือ พ่อบังเกิดเกล้าของตนไม่ยกย่อง
กลับไปยกย่องเชิดชูพ่อของคนอื่น

จากผู้หวังดี

หมายเหตุ:— ได้ทราบที่แคมป์สนเคยจัดให้มีการสวด
ภซันกัน ชักจะเลอะกันใหญ่แล้ว ว่าง ๆ
จัดให้มีการสวดอ้อนวอนพระเจ้าบ้างก็จะดี
บทพระพุทธรมนต์ไม่มีจะสวดแล้วหรือ?
พ่อคุณ

จดหมายฉบับข้างต้นนี้ เป็นฉบับหนึ่งในบรรดาหลายฉบับ ที่สำนักค้นคว้าทางวิญญาณได้รับ ซึ่งได้มีการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของสำนัก ๆ คือการแปลเรื่อง ไส้ บาบ่า และประวัติของท่านแซงต์ แบร์นาร์ด อย่างรุนแรงพอสมควร (แต่ที่ “เกินสมควร” ก็มีเหมือนกัน) ข้าพเจ้าจึงได้ปรึกษาทกลงกันกับอาจารย์พบว่า จะขอนำจดหมายฉบับนี้มาลง เพื่อเป็นการให้เกียรติ หรือว่ายกย่อง ท่านผู้ที่อุทิศสละเวลาเขียนแสดงความในใจออกมาอย่างซื่อตรง (คือคิดอย่างไร ก็เขียนออกมาอย่างนั้น ไม่มีสิ่งเคลือบแฝง) ในฐานะที่เราอยู่ในประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อเราถูกวิพากษ์วิจารณ์ “อย่างซื่อตรง” เราก็มีสิทธิ์ที่จะโต้ตอบกลับไป “อย่างซื่อตรง” ได้พอ ๆ กัน หวังว่าท่านที่เรียกตัวเองว่า “ผู้หวังดี” คงจะมีความอดทน และข่มใจ พอที่จะฟังเหตุผลของเราได้บ้าง และก็คงจะให้เกียรติเราพอ ๆ กับที่เราก็ได้ให้เกียรติ และยกย่องท่านเช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าจะขอตอบทีละประเด็นดังต่อไปนี้:—

(๑) ยกย่องเชิดชู ใส บาบ่า ว่าเป็นองค์ภควัน
ยิ่งใหญ่กว่าพระพุทธเจ้า.....ได้ดิบได้ดีมาจากข้าวก้น
บาตร กลับตีค่าพระพุทธเจ้าเท่ากับ ใส บาบ่า บาด
หลวงแผ่นดิน บุคคลเหล่านั้นมีคุณกับท่านนักหรือ พ่อ
บังเกิดเกล้าของตนไม่ยกย่องเชิดชู กลับไปยกย่อง
เชิดชูพ่อของคนอื่น นี่มันอะไรกัน

ข้อความตอนนี้ มีเรื่องที่จะตอบแบ่งออกได้เป็น
หลายประเด็น คือ ประเด็นที่ ๑ คำว่าภควันนั้น เขา
ใช้เรียก ท่านใส บาบ่า อยู่แล้ว เราไม่ได้อุตริไปตั้งให้
ท่านเอง ดัง^๕นั้นการเรียกเช่นนั้นก็เป็นการเรียกตามเขา
ถ้าเป็นการเขียนก็^๖เป็นคำที่อยู่ภายในเครื่องสัญญาประกาศ
เช่นนี้ “.....” ก็ไม่เห็นจะเสียหายอะไร แต่ที่นี้^๗
เมื่อเรียกหรือเขียนมาก ๆ เข้า เครื่องหมายสัญญาประกาศ
นั้นมันก็หายไปได้บ้าง คือเมื่อต้องพูดหรือเขียนบ่อยครั้ง
ก็ถือว่าเป็นอันรู้กันโดยนัย หรือในฐานะที่เป็นที่เข้าใจ
กัน (คือ understood) ตัวอย่างในเรื่องนี้จะเทียบเคียง
กันได้ ก็มีในการเขียนข่าวพาดหัวของหนังสือพิมพ์
ภาษาอังกฤษ เช่นว่า “ลดลงมา” สำนักนอังกฤษภาค

พินัยยุโรปตอนแรก ๆ นิยมใช้คำว่า reduce ส่วนทาง
 อเมริกานั้นใช้คำว่า cut สั้น ๆ ที่นี้ในการทำข่าวพาดหัว
 ต้องพยายามใช้คำสั้นที่สุด เพราะเนื้อที่น้อย ถ้าใช้คำว่า
 reduce จะกินเนื้อที่มากกว่า cut ดังนั้นหนังสือพิมพ์
 ในประเทศอังกฤษก็หันมาใช้คำว่า cut แทน เพราะสั้น
 และกินเนื้อที่น้อย แต่ตอนแรก ๆ ก็ยังไม่กล้านัก ต้อง
 ใช้สัญญาประกาศควบไปก่อน ดังนี้ “cut” เพื่อแสดงให้
 ผู้อ่านรู้ว่า นี่เป็นส่วนขอยืมมาจากอเมริกาเพื่อความ
 สะดวกดอกนะ แต่ต่อ ๆ มา พอใช้คุ้นตากันมากขึ้น
 เครื่องหมายสัญญาประกาศนั้นก็หายไป กลายเป็น cut
 เฉย ๆ ดังนี้

ดังนั้นคำว่า “ภควันต์” นี้ก็เช่นเดียวกัน เราก็
 เรียกไปตามที่เขาเรียกกันเช่นนั้น ไม่ใช่ที่เราจะอุตริไป
 ตั้งให้ท่านเอง เหมือนอย่างว่าพูดว่า “ป่าเปรม” ก็เป็น
 การพูดไปตามที่เขาเรียกเขารูกันทั่วเมือง ทั้ง ๆ ที่บาง
 กรณีผู้เรียกก็อายุมากกว่า “ป่า” เสียอีก ซึ่งทั้งนี้ก็ได้
 หมายความว่าเราจะนับถือพลเอกเปรม ว่าเป็นป่า หรือ
 พ่อของเราจริง ๆ สรุปความว่าการเรียกร้องไปตาม ๆ กัน

เช่นนี้ ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องคิดหรือนับถือผู้หนึ่งไป ตามความหมายของตัวอักษรหรือคำพูดนั้น ๆ เลย

ยังมีกรณีหนึ่งที่เขาเรียกกันว่า “เรียกสอนลูก หรือหลาน” เพื่อนบ้านของข้าพเจ้าคนหนึ่ง ในชนบท เรียกข้าพเจ้าว่า “น้า” ทั้ง ๆ ที่เขาอายุอ่อนกว่าข้าพเจ้าไม่กี่ปี ทำให้ข้าพเจ้าประหลาดใจมาก ต่อมาได้สอบถามผู้คนในถิ่นนั้น จึงได้ความเขาไม่ได้คิดว่าข้าพเจ้าเป็นน้าของเขาจริง ๆ ดอก แต่เขาต้องการให้ลูก ๆ ของเขาเรียกข้าพเจ้าว่าน้าต่างหาก เขาจึงเรียกเช่นนั้นให้ลูกเขาได้ยิน เพื่อเด็ก ๆ จะได้เรียกข้าพเจ้าว่า “น้า” นั่นเอง อีกกรณีหนึ่ง แม่ครัวที่แคมป์สนของอาจารย์พร แก่เรียกข้าพเจ้าว่า “คุณตา” ซึ่งก็หมายความว่าแก่ต้องการให้ลูก ๆ ของแกเรียกข้าพเจ้าว่า “คุณตา” ต่างหาก มิใช่ว่าแกจะนับถือข้าพเจ้าเป็นตาของแกจริง ๆ เมื่อไร สามิภรรยาบางคู่เรียกกันเองว่า “แม่” และ “พ่อ” ก็เพื่อสอนลูกเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าจะคิดว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นแม่และพ่อของตนจริง ๆ

ดั่งนั้นจึงขอเรียนเตือนท่าน “ผู้หวังดี” ด้วยความหวังดีว่า กรุณาอย่าได้ถือคำร้องเรียกว่าเป็นจริงเป็นจังนักเลย จะทำให้เกิดความ “เกรียด” ขึ้นโดยไม่จำเป็นเสียเปล่า ๆ

พ่อของตัวไม่ยกย่องเชิดชู ฯลฯ

ประเด็นที่สอง คือการ ยกย่องท่านไสยาบา ว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่กว่าพระพุทธเจ้า นั้น อยากให้ท่าน “ผู้หวังดี” ยกคำกล่าวของอาจารย์พร มาอ้างให้เป็นหลักฐานแน่ชัดว่าอาจารย์พรได้กล่าวเช่นนั้นจริง ถ้าท่านยังไม่ได้อ่านเรื่อง “ท่านไส ยาบา เป็นพระเจ้าจริงหรือเปล่า” และเรื่อง “สัพพัญญู” ที่นำลงในวารสาร “วิญญูณ” มาก่อน ก็ขอได้โปรดลองไปอ่านดูให้แน่ใจ เพราะบทความดังกล่าวไม่ใช่เรื่องแปล แต่เป็นข้อเขียนที่ออกจากความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการยุติธรรมแก่อาจารย์พร ผู้ถูกกล่าวหาบ้างในโลกเสรีประชาธิปไตย เราต้องมีหลักฐานแน่ชัดที่จะ

ปรักปรำผู้ใดว่าทำผิดอะไร ดังนั้นผู้กล่าวหาสำนักอื่น
 คว้าทางวิญญูณในเรื่องนี้ ถ้าเป็นผู้ "หวังดีโดยรอบคอบ"
 จริง ๆ ก็ควรศึกษางานของผู้ที่ถูกกล่าวหาโดยละเอียด
 เสียก่อน นี่อาจจะเป็นคำทำทนายอยู่สักหน่อย แต่ก็เป็
 การทำทนายด้วยบริสุทธิ์ใจอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าเชื่อว่านอก
 จากจะไม่มีข้อความดังที่ถูกกล่าวหาแล้ว ยังมีข้อความ
 ที่ตรงกันข้าม คือเราจะกล่าวอยู่เสมอว่า แม้ท่านใส บาบ
 จะมีคุณพิเศษที่เรายกย่อง และเชื่อได้จริงถึงขนาดนี้
 แต่ท่านก็ยัง **ไม่**พิเศษกว่าพระพุทธองค์แน่นอน โดยเฉพาะ
 เฉพาะในเรื่องความสิ้นกิเลสอาสวะ เรายกย่องท่านจริง
 ว่าท่านเป็น พระมหาเทพ (ดังที่ศิษย์ของท่านกล่าวเช่น
 นั้น) เป็นผู้เลิศในทางอภิญญา โดยเฉพาะในสมัย
 ปัจจุบัน ว่า **เท่าที่เรารู้** ก็ยังไม่รู้ไม่เห็นว่าจะมีใครเชี่ยวชาญ
 ชาญเท่าท่าน ในด้านอภิญญา ทั้งนี้หมายความว่า การยกย่อง
 ของเราที่มีต่อท่านนั้น เป็นการยกย่อง **ที่มีเงื่อนไข** มี
 การจำกัดด้วยกาลและเทศะ ที่มีสติและปัญญาควบคุม
 อยู่ในฐานะที่เป็นชาวพุทธโดยหลักการและแนวปฏิบัติ
 แม้ว่าเราจะยังมีได้เป็นอริยบุคคลก็ตาม

ก็การที่เราเป็นชาวพุทธ โดยนัยดังกล่าวแล้วนี้
 แหละ ทำให้เรามีใจกว้างสามารถยกย่องสรรเสริญผู้
 ใดก็ได้ ที่มีคุณธรรมและความสามารถสมควรแก่การ
 สรรเสริญ โดยไม่จำกัดว่าผู้นั้นจะเป็นชาวพุทธหรือไม่
 และข้อสำคัญก็คือ เราก็นับสรรเสริญเขาในแง่ที่เขาให้คุณ
 ธรรมความสามารถควรแก่การสรรเสริญ ไม่ใช่สรรเสริญ
 ยกย่องในทุกกรณี ทุกแง่ ทุกมุม และอย่างไม่มีเงื่อนไข
 ใดๆ เลย ตัวอย่างที่พอจะนำมาอ้างอิงในเรื่องนี้ เท่าที่
 พอจะนึกได้ในขณะนี้ มีอยู่กรณีหนึ่ง เกี่ยวกับพระบาท
 สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ พระองค์
 ท่านเคยตรัสเกี่ยวกับพวกบาดหลวงมิชชันนารีชาวตะวัน
 ตก ที่นำเอาวิทยาการแพทย์สมัยปัจจุบันเข้ามารักษาโรค
 ของชาวไทยอย่างได้ผลว่า “what they teach us to do
 is remarkable, but what they teach us to believe
 is stupid” แปลว่า สิ่งที่พวกนี้สอนให้ประชาชนของ
 เราทำนั้นดีมาก แต่สิ่งที่เขาสอนให้เราเชื่อ (คือเรื่อง
 พระเจ้า) นั้น ไม่เข้าท่าเลย และในเรื่องเกี่ยวกับคำสอน
 ของทางคริสตศาสนา ท่านเคยตรัสว่า “I hate the Bible

most” (ฉันเกลียดคัมภีร์ไบเบิลที่สุดเลย) ข้อความนี้
 ข้าพเจ้าเคยอ่านในวารสารฉบับหนึ่งเมื่อปีที่แล้วมา จะ
 เป็นวารสารชื่ออะไร ฉบับประจำเดือนอะไร ก็ลืมไป
 เสียแล้ว ตอนนั้นก็ยังไม่มีความไปค้นคว้าให้ได้ แต่ก็ยัง
 จำได้ว่า บุคคลผู้เขียนบทความเรื่องนี้ คือ ดร. อะไรผู้
 หนึ่งก็จำชื่อไม่ได้ตามเคย แต่พอจะจำนามสกุลของท่าน
 ได้ว่า ท่านมีนามสกุลวิจิตรวาทการ อันเป็นสกุลใหญ่มี
 ชื่อเสียงในด้านดี ที่ชาวไทยทุกคนคงจะรู้จักดี ท่านผู้
 ต้องการยืนยันให้แน่ใจ ก็ยังพอมีทางที่จะไปเรียนถาม
 ท่านดอกเตอร์ผู้มีนามสกุลเช่นนี้ก็ยังได้ เพราะข้าพเจ้า
 ก็ไม่รู้จักท่านเหมือนกัน

สรุปความในประเด็นนี้ก็คือ ขอให้ท่านผู้หวังดี
 ทั้งหลาย ที่หวังดีต่อสำนักนี้คว่าทางวิญญูณจริง ๆ จง
 อย่าใจเร็วด่วนได้ กล่าวโทษสำนักนี้ “ตามเขาวา” กัน
 นักเลย โปรดศึกษางานของสำนักฯ จากข้อเขียนใน
 วารสารและหนังสือเล่มต่าง ๆ เสียก่อน เพราะเรา
 สรรเสริญ ท่านไส บาบ่า อย่างมีเงื่อนไข มีขอบเขต
 จำกัดด้วยกาลและเทศะ และกรณีแบบพระบาทสมเด็จพระ

พระจอมเกล้า ส่วนท่าน “ผู้หวังดี” ทั้งหลายกล่าวปรัก
 ปรำเราโดยไม่มีเงื่อนไข ไม่มีขอบเขต และที่สำคัญที่สุด
 ก็คือ ไม่มีหลักฐานยืนยัน เช่นนี้จะเป็นการกระทำที่
 สมควรแก่ความเป็นชาวพุทธที่ซื่อตรงละหรือ ?

(๒) ขอมตนมอบอยู่แทบเท้าของ ใส บาบา
 ประโยคนี้ไม่ทราบว่าผู้กล่าวหมายความในด้านอุปมาโวหาร
 (figurative sense) หรือว่าต้องการให้มีความหมายตรง
 ตามตัวอักษร (literal sense) อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็น
 การหมายความทำนองอุปมาโวหาร คือหมายถึงการยอม
 มอบความนับถือและศรัทธาอย่างสูงสุด ก็ไม่จำเป็นต้อง
 กล่าวแก้ย่อย่างใดอีก เพราะข้อความที่แล้่วมาในประเด็น
 ที่หนึ่งนั้น ก็เป็นอันบอกแจ่มแจ้งอยู่แล้วว่า เรานับถือ
 ท่านใส บาบา จริง ยกย่องท่านจริง แต่ก็เป็นกรณับถือ
 และยกย่องอย่างมีเงื่อนไข ในเฉพาะประเด็นหรือเรื่อง
 ที่ควรแก่การยกย่องได้ แบบพระบาทสมเด็จพระจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงยกย่องคณะมิชชันนารีต่างประเทศ
 นำเอาวิชาการแพทย์สมัยปัจจุบัน และการศึกษาวิชาที่มี
 ประโยชน์ต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่แก่ชาวไทย แต่ในเวลา

เดียวกันพระองค์ก็ไม่ทรงคล้อยตามไปเลย ในเรื่องคำสอนของศาสนา แม้อย่างนั้นพระองค์ก็ทรงคบกับเขาได้ฉันมิตร ด้วยความจริงใจ ไม่มีเจตนาที่จะ “แทงข้างหลัง” เช่นแนวการปฏิบัติของนักการเมืองส่วนมากในสมัยปัจจุบันนี้เลย เรียกว่าเรายกย่องท่านผู้สิ้นในแง่ที่ควรแก่การยกย่องได้จริง ๆ และเราก็ยังสงวนความเป็นชาวพุทธของเราอยู่ตลอดเวลา ไม่ยอมเชื่อในสิ่งที่ขัดกับหลักการของพระพุทธศาสนาของเรา

แต่ถ้าท่านผู้กล่าวต้องการให้มีความหมายตรงตามตัวอักษร คือหมายความว่า เราไปยอมนั่งหรือหมอบอยู่แทบเท้าของท่านใส บาบ่า จริง ๆ แล้วละก็ เราก็ใคร่ถามว่า

๑. ในสถานที่เช่นนั้น คือในห้องเล็กที่เขามีก้าวจัดไว้ให้สำหรับท่านเพียงคนเดียวเช่นนั้น จะให้เราทำอย่างไร จงลงทูนยืนให้ขาแข็งอยู่ตลอดเวลาเช่นนั้นหรือ ? และในการที่เราอุตส่าห์ลงทุนเดินทางไปหาท่านทั้งที จะให้เราปฏิเสธโอกาสการเข้าพบปะสนทนาเสียเพราะเหตุที่ไม่มีเก้าอี้ให้พวกเรานั่งเลย เช่นนั้นหรือ ?

การแสดงกิริยามารยาทเคารพต่อเจ้าของสถานที่ตามแบบ
ของผู้มีวัฒนธรรมเช่นนี้ “เป็นความผิดอย่างไร? ผิดที่
ไหน? และผิดทำไม?”

๒. การกราบไหว้ นั่น เราชาวพุทธทำได้แต่กับ
พระรัตนตรัยเท่านั้นหรือ? นอกจากนั้น เช่นพ่อแม่
ของเรา และมีผู้ใดอย่างอื่น เราทำไม่ได้เลยหรือ?
บุคคลผู้มีชาติวุฒิ เช่นเป็นสมมติเทพ เช่นเจ้าฟ้าชาย
และหญิงเป็นต้นนี้ แม้ว่าจะมีพระชนมายุอ่อนกว่าเรา
เราก็จะกราบไหว้ท่านไม่ได้ทีเดียวหรือ? และสำหรับผู้
มีภูมิจิตพ้นระดับกามาวจรภูมิ เป็นผู้ใดมานสมมาบัติเช่น
นี้ เราจะกราบไหว้ไม่ได้เลยอย่างนั้นหรือ? ข้าพเจ้า
เคยเห็นรูปในหนังสือพิมพ์ เมื่อคราวเจ้าชายต่างประเทศ
มาเยือนประเทศไทยในคราวหนึ่ง ปรากฏว่าท่านเสด็จ
ไปบนพรมสีแดง มีสวายน้อยนั่งโปรยดอกไม้ลาดพระบาท
ไปตลอดทาง ที่ไม่ได้โปรยดอกไม้ก็ล้มลงกราบกับพื้น
ในเวลาที่ท่านเสด็จผ่านมา อย่างนี้จะไม่เรียกว่ากราบ
พระบาทแล้ว จะเรียกว่าอะไร? และเจ้าชายต่างประเทศ
พระองค์นั้น มีภูมิจิตสูงแค่ไหนทีเดียว? ตามข่าวซุบ

ซิบกัน เขาก็ว่าท่านทรง “เจ้าชู้” หน่าดู เรียกว่าก็ยังเป็น
ระดับกามโภคีบุคคล คือผู้บริโภคมกามเหมือนอย่างเรา ๆ
ท่าน ๆ นี้แหละ แต่พวกเรา ก็กราบกันได้ประหลก ๆ
อย่างนี้เรียกว่า ขาดศรัณคมน์หรือเปล่าก็ลองคิดดู

๓. สรุปความว่า เรื่องกิริยาที่เป็นกายกรรม
หรือวจีกรรมนั้น เป็นเรื่องปรากฏภายนอกเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องที่จะต้องบ่งบอกถึงแนวความคิด หรือความรู้สึก
เสมอไป เพราะบางครั้งเป็นการทำด้วยความเลื่อมใส
จริง ๆ บางครั้งก็ทำไปตามประเพณีของผู้มีวัฒนธรรม
ยิ่งกว่านั้น บางครั้งก็เป็นการผินใจ หรือเพื่อหลอกหลวง
คนอื่นก็มี อาจารย์วคิน อินทสระ ผู้แต่งนวนิยาย
อิงธรรมไว้หลายเรื่อง เคยสนทนากับข้าพเจ้า และได้
ให้ความเห็นส่วนตัว แบบกันเองว่า วาจาที่หยาบคาย
ถ้าพูดด้วยความเคยชิน หรือไม่มีเจตนาร้าย ก็ไม่น่าจะ
ถือว่าเป็นพรุสวาจา เพราะบางครั้งเป็นการพูดด้วยเจตนา
หยอกเย้า เพื่อสนุกสนานเท่านั้น แต่ถ้าวาจาที่ฟังดูเป็น
คำยกย่อง (เช่น “แม่ตัวดี”) อย่างนี้น่าจะถือว่าเป็น
พรุสวาจาได้ เพราะผู้พูด ๆ ออกมาด้วยเจตนาไม่ดี

๔. ข้าพเจ้าเคยดูภาพยนตร์เรื่อง "คานธี" ซึ่งเป็นประวัติของท่านมหาตมะคานธี ซึ่งเข้ามาฉายในประเทศไทย ดูเหมือนจะเมื่อบทแล้ว ยังรู้สึกอดขำไม่ได้ในเรื่อง "กายกรรม" คือการแสดงออกทางกายของลูกศิษย์ท่านคานธีที่มีต่อตัวท่านอาจารย์เอง คือตอนหนึ่งที่มีการประชุมกันระหว่างศิษย์เอกของท่านมหาตมะ ซึ่งมีหลายคนด้วยกัน เท่าที่จำได้ก็มีผู้แสดงเป็นเนห์รูคนหนึ่งที่น่าประหลาดก็คือ ในระหว่างการประชุมกันเป็นทางการนั้น ลูกศิษย์ทุกคน นั่งเก้าอี้ ล้อมวงอาจารย์ ส่วนตัวอาจารย์คือท่านมหาตมะคานธีเอง นั่งอยู่ตรงกลาง แต่ท่านนั่งอยู่กับพื้น ก็เป็นอันว่าลูกศิษย์ทุกคนนั่งบนเก้าอี้และมองลงมายังท่านอาจารย์ ซึ่งนั่งอยู่แทบเท้าของตน ข้าพเจ้าได้ดูภาพยนตร์เรื่องนี้ที่เชียงใหม่พร้อมกันกับบุตรชาย พอถึงตอนนั้นข้าพเจ้าได้สะกิดบุตรชาย ชี้ให้ดูความพิลึกกึกกือ ชนิดที่เราไม่นึกไม่ฝันเลยว่าจะได้เห็นในชีวิตนี้ และในดินแดนอินเดียเสียด้วย แล้วเราก็หัวเราะกันใหญ่ ไม่ทราบว่าจะฝรั่งที่สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้เขาคิดอย่างไรจึงทำเช่นนั้น แต่คิดดูอีกที เขาอาจจะจะมีเหตุผล

มาจากแนวปฏิบัติจริง ๆ ในสมัยนั้นก็ไต่กรรมัง เพราะรู้สึกว่าการสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ บริษัทฝรั่งก็ได้ปรึกษากับชาวอินเดียนอยู่เสมอ และเขาก็ต้องการจัดฉากให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยนัยนี้ ท่านโส บาบาก็คงจะเคารพพวกเราที่นั่งอยู่แทบเท้าของท่าน ก็อาจเป็นไต่กรรมัง

๓. ยังไม่สาแก่ใจ ได้นำเอาประวัติความดีพิเศษของบาทหลวงในศาสนาคริสต์มายกย่องเผยแพร่เสียอีก

ประเด็นที่สามนี้ เริ่มต้นด้วยสำนวนที่ดูเด็ดขาดแสดงออกถึงความหมั่นไส้เต็มประดา คือ “ยังไม่สาแก่ใจ” ทั้งนี้แสดงว่าท่านผู้เขียนมีความรู้สึกรุนแรงยิ่งจนทุกที สำนวนที่ออกมาจากจิตที่ถูกอารมณ์ครอบงำเช่นนั้นจึงมีลักษณะเข้มข้นร้อนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ภาษาวรรณคดีเรียกสำนวนแบบนี้ว่า “ไคลแมกซ์” (Climax) คือการนำผู้อ่านผู้ฟังไปสู่จุดยอดของอารมณ์ในที่สุด สิ่งที่จะทำให้เกิด “ไคลแมกซ์” แก่ท่าน “ผู้หวังดี” ในประเด็นนี้ก็คือ การ “นำเอาประวัติความดีพิเศษของบาทหลวง

ในศาสนาคริสต์มาลงเผยแพร่เสียอีก” นั่นเอง สำหรับ
ประเด็นนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขอแย้งดังนี้

๑. การเรียนรู้ประวัติของผู้อื่นไว้บ้างนั้น ไม่น่า
จะมีความผิดความเสียหายอย่างใด ในหลักสูตรการศึกษา
เราเรียนรู้ประวัติของคนต่างชาติเช่น ยอร์จ วอชิงตัน
นโปเลียน คาวัวร์ เฟรเดอริกมหาราช เยงกิสข่าน
บุเรงนอง ฯลฯ กันได้อย่างหน้าเฉยตาเฉย ไม่เห็นมีใคร
เดือดร้อนใจอะไรเลย ก็ที่นี้เหตุใดการเรียนรู้ประวัติของ
ผู้ซึ่งชื่อเสียงทางศาสนาของศาสนาอื่น ๆ นั้น เราจะเรียน
รู้อะไรบ้าง เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาเช่นนี้จะเป็นการผิด
คิดร้ายอะไรนักหนา? เราเคยเรียนรู้ประวัติของพระเยซู
พระมูฮัมหมัด คุรุนานัก ท่านมหาตมะคานธี มาแล้ว
ก็ยังไม่เห็นเป็นการ “กระเทือนชาว” ของผู้ใด แล้วเหตุ
ใดการเรียนรู้ประวัติของศิษย์คนหนึ่งของพระเยซู ซึ่งมี
ประวัติที่น่าสนใจเหมือนกัน จะเป็นความผิดอะไรนักที่
เดียว ถ้าเราต้องการเรียนรู้เพื่อศึกษาและนำมาใช้ประ
โยชน์ เช่นการประยุกต์ในแง่ต่าง ๆ เท่าที่พอจะทำได้ ?
ในสังคมที่เป็นเสรีประชาธิปไตย เดียวนี้เรามีการ

อนุญาตให้ศึกษาประวัติของ คาร์ล มาร์กซ เหมาเจ๋อตง และเลนิน เป็นต้นได้แล้ว ทั้ง ๆ ที่คนเหล่านี้เราก็รู้ว่า เขาเป็นผู้มีแนวปฏิบัติเพื่อทำลายศาสนาให้หมดไปโดยสิ้นเชิง เพราะเขาถือว่าศาสนาทั้งหมดเป็น “ยาเสพติด” ของประชาชน เหตุผลในการนี้ก็คือเราอ้างถึงหลักการที่เรียกว่า Freedom of Knowledge and Information คือเสรีภาพในอันที่จะเรียนรู้และทราบข่าวคราวได้

๒. “รูเขา รูเรา” ในยุคปัจจุบันนี้ มีหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการรบที่สำคัญอยู่ประการหนึ่ง คือการ “รูเขา รูเรา” ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นหลักการของซุนหวูอัน ซุนหวูอันจะเป็นใคร ข้าพเจ้าก็ยังไม่ทราบแน่ แต่ก็คิดเดาเอาว่าคงจะเป็นนายพล หรือแม่ทัพที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของประเทศจีนกระมัง ซุนหวูก้าวว่า ในการรบถ้าไม่มีการรูเขารูเราละก็ รบร้อยครั้งก็แพร้อยครั้ง ถ้ารูเราแต่ไม่รูเขา หรือว่ารูเขาแต่ไม่รูเรา รบร้อยครั้งก็อาจจะแพ้ห้าสิบครั้ง ชนะห้าสิบครั้ง แต่ถ้าสามารถรู้ได้ทั้งเขาและเราอย่างถูกต้องจริง ๆ ละก็ รบร้อยครั้งก็ชนะร้อยครั้ง

มีเรื่องในประวัติศาสตร์ของประเทศศรีลังกา พอจะยกมาเป็นนิทานอุทาหรณ์ได้เรื่องหนึ่ง คือเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว ในช่วงเวลาที่ลังกายังเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งอยู่นั้น ปรากฏว่าพุทธศาสนาและพระภิกษุสงฆ์ถูกศาสนาคริสต์รุกรานย้ายอยู่ทั่วไป เพราะบาดหลวงต่าง ๆ ได้ตามหลังนักการทหารเข้าไปเป็นจำนวนมากมาย พร้อมกันนั้นก็อาศัยบารมีของการทหาร เข้าเกลี้ยพุทธศาสนา กันเป็นการใหญ่ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่นตัดรอนสิทธิในฐานะพลเมืองของเด็กที่ไม่ได้นับถือคริสต์ศาสนา กีดกันข้าราชการที่ถือศาสนาพุทธอย่างไม่เป็นธรรม และยังมีการโฆษณาปิดเป็นคำสอนของพุทธศาสนา ว่าเป็นคำสอนของคนป่าเถื่อน ไม่มีเหตุผล ฯลฯ ทั้งนี้ทำให้ภิกษุสงฆ์ของศรีลังกาอยู่ในฐานะลำบาก จำเป็นต้องหาทางตอบโต้ เพื่อความคงอยู่ของพระพุทธรูปบ้าง แ่นละวิธีการรุนแรงต่าง ๆ นั้น ภิกษุสงฆ์ไม่อยู่ในฐานะที่จะทำได้ แต่การตอบโต้กับบาดหลวงในเรื่องหลักคำสอนนี้ ท่านพอจะทำได้อยู่ ท่านจึงได้เริ่มศึกษาคัมภีร์ไบเบิลเป็นต้น ของคริสต์ศาสนากันอย่างขนาดใหญ่ เป็นการ

ศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ยอมให้มีอะไร
 เล็ดลอดไปได้ พร้อมกับหัดวิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ
 ของคำสอนนั้น ๆ ไปด้วย

เมื่อถึงวันดีคืนดี พระภิกษุสงฆ์จึงส่งคำท้าทาย
 ไปยังคณะบาดหลวง โดยให้มาลองตีฝีปากโต้คารมกันที่
 ที่สาธารณะ ให้ประชาชนทั่วไปฟังโดยทั่วกัน เรียกว่า
 “ดวลฝีปาก” กันในด้านหลักคำสอนที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์
 ของแต่ละฝ่ายให้ประชาชนฟัง และตัดสินกันให้เด็ดขาด
 เลยทีเดียว แน่ละ คณะบาดหลวงรับคำท้า แล้วทั้งสอง
 ฝ่ายก็ปลุกประรำของตน ๆ ขึ้นในที่กลางเมือง ที่คนไปมา
 ทั่วไป ถ้าจะเปรียบก็จะเป็เหมือนสนามหลวงของเรา
 นี้แหละ เมื่อถึงวันนัด ทั้งสองฝ่ายก็ก้าวขึ้นเวที คือ
 ประรำของตน ๆ ภิกษุสงฆ์ของพุทธศาสนานั้นมี “อาวุธ
 ครบมือ” ซึ่งก็ได้แก่ความรู้ในคัมภีร์ไบเบิลอย่างชำซอง
 ข้าพเจ้าได้อ่านเรื่องนี้จากวารสารของประเทศศรีลังกา
 ฉบับหนึ่งนานมาแล้ว ตอนนั้นก็ยังไม่มีความไปค้นมาเขียน
 ยันได้ แต่ก็ขอยืนยันในด้านข้อเท็จจริงว่า เป็นเรื่อง
 เกิดขึ้นจริง ๆ

การ “ดวลฝีปาก” ดังกล่าว คงจะได้มีการปะทะ
 การกันเป็นเวลาพอสมควร ระหว่าง “นักมวย” ของ
 ทั้งสองค่าย ผลปรากฏตามรายงานนั้นว่า คณะบาทหลวง
 ของคริสต์ศาสนาถูกทั้งหมัดแย็บ หมัดชุกและอัปเปอร์คัต
 หายผล็อยล้มลงกับเวทีในทุกประเด็น เพราะภิกษุทาง
 พุทธศาสนาท่าน “รู้ทั้งเขา และรู้เรา” อย่างชาญฉลาด
 สามารถนำเอาความไม่มีเหตุผล และความขัดแย้งกันเอง
 ของคำสอนในคริสต์ศาสนา มาตีมตาคณะบาทหลวงจน
 หมดทางสู้ ถ้าเป็นการชกมวยก็คงจะเรียกว่า “แพ้น็อค”
 ไปเลย ในตอนท้ายของรายงานฉบับนั้น ข้าพเจ้ายังจำ
 จำนวนในภาษาอังกฤษได้ แม้ว่าจะอ่านมาเป็นเวลานาน
 แล้วก็ตาม ว่า “นับตั้งแต่บัดนั้นมา วงการศาสนาคริสต์ก็
 ไม่ยอมมาประดาบกันซึ่ง ๆ หน้า กับพุทธศาสนาอีกเลย”
 (they dared not cross-swords with Buddhists any
 more.) เรียกว่าถ้าจะทำก็ต้องแอบ ๆ แบบ “กองโจร”
 หรือ “ตีหัวเข้าบ้าน” ไม่ยอม “รบซึ่งหน้า” อีกเลย

นี่แหละคือผลของการศึกษาเรื่องของเขา เพื่อ
 ประโยชน์แก่การ “รู้เขา” ให้หมดทุกแง่ทุกมุม แล้วก็

จะได้สามารถนำเอาหลักการและคำสอนของเขานั้นแหละ กลับไป “บักอก” เขาเอง ทั้งนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็น เรื่องศาสนาเท่านั้น แม้ในเรื่องอื่น ๆ เช่น การสงคราม จริง ๆ การเมือง การธุรกิจต่าง ๆ เป็นต้น ก็เป็นเรื่อง จำเป็นเช่นเดียวกัน ไม่เช่นนั้น เราก็คจะได้แต่เพียง “งมโข่ง” ไม่รู้จุดอ่อนอะไรของเขาเลย เช่นนี้จะไปได้ เถียงหรือสู้กับเขาได้ละหรือ ?

๓. และพูดก็พูดเถอะนะ การที่เราชาวพุทธ ดำเนินงานเรื่องนี้เสียเองนั้น ถึงอย่างไร ๆ ก็น่าจะดีกว่า ที่ชาวคริสต์เขาทำของเขา ออกมาเผยแพร่ให้พวกเราอ่าน เสียอีก เพราะถ้าพวกเราทำเสียเอง โดยเฉพาะพวกเรา ที่ทำด้วยจิตที่ยังเป็นชาวพุทธเต็มตัว ไม่ได้มีเจตนาที่จะ ทรยศต่อพระพุทธศาสนาเช่นนี้จะต้องมีแต่ได้ประโยชน์ โดยส่วนเดียวไม่มากก็น้อย เพราะอย่างน้อยเราก็สามารถ นำเปรียบเทียบกับของเรา ซึ่งให้เห็นว่าเรื่องนี้หลักการ เช่นนี้เราก็มีอยู่แล้ว และบางทีก็ละเอียดลึกซึ้งกว่าเสีย อีกด้วย เช่นการประพடுத்தตัวของนักบวชผู้มีความจริงใจ ควรจะเป็นเช่นไร การบริโภคน้ำจืดของนักบวช ควร

จะเป็นอย่างไร ในวารสาร “วิญญาน” ชุดที่ ๒๒ ฉบับที่ ๑-๒ ซึ่งได้มีหมายเหตุไว้ถึงการบริโภค ๔ ประการ ของนักบวชในพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องเปรียบเทียบ ให้เห็นด้วย ดังนี้เป็นต้น การกระทำเช่นนั้น่ะ ขอถาม หน่อยเถอะว่า ถ้าเป็นชาวคริสต์เขาแปลออกมาให้เรา อ่าน เขาจะทำได้ละหรือ? ในเรื่อง ใส บาบ่า ซึ่งมีคำ กล่าวในศาสนาของท่านว่า ใครถึงพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของที่ ฟัง ก็จะได้ไปสวรรค์นั้น ข้าพเจ้าก็ได้ชี้ให้เห็นว่าใน พุทธศาสนาของเรา คงมีคาถาในมหาสมัยสูตร ซึ่งมีใจ ความทำนองเดียวกันนั้นเหมือนกัน ทั้งนี้โปรดพลิกดู ในเรื่อง ใส บาบ่า มนุขย์มหัศจรรย์ เล่ม ๖ บทที่ ๒๖ หน้า ๓๖๘ ก็การกระทำเช่นนั้น่ะ สมมติว่าชาวฮินดู เขาแปลให้เราอ่าน เขาจะทำอย่างนี้ละหรือ?

กล่าวโดยสรุปสำหรับในขณะนี้คือ การแปลโดย มีความมุ่งหมายเพื่อจะ “รู้เขา” นั้น เป็นสิ่งที่ทำให้เรา เองมีหูตากว้างขึ้น เพราะในปัจจุบันนี้ เขากำลังดำเนิน การเพื่อ “รู้เรา” อยู่อย่างขมุกขมนั้ แล้วเราจะยอมขด ตัวอยู่ในที่แคบ ๆ ยอมให้เขารู้เราฝ่ายเดียว โดยที่เรา

ไม่สามารถจะรู้เขาได้เลยอย่างนั้นหรือ? ฤกษ์ ในการ
 แปลออกมาอย่างข้อตรงต่อต้นฉบับ บางคราวก็ย่อมมี
 การกล่าวถึงข้อตั้งจุดเด่นของเขาบ้าง ซึ่งเราก็ควรจะได้อ
 ศึกษาไว้เพื่อประโยชน์แก่การปรับปรุงตัวเราเองเหมือน
 กัน แล้วท่านจะให้เราแปลอย่างบิดเบือน เข้าข้างตัว
 เอง ถ้าเขาตลอดเวลาเพื่อสนองความปรารถนาแบบ
 “ชาติสต์” ของท่านอย่างนั้นหรือ?

๔. ท่านรู้หรือไม่ว่า เคียวนศาสนาคริสต์เขามี
 แผนการณ์ร้าย ที่จะทำลายพระพุทธศาสนาให้สูญสิ้น
 ไปจากเมืองไทย ถ้าไม่รู้ให้ไปถามเจ้าคุณโศภณ
 วัฑฒน ๖ กู

ประเด็นนี้ต้องขอตอบว่า “รู้ครับ” และก็คิดว่า
 จะรู้ก่อนใคร ๆ ในประเทศไทยเสียด้วย เพราะสำนัก
 ของเราติดต่อกับผู้มีรัตัญญ คือมีอายุชั้ยยืนยาวกว่า
 มนุษย์และมีสายตากว้างไกลกว่า เป็นแต่ว่าเรามีหลักการ
 วิธีของเราเอง และเรามี “กำลังพล” คือ manpower ที่
 มีสมรรถนะไปคนละแบบกับท่านเจ้าคุณโศภณคณาภรณ์
 วัฑฒนนิเวศวิหาร ซึ่งข้าพเจ้าก็รู้จักดี และได้เคยอ่าน

บทความของท่านมาแล้ว หลายเรื่องหลายเล่มด้วยกัน ข้าพเจ้าเองก็ได้มีส่วนช่วยเหลือท่าน โดยไม่เปิดเผยบ้าง ตามสมควร และก็ชื่นชมความที่ท่านเป็นผู้กล้าหาญ ยอมตนออกหน้าหน้าเป็น “หัวหอก” ในกิจการดังกล่าว อย่างเข้มแข็ง

แต่งงานของสำนักนี้ ได้ดำเนินมาเป็นเวลานานแล้ว และมีแนวปฏิบัติไม่เหมือนกันกับของท่านเจ้าคุณผู้หนึ่ง แต่ก็มิได้หมายความว่า จะต้องขัดกัน หรือเป็นคนละฝ่าย ชนิดที่เข้ากันไม่ได้เลย เปรียบเหมือนกองทัพหนึ่ง ๆ ก็ย่อมจะต้องมีพลนิกายหลายฝ่าย เพื่อประสานงานกัน โดยทำหน้าที่แตกต่างกันไป เช่นเป็นพลรบบ้าง ผู้ช่วยพลรบบ้าง หน่วยเสนารักษ์บ้าง หน่วยช่าง และหน่วยสัมภาระ และสื่อสารบ้าง เป็นต้น ท่านจะกะเกณฑ์ให้ทหารทุกคนในกองทัพเป็นหน่วยรบที่เขาเรียก combat เสียหมดทุกคนได้อย่างไร? มีคำกล่าวในภาษาอังกฤษว่า unity in diversity คือถึงแม้จะมีอะไรแตกต่างกัน ก็ยังมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เพราะในโลกสัมพัทธ์ คือ relative world นี้ ไม่มีองค์ประกอบอย่าง

โดยอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ที่มีความสมบูรณ์พึ่งตนเอง
ได้ทุกส่วนโดยเด็ดขาด (absolutely independent. or
self-contained)

๕. สาวกในพุทธศาสนาที่ตีเค้นอย่างบาดหลวง
แข่งดี ไม่มีอีกแล้วหรือ.....การนำความตีเค้นในคริสต์-
ศาสนามาเผยแพร่ นั้น เป็นความจำเป็นนักหรือ? คำ
สอนของบาดหลวงแข่งดีเกี่ยวกับเรื่องพระเยซู พระ
เจ้านั้น เป็นความจำเป็นแก่พระพุทธศาสนาด้วยหรือ?

— ต่อคำถามว่า “ไม่มีอีกแล้วหรือ?” ก็ต้องขอ
ตอบว่ามี—มีซีครับ ทั้งในสมัยพุทธกาลซึ่งเป็นยุคที่มี
พระอรหันต์ปรากฏ และในยุคร่วมสมัย ซึ่งมีพระ
อาจารย์ที่สืบทอดคุณชื่อเสียงอันดีงาม ท่านผู้สนใจในเรื่อง
นี้อาจหาอ่านได้จากพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณ-
เจ้าเรื่องอนุพุทธประวัติ และของสำนักสอนธรรมอื่น ๆ
อีกมากมาย นี่หมายถึงชีวประวัติของท่านที่อุบัติในสมัย
พุทธกาล ส่วนของพระเกจิอาจารย์ผู้ทรงวิद्याคุณ ซึ่ง
อยู่ในยุคร่วมสมัยหรือใกล้เคียงกับเรานั้น ท่านผู้สนใจ

ก็ยอมให้อ่านได้จากวารสารที่เน้นหนักในด้านนี้ ซึ่ง
 ปัจจุบันก็มีอยู่มากมายหลายฉบับแล้ว เช่น โลกทิพย์
 โพธิญาณ ฯลฯ เป็นต้น สำนักค้นคว้าทางวิญญาณไม่มี
 ความสามารถในด้านกำลังพล (manpower) และกำลัง
 เงิน (money) ที่จะทำเช่นนั้นได้ เพราะได้มีสถานที่อัน
 กว้างขวางถึง ๒,๐๐๐ กว่าไร่ ที่จะต้องทำนุบำรุงรักษา
 “ด้วยลำแข้ง” ด้วยความยากลำบากแสนเข็ญ แทบเลือด
 ตากระเด็นอยู่แล้ว ดังนั้น จึงน่าจะถือว่าเป็นการแบ่ง
 งานกันทำจะดีกว่า

อนึ่ง ในด้านการเผยแพร่คำสอนนี้เป็นหลักการ
 การและแนวปฏิบัติอันบริสุทธิ์ สำนักฯ ได้พิมพ์หนังสือ
 เล่มเป็นฝ่ายวิชาการออกเผยแพร่ นับจำนวนถึงปัจจุบัน
 (ไม่นับเรื่องแปลจากภาษาอังกฤษ) ก็ประมาณ ๓๐ เรื่อง
 แล้ว ทั้งนี้ไม่นับบทความที่ลงในวารสาร “วิญญาณ”
 ทุกฉบับ เป็นเวลากว่า ๒๐ ปี และปาฐกถาธรรมทาง
 วิทยุบ้าง โทรทัศน์บ้าง ตลอดช่วงเวลาหนึ่งในอดีต จึง
 ใคร่ขอร้อย้ออีกครั้งหนึ่งว่า ขอให้ท่าน “ผู้หวังดี” ะ
 หลายโปรดศึกษางานของเราเสียก่อน เพื่อเป็นการให้

ความยุติธรรมแก่เราบ้าง ก่อนที่จะประณามเราอย่างรุนแรง และอย่างไม่มีเงื่อนไขเช่นนั้น

สรุปความสำหรับประเด็นนี้คือ “การนำความคิดเด่นในศาสนาคริสต์มาเผยแพร่” นั้น ย่อมเป็นการไม่จำเป็นแน่นอน สำหรับบุคคลผู้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามแนวปรมาตถปฏิบัติเพื่อความสันทุกข์ในปัจจุบันชาติโดยส่วนเดียว แต่พูดก็พูดเถอะ ในสมัยปัจจุบันนี้จะหาบุคคลผู้มีอินทรีย์บารมีแก่กล้า ผู้ที่เป็นปัจฉิมภวิโก คือเกิดมาเป็นชาติสุดท้ายได้สักกี่คน? สำหรับบุคคลส่วนมากนอกจากนั้น โดยเฉพาะที่เป็นนักวิชาการ การศึกษาให้รู้ของดีและความดีของผู้อื่น ศาสนาอื่น ย่อมเป็นของสำคัญเหมือนกัน เพื่อจะได้นำประยุกต์เข้ากับของตนเองได้บ้าง เช่นการเปิดโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางนั้น ก็เป็นแนวการปฏิบัติที่นำมาจากคริสต์ศาสนานั่นเอง

“คำสอนของบาทหลวงเกี่ยวกับพระเยซู พระเจ้า” นั้น อย่างน้อยก็ทำให้เข้าใจความคิดของเขา และ

ทำให้เห็นจุดเด่นของเรายิ่งขึ้น แต่การปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมันน้อยสั้นโศษ ยอมมอบกายถวายชีวิตให้แก่สิ่งที่ท่านนับถือด้วยศรัทธาอย่างหมดหัวใจนั้น เป็นลักษณะของจิตใจที่นำสรรเสริญอย่างยิ่งทีเดียว และคงจะทำให้พวกเราทั้งหลายได้หันกลับมาสำรวจดูตนเองว่า เราน่ะมีศรัทธาต่อพระพุทธองค์แบบ “อُرฺ ทตุวา” คือ ยอมมอบกายถวายชีวิตให้ได้หรือเปล่า? หรือว่าพอได้รับความลำบากบ้าง ผิดหวังบ้าง ก็โวยวายตีโพยตีพายหาว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” หรือว่า “ทำดีอัปรีภัยกินหัว ทำชั่วเบิกบานสราญใจ” เช่นนี้เป็นต้น?

(๕) ศาสนาพุทธจะสูญสิ้นไปจากเมืองไทย เพราะท่านคนหนึ่งเป็นผู้ทำลาย เป็นแนวร่วมให้เขาสันับสนุนเชิดชูเขา อย่าลืมว่า การทำตัวแบบม้าอารี คือความพินาศของพระพุทธศาสนา

ข้อนี้รู้สึกที่ท่าน “ผู้หวงดี” จะให้เกิดภัยหรือความสำคัญแก่สำนักกันคว่ำทางวิญญูณมากไปหน่อย ก็เท่าที่ปรากฏอยู่นี้แหละ ขนาดมีหนังสือเผยแพร่ธรรมะของพระพุทธเจ้าออกขายจากสำนักต่างๆ กัน และที่เป็นหนังสือ

พิมพ์แจกงานศพก็มีนับจำนวนไม่ถ้วน และยังมีรายการ
 วิทยุ และโทรทัศน์จากสถานีต่าง ๆ มากมาย เฉพาะ
 รายการวิทยุหนึ่งมีอยู่ราว ๕ นาที ดูเหมือนจะออกราย
 การกันตั้งแต่ตี ๕ เลยกี่เดียว เรียกว่ามีให้ฟังให้ดู ให้
 อ่าน ทั้งลดแลกแจกแถม ตลอดจนโฆษณาแข่งขันกัน
 อย่างถึงพริกถึงขิง แม้อย่างนั้น ก็ยังมีคนไม่ยอมเชื่อใน
 ตถาคตโพธิสัทธา และกัมมสัทธาอยู่อีกเป็นอันมาก
 โดยเฉพาะผู้มีการศึกษาสูง ๆ นะ “ตัวดี” นักรักเดียว บุตร
 ชายของข้าพเจ้าซึ่งสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เคย
 เล่าให้ฟังว่า นักศึกษาเขาคิดกันว่า พระพุทธเจ้า^๕
 มีความรู้อย่างมากก็ขนาดปริญญาเอก คือ^๕ชนดอกเตอร์
 เรียกว่านี่เป็นการประเมินให้สูงที่สุดแล้ว เพราะอัน
 ที่จริงสมัยนั้น^๕ไม่ได้มีการศึกษาที่จะเทียบกับสมัย^๕ได้
 เลยเสียด้วยซ้ำไป นี่เป็นอุทาหรณ์ประการหนึ่งว่า
 บุคคล — โดยเฉพาะผู้^๕มีการศึกษา^๕ชั้นสูง — สมัย^๕เขามี
 ทัศนะต่อพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร

ดังนั้น เราก็ยังสงสัยว่า การนำประวัติของท่าน
 แชนด์แบร์นาร์ดมาลง^๕ จะทำให้ชาวพุทธหรือคนที่

ไม่เชื่อศาสนาคริสต์มาแต่เดิม ถึงกับกลับใจมาถือศาสนาคริสต์ได้สักเท่าใดทีเดียว ?

“...เป็นแนวร่วมให้เขา.....การทำตัวแบบมัวร์ คือความพินาศของพระพุทธศาสนา” — คำว่า “แนวร่วม” นั้น หมายความว่า มีจุดประสงค์เหมือนกัน แต่มีการดำเนินงานในระดับต่างกัน สำนัก ๆ มีจุดประสงค์เพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา แต่การทำบางอย่างอาจจะไม่เหมือนกัน คือเป็นการริเริ่ม แหกแนว หรือบุกเบิกในแนวทางที่เราเห็นว่าสมควร เพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา โดยนัยนี้ เราจะเป็แนวร่วมของฝ่ายคริสต์ศาสนาอย่างไรได้ นอกจากว่าจะเป็ไปเพื่อจุดประสงค์เพื่อให้เกิดสันติสุขแก่สังคมตามหลักศาสนาของตน ๆ เช่นนี้แหละ ก็อาจจะเป็ได้ อนึ่ง การทำตัวแบบมัวร์นั้น คือการ ถอยโดยไม่คิดต้านทาน หรือยอมรับ (adopt) โดยไม่คิดดัดแปลง (adapt) ผลคือทำให้เสียลักษณะเฉพาะ (individuality) ของตน ทำให้ถูกหลอมละลาย (coalesce) กลายเป็อื่น เรียกว่า ถูกกลืนไปเลย นี้เป็คนละอย่างกันกับการคบกับผู้อื่น แม้จะต่างเชื้อชาติศาสนา สีผิว

และอื่น ๆ ด้วยใจอารี เพราะในลักษณะเช่นนี้ คำว่า “อารี” เป็นไวพจน์ (คือมีความหมายเหมือนกัน) กับ เมตตา ซึ่งท่านกล่าวว่า เป็น “เครื่องค้ำจุนโลก” (โลกุตตมภิกขุเมตตา) เราร่วมมือกับเขาได้ ในขอบเขตที่ว่า เรายังสงวนปัจจัยตัดสินลักษณะของเราไว้ แบบสมเด็จพระนารายณ์ที่ยอมให้บาดหลวงเข้ามาสอนประชาชนได้ แต่จะให้พระองค์เข้ารีตนั้น ทำไม่ได้ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าก็ดำเนินตามปฏิปทาเดียวกัน โดยเฉพาะในรัชกาลพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อทรงเห็นบาดหลวงทำจุนจ้านฮึกเหิมมากนัก ก็สั่งห้ามและไล่ออกไปเลย

(๖) ที่แคมป์สนเคยจัดให้มีการสวดภซันกัน มักจะเลอะกันใหญ่แล้ว ว่าง ๆ จัดให้มีการสวดอันวอนพระเจ้าบ้างก็จะดี พระพุทธมนต์ไม่มีจะสวดแล้ว หรือ พ่อคุณ!

ก) มีการสวดภซันกันจริง แต่ แคมป์สนไม่ได้จัด เป็นแต่ให้ยืมสถานที่เท่านั้น ผู้จัดคือศิษย์และผู้นับถือท่านไส บาบ่า ซึ่งส่วนมากเป็นเพื่อนศาสนิกชนชาว

ฮินดู อย่าลืมว่าที่แคมป์สนนเราตั้งชื่อไว้ว่า “ศูนย์พัฒนาศาสนา” ซึ่งมีความหมายเป็น catholic ซึ่งแปลว่า สากล หรือ universal เป็นชื่อที่มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ศูนย์พัฒนาศาสนา” ทั้งนี้เพราะเราเป็นฆราวาส มีสิทธิ์เต็มที่จะเป็น non-sectarian คือไม่ผูกพันอยู่กับนิกายใดโดยเฉพาะ ไม่ใช่ภิกษุสงฆ์ ซึ่งโดยพันธระกรณี จำต้องยอมผูกพันตนเองอยู่กับนิกายใดนิกายหนึ่ง นอกจากนี้ เราเป็น “หินเพศ” แปลตามตัวว่า “เพศต่ำ” คือต่ำกว่าภิกษุสงฆ์ ดังนั้น เราจึงสามารถจะเคารพนักบวชของศาสนาใด ๆ ก็ได้ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ภิกษุทำไม่ได้

เมื่อแคมป์สนมีลักษณะเป็นสากล และดำเนินงานโดยฆราวาสเช่นนี้ การอนุญาตให้มีการสวดภาชันกัน ในเมื่อมีผู้ขอร้องมา จึงถือได้ว่าเป็น cross-cultural events หรือ inter-religious meeting คือการที่ชนต่างศาสนามาประชุมกันฉันท์มิตร ไม่มีใครคิดจะ “กลืน” ใคร และในระหว่างการสวดภาชันนั้น ภิกษุที่พำนักอยู่ที่แคมป์สนบางรูปก็มานั่งฟังอยู่ด้วยเป็นเอกเทศ ในที่สูง

กว่า และเมื่อมีการสวดทำวัตรเช้าและค่ำ ชาวฮินดูที่
มาประชุมสวดภษณ์ ก็นั่งพนมมือด้วยความสงบเรียบร้อย
ตามลักษณะการเคารพเจ้าของที ของผู้มีวัฒนธรรมดีงาม
เมื่อเป็นเช่นนั้น จะว่าเรา “เลอะกันใหญ่แล้ว”
ได้อย่างไร? การขอยืมสถานที่ใช้ทำพิธีของเขาเช่นนั้น
ถ้ามองในมุมกลับ จะว่าเป็นการที่เขาให้เกียรติกับเราก็น่า
จะเป็นได้ สมัยนี้ในต่างประเทศมีการประชุมพบปะกัน
ระหว่างคนต่างศาสนาบ่อย ๆ เป็นการประชุมเพื่อหารือ
กันในการช่วยให้เกิดสันติสุขแก่มนุษยชาติจริง ๆ ไม่ได้
มีการคิดจะ “กลืน” กันเลย และก็ไม่มีใครคิด “รังเกียจ”
กันด้วย

ข) ว่าง ๆ จัดให้มีการสวดอ่อนนวยพระเจ้าบ้าง
ก็จะดี ก็ไม่แน่ ถ้ามีศาสนิกชนชาวคริสต์มา *ขออนุญาต*
ทำเช่นนั้น ซึ่งก็หมายความว่า แคมป์สน *ไม่ได้จัด* แต่
เป็นการให้อนุญาตฉันท์มิตรต่างหาก

ค) พระพุทธมณฑลไม่มีจะสวดแล้วหรือพ่อคุณ!
มีซิ และเราก็สวดกันเป็นปกติ ทั้งเช้าและเย็นเป็น
ประจำวัน มีความยาวพอสมควรทีเดียว โดยเฉพาะใน

ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันวิสาขะ มาฆะ อาสาฬหะ เป็นต้น ก็มักจะมีการสวดกันครั้งคืน หรือทั้งคืนเสียด้วยซ้ำไป ทั้ง ๆ ที่เรามีกำลังคนไม่มากเท่าไรเลย ท่าน “ผู้หวังดี” นะ ได้สวดอย่างน้อยก็เท่ากับเราหรือเปล่า พ่อทูนหัว!

(๗) ต่อไปนำประวัติ ขี้เปลือยมาลงบ้างก็จะดีก็ไม่แน่ ถ้าขี้เปลือยคนนั้น มีประวัติความเป็นมาที่น่าศึกษาสนใจ พ่อจะนำมาเป็นคติชีวิตได้

สรุปความ ๑. เราเชื่อว่า ท่าน “ผู้หวังดี” เป็นผู้หวังดีต่อพระพุทธศาสนาจริง เป็นแต่ว่าไม่ได้ให้ความยุติธรรมแก่เราอย่างเพียงพอ ไม่ได้ศึกษางานและจุดประสงค์ของเราให้ถ่องแท้ เป็นการฟังผู้อื่นเขาว่าโดยถ่ายเดียว แล้วรีบร้อนลงมติเอาเอง

๒. ขอเรียนให้ทราบ ว่า “ความหวังดี” อย่างเดียวนั้น เป็นการไม่เพียงพอที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์อันดีได้ เพราะเป็นสัมมาสังกัปปะ คือมรรคข้อเดียวในมรรคมืองค์แปด—เรียกว่าหวังดีอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องมีอย่างอื่นประกอบอีกมาก ลองคิดดูอุปนิสัยเหตุทางจรรยา

คือรถชนกันวันละหลายราย ตายและบาดเจ็บกันไม่น้อย
 ัน ล้วนเกิดจาก ความหวังดี คือทั้งสองฝ่ายไม่อยากจะ
 ชนกันให้เสียเวลา เสียทรัพย์สินและเสียชีวิตเลย ทุกคน
 ต้องการจะหลีกเลี่ยงการชนกันให้ได้ทุกวิถีทาง แต่ผล
 ันเกิดจากความหวังดี ก็คือการชนกันถึงบาดเจ็บและ
 ล้มตายกันบ่อย ๆ มีสุภาษิตอังกฤษบทหนึ่งว่า Hell is
 paved with good intentions แปลว่า นรก ถูกปูลาด
 ด้วยความหวังดี ซึ่งมีความหมายอย่างทีกล่าวนมาแล้ว คือ
 อย่าคิดว่ามีความหวังดีแล้วจะเป็นการเพียงพอ เพราะถ้า
 หวังดีแต่ทำผิดพุดผิด กลายเป็นมิจนาก็มันตะมิจนาวาจา
 ก็อาจเกิดผลร้ายได้ ประวัตของท่านแซงต์ แบร์นาร์ด
 ซึ่งลงใน “วิญญาน” ฉบับที่แล้วมา ก็เป็นเครื่องพิสูจน์
 ความจริงข้อนี้ คือท่านใช้ “ไม้แข็ง” กับลูกศิษย์หัวอ่อน
 ของท่านมากเกินไปด้วยความดี ลูกศิษย์ผู้นั้นจึงเสียใจ
 และเตลิดเปิดเปิงไปใหญ่โต

๓. ขอยกอุทาหรณ์ให้ฟังอีกสักเรื่องหนึ่ง คือ
 เมื่อหลายปีมาแล้ว ข้าพเจ้าได้ดูลิเกทางโทรทัศน์เรื่อง
 หนึ่ง เป็นลิเกระดับอินเตอร์ คือไม่ได้เล่นเรื่องจักร ๆ

วงศ์ ๆ แต่แสดงเรื่องประวัติศาสตร์ของพม่า เกี่ยวกับ พระนางศุภยาลัต ซึ่งเป็นมเหสีของพระเจ้าธิบอ ถ้าจำ ไม่ผิดก็แสดงโดย บุษพา สายชล ในเรื่องกล่าวถึงตอนที่ อังกฤษบุกรุกพม่า ขอให้ทำสัญญากันโดยสงบ มี อำมาตย์แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งไม่ยอมคือเห็นว่า ควรให้รบ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ควรประนีประนอม ยอมเสียส่วนน้อยบ้างเพื่อแลกกับส่วนใหญ่ คือสงวน เอกราชของประเทศไว้ดีกว่า ผลปรากฏว่าพระเจ้าธิบอ และพระนางศุภยาลัตตกลงใจรบ เพราะเชื่อว่าจะสู้ อังกฤษได้ คงจะเกี่ยวกับเชื่อว่ามิเวทมนต์คาถาอยู่ยังคง กะพันดี ผลสุดท้ายก็แพ้อังกฤษหมดทุกประตู เพราะ อำนาจของการอยู่ยังคงกะพันชาตรีนั้น ถึงอย่างไร ก็สู้ ความแรงของกระสุนปืนใหญ่จากเรือรบไม่ได้ ในตอน ท้ายของเรื่องนี้ ทวน สีแดง (ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว) ซึ่งแสดงบทเป็นหัวหน้าอำมาตย์ฝ่ายผู้ให้รบ ได้ออกมา ให้คติของเรื่องเกี่ยวกับความรักชาติด้วยความหวังดีว่า

“จะว่ารักชาติก็ไม่ใช่ แต่มันไม่ได้เรื่อง
เพราะทำอะไรไม่เข้าท่า พม่าจึงต้องเสียเมือง”

ลึกรื่องนี้ข้าพเจ้าดูมากกว่า ๑๐ ปีแล้ว แต่ข้อความที่ ทวน สีแดง ออกมากล่าวสรุปให้ผู้ฟังนี้ ยังจำได้ไม่ลืม เพราะเป็นคำกลอนง่าย ๆ แต่ได้ความลึกซึ้งดีมาก

เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็มีเรื่องของผู้หวังดีจะเล่าให้ท่านฟังอีกเรื่องหนึ่ง คืออาจารย์วศิน อินทสระ ซึ่งสอนอยู่ที่สภาการศึกษาหมามกุฏราชวิทยาลัย วัตถุประสงค์ได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า มีชาวพุทธผู้ชราแต่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาอย่างเยี่ยมหาญผู้หนึ่ง ได้มาปาฐกถาที่ห้องประชุมหมามกุฏราชวิทยาลัย โดยกล่าวประณามชาวคาทอลิกที่มีนโยบายบ่อนทำลายแทรกซึมพระพุทธศาสนา ปาฐกถาดังกล่าวปรากฏว่าเป็นการ “ระบายนามณ์” มากกว่าการชี้ช่องการตอบโต้ทางวิชาการ เพราะท่านผู้ปาฐกได้ใช้ถ้อยคำที่รุนแรง ด่าชาวคริสต์ว่า “ไอ้สัตว์หมา; ไอ้เหี้ย! ฯลฯ กูไม่กลัวมึง” ข้าพเจ้าฟังแล้วก็เห็นพ้องต้องกันกับอาจารย์วศินว่า ท่านผู้นั้นทำการไม่สมควรอย่างยิ่ง โดยเฉพาะไม่สมควรแก่ความเป็นสุภาพบุรุษผู้มีอายุมากแล้วเลย หรือว่าท่านจะต้องการให้ผู้อื่นทราบ

ว่าท่านยังตะปบได้ตั้งเปรี๊ยะปร้างละครมะง์ นึกถึงเรื่อง
นี้ ข้าพเจ้าก็อยากจะระบายอารมณ์เลียนแบบ ทวน
สีแดง ว่าดังนี้

“จะว่ารักศาสนาที่ใช่ แต่มันไม่เข้าท่า
ขึ้นทำอะไรบ้า ๆ ศาสนาอาจจะเสียเมือง”

แต่นั้นแหละ ถ้าท่านคิดว่า ท่านมีวิธีการเป็น
แบบ “หน่วยรบ” หรือ “หน่วยจู่โจม” ซึ่งไม่จำเป็นจะ
ต้องเหมือนกับวิธีปฏิบัติของเราก็ได้ แต่ก็มุ่งไปสู่จุด
หมายปลายทางอันเดียวกัน—เช่นนี้ก็เชิญตามสบายเถิดนะ

๔. อันที่จริง สำนักค้นคว้าทางวิญญาณก็มีได้
หวังผลนัก ในการที่ได้มีจดหมายจากผู้อ่านต่อว่า หรือ
โวยวายมาในทำนองนี้ เพราะเราก็คิดอยู่แล้วว่าในการ
ทำอะไรอันเป็นการบุกเบิก ริเริ่มนั้น จะต้องมึผลเช่นนั้น
เกิดขึ้นตามมาเสมอ ถ้าไม่มีการต่อว่าด้วยวาจาหรือโดย
ทางจดหมายนั้นแหละ จะเป็นการผิดหวังอย่างแท้จริง
อย่างไรก็ตาม เรารู้ยู่่ว่าท่านที่ต่อว่ามานั้นมี ๒ ประเภท
ประเภทแรกคือ ยังไม่เข้าใจด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ
ประเภทที่สองคือ ไม่ยอมเข้าใจ เรียกว่าถึงจะอธิบาย

อย่างไร ๆ ก็ไม่ต้องการจะเปลี่ยนความคิดเลย สำหรับ
 ประเภทที่สองนั้นเป็นอันหมดปัญหาและหมดปัญหาด้วย
 คือว่าเป็นการพูดคนละภาษา อยู่กันคนละมิติของโลก
 ส่วนสำหรับประเภทแรกนั้น เราก็ใคร่ขอร้องอีกประ
 การหนึ่งว่า “โปรดทำใจเย็น ๆ เป็นกลางไว้ก่อน ค่อย ๆ
 อ่าน ค่อย ๆ ศึกษาผลงานของเราไปเรื่อย ๆ แล้วท่าน
 อาจจะเห็นคุณประโยชน์ของการกระทำของเราเช่นนี้บ้าง
 เหมือนกัน”

๕. สมัยเมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนอยู่ชั้นมัธยม
 ปลาย มีผู้คิดคำ “ลูกผสม” ขึ้นมาใช้กันเล่นคำหนึ่ง ฟัง
 ดูขัดเหมือนกัน คือเราเห็นว่ามีความหมายหลายคำใน
 ภาษาอังกฤษ ลงท้ายด้วยปัจจัย “ชั่น” (tion) เช่น
 Construction, destruction เป็นต้น เราก็นำมาประยุกต์
 ใช้กับนักเรียนที่ทำการบ้านแบบเดาสวด คือส่งเดช ว่า
 เป็นพวก “โมเมชั่น” คือทำแบบฝึกหัดโมเมเอาตาม
 อารมณ์ ปัจจุบันทางสำนักค้นคว้าทางวิญญานก็กำลังถูก
 กล่าวหาอย่าง “โมเมชั่น” ว่าเป็นพวก “โลเลชั่น” เช่น
 เดียวกัน

๖. เราใคร่ขอแสดงความเห็น (บวกกับอารมณ์
 นิดหน่อย) ว่า เราก้เห็นใจอยู่ว่าท่านผู้หวังดีรายนี้คงจะ
 หวังดีจริง ๆ เป็นแต่ว่า ท่าน ใจเร็วด่วนได้ไปหน่อย
 จึงเป็นการประณามผิดเป้าหมาย ดังที่สุภาษิตอังกฤษบท
 หนึ่งกล่าวไว้ว่า Haste makes waste ความรีบร้อนทำ
 ให้เกิดการสูญเสีย ทั้งนี้เป็นการตัดสินใจโง่เขลาโดย
 ฟังความข้างเดียว หากท่านอ่านบทความ “ตอบจดหมาย
 ผู้อ่าน” นี้แล้ว หวังว่าท่านคงจะเรียก “พยานจำเลย”
 (คือหนังสือและบทความต่าง ๆ) ไปให้การบ้าง ก็จะเป็น
 การถูกต้องตามกระบวนการแห่งศาล สถิติยุติธรรมอย่าง
 แท้จริง

๗. ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอให้ข้อคิด “เป็นการ
 บ้าน” ว่า การนำเรื่องของศาสนาอื่นมาลงเพื่อการศึกษา
 แบบ “รู้เขา” (ซึ่งก็ย่อมจะมีทั้งแง่ดีและแง่เสียของเขา
 บ้างเป็นธรรมดา) นั้น ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นต้องเป็น
 การทำให้ศาสนาของเราสูญสิ้นไปจากเมืองไทยเลย เรา
 สรรเสริญท่านเหล่านี้ก็จริง แต่ก็มีเงื่อนไขว่า ท่านทั้ง
 ปวงเหล่านั้นยังไม่สิ้นกิเลสอาสวะเช่นพระพุทธเจ้าเช่นนี้

จะเป็นการผิดด้วยหรือ? ท่านผู้หวังดีกล่าวหาเราด้วย “ความหวังดี” ที่ออกจะทารุณมากเกินไป เราเห็นใจท่านในด้านความหวังดี แต่ก็ขอติงแบบที่ข้าพเจ้าเคยให้ข้อคิดไว้แล้วในบทความเรื่อง “อภิญาฝ่ายขาว” ว่าท่านอาจจะมีสายตา “พร่ามัว” ไปบ้างเล็กน้อย จึงทำให้เกิดสภาวะของจิตใจที่เรียกว่า “พร่ามัว” ไปได้ ดังนี้แล.

เปิดอกพูด—บอกร้าย

เกิดอาการ	พร่ามัว	โมเมชั่น
พัลวัน	พัลเก	เขวกันใหญ่
กล่าวหาเรา	ว่าโลเล	เฉน้ำใจ
เพี้ยนไปเยอะ	เลอะกันใหญ่	ไฟต์่าทราม
“ดูตุ้! มัน	ช่างชั่วชาติ	บังอาจยิ่ง
หนอยแน่! ทำ	ได้จริง ๆ	ไม่เกรงขาม
ชชะ! ช่าง	ชั่วช้า	บ้าเลวทราม
อุ๊ปะ! มัน	ไม่มีความ	กตัญญู

“โอ๊ย!ตายแล้ว ทำอะไร		ไม่กลัวนรก
ดูร์! ช่าง	สกปรก	ไม่อดสู
พิโซเอ๊ย!	กล้าทำลาย	ไม่เชิดชู
คุณพระกรรม	ที่ตัวรู้	รำเรียนมา”
เราขอตอบ	คำดำ	ที่พรัมัว
โมเมชั่น	พันพั	ดั่งนี้ว่า
“ขอท่านโปรด	พินิจ	พิจารณา
โปรดศึกษา	อย่าผลัผลาม	ความโมเม
เราได้ผลิต	ผลงาน	บานตะเกียง
มีเรื่องไหน	ที่เราเอียง	กระเท่เร่
ข้อเขียนไหน	สื่อสันดาน	พาลเกร
ที่แสดง	ความโลเล	รับบอกมา
ในทุกกาล	สถานที่	มีบ้างไหม
ที่เราได้	ลบหลู่	พระศาสนา?
ผิดทำนอง	ยกย่องให้	ใส่ บาบ
แซงต์ แบร์นาร์ด์	ว่าประเสริฐ	เป็นเลิศคน

เหนือชั้นกว่า	พุทธเจ้า	ของเราท่าน ?
โปรดทำใจ	ให้มัน	อย่าสับสน
อย่าโววาย	ชักรับ	อย่าสัปคน
ทำเล่นกล	มารยา	ค่าฟรี ๆ
กรุณา	สืบสวน	ทวนพะยาน
โดยช่วยควน	ข้อเขียนเรา	ในทุกที่
ไม่ควรรับ	สุมหัว	และสุมสี่
ทำให้พวก	เรา	ชัชใจ
เรายกข้อ	ก็อย่างมี	เขตและขอบ
มีล้อมกรอบ	ไม่แซ่เขื่อน	มีเงื่อนไข
ไม่ได้เขียร์	เลยกัน	ตะบันไป
ทำด้วยใจ	บริสุทธิ์	แบบพุทธจริง
ของเขามี	คืออะไร	ก็ยอมรับ
มิใช่ปรับ	ว่าเลวร้าย	ไปทุกสิ่ง
การ "รู้เขา"	เพื่อเปรียบเทียบให้	ว่าไม่ยิ่ง
กว่าของเรา	นี่จริง	ผิดอะไร

เรามีได้	มันตะไต้	ไม้ตะบัน
เพราะฉะนั้น	ว่าเรากิด	ผิดที่ไหน ?
จึงชวน ^{๔ ๕}	ว่าเราละ	ตุ้มเป๊ะใหญ่
โปรดทำใจ	เย็นไว้ก่อน	อย่าร้อนรน
เราซาบซึ้ง ^๕	มนฤดี	แห่งพ่ท่าน
ว่ามุ่มมัน	มิให้เกิด	ความสับสน
จึงขอแถลง	แจ้งความใน	แห่งใจตน
ไม่วกวน	เว้าซ้อ ๆ	อย่าถือเลย
ขอให้เรื่อง	ยุติแต่	เพียงแค่นี้
ด้วยไมตรี—	จิตต่อคำ	พรั้มเฉลย
ทั้งสองฝ่าย	ได้ “เปิดอก—	พูด” ภิเปรย
หากเกินเลย	ไปบ้างก็	ขออภัย

— ศิริ พุทธศุภร์

“A man with a new idea is a crank until his idea succeeds.”

Mark Twain

(From EATE Vol. 38 NO. 7/July 1985)

“คนที่มีความคิดอะไรใหม่ ๆ ขึ้นมา ก็จะต้อง (ถูกขุ่นหวาว่า) เป็นบ้าทุกคนแหละ ต่อเมื่อไรความคิดนั้นสำเร็จผลขึ้นมา (คนจึงจะได้อึ้งว่า อ้อ! เขาไม่ได้บ้าดอก) — มาร์ค ทเวน

— จากนิตยสาร “เฟด” ฉบับปีที่ ๓๘ เล่ม ๗ กรกฎาคม ๑๙๘๕

“There are three steps in the history of a great discovery. First its opponents say that the discoverer is crazy; later that he is sane, but his discover is of no real importance; and last, the discovery is important, but everybody has known it right along”

--- *Sigmund Freud*

(From WFB REVIEW Vol. 20 NO. 4

October - December 2526/1983

“ในการค้นพบอะไร ๆ ที่สำคัญ ๆ นั้น มักจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับการค้นพบนั้นเป็น ๓ ขั้นตอน คือ ในขั้นแรกผู้ที่ไม่ชอบก็จะกล่าวว่า คนที่ค้นพบนั้นเป็นบ้า ต่อมาก็จะกล่าวว่า เขาไม่ได้บ้าดอก แต่การค้นพบนั้นไม่เห็นจะมีประโยชน์อะไร และขั้นสุดท้ายก็กล่าวว่า การค้นพบนั้นเป็นสิ่งสำคัญจริง ๆ แต่ทว่าใคร ๆ เขาก็รู้กันมาก่อนแล้วทางนั้น”

— ซิกมันด์ ฟรอยด์ จากวารสาร “WFB รีวิว” ปีที่ ๒๐ เล่ม ๔

เดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม ๒๕๒๖/๑๙๘๓

เรื่องการใช้ปัญญาประกอบทุกระยะในการปฏิบัตินี้ ขอให้ศึกษา
อ่านดูจะได้หลักการในการปฏิบัติที่น่าคิดและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง
แม้สำหรับพวกเราชาวพุทธเอง

อันที่จริง ยังมีในที่อื่น ๆ อีกบางแห่ง ที่ข้าพเจ้าได้แทรก
หลักการในพุทธศาสนาของเราไว้เป็นเครื่องเปรียบเทียบ เพื่อให้
เห็นความงดงามของพระพุทธศาสนาของเราด้วย เช่น เรื่องลักษณะ
ของ

- อริชชา
- ฌาน ๒ ประเภท คือ อารัมมณูปนิชฌาน และ
ลักขณูปนิชฌาน
- การบริโศก ๔ ชนิด

ศิริ พุทธศุภร์

เหตุใดท่านนักบุญจึงมาเป็นเทพผู้พิทักษ์
คุณเรณู (ดาวราย) วัฒนคุณ ในชาตินี้
ซึ่งเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ
และเหตุใดคุณฮัมเบลลินา ซึ่งเป็นน้องสาว
ของท่านจึงมาเกิดเป็นชาวพุทธได้

ข้าพเจ้าได้ลองอ่านดูคร่าว ๆ ในคอนแรก ก็เห็นว่า นอกจากเหตุผลในเรื่องเกี่ยวกับน้องสาวของท่านดังกล่าวมาแล้ว ก็ยังมีเนื้อความทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม (ในศาสนาของท่าน) ที่เคร่งครัด ด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ น่านับถือ และน่าจะประยุกต์มาใช้ในวงการของเราได้บ้าง เป็นบางส่วนเหมือนกัน โดยเฉพาะข้ออินทริยสังวร เกี่ยวกับ :-

- ความสำรวมในรสอาหาร
- ความสำรวมในด้านหู
- ความสำรวมนัยน์ตา
- ข้อบกพร่องของผู้ปฏิบัติธรรม
- ขุมทรัพย์อยู่ในที่ลับคือใจของตนเอง
- ความอิจฉาริษยา

ศิริ พุทธศุภร์ ผู้แปล

๗ ตุลาคม ๒๕๓๖